

al. dumas

1223

al. dumas

contele de monte-cristo

★★★

«Nici o popularitate din acest secol n-a depășit-o pe cea a lui Alexandre Dumas, succesele sale sînt mai mult decît succese, sînt triumfuri, au ceva din strălucirea cîntecului de fanfară. Numele lui Alexandre Dumas este astăzi mai mult decît francez, este european; el este mai mult decît european, este universal. Piesele lui au fost jucate în lumea întreagă; romanele sale au fost traduse în toate limbile; Alexandre Dumas este unul dintre acei oameni pe care i-am putea numi semănători de civilizație; asanează și înobilează spiritele prin nu știu ce limpezime veselă și puternică...

Alexandre Dumas seduce, fascinează, amuză, învață. Din toate lucrările sale atît de numeroase, atît de diverse, atît de puternice, răzbate acea lumină proprie Franței.

Emoțiile cele mai patetice ale dramei, toate ironiile și profunzimile comediei, toate analizele romanului, toate intuițiile istoriei se regăsesc în operă surprinzătoare, construită de uriașul și agerul arhitect.

În această operă nu există tenebre, nici mistere, nici subterane, nici enigme, nici zăpăceală. Nimic din Dante, totul din Voltaire și Molière, pretutindeni strălucire, pretutindeni Sudul deplin, pretutindeni pătrunderea luminii.»

VICTOR HUGO

al.dumas

Vol. III – IV, lei 16

editura minerva

Ilustrația copertei: Kalab Francisc

al. dumas contele de monte-cristo

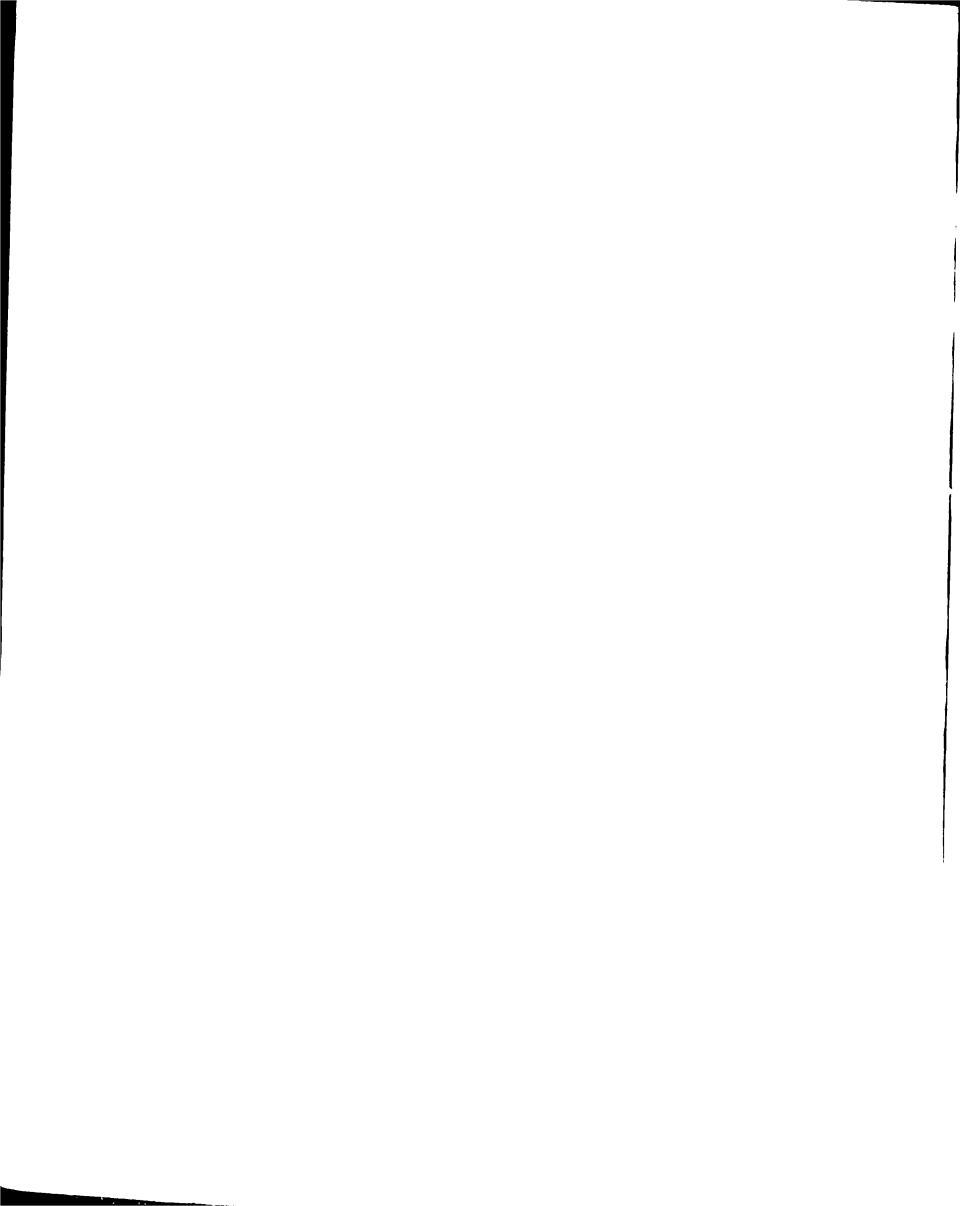
ROMAN

★ ★ ★

TRADUCEREA DE GELLU NAUM

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI ● 1985

EDITURA MINERVA ● BUCUREȘTI

Capitolul I
CARNAVALUL DIN ROMA

Cînd Franz își veni în fire, îl găsi pe Albert bînd un pahar cu apă. Paloarea lui arăta cîtă nevoie avea de apa aceasta. Contele își punea costumul de paiată. Fără să-și dea seama, Franz privi în piață : dispăruseră toate, și eșafodul, și călăii, și victimele ; nu mai rămăsese decît poporul, zgomotos, neastîmpărat, vesel. Clopotul din Monte Citorio, care nu sună decît pentru moartea papei și pentru deschiderea *mascheratei*, bătea din plin.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă Franz pe Monte-Cristo.

— Nimic, absolut nimic, după cum vedeți ; doar că a început carnavalul. Trebuie să ne îmbrăcăm repede.

— Într-adevăr, răspunse Franz, din toată scena aceea îngrozitoare n-a mai rămas decît urma unui vis.

— Asta fiindcă n-a fost decît un vis, un coșmar.

— Da, pentru mine. Dar pentru osîndit ?

— Și pentru el a fost un vis ; numai că, pe cînd noi ne-am deșteptat, el a rămas mai departe adormit. Și cine-ar putea să spună care e mai fericit ?

— Dar Peppino ? Ce s-a întîmplat cu el ? întrebă Franz.

— Peppino e un flăcău cuminte, care n-are nici cea mai mică urmă de îngîmfare. Contrar obiceiului oamenilor furioși cînd nu se ocupă nimeni de ei, el a fost încîntat să vadă că toată lumea îi dădea atenție numai lui Andrea. A folosit, prin urmare, neatenția asta ca să se strecoare în mulțime și să dispară fără să le mulțumească măcar vrednicilor preoți ce-l însoțiseră. Nici vorbă că omul e un animal foarte ingrat și foarte egoist... Dar îmbrăcați-vă ; iată, domnul de Morcerf vă dă exemplu.

Într-adevăr, Albert, cu gîndurile aiurea își punea pantalonii de tafta peste pantalonii negri și peste încălțămîntea de lac.

— Ia ascultă, Albert, întrebă Franz, ești dispus să faci nebunii ? Haide, răspunde-ne cîstit.

— Nu. Dar, la drept vorbind, acum mă bucur de ce am văzut și înțeleg ce spunea domnul conte : cînd te obișnuiești o dată cu un asemenea spectacol, numai el îți poate da emoții.

— Unde mai puneți că numai în asemenea clipe pot fi studiate firile oamenilor, spuse Monte-Cristo. Pe prima treaptă a eșafodului, moartea smulge masca purtată toată viața și lasă să se ivească adevăratul chip. Trebuie să vă mărturisesc că acela al lui Andrea nu mi-a plăcut de loc... Dezgustător tîlhar !... Să ne îmbrăcăm, domnilor, să ne îmbrăcăm !

Ar fi fost caraghios din partea lui Franz să facă mofturi și să nu urmeze exemplul pe care i-l dădeau ceilalți doi. Își puse deci și el costumul și masca, la fel de galbenă pe cît îi era chipul.

După ce se îmbrăcară, coborîră. Trăsura plină de con-fetti și de flori îi aștepta la poartă.

Intrară în coloană.

E greu de închipuit cît se schimbase totul. În locul priveliştii morţii, mohorîtă şi tăcută, Piaţa del Popolo arăta ca un dezmaţ nebunesc şi zgomotos. Nenumărate măşti ieşeau, năvălind din toate părţile, ţişnind pe uşi, coborînd pe ferestre; trăsurile se revărsau din toate colţurile străzilor, încărcate de pierroţi, arlechini, dominouri, marchizi, transteverini caraghioşi, cavaleri ţărani, şi toţi strigau, gesticulau, aruncau cu ouă pline de făină, confetti, buchete de flori, atacînd prin vorbe şi prin proiectile prietenii şi străinii, cunoscûţi şi necunoscûţi, fără ca nimeni să aibă dreptul să se supere sau să facă altceva decît să ridă.

Franz şi Albert erau asemenea unor oameni duşi la o petrecere ca să uite o mîhnire adîncă, şi care, pe măsură ce beau şi se ameteşc, simt cum li se lasă un vâl între trecut şi prezent. Tot mai vedeau, sau mai bine-zis continuau să simtă în ei răsfrîngerea celor văzute. Dar încetul cu încetul, ameţeala generală îi cuprinse şi pe ei: începu să li se pară că judecata şovăielnică îi părăseşte; simţeau o nevoie ciudată de a lua parte la zgomotul, la mişcarea, la vîrtejul acesta. Un pumn de confetti îi fu zvîrlit lui Morcerf dintr-o trăsură vecină, acoperindu-l cu pulbere ca şi pe cei doi prieteni ai săi, înţepîndu-i gîtul şi toată partea obrazului neacoperită de mască, de parcă i s-ar fi zvîrlit o sută de ace, şi îmboldindu-l la lupta în care erau intrate toate măştile întîlnite. Se ridică deci şi el în picioare, îşi virî din plin mîinile în saci, şi, cu toată puterea şi îndemînarea de care era în stare, zvîrli la rîndul său, în vecini, ouă şi zaharicale.

Din clipa aceea, bătălia fu începută. Amintirea celor văzute cu o jumătate de oră mai înainte se şterse cu totul din mintea celor doi tineri, într-atît priveliştea împetrişată, agitată, nebunească, pe care o aveau sub

ochi, le furase gândurile. Cît despre contele de Monte-Cristo, după cum am spus, el nu păru-se impresionat nici o clipă măcar.

Să ne închipuim frumoasa și largă via del Corso, mărginită de o parte și de alta de palate cu patru sau cinci etaje, avînd toate balcoanele împodobite cu covoare, și toate ferestrele drapate ; la balcoanele și la ferestrele acestea, să ne închipuim trei sute de mii de spectatori, romani, italieni, străini veniți din toate colțurile lumii ; toți aristocrații laolaltă, aristocrați din naștere, aristocrați prin bani, prin geniu ; femei încîntătoare, cuprinse ele însele de nebunia spectacolului, aplecîndu-se peste balcoane, ieșind la ferestre și făcînd să plouă deasupra trăsurilor ce treceau o grindină de confetti, aruncate din plin ; să ne închipuim văzduhul încărcat de bomboane care cad și de flori care urcă ; apoi, pe pavajul străzilor, să ne închipuim o mulțime voioasă, nesfîrșită, nebună, în costume trăznite ; verze uriașe care se plimbă, capete de zimbri mugind, puse peste corpuri omenești, cîini pîrînd că merg pe picioarele dinapoi... În mijlocul tuturor acestora, o mască se ridică și, în această ispitire a Sfîntului Anton zugrăvită de Callo, vreo Astartee își arată figura fermecătoare, și-ai vrea s-o urmărești, dar ți se pun în cale demonii asemănători celor ce-ți apar în vis. Închipuiți-vă toate acestea și veți avea o slabă idee despre ce înseamnă carnavalul la Roma.

La al doilea tur, contele porunci vizitiului să oprească și le ceru însoțitorilor săi îngăduința de a-i părăsi, lăsîndu-le trăsura la dispoziție. Franz înălță privirile : se aflau dinaintea palatului Rospoli ; iar la fereastra din mijloc, la aceea acoperită cu o bucată de damasc alb cu o cruce roșie, stătea un domino albastru, sub care, închipuirea lui Franz și-o înfățișă cu ușurință pe frumoasa grecoaică de la teatrul Argentina.

— Domnilor, spuse Monte-Cristo sărind din trăsură, cînd vă veți plictisi de a fi actori și veți dori să redeveniți spectatori, nu uitați că aveți locuri la ferestrele mele. Pînă atunci, faceți ce vreți cu vizitiul, cu trăsura și cu servitorii mei.

Am uitat să spun că vizitiul contelui era înveșmîntat într-o blană de urs negru, cu totul asemănătoare aceleia purtate de Odry în *Ursul și Pașa*, și că lacheii instalați în picioare dinapoia trăsorii purtau costume verzi de maimuțe, potrivite cum nu se poate mai bine pe talia lor, și măști cu arcuri, cu care se strîmbau la trecători.

Franz îi mulțumi contelui pentru oferta sa binevoitoare ; cît despre Albert, el cocheta, aruncînd flori într-o trăsură plină de țărâncuțe romane, oprită, ca și trăsura contelui, la unul din popasurile atît de obișnuite într-o coloană.

Spre necazul lui însă, coloana își reluă mersul și în timp ce ei coborau spre Piața del Popolo, trăsura care-i atrăsese atenția urcă spre Palatul Veneției.

— Ei, dragul meu, îi spuse el lui Franz, n-ai văzut ?...

— Ce să văd ? întrebă Franz.

— Trăsura aceea plină de țărâncuțe romane.

— Nu.

— Ei bine, sînt sigur că în ea se găsec femei încîntătoare.

— Ce păcat că ai masca pe față, dragă Albert ! spuse Franz. Ar fi fost timpul să-ți scoți paguba, pentru dezamăgirile tale amoroase !

— Nădăjduiesc că n-o să se termine carnavalul fără să-mi aducă vreo despăgubire, răspunse Albert, pe jumătate în glumă, pe jumătate convins.

Dar, în ciuda nădejdei acesteia, trecu întreaga zi fără ca să se mai ivească vreo altă aventură, în afara întîlnirii

de încă două sau trei ori, cu trăsura țărăncuțelor romane. La una din întâlniri, fie din întâmplare, fie cu un anumit scop, masca lui Albert se desprinsese.

La întâlnirea aceasta el luă toate florile care îi mai rămăseseră și le aruncă în trăsură.

Și fără îndoială că una dintre femeile încântătoare, pe care Albert o ghicea pe sub costumul cochet de țărăncuță, fu mișcată de gestul acesta, căci, la rîndul ei, pe cînd trăsura celor doi prieteni trecu din nou, ea zvîrli un buchet de violete.

Albert se repezi la buchet. Și cum Franz n-avea nici un motiv să creadă că florile îi fuseseră trimise lui, el îl lăsă pe Albert să le ia. Albert le puse triumfător la butonieră și trăsura porni mai departe.

— Ei, spuse Franz, iată un început de aventură !

— Poți să rîzi cît vrei, îi răspunse Albert, dar eu chiar cred că așa este ; de aceea n-am să mai las din mîna buchetul.

— Cred și eu ! rîse Franz. E un semn de recunoaștere.

De altfel, gluma deveni curînd o realitate, căci pe cînd Franz și Albert, mițați mereu de coloană, întîlniră din nou trăsura *contadinelor*, femeia care îi aruncase buchetul lui Albert bătu din palme, văzîndu-l prins la butonieră.

— Bravo, dragul meu ! Bravo ! spuse Franz. Lucrurile merg strună ! Vrei să te părăsesc ? Nu ți-e cumva mai plăcut să rămîi singur ?

— Nu, nu, să nu forțăm lucrurile ; n-aș vrea să mă las dus ca un prost, de la primele semne, la o întîlnire sub orologiu, cum spunem noi despre Balul Operei. Dacă frumoasa țărăncuță are chef să meargă mai departe, o s-o mai regăsim și mîine sau, mai degrabă, ne va găsi ea. Atunci îmi va da semne de viață și voi vedea ce e de făcut.

— Dragă Albert, spuse Franz, ești într-adevăr înțelept ca Nestor și prudent ca Ulise ; iar dacă Circe va reuși să te schimbe într-un animal oarecare, înseamnă că e tare îndemnatică și tare puternică.

Albert avea dreptate. Fără îndoială că frumoasa necunoscută hotărîse să nu ducă prea departe intriga în ziua aceea ; căci deși tinerii mai făcură vreo cîteva tururi, trăsura ei dispăruse, nici vorbă, printr-una din străzile alăturate.

Atunci tinerii se reîntoarseră la palatul Rospoli. Dar contele dispăruse și el, împreună cu dominoul albastru. La ferestrele acoperite cu damasc galben se mai găseau cîteva inși, pesemne invitați de-ai contelui.

În clipa aceea, clopotul care sunase deschiderea carnavalului sună retragerea. Coloana de pe Corso se desfăcu îndată și, într-o clipă, toate trásurile dispărură în străzile mărginașe.

Franz și Albert ajunseseră tocmai în fața străzii delle Maratte.

Vizitiul porni de-a lungul ei fără să spună o vorbă și, ajungînd în Piața Spaniei, pe drumul ce duce pe dinaintea palatului Poli, se opri în fața hotelului.

Pastrini ieși în prag, ca să-și întîmpine oaspeții.

Prima grijă a lui Franz fu să întrebe de contele și să-și arate părera de rău că nu se întorseseră la timp ca să-l ia, dar Pastrini îl liniști spunîndu-i că Monte-Cristo mai avea comandată o trăsură și că trăsura aceea mersese la orele patru să-l ia de la palatul Rospoli. De altfel, contele îl însărcinase să le dea celor doi prieteni cheia lojei sale de la teatrul Argentina.

Franz îl întreabă pe Albert dacă vrea să meargă, dar Albert avea de îndeplinit planuri mari înainte de a merge

la teatru ; prin urmare, în loc să răspundă, el întrebă dacă Pastrini putea să-i facă rost de un croitor.

— Pentru ce vă trebuie un croitor ? întrebă Pastrini.

— Ca să ne facă pînă mîine două costume de țărani romani, cît se poate mai elegante, răspunse Albert.

Pastrini clătină din cap.

— Să vă facă pînă mîine două costume ? se miră el. Vă rog să mă iertați, excelență, dar asta mi se pare cu adevărat o cerere franțuzească ; două costume ! Cînd de-acum și pînă în opt zile nu veți putea găsi măcar un croitor care să vrea să vă coasă șase nasturi la o vestă, chiar dacă i-ați plăti cîte un taler de fiecare nasture !

— Atunci trebuie să renunț la costumele pe care le doresc ?

— Nu, fiindcă le vom avea gata făcute. Lăsați pe mine. Mîine, la deșteptare, veți găsi o colecție întreagă de pălării, de veste și de pantaloni.

— Dragă Albert, spuse Franz, să avem încredere în gazda noastră, ne-a dovedit ce poate. Hai să cinăm liniștiți, și după cină să mergem la *Italiana în Alger*.

— Fie, să mergem la *Italiana în Alger* ; dar gîndește-te, jupine Pastrini, că ne trebuiesc neapărat costumele pe care ți le-am cerut pentru mîine.

Hotelierul le mai spuse o dată să nu fie îngrijorați, căci vor fi serviți după cum doresc, iar Franz și Albert se urcară în camerele lor, ca să-și lepede costumele de paie.

Scoțîndu-și costumul, Albert strînse cu cea mai mare grijă buchetul de violete : era semnul de recunoaștere pentru a doua zi.

Cei doi prieteni se așezară la masă. În timp ce mînca, Albert remarcă deosebirea însemnată dintre bucătarul

lui Jupin Pastrini și cel al contelui de Monte-Cristo. Iar adevărul îl sili pe Franz să mărturisească, deși avea rezerve în privința contelui, că bucătarul acestuia îl întrecea cu mult pe al lui Pastrini.

Pe cînd luau desertul, servitorul îi întrebă la ce oră le trebuia trăsura. Albert și Franz se priviră, temîndu-se ca nu cumva să comită vreo necuviință. Servitorul îi înțelese.

— Excelența sa contele de Monte-Cristo a poruncit ca trăsura să rămînă toată ziua la ordinele înălțimilor voastre ; înălțimile voastre o pot deci folosi fără grijă.

Tinerii hotărîră să profite pînă la capăt de bunăvoința contelui și porunciră să se înhame caii, în timp ce ei aveau să îmbrace costume de seară în locul celor de zi, mototolite în bătăliile la care luaseră parte.

Apoi plecară la teatrul Argentina și se instalară în loja contelui.

În timpul primului act intră și contesa G... în loja ei ; ea își aruncă prima privire spre locul unde în ajun îl văzuse pe conte, astfel că îl zări pe Franz și pe Albert în loja aceluia despre care, cu douăzeci și patru de ore mai înainte, își exprimase în fața lui Franz o părere atît de ciudată.

Binoclul ei se îndreptă cu atîta stăruință asupra lui Franz, încît acesta își dădu seama că ar fi o cruzime din partea lui dacă n-ar satisface imediat curiozitatea contesei ; de aceea, folosind dreptul pe care-l au spectatorii teatrelor italiene și care constă în a face din sălile de spectacole saloane de recepție, cei doi prieteni își părăsiră loja și se duseră să-i prezinte contesei omagiile lor.

De-abia intrară în loja contesei, cînd ea îi făcu semn lui Franz să se așeze la locul de onoare.

Albert, la rîndul său, se așeză pe un scaun, mai înapoi.

— Ia spune, întrebă contesa, abia lăsându-i timp lui Franz să se așeze, mi se pare că te-ai grăbit cît ai putut, să faci cunoștința noului lord Ruthwen și că sînteți acum cei mai buni prieteni din lume ?

— Nu sîntem atît de buni prieteni precum spuneți, dar nu pot să vă ascund, doamnă contesă, că am abuzat toată ziua de bunăvoința lui, răspunse Franz.

— Cum, toată ziua ?

— Pe cîntea mea, chiar așa e : de dimineață am fost invitatul lui la masă, în tot timpul mascaradei ne-am plimbat pe Corso în trăsura lui și în sfîrșit, acum, seara am venit la teatru în loja lui.

— Va să zică îl cunoașteți ?

— Și da, și nu.

— Cum vine asta ?

— Ar fi o poveste prea lungă.

— Dar mi-o vei povesti ?

— V-ar înspăimînta prea mult.

— Iată un motiv în plus ca s-o aud.

— Aveți răbdare cel puțin pînă cînd povestea va avea un deznodămînt.

— Fie, îmi plac poveștile duse pînă la capăt. Pînă atunci, ia spune-mi, cum ați făcut cunoștință ? Cine v-a prezentat ?

— Nimeni ; dimpotrivă, el a venit la noi.

— Cînd asta ?

— Ieri seara, după ce v-am părăsit.

— Prin cine ?

— Doamne ! Prin mijlocirea foarte prozaică a hotelierului nostru.

— Va să zică și el locuiește la Hotelul Londra, ca și dumneavoastră ?

— Nu numai la același hotel, dar chiar și pe același coridor.

- Cum îl cheamă ? Fără îndoială că i-ați aflat numele.
- Se înțelege : contele de Monte-Cristo.
- Ce fel de nume e ăsta ? Nu prea e de neam.
- Nu, e numele unei insule pe care a cumpărat-o.
- Și e conte ?
- Conte toscan.
- În sfârșit, o să-l acceptăm și pe acesta, pe lângă atîția alții, răspunse contesa, care era urmașa uneia dintre cele mai vechi familii din preajma Veneției. Alt-minteri ce fel de om e ?
- Întrebați-l pe viconte de Morcerf.
- Auziți, domnule ? M-a trimis la dumneavoastră, spuse contesa.
- Am fi pretențioși dacă nu l-am găsi încîntător, doamnă, răspunse Albert ; nici un prieten vechi de zece ani n-ar fi făcut pentru noi ce a făcut el, și asta cu o grație, cu o delicatețe și o politețe care arată că e într-adevăr un om de lume !
- Vai de mine ! rîse contesa. Pînă la urmă o să vedem că vampirul meu nu-i altcineva decît un proaspăt îmbogățit care vrea să i se ierte milioanele și a luat pri-virea lui Lara ca să nu fie confundat cu domnul de Rotschild. Dar pe ea ați văzut-o ?
- De cine întrebați ? zîmbi Franz.
- De frumoasa grecoaică.
- Nu. Dar cred că am auzit-o cîntînd la guzlă. Ea însă a rămas cu totul invizibilă.
- Dragă Franz, cînd spui invizibilă, vrei numai să faci pe mistericul, vorbi Albert. Cine îți închipui tu că era domnul albastru de la fereastra acoperită cu damasc alb ?
- Unde se afla fereastra aceasta acoperită cu da-masc alb ?

- La palatul Rospoli.
- Deci contele avea trei ferestre la palatul Rospoli ?
- Da. Ați trecut cumva prin via del Corso ?
- Fără îndoială.
- Ei bine, atunci trebuie să fi observat două ferestre acoperite cu damasc galben și una cu damasc alb și cu o cruce roșie. Aceste trei ferestre erau ale contelui.
- Așa ! Atunci omul nostru e un nabab. Știți cît prețuiesc asemenea ferestre pentru cele opt zile ale carnavalului, și încă la palatul Rospoli, adică în cel mai bun loc de pe Corso ?
- Două sau trei sute de taleri romani.
- Vrei să spui două sau trei mii !
- Drace !
- Și insula lui îi aduce un venit atît de mare ?
- Insula lui ? Nu-i dă nici măcar un *bajocco*.
- Atunci de ce a cumpărat-o ?
- Dintr-o toană.
- Așadar e un original ?
- De fapt, spuse Albert, mi s-a părut că e destul de excentric. Dacă ar locui la Paris, dacă ar lua parte la spectacolele noastre, atunci ți-aș spune, dragul meu, sau că e un glumeț de prost gust care pozează, sau că e un biet personaj, căruia romanele i-au sucit capul. Zău, azi dimineață a avut două sau trei ieșiri vrednice de Didier sau d'Antony.

Pe cînd Albert vorbea astfel, cineva intră în lojă ca s-o salute pe contesă și, după obicei, Franz îi cedă noului venit locul ; împrejurarea aceasta, în afară de schimbarea locurilor, mai avu ca urmare și schimbarea subiectului discuției.

Peste un ceas, cei doi prieteni reintrau în hotel. Jupîn Pastrini le făcuse rost de costume pentru a doua zi și le făgădui că vor fi mulțumiți de inteligenta lui activitate.

Intr-adevăr, a doua zi dimineața, pe la orele nouă, Pastrini intră în camera lui Franz cu un croitor încărcat cu vreo opt sau zece costume de țărani romani. Cei doi prieteni aleseră două costume asemănătoare și oarecum pe măsura lor, apoi îi spuseră gazdei să li se coasă vreo douăzeci de metri de panglică la pălăria fiecăruia dintre ei și două eșarfe frumoase din mătase, cu dungi transversale și în culori vii, dintre acelea cu care oamenii din popor își încing mijlocul în zilele de sărbătoare.

Albert era nerăbdător să vadă cum îi vine noul costum : purta o haină și un pantalon de catifea albastră, ciorapi cu colțuri brodate, pantofi cu catarâmi și o vestă de mătase. De altfel ar fi fost cu neputință să nu-i vină de minune costumele atât de pitorești ; iar când briul îi strânse talia subțire, când pălăria lăsată ușor pe o parte lăsa să-i cadă pe umeri valurile de panglici, Franz fu silit să mărturisească că adeseori costumele joacă un rol important în superioritatea fizică pe care o atribuim unor popoare. Turcii, atât de pitorești altădată în halatele lor vopsite în culori țipătoare, nu sînt oare dezgustători acum, în redingote albastre, încheiate pînă în gît și cu fesuri grecești, care-i fac să pară niște sticle de vin cu dop roșu ?

Franz îl complimentă pe Albert care, stînd în picioare dinaintea oglinzii, își zîmbea cu un aer de mulțumire vădită.

Tocmai în clipa aceea intră contele de Monte-Cristo.

— Domnilor, spuse el, oricît de plăcut ar fi un tovarăș de petrecere, libertatea este și mai plăcută ; de aceea am venit să vă anunț că vă las astăzi și în zilele următoare, cu totul la dispoziție, trăsura pe care ați folosit-o ieri. Cred că v-a spus Pastrini că mai am trei sau patru trăsuri în grajd, așa că nu mă stingheriți de loc. Folosiți-le după plac, fie pentru petreceri, fie pentru treburi. Iar dacă

vom vrea să ne spunem ceva, atunci ne putem întâlni la palatul Rospoli.

Cei doi tineri ar fi vrut poate să se împotrivească, dar nu găsiră nici un motiv temeinic ca să refuze. Și apoi, oferta era de altfel plăcută. În cele din urmă, deci, o primiră.

Contele de Monte-Cristo mai rămase aproape un sfert de oră cu ei, discutînd cu nespusă ușurință despre tot felul de lucruri. După cum își dădură seama tinerii, contele era la curent cu literatura tuturor țărilor. O privire fugară asupra pereților din salonul lui îi dovedise lui Franz și lui Albert că era amator de pictură. Cîteva cuvinte întîmplătoare, scăpate de el în treacăt, dovediseră că nici științele nu-i erau străine ; părea că se ocupase mai ales de chimie.

Cei doi prieteni nu aveau pretenția să-l poată invita pe conte la o masă asemănătoare cu aceea la care îi invitasese el ; ar fi însemnat o glumă lipsită de gust ca, în schimbul mesei sale excelente, să-i ofere masa foarte mediocră servită de jupîn Pastrini. Și-i spuseră lucrul acesta deschis, iar el primi scuzele, ca unul ce știa să aprecieze delicatețea.

Albert era încîntat de purtarea contelui și numai știința lui îl împiedica să-l socotească drept un adevărat gentilom. Îl bucura, mai ales, libertatea de a folosi pe deplin trăsura ; asupra grațioaselor țărâncuțe tînărul își avea părerile lui ; și cum ele apăruseră în ajun într-o caleașcă deosebit de elegantă, nu-i părea rău că va putea și el să fie, și de-acum înainte, pe picior de egalitate cu ele în această privință.

La ora unu și jumătate, tinerii coborîră. Vizitiul și lacheul se gîndiseră să-și pună livrelele peste blănilor de fiare și asta îi făcea și mai caraghioși decît în ajun ; de aceea, Franz și Albert îi lăudară din toată inima.

Albert, sentimental, își prinsese la butonieră buchetul de violete veștede.

La primul sunet al clopotului porniră în grabă spre via del Corso, prin via Vittoria.

La cel de al doilea tur, un buchet de violete proaspete, zvîrlit dintr-o caleașcă plină de paie, căzînd în trăsura contelui, îi arătă lui Albert că, asemenea lui și prietenului său, țărănuțele din ajun își schimbaseră costumele și că, fie din întîmplare, fie din pricina unui sentiment asemănător aceluia ce-i îndemnase pe ei, în timp ce tinerii luaseră, din galanterie, costume potrivite cu ale țărănuțelor, ele îmbrăcaseră costume asemănătoare cu cele purtate de ei în ajun.

Albert își prinse buchetul proaspăt în locul celui alt, dar păstră în mînă buchetul veștejit ; și cînd întîlni din nou caleașca, îl duse cu dragoste la buze. Gestul lui păru că o bucură mult nu numai pe aceea care îi aruncase buchetul, dar și pe zvăpăiatele ei însoțitoare.

Ziua trecu la fel de animată ca și cea din ajun : ba poate chiar că un observator priceput ar fi recunoscut o sporire a zgomotului și a veseliei. La un moment dat, tinerii îl zăriră pe conte la fereastră, dar cînd trăsura trecu din nou prin dreptul palatului Rospoli, Monte-Cristo dispăruse.

Se înțelege de la sine că schimbul de cochetării între Albert și paiața cu buchetele de violete ținu întreaga zi.

Seara, cînd se reîntoarse, Franz găsi o scrisoare din partea ambasadei. I se anunța că va avea cinstea de a fi primit a doua zi de Sfinția Sa. În fiecare dintre călătoriile făcute la Roma, tînărul ceruse și obținuse favoarea aceasta. Atît din credință, cît și din recunoștință, el nu voise să poposească în capitala lumii creștine fără a-și depune respectuosul omagiu la picioarele unuia dintre urmașii

Sfîntului Petru, care a dat exemplul rar al tuturor virtuţilor.

În ziua aceea nu putea fi deci nici vorbă ca Franz să meargă la carnaval, căci, în ciuda bunătăţii care-i înconjură măreţia, te pregăteşti totdeauna cu un respect plin de profundă emoţie cînd e vorba să te pleci dinaintea nobilului şi sfîntului bătrîn care poartă numele de Gri-gore al XVI-lea.

Ieşind din Vatican, Franz se întoarce deci de-a dreptul la hotel, ferindu-se chiar să şi calce prin via del Corso. Ducea cu sine o comoară de gînduri pioase, şi atingerea cu nebuniile vesele ale carnavalului i s-ar fi părut că înseamnă o profanare.

La ora cinci şi zece, Albert se reîntoarce. Era în culmea bucuriei ; paiaţa îşi îmbrăcase din nou costumul de ţărâncuţă şi, ieşind în calea trăsorii lui Albert, îşi scosese masca.

Ţărâncuţa era de-o rară frumuseţe.

Franz îl complimentă pe Albert din toată inima ; iar acesta primi complimentele ca unul căruia i se cuve-neau pe drept. După cîte spunea, după unele semne de o eleganţă inimitabilă, îşi dăduse seama că frumoasa necunoscută făcea parte neapărat din cea mai înaltă aristocraţie.

Era hotărît să-i scrie a doua zi.

Franz, ascultîndu-i destăinuirea, băgă de seamă că prietenul său parcă ar fi vrut să-i ceară ceva şi nu îndrăznea totuşi să spună ce. El stăruia, arătîndu-i dinainte că era gata să facă, pentru fericirea lui, toate jertfele cu putinţă. Albert se lăsă rugat numai atîta cît cerea politeţea prietenească. Apoi îi mărturisi în sfîrşit că i-ar face un mare serviciu dacă în ziua următoare i-ar lăsa trăsura numai lui.

Albert credea că țărănuța avusese nemărginita bună-tate de a-și ridica masca, numai fiindcă îl văzuse singur.

Se înțelege că Franz nu era atît de egoist, încît să-l oprească pe Albert la mijlocul unei aventuri ce făgăduia să-i fie totodată și plăcută pentru curiozitate, și măgulitoare pentru amorul propriu. El cunoștea destul de bine desăvîrșita indiscreție a vrednicului său prieten, ca să fie sigur că va afla cele mai mici amănunte ale norocului peste care dăduse ; și cum de doi sau de trei ani, de cînd străbătea Italia în toate direcțiile n-avusese niciodată norocul să încerce măcar el însuși o astfel de aventură, lui Franz nu i-ar fi displicut să afle cum se petrec lucrurile în asemenea cazuri.

El îi făgădui deci lui Albert că se va mulțumi a doua zi doar să privească spectacolul, stînd la ferestrele palatului Rospoli.

Și într-adevăr, a doua zi îl văzu trecînd și iar trecînd pe Albert, ținînd în brațe un buchet cît toate zilele, în care pesemne că își strecurase scrisoarea de dragoste. Și îndoiala i se schimbă în certitudine cînd revăzu același buchet, ușor de recunoscut după un șir de camelii albe, în mîinile unei paiețe încîntătoare, înveșmîntată în mătase trandafirie.

Iar seara n-a fost bucurie, ci delir. Albert era convins că frumoasa necunoscută îi va răspunde pe aceeași cale. Franz i-o luă înainte spunîndu-i că zgomotul prea mare îl obosea și că se hotărîse să-și folosească ziua următoare revăzîndu-și albumul și scriind însemnări.

De altfel, Albert nu se înșelase în prezicerea lui : a doua seară, Franz îl văzu intrînd dintr-un salt în cameră, fluturînd într-una un petic de hîrtie pe care-l ținea de un colț.

— Ei, ce spui, m-am înșelat ? întrebă el.

— Ți-a răspuns ? strigă Franz.

— Citește !

Cuvîntul acesta fu rostit cu o intonație imposibil de descris. Franz luă biletul și citi :

„Marți seara, la orele șapte, coborîți-vă din trăsură în fața străzii dei Pontefici și urmați-o pe țărâna romană care vă va smulge din mînă m o c c o l e t t o. Cînd veți ajunge pe prima treaptă a bisericii San Giacomo, aveți grijă, pentru ca ea să vă poată recunoaște, să vă legați o panglică trandafirie pe umărul costumului dumneavoastră de paie.”

Pînă atunci nu mă veți mai revedea.

Statornicie și discreție.”

— Ce spui ? întrebă Albert, cînd Franz termină de citit scrisoarea. Ce părere ai, dragă prietene ?

— Cred că lucrurile încep să ia o întorsătură foarte plăcută, răspunse Franz.

— Așa cred și eu, spuse Albert. Și tare mă tem că te vei duce singur la balul ducelui de Bracciano.

Franz și Albert primiseră chiar în dimineața aceea o invitație din partea celebrului bancher din Roma.

— Ia seama, dragă Albert, spuse Franz, toată aristocrația va fi la duce ; dacă frumoasa necunoscută face într-adevăr parte din aristocrație, n-o să poată lipsi nici ea.

— Dacă o să vină sau dacă n-o să vină, eu am să-mi păstrez mai departe părerea despre ea, răspunse Albert. I-ai citit scrisoarea ?

— Da.

— Știi ce educație mediocră primesc în Italia femeile din *mezo-citto* ?

Așa e numită în Italia burghezia.

— Da, răspunse Franz.

— Atunci mai citește încă o dată biletul, uită-te atent la scris și găsește-mi măcar o singură greșeală de limbă sau de ortografie.

Scrisul era într-adevăr încântător, iar ortografia nu avea nici un cusur.

— Te favorizează soarta, 'spuse Franz, înapoindu-i pentru a doua oară scrisoarea.

— Rizi cît vrei, glumește cît poțeste, dar să știi că sînt îndrăgoștit, spuse Albert.

— Doamne ! Mă înspăimînt ! făcu Franz. Și parcă văd nu numai că o să mă duc singur la balul ducelui de Bracciano, dar că am să mă și reîntorc singur la Florența.

— Fapt e că dacă necunoscuta mea e la fel de binevoitoare pe cît e de frumoasă, îți declar că mă statornicesc la Roma pentru cel puțin șase săptămîni. Roma îmi place la nebunie. De altfel am simțit totdeauna o înclinare pentru arheologie.

— Atunci, încă o întîlnire sau două ca asta și parcă te văd ales la Academia de istorie și literatură.

Nici vorbă că Albert și-ar fi disputat cu toată seriozitatea drepturile la un fotoliu academic, dacă nu li s-ar fi anunțat că masa e gata. Și cum pentru el dragostea nu era de loc în contradicție cu pofta de mîncare, Albert se grăbi, ca și prietenul său de altfel, să se așeze la masă, cu gînd să reia după masă discuția.

După masă li se anunță vizita contelui de Monte-Cristo. De două zile tinerii nici nu-l mai zăriseră măcar. Jupîn Pastrini le spusese că îl chemase o afacere la Civita-Vecchia. Contele plecase în ajun și se reîntorsese abia de o oră.

Contele fu încântător. Fie că se stăpînea, fie că de data aceasta nu se treziseră în el fibrele amărăciunii pe

care cu alte prilejuri le făcuse de două sau de trei ori să răsune în cuvintele sale amare, Monte-Cristo se purtă aproape ca un om obișnuit. Pentru Franz, contele era o adevărată enigmă. Monte-Cristo nu se putea îndoi că tînărul călător îl recunoscuse, și totuși nici un cuvînt de la noua lor întîlnire încoace nu părea să-i arate că își reamintea să-l mai fi văzut undeva. La rîndul său, Franz, oricît ar fi vrut să facă vreo aluzie la prima lor întîlnire, simțea că îl reține grija de a nu fi neplăcut omului care îl copleșise cu atenții și pe el, și pe prietenul său ; de aceea continuă să păstreze și el aceeași rezervă.

Contele aflase că tinerii avuseseră de gînd să ia o lojă la teatrul Argentina și că nu mai găsiseră nici una liberă.

El le aducea cheia lojei sale ; cel puțin pentru asta părea că venise să-i vadă.

Franz și Albert se împotriviră un timp, arătînd că nu vor să-l lase pe el fără lojă ; dar contele le răspunse că în seara aceea el se ducea la teatrul Palli și că, dacă n-ar folosi-o ei, loja de la teatrul Argentina ar rămîne goală.

Argumentul îi hotărî pe cei doi prieteni să primească.

Franz se obișnuise, încet-încet, cu paloarea contelui, care îl izbise atît de tare cînd îl văzuse prima dată. Nu putea să nu îi recunoască frumusețea capului sever, căruia paloarea îi era principalul defect sau poate principala calitate. Adevărat erou al lui Byron, Franz nu putea nu numai să-l vadă, dar nici să se gîndească măcar la el, fără să-și închipuie obrazul acela întunecat pe umerii lui Manfred sau sub toca lui Lara. Pe frunte, Monte-Cristo avea săpată cuta care arată prezența neîncetată a unui gînd amar ; și avea ochii arzători care citesc pînă în fundul sufletelor, buzele subțiri și batjocoritoare, care dau cuvin-

țelor rostite un ce deosebit, de neuitat pentru cine le ascultă.

Contele nu mai era tânăr. Avea cel puțin patruzeci de ani și totuși se vedea cât de colo că era făcut să-i întreaacă pe tinerii cu care s-ar fi găsit de față. De fapt, printr-o ultimă asemănare cu eroii fantastici ai poetului englez, contele părea că are darul fascinației.

Albert nu mai înceta să vorbească despre norocul pe care el și Franz îl avuseseră întâlnind un asemenea om. Franz era mai puțin entuziast, dar suferea și el influența exercitată de orice om superior asupra celor din preajmă.

Se gîndea la planul contelui de a veni la Paris, auzit de vreo două sau trei ori, și nu se îndoia că, datorită caracterului său excentric, înfățișării neobișnuite și averii sale uriașe, Monte-Cristo avea să facă senzație.

Și totuși, Franz n-ar fi dorit să se afle în Paris la sosirea contelui.

Seara trecu asemenea tuturor serilor petrecute în mod obișnuit la teatrele din Italia, nu ascultînd cîntăreții, ci făcînd vizite și stînd de vorbă. Contesa G... voia să aducă din nou vorba despre conte, dar Franz îi anunță că avea să-i spună ceva cu mult mai nou. Și, cu toate demonstrațiile de falsă modestie ale lui Albert, el îi povesti contesei marele eveniment care, de trei zile, forma principala preocupare a celor doi prieteni.

Cum asemenea intrigi nu sînt rare în Italia, cel puțin dacă ne luăm după spusele călătorilor, contesa îi crezu pe deplin și îl felicită pe Albert pentru începuturile unei aventuri ce făgăduia să se sfîrșească atît de plăcut.

Se despărțiră făgăduindu-și să se întâlnească din nou la balul ducelui de Bracciano, la care fusese invitată întreaga Romă.

Doamna cu buchetul își ținu făgăduiala : ea nu-i dădu lui Albert nici a doua și nici a treia zi nici un semn de viață.

În sfârșit sosi ziua de marți, ultima și cea mai zgomoasă dintre zilele carnavalului. În marțea aceea, teatrele se deschid la zece dimineața, căci după orele opt seara începe postul. În marțea aceea, toți cei care din lipsă de timp, de bani sau de avînt n-au luat încă parte la serbările de mai înainte, se amestecă în petrecere, se lasă tîrșiți de orgie și-și aduc obolul lor de zgomot și de mișcare la zgomotul și mișcarea tuturor.

De la ora două și pînă la cinci, Franz și Albert urmară coloana, schimbînd pumni de confetti cu trăsurile din coloana opusă și cu cei ce mergeau pe jos printre picioarele cailor, printre roțile trăsurilor, fără ca în mijlocul acestei învălmășeli groaznice să se producă o singură ceartă, un singur accident, o singură încăierare. În privința asta, italienii sînt un popor cum nu se poate mai bun. Serbările sînt pentru ei adevărate sărbători. Autorul acestei povestiri a locuit în Italia cinci sau șase ani și nu-și amintește să fi văzut vreodată vreo serbare tulburată măcar de una din întîmplările care însoțesc serbările noastre.

În costumul său de paiată, Albert triumfa. Avea pe umăr un nod din panglică trandafirie, ale cărei capete îi ajungeau pînă la călcîie. Ca să nu se facă nici o confuzie între el și Franz, acesta își păstrase costumul de țaran roman.

Cu cît se apropia seara, cu atît freamătul mulțimii devenea mai puternic ; nu exista pe toate străzile, în toate trăsurile, la toate ferestrele nici o gură care să tacă, nici o mină care să lenevească ; era o adevărată furtună omenască formată dintr-un tunet de strigăte și dintr-o grindină de bomboane, de buchete, de ouă, de portocale și de flori.

La orele trei, zgomotul petardelor trase din Piața del Popolo și de la palatul Veneției străbătu cu mare greu larma groaznică a mulțimii, vestind începerea curselor.

Cursele, ca și *mocoli*, formează unul dintre episoadele caracteristice ale ultimelor zile din carnaval. La zgomotul petardelor, trăsurile rupseră de îndată rîndurile, retrăgîndu-se fiecare pe strada cea mai apropiată de locul unde se aflau.

Toate schimbările acestea se fac, de altminteri, cu o dibăcie nemaipomenită și cu o iuțeală amețitoare, fără ca poliția să aibă cît de cît grijă de a-i indica fiecăruia un loc sau de a-i arăta drumul pe unde trebuie să meargă.

Pietonii se lipiră de zidurile palatelor, apoi se auzi un tropot puternic de copite și zăngănit de săbii.

Un detașament de carabinieri, așezați cîte cincisprezece în rînd, străbătu în galop și în toată lărgimea ei via del Corso, curățînd-o ca să facă loc alergătorilor.

Cînd detașamentul ajunsese în dreptul palatului Veneției, explozia unei alte serii de petarde vesti că strada era liberă.

Și aproape îndată, într-o hărmălaie nesfîrșită, uluitoare, izbucnită din toate piepturile, se zăriră trecînd ca niște năluci șapte sau opt cai ațîțați de strigătele a trei sute de mii de persoane și de plăcile de fier care le săreau pe spinare, apoi tunul de la castelul Saint Ange trase trei lovituri : asta însemna că numărul trei cîștigase.

De îndată, fără să mai aștepte alt semnal, trăsurile se puseră din nou în mișcare, năpustindu-se spre Corso, revărsîndu-se pe toate străzile, ca niște șuvoaie stăvilite pentru o clipă și care s-ar arunca toate împreună în albia unui fluviu. Iar valul uriaș își reluă, mai repede ca totdeauna, iureșul între cele două maluri de granit.

Dar în mulțimea aceasta se amestecase un zgomot și o mișcare nouă : se iviseră vînzătorii de *mocoli*.

Moccoli sau *molcoletti* sînt niște lumînări de felurite mărimi, de la lumînările de Paști pînă la lumînările făcute ghem. Ele trezesc în actorii marei scene ce termină carnavalul roman două preocupări opuse și anume :

1. Să-și păstreze fiecare aprins un *molcoletto* ;
2. Să stingă *molcolettele* altora.

Cu *molcoletto* e la fel cum e și cu viața : omul n-a găsit încă decît un mijloc de a o transmite ; și mijlocul acesta îl are de la Dumnezeu. Dar a descoperit în schimb o mie de mijloace ca să-o răpească ; e drept, însă, că pentru treaba asta importantă i-a mai dat și diavolul o mînă de ajutor.

Molcoletto se aprinde apropiindu-l de o lumînare oarecare.

Dar cine va putea să descrie mijloacele născocite ca să stingă un *molcoletto*, foalele gigantice, stingătorul monștru, evantaiele supraomenești ?

Fiecare se grăbi, deci, să-și cumpere *molcoletti*, iar Franz și Albert făcură și ei la fel.

Noaptea se apropia grăbită ; și încă de acum la strigătul de *molcoli* !, repetat de vocile răsunătoare ale miilor de vînzători, două sau trei stele începuseră să lucească deasupra mulțimii, ca un semnal.

Peste zece minute, cincizeci de mii de lumînări licăriră coborînd dinspre palatul Veneției spre Piața del Popolo și urcînd dinspre Piața del Popolo spre palatul Veneției.

S-ar fi zis că e o serbare a spiridușilor.

Cine n-a văzut o asemenea priveliște, cu greu și-o poate închipui.

Închipuiți-vă toate stelele desprinzîndu-se de pe cer și venind să se amestece pe pămînt, într-o horă nebunească.

Și totul e însoțit de strigăte cum niciodată urechea omenească n-a mai putut să audă, pe tot întinsul pămîntului.

În clipa aceea, mai ales, nu mai există deosebiri sociale. Facchino stă lângă prinț, prințul lângă transteverin, transteverinul lângă burghez, fiecare suflând, stingd și aprinzând din nou. Dacă bătrînul Eol s-ar ivi atunci, ar fi proclamat rege al *moccolilor*, iar Aquilon ar fi numit principe moștenitor al coroanei.

Goana nebună și învăpăiată dură aproape două ore ; via del Corso era luminată ca ziua în amiaza mare și se vedeau bine chipurile spectatorilor pînă la etajul al treilea sau al patrulea.

Din cinci în cinci minute, Albert își scotea ceasornicul ; în sfîrșit se făcu ora șapte.

Cei doi prieteni se găseau tocmai în dreptul străzii del Pontefici. Albert sări jos din trăsură, cu *molcoletto* în mînă.

Două sau trei măști voră să se apropie de el ca să i-o stingă, sau să i-o smulgă, dar, boxer iscusit, Albert îi zvîrli cît colo, doborîndu-i unul după altul, și își continuă goana spre biserica San Giacomo.

Treptele bisericii erau pline de curioși și de măști care luptau să-și smulgă luminițele din mînă. Franz se uită după Albert și-l văzu pășind pe prima treaptă ; apoi, aproape imediat, o mască purtînd costumul binecunoscut al țărănuței cu buchetul, îi întinse mîna și, fără ca de data aceasta Albert să i se împotrivească cît de cît, îi smulse *molcoletto*.

Franz se găsea prea departe ca să poată auzi cuvintele pe care ei le schimbă ; dar fără îndoială că erau cuvinte prietenești, fiindcă îl văzu pe Albert îndepărtîndu-se la braț cu țărănuța.

Se mai uită cîtva timp după el, cum se îndepărta în mijlocul mulțimii, dar în via Macello îl scăpă din ochi.

Deodată răsună clopotul care dă semnalul de închidere a carnavalului și, în aceeași clipă, toți *moccolii* se stinseră

ca prin farmec. S-ar fi spus că o singură și uriașă răbufnire de vînt nimicise totul.

Franz se pomeni în bezna cea mai adîncă.

Toate strigătele încetară deodată, ca și cum suflul puternic care luase luminile lua în același timp și zgomotul.

Nu se mai auzea decît hurelul trăsurilor care duceau măștile acasă ; nu se mai vedeau decît rarele lumini care străluceau dinapoia ferestrelor.

Carnavalul se sfîrșise.

Capitolul II

CATACOMBELE SFÎNTULUI SEBASTIAN

Pesemne că Franz nu mai simțise în viața lui o impresie atît de limpede, o trecere atît de bruscă de la veselie la tristețe, ca în clipa aceea ; s-ar fi zis că Roma, sub suflul magic al vreunui demon al nopții, se prefăcuse într-un mormînt 'uriaș. Printr-o întîmplare care sporea și mai mult întunericul, luna, în descreștere, n-avea să răsară decît abia pe la orele unsprezece seara ; străzile erau deci cufundate în bezna cea mai adîncă. De altminteri, n-avea mult de mers ; peste zece minute trăsura lui, sau mai bine-zis trăsura contelui, se opri dinaintea hotelului Londra.

Masa era gata, și cum Albert îl anunțase că nu prea credea să se reîntoarcă devreme, Franz se așeză la masă fără el.

Jupîn Pastrini, obișnuit să-i vadă mîncînd împreună, îl întrebă de ce-i lipsește prietenul ; dar Franz se mulțumi să răspundă că Albert primise în ajun o invitație și că se dusese acolo. Stingerea neașteptată a *moccolettilor*, bezna care înlocuise lumina, tăcerea care urmase după zgomot lăsaseră în sufletul lui Franz o oarecare tristețe, amestecată cu neliniște. Cină, deci, foarte tăcut, în ciuda străduinței ceremonioase a hotelierului care intră de două-trei ori să-l întrebe dacă mai are nevoie de ceva.

Franz era hotărît să-l aștepte pe Albert cît mai tîrziu cu putință. Ceru, deci, trăsura abia pentru ora unsprezece, rugîndu-l pe jupîn Pastrini să-l anunțe de îndată ce Albert se va întoarce la hotel, chiar dacă ar veni numai în treacăt. La unsprezece, Albert nu se reîntorsese încă. Franz se îmbracă și plecă, anunțîndu-și hotelierul că avea să-și petreacă noaptea la ducele de Bracciano.

Casa ducelui de Bracciano e una dintre cele mai frumoase din Roma. Soția ducelui, o ultimă urmașă a familiei Colona, știe să primească cum nu se poate mai bine. De aceea balurile date la ea sînt vestite în toată Europa. Franz și Albert sosiseră la Roma cu scrisori de recomandare către duce ; și cum îl văzu pe Franz, ducele îl întrebă unde-i este tovarășul de călătorie. Tînărul răspunse că-l părăsise în clipa cînd începuseră să se stingă *moccoli* și că-l pierduse din ochi pe via Macello.

— Și nu s-a mai reîntors ? întrebă ducele.

— L-am așteptat pînă acum, răspunse Franz.

— Știi unde s-a dus ?

— Nu, nu știu precis ; cred totuși că avea un fel de întîlnire.

— Drace ! făcu ducele, e o zi nepotrivită, adică, mai bine-zis, o noapte cu totul nepotrivită ca să întîrzi, nu-i așa, doamnă contesă ?

Cuvintele din urmă ducele i le adresă contesei G... care tocmai sosise și se plimba la brațul domnului Torlonia, fratele ducelui.

— Ba, dimpotrivă, găsesc că e o noapte încîntătoare, răspunse contesa ; iar cei de aici n-au să se plîngă decît de un singur lucru, și anume că noaptea va trece prea repede.

— Nu vorbesc despre cei de față, zîmbi ducele, ei nu sînt amenințați decît de două primejdii : bărbații să se

îndrăgostească de dvs., iar femeile să se îmbolnăvească de gelozie văzîndu-vă atît de frumoasă. Vorbesc despre cei ce hoinăresc pe străzile Romei.

— Doamne, dar cine mai hoinărește oare la ora asta pe străzile Romei, dacă nu cei ce merg la bal ? întrebă contesa.

— Prietenul nostru Albert de Morcerf, doamnă contesă, pe care l-am lăsat urmărindu-și necunoscuta pe la orele șapte seara, și pe care de atunci nu l-am mai revăzut, spuse Franz.

— Cum ! Și nu știi unde este ?

— N-am nici cea mai mică idee.

— Are vreo armă la el ?

— E în costum de paiață.

— N-ar fi trebuit să-l lași, îi spuse ducele. Doar cunoști Roma mai bine decît el.

— Cu neputință ! Mai curînd aș fi putut încerca să opresc alergătorul cu numărul trei, cîștigătorul premiului de la cursele de astăzi, decît pe Albert ; și, de altfel, ce credeți că i se poate întîmpla ?

— Cine știe ! Noaptea e foarte întunecoasă și Tibrul e chiar lîngă via Macello.

Franz simți un fior văzînd că părerile ducelui și ale contesei sînt atît de potrivite cu temerile lui personale.

— Am lăsat vorbă la hotel că voi avea cîntea să-mi petrec noaptea la dumneavoastră, domnule duce, și au să-mi dea de veste de îndată ce Albert se va reîntoarce.

— Iată, spuse ducele, mi se pare că tocmai te cauți unul dintre servitorii mei.

Ducele nu se înșela ; zărimdu-l pe Franz, servitorul se apropie de el.

— Excelență, îi spuse el, patronul hotelului Londra vă anunță că vă așteaptă la el un om cu o scrisoare din partea vicontelui de Morcerf.

- Cu o scrisoare din partea vicontelui ! se miră Franz.
- Da.
- Și cine e omul acela ?
- Nu știu.
- De ce n-a venit să-mi aducă scrisoarea aici ?
- Trimisul nu mi-a explicat nimic.
- Și unde e el acum ?
- A plecat de îndată ce m-a văzut intrînd în sala balului ca să vă anunț.
- Du-te repede, îl îndemnă contesa pe Franz ; bietul tînăr ! Să nu i se fi întîmplat vreo nenorocire !
- Dau fuga, răspunse Franz.
- Ai să te reîntorci ca să ne aduci vești ? întrebă contesa.
- Da, dacă nu s-a întîmplat nimic grav ; dacă s-a întîmplat ceva, nu știu ce am să mă fac.
- În orice caz, fii prevăzător, îl sfătui contesa.
- N-aveți nici o grijă.

Franz își luă pălăria și plecă în grabă. Dăduse drumul trăsुरii, spunînd vizitiului să vină să-l ia la ora două ; dar, din fericire, palatul Bracciano, care dă cu o latură în via del Corso și cu alta în Piața Sfinților Apostoli, se află la numai zece minute de hotelul Londra. Apropiindu-se de hotel, Franz văzu un om stînd în picioare în mijlocul străzii ; și nu se îndoi nici o clipă că omul acela trebuia să fie mesagerul lui Albert. Omul era învîluit într-o mantie largă. Se duse la el ; dar, spre marea uimire a lui Franz, omul îi vorbi oel dintii.

— Ce doriți de la mine, excelență ? îl întrebă el, dîndu-se cu un pas înapoi ca și cînd ar fi vrut să se pună în gardă.

— Nu mi-ai adus dumneata o scrisoare din partea vicontelui de Morcerf ?

— Excelența voastră locuiește la hotelul lui Pastrini ?

— Da.

— Excelența voastră e tovarășul de călătorie al vicontelui ?

— Da.

— Cum se numește excelența voastră ?

— Baronul Franz d'Epinay.

— Atunci scrisoarea e într-adevăr adresată excelenței voastre.

— E de dat vreun răspuns ? întrebă Franz, luându-i scrisoarea din mîini.

— Da, cel puțin așa nădăjduiește prietenul dumneavoastră.

— Atunci, hai pînă la mine, să ți-l dau.

— Îmi place mai mult să aștept aici, rîse mesagerul.

— De ce ?

— Excelența voastră o să înțeleagă atunci cînd va citi scrisoarea.

— Te voi regăsi aici, nu-i așa ?

— Fără îndoială.

Franz intră în hotel. Pe scară îi ieși înainte jupîn Pastrini.

— Ați văzut ?

— Ce să văd ?

— L-ați văzut pe omul care voia să vă vorbească din partea prietenului dumneavoastră ? întrebă Pastrini.

— Da, l-am văzut, răspunse Franz. Și mi-a dat scrisoarea asta. Spune, te rog, să se aprindă lumina la mine.

Hotelierul porunci unui servitor să meargă cu o luminare înaintea lui Franz. Tînărul observase că jupîn

Pastrini e îngrijorat, și îngrijorarea aceasta îi mărise dorința de a citi cât mai repede scrisoarea de la Albert ; de îndată ce lumînarea fu aprinsă, se apropie de ea și desfăcu hîrtia: Scrisoarea era scrisă de mîna lui Albert și purta semnătura lui. Franz o citi de două ori, atît de greu îi veni să înțeleagă ce cuprindea.

Iat-o reproducă cuvînt cu cuvînt :

„Dragă prietene, de îndată ce vei primi răvașul acesta, fii atît de bun și ia din portofelul meu, pe care-l vei găsi în sertarul pătrat al biroului, scrisoarea mea de credit ; dacă nu este de ajuns, adaug-o și pe a ta. Dă fuga la Torlonia, ia de la el chiar acum patru mii de piaștri și dă-i aducătorului răvașului. Trebuie ca suma aceasta să-mi fie trimisă fără nici un fel de întîrziere.

Nu-ți spun mai multe, bizuindu-mă pe tine, așa cum și tu te-ai putea bizui pe mine.

P. S I believe now to italian banditti ¹.

Prietenul tău,
ALBERT DE MORCERF.“

Dedesubtul acestor rînduri o mină străină adăugase următoarele cuvinte italienești :

„Se alle sei della mattina le quattro mille piastre non sono nelle mie mani, alle sette il conte Alberto avia cessato di vivere.“ ²

LUIGI VAMPA“

Această a doua semnătură îi lămuri totul lui Franz, care înțeluse de ce nu voise mesagerul să urce pînă la el ; strada i se păruse mai sigură decît camera lui Franz.

¹ Acum cred că există bandiți italieni (eng.).

² Dacă la ora șase dimineața cei patru mii de piaștri nu sînt în mîinile mele, la ora șapte, contele Alberto nu va mai fi în viață (n. a.).

Albert căzuse în mâinile faimosului șef de bandiți, în a cărui existență nu voise atîta vreme să creadă.

Nu mai era timp de pierdut. Franz dădu fuga la birou, îl deschise, găsi portofelul în sertarul indicat, și în portofel găsi scrisoarea de credit : ea era făcută pentru o sumă totală de șase mii de piaștri, dar din acești șase mii de piaștri, Albert și cheltuise trei mii. Cît despre Franz, el nu avea nici un fel de scrisoare de credit ; fiindcă locuia la Florența și venise la Roma doar ca să petreacă șapte sau opt zile, își luase vreo sută de ludovici din care-i mai rămăseseră cel mult vreo cincizeci.

Mai lipseau, deci, șapte sau opt sute de piaștri, pentru ca ei doi, Franz și Albert, să poată strînge suma cerută. E adevărat că Franz putea să se bizuie, într-o astfel de împrejurare, pe bunăvoința domnilor Torlonia.

Se pregăti deci să se reîntoarcă la palatul Bracciano, fără să mai zăbovească, cînd pe neașteptate îi trecu prin minte o idee strașnică.

Se gîndi la contele de Monte-Cristo. Franz porunci să fie chemat jupîn Pastrini și, cînd îl văzu ivindu-se în pragul ușii, îl întrebă repede :

— Dragă domnule Pastrini, ce crezi, contele o fi acasă ?

— Da, excelență, tocmai s-a reîntors.

— A avut timp să se culce ?

— Nu prea cred.

— Atunci sună-i la ușă, te rog, și cere-i din partea mea îngăduința de a mă primi.

Jupîn Pastrini se grăbi să îndeplinească poruncile primite ; peste cinci minute se reîntoarse.

— Contele vă așteaptă, excelență, spuse el.

Franz străbătu coridorul și un servitor îl introduse la contele. Monte-Cristo îl aștepta într-un mic cabinet,

împrejmuît de divane, cabinet pe care Franz nu-l văzuse încă. Contele îi ieși în întâmpinare.

— Ce vînt bun vă aduce la mine, la ora aceasta ? întrebă el. Veniți cumva să cinăm împreună ? Ar fi drăguț din partea dumneavoastră.

— Nu. Vin ca să vorbim de o chestiune mai gravă.

— Despre o chestiune ? spuse Monte-Cristo uitîndu-se la Franz cu privirea lui pătrunzătoare ? Despre ce chestiune ?

— Sîntem singuri ?

Contele merse pînă la ușă, apoi se întoarse.

— Cu totul singuri, spuse el.

Franz îi dădu scrisoarea lui Albert.

— Citiți-o !

Contele citi scrisoarea.

— Ia te uită ! făcu el.

— Post-scriptumul l-ați citit ?

— Da, îl văd :

„Se alle sei della mattina ele quattro mile piastri non sono nelle mie mani, alle sette il conte Alberto avia cesatto di vivere.

LUIGI VAMPA“

— Care e părerea dumneavoastră ? întrebă Franz.

— Aveți suma cerută ?

— Da, dar îmi lipsesc opt sute de piaștri.

Contele se îndreaptă spre un birou, îl deschise și trase un șertar plin de aur.

— Nădăjduiesc, îi spuse el lui Franz, că nu mă veți jigni adresîndu-vă altcuiva decît mie.

— Dimpotrivă, puteți vedea că am venit de-a dreptul la dumneavoastră, răspunse Franz.

— Pentru asta vă mulțumesc. Pofțiți banii.

Și făcu semn lui Franz să ia cît îi trebuia din sertar.

— E neapărată nevoie să-i trimit suma lui Luigi Vampa ? întrebă tînărul, privindu-l fix, la rîndul său, pe conte.

— Vezi bine ! Gîndește-te singur, post-scriptumul e precis.

— Mi se pare că dacă v-ați da osteneala să căutați, ați putea găsi un mijloc care să simplifice mult negocierile, spuse Franz.

— Ce fel de mijloc ? se miră contele.

— De pildă, dacă ne-am duce împreună să-l găsim pe Luigi Vampa, sînt sigur că nu s-ar împotrivi să-i redea libertatea lui Albert.

— Dar ce influență pot să am eu asupra banditului acestuia ?

— Nu i-ați adus unul dintre serviciile care nu se uită niciodată ?

— Ce fel de serviciu ?

— Nu i-ați salvat viața lui Peppino ?

— Ei, dar cine v-a spus asemenea lucruri ?

— Ce-are a face ! E de ajuns că știu.

Contele rămase o clipă tăcut și încruntat.

— Și dacă m-aș duce la Vampa, m-ați însoți ?

— Dacă tovărășia mea nu v-ar fi prea neplăcută.

— Ei bine, fie ; vremea e frumoasă. O plimbare prin cîmpia Romei nu poate decît să ne priască.

— Trebuie să luăm arme cu noi ?

— Pentru ce ?

— Dar bani ?

— N-au nici un rost. Unde-i omul care v-a adus scrisoarea ?

- În stradă.
- Așteaptă răspunsul ?
- Da.

— Ar trebui să cam știm unde mergem. Am să-l chem.

— Degeaba, n-a vrut să urce.

— Poate n-a vrut la dumneata, dar la mine o să vrea !

Contele se duse la fereastra cabinetului care dădea în stradă și fluieră într-un anumit fel. Omul cu mantia se desprinsese de lângă zid și înaintă pînă în mijlocul străzii.

— *Salite*¹ ! strigă Monte-Cristo, ca și cum ar fi dat o poruncă.

Mesagerul se supuse îndată, fără să șovăie, ba chiar grăbindu-se. Și, sărind cîte patru trepte odată, intră în hotel.

Peste cinci secunde era la ușa cabinetului.

— Tu ești, Peppino ?

Dar Peppino în loc să răspundă, căzu în genunchi, apucă mîna contelui și i-o sărută de mai multe ori.

— Ei ! spuse contele, încă n-ai uitat că ți-am salvat viața ! Ciudat, doar au trecut opt zile de atunci.

— Nu, excelență, n-am să uit niciodată, răspunse Peppino cu o adîncă recunoștință în glas.

— Niciodată, înseamnă cam multă vreme ! Oricît, e bine cel puțin că gîndești așa. Ridică-te și răspunde-mi.

Peppino se uită neliniștit la Franz.

— Poți să vorbești în fața excelenței sale ; e unul dintre prietenii mei.

— Îmi dați voie să vă dau titlul acesta, adăugă el în franțuzește, întorcîndu-se spre Franz. E necesar, pentru a întări încrederea acestui om.

¹ Urcă (it.).

— Poți vorbi în fața mea, spuse și Franz. Sînt un prieten al contelui.

— Atunci e-n regulă ! spuse Peppino, întorcîndu-se spre conte. Excelența voastră să-mi pună întrebări și eu voi răspunde.

— Cum a căzut viconte Albert în mîinile lui Luigi ?

— Excelență, trăsura francezului s-a întîlnit de mai multe ori cu trăsura în care se afla Teresa.

— Amanta șefului ?

— Da. Francezul i-a făcut ochi dulci, Teresa s-a distrat răspunzîndu-i ; francezul i-a aruncat buchete și ea i le-a înapoiat ; toate astea, bineînțeles, cu încuviințarea șefului, care era în aceeași trăsură.

— Cum, strigă Franz, Luigi Vampa era în trăsura țărănuțelor române ?

— El o conducea, deghizat în vizitiu, răspunse Peppino.

— Și pe urmă ? întrebă contele.

— Pe urmă, francezul și-a scos masca ; Teresa, tot cu îngăduința șefului, și-a scos-o și ea ; francezul i-a cerut o întîlnire, și Teresa i-a dat-o ; numai că în loc să vină Teresa, a venit Beppo pe treptele bisericii San Giacomo.

— Cum ! îl întrerupse din nou Franz, țărănuța care i-a smuls *moccoletto* ?...

— Era un băiețandru de cincisprezece ani, răspunse Peppino ; dar nu e o rușine pentru prietenul dvs. că s-a lăsat înșelat ; că doar Beppo a mai înșelat el și pe alții.

— Și Beppo l-a dus în afara zidurilor ? întrebă contele.

— Întocmai. O trăsură aștepta la capătul străzii Maccello ; Beppo s-a urcat înăuntru, invitîndu-l pe francez să-l urmeze ; el nu s-a lăsat mult rugat. I-a lăsat, curte-

nitor, locul din dreapta și s-a așezat lângă el. Beppo i-a spus atunci că-l va duce într-o vilă situată la o leghe de Roma. Francezul l-a asigurat pe Beppo că era gata să-l urmeze pînă la capătul lumii. Vizitiul a străbătut îndată strada di Ripetta, a ajuns la poarta San Paolo ; iar la două sute de pași, în cîmp, cum francezul devenea prea îndrăzneț, pe cinstea mea, Beppo i-a pus o pereche de pistoale în piept ; vizitiul a oprit caii îndată, s-a întors pe scaun și a întins și el niște pistoale. În același timp, patru oameni de-ai noștri, care se ascunseseră pe malurile lui Almo, s-au repezit spre ușile trăsurii. Francezul ar fi avut chef să se apere. Ba chiar l-a strîns puțin de gît pe Beppo, după cîte am auzit, dar nu putea să facă nimic împotriva a cinci oameni înarmați. A trebuit să se predea. L-au coborît din trăsură, au mers de-a lungul riulețului și l-au dus dinaintea Teresei și a lui Luigi, care îl așteptau în catacombele Sfintului Sebastian.

— Ei, ce părere aveți ? întrebă contele, întorcîndu-se spre Franz. Povestea e destul de interesantă. Ce credeți dumneavoastră, care sînteți cunoscători ?

— Cred că mi s-ar părea foarte nostimă, dacă i s-ar fi întîmplat oricui altuia, în afară de Albert.

— Fapt e că dacă nu mă găseați acasă, ar fi fost o plăcere care l-ar fi costat cam mult pe scumpul dumneavoastră prieten ; dar liniștiți-vă, o să se aleagă numai cu spaima.

— Și ne vom duce să-l căutăm ? întrebă Franz.

— De ce nu ? Cu atît mai mult cu cît se află într-un colțisor foarte pitoresc. Cunoașteți catacombele Sfintului Sebastian ?

— Nu, n-am coborît niciodată înăuntrul lor, dar îmi făgăduisem s-o fac odată și odată.

— Atunci, iată prilejul, și altul mai bun ar fi greu de găsit. Aveți trăsură ?

— Nu.

— Nu-i nimic ; pe mine mă așteaptă la orice oră din zi și din noapte una, cu caii gata de drum.

— Gata de drum ?

— Da, fiindcă sînt o ființă plină de toane ; trebuie să-ți spun că uneori, ridicîndu-mă de la cină, în miezul nopții, îmi vine poftă să plec undeva, în lume, și plec.

Contele sună o dată. Se ivi valetul.

— Spune să se scoată trăsura din șopron. Ia pistoalele din coburi. Nu-i nevoie să trezești vizitiul. O să mine Ali.

Peste o clipă se auzi hurelul trăsorii care trăgea dinaintea porții. Contele își scoase ceasul.

— E douăsprezece și jumătate, spuse el. Chiar dacă am fi plecat la cinci dimineața și tot am fi avut timp să ajungem. Dar poate că zăbava asta l-ar fi făcut pe prietenul dumatăle să petreacă o noapte neplăcută, așa că e mai bine să ne grăbim și să-l scoatem din mîinile nelegiuitorilor. Mai sînteți hotărît să mă însoțiți ?

— Mai mult ca oricînd.

— Atunci, haidem !

Franz și contele ieșiră, urmați de Peppino.

Găsiră trăsura la poartă. Ali se urcase pe capră. Franz îl recunoscuse pe sclavul mut din peștera de pe insula Monte-Cristo.

Franz și contele se urcară în trăsura care era un cupeu ; Pepinno se așeză lîngă Ali, și porniră în galop.

Ali primise mai dinainte ordine, căci o luă prin via del Corso, străbătu Campo Vaccino, urcă pe strada San Gregorio și ajunse la poarta San Sebastiano ; acolo portarul voi să le facă unele greutăți, dar contele de Monte-Cristo îi arătă o autorizație, care îi îngăduia să intre și să iasă la orice oră din zi sau din noapte, semnată de guvernatorul Romei ; bariera fu, deci, ridicată, portarul

primi un ludovic pentru osteneala lui și trecură mai departe.

Trăsura mergea de-a lungul anticei via Appia, mărginită de la un capăt la altul de morminte. Din când în când lui Franz i se părea că vede la lumina lunii, care începuse să răsară, ceva semănînd cu o santinelă, desprinzîndu-se dintr-o ruină ; dar îndată, la un semn schimbat între Peppino și santinela aceea, ea reintra în umbră și dispărea.

Cu puțin înainte de a ajunge la cirul lui Caracallă, trăsura se opri, Peppino deschise portiera, iar contele și Franz coborîră.

— Peste zece minute vom ajunge, îi spuse Monte-Cristo însoțitorului său.

Apoi îl luă pe Peppino deoparte, îi porunci în șoaptă ceva și Peppino porni, după ce își luă o făclie scoasă dintr-un cufăr al cupeului.

Se mai scurseră cinci minute în timpul cărora Franz îl văzu pe cioban afundîndu-se pe o potecă, prin unduirile pămîntului frămîntat al cîmpiei romane, și dispărînd în tufele roșiatice care par a fi coama zbîrlită a unui leu uriaș.

— Acum să-l urmăim, spuse Monte-Cristo.

Porniră amîndoi pe aceeași potecă și, peste vreo sută de pași, dădură peste un povîrniș aplecat spre fundul unei vilcele.

Curînd zăriră doi oameni stînd de vorbă în umbră.

— Să mergem mai departe ? îl întrebă Franz pe conte. Sau să așteptăm aici ?

— Să mergem ; Peppino trebuie să-i fi vestit santi-nelei sosirea noastră.

Intr-adevăr, unul din cei doi oameni era Peppino, iar celălalt era un bandit, stînd de pază în prima linie.

Franz și contele se apropiară ; banditul îi salută.

— Excelență, spuse Peppino, adresându-i-se contelui, dacă vrei să mă urmați, intrarea în catacombe e la doi pași de aici.

— Bine, spuse Monte-Cristo. Mergi înaintea noastră Dinapoia unei îngrămădiri de tufe și a câtorva stînci se afla o deschizătură prin care abia putea să treacă un om.

Peppino se strecură primul prin această crăpătură ; dar abia făcu vreo cîțiva pași, cînd trecătoarea subterană se lărgi. Atunci Peppino se opri, își aprinse făclia și se întoarse să vadă dacă e urmat.

Contele îl urma, primul, iar Franz venea după el.

Terenul se înclina ușor și se lărgea cu cît înaintau mai mult, dar Franz și Monte-Cristo tot mai trebuiau să meargă încovoiați și cu greu ar fi putut merge alături.

Mai înaintară astfel vreo cincizeci de pași, apoi fură opriți de strigătul : „Cine-i ? Stai !“

În același timp văzură lucind o țeavă de pușcă luminată de vîlvătaia torței lui Peppino.

— *Ami !* răspuse Peppino.

Și, înaintînd singur, îi șopti cîteva cuvinte santinelei care, ca și santinela de mai înainte, îi salută făcîndu-le semn vizitatorilor nocturni că puteau să-și continue drumul.

Dinapoia santinelei se afla o scară cu vreo douăzeci de trepte ; Franz și contele coborîră cele douăzeci de trepte și se pomeniră dinaintea unui fel de răspîntie de cripte. Cinci drumuri se despărteau de acolo, ca razele unei stele. Pereții zidurilor scobiți în firide suprapuse, avînd forma unor sicrie, arătau că intraseră în catacombe.

Într-o adîncitură, căreia ar fi fost cu neputință să-i vezi sfîrșitul, pătrundeau, în timpul zilei, cîteva raze de lumină.

Contele puse mîna pe umărul lui Franz.

— Vreți să vedeți o tabără de bandiți la odihnă ?
întrebă el.

— Sigur, răspunse Franz.

— Atunci, veniți cu mine... Peppino, stinge făclia.

Peppino se supuse, iar Franz și contele se pomeniră în întunericul cel mai nepătruns ; numai că la vreo cincizeci de pași dinaintea lui, de-a lungul zidurilor, continuau să joace câteva licăriri roșiatice devenite și mai vizibile încă de când Peppino stinsese făclia.

Înaintară în tăcere. Contele îl conducea pe Franz ca și cum ar fi avut neobișnuită însușire de a vedea în întuneric. De altfel, Franz însuși deslușea tot mai bine drumul, pe măsură ce se apropia de licăririle care le călăuzeau pașii.

Trecură astfel pe sub trei arcade, dintre care cea din mijloc servea drept poartă.

Arcadele se deschideau pe de o parte spre coridorul unde se găseau contele și Franz, iar pe de altă parte spre o mare încăpere pătrată, împrejmuită de firide asemănătoare cu acelea despre care am mai vorbit.

În mijlocul încăperii se înălțau patru lespezi care pe vremuri serviseră drept altar, după cum arăta crucea înălțată și acum deasupra lor.

O singură lampă pusă pe trunchiul unei coloane lumina cu o lumină palidă și tremurătoare ciudata scenă care li se înfățișă celor doi vizitatori ascunși în umbră.

Un om stătea jos, cu coatele sprijinite de coloană, și citea, stînd cu spatele spre arcada prin a cărei deschidere noii sosiți îl priveau.

Omul acela era șeful bandei, Luigi Vampa.

În jurul lui, grupați după cum le venea mai bine, culcați în mantalele lor sau rezemați de un fel de bancă de piatră care se întindea de jur împrejurul columbariului se vedeau vreo douăzeci de bandiți ; fiecare dintre ei își avea carabina la îndemînă.

În fund, tăcută, abia vizibilă și asemănătoare unei năluci, o santinelă se plimba în lung și în lat dinaintea unei fel de deschideri care nu se deosebea decît pentru că întunericul părea încă și mai negru acolo.

Cînd contele crezu că Franz și-a desfătat îndeajuns privirea cu tabloul acesta pitoresc, duse degetul la buze, făcîndu-i semn să tacă și urcă cele trei trepte care duceau din coridor la columbarium. Intră apoi în încăpere prin arcada din mijloc și înaintă spre Vampa, care era atît de adîncit în lectura sa, încît nu-i auzi de loc zgomotul pașilor.

— Cine-i acolo ? strigă santinela care, mai puțin preocupată, văzuse la lumina lămpii uz fel de umbră crescînd dinapoia șefului său.

La strigătul acesta, Vampa se ridică repede, smulgînd totodată un pistol de la brîu. Într-o clipă, toți bandiții săriră în picioare și douăzeci de țevi de carabine se îndreptară spre conte.

— Dragul meu Vampa, spuse liniștit Monte-Cristo, cu un glas deosebit de calm, și fără să-i tresară măcar un singur mușchi de pe față, dragul meu Vampa, mi se pare că-ți dai prea multă osteneală ca să primești un prieten.

— Jos armele ! strigă șeful, făcînd un semn poruncitor cu o mîină, în timp ce cu cealaltă își scotea respectuos pălăria.

Apoi întorcîndu-se spre ciudatul personaj care domina întreaga scenă, îi spuse :

— Iertați-mă, domnule conte, dar mă așteptam atît de puțin să-mi faceți cinstea unei vizite, încît nu v-am recunoscut.

— Se pare că ai memoria slabă în toate privințele, Vampa, urmă contele, și că uiți nu numai fețele oamenilor, dar și înțelegerile făcute cu ei.

— Ce înțelegere am uitat, domnule conte ? întrebă banditul ca un om care, dacă a săvârșit o greșeală, nu dorește altceva decît să o poată repara.

— Nu ne înțeleseserăm că nu numai persoana mea, dar și a prietenilor mei, îți va fi sacră ?

— Și cu ce mi-am călcat făgăduiala, excelență ?

— În seara aceasta ai răpit și l-ai adus aici pe vicontele Albert de Morcerf. Ei, iată, continuă Monte-Cristo, cu un accent care îl înfioră pe Franz, tînărul este *unul dintre prietenii mei*, locuiește în același hotel cu mine, s-a plimbat timp de opt zile în propria mea trăsură și, totuși, ți-o repet, l-ai răpit, l-ai adus și (adaugă contele scoțînd scrisoarea din buzunar), l-ai pus la răscumpărare ca pe un oarecare.

— De ce nu mi-ați spus nimic despre toate astea ? întrebă șeful întorcîndu-se spre oamenii săi, care se traseră înapoi din fața privirii lui ; de ce m-ați făcut să-mi calc cuvîntul dat unui om ca domnul conte, care are în miinile lui viața noastră, a tuturor ? Pe sîngele lui Crist ! Dacă aș crede că măcar unul dintre voi a știut că tînărul era un prieten de-al excelenței sale, i-aș zbură creierii cu mina mea !

— Vedeți, spuse Monte-Cristo, întorcîndu-se către Franz, v-am spus că trebuie să fie o greșeală la mijloc.

— Nu sînteți singur ? întrebă Vampa, neliniștit.

— Sînt cu persoana căreia i-ați trimis scrisoarea și căreia am vrut să-i dovedesc că Luigi Vampa e un om de cuvînt. Veniți, excelență, îi spuse el lui Franz, iată-l pe Luigi Vampa care vă va spune el însuși cît de rău îi pare pentru greșeala săvîrșită.

Franz se apropie ; șeful făcu vreo cîțiva pași în întîmpinarea lui.

— Fiți binevenit printre noi, excelență, îi spuse el. Ați auzit ce a spus domnul conte și ce i-am răspuns eu ; voi mai adăuga că n-aș fi vrut de loc, pentru patru mii de

piaștri la care fixasem răscumpărarea prietenului dvs., să se întâmple un asemenea lucru.

— Dar unde e prizonierul ? întrebă Franz, uitându-se neliniștit în jurul lui. Nu-l văd de loc.

— Nădăjduiesc că nu i s-a întâmplat nimic rău ! adăugă și contele încruntându-și sprincenele.

— Prizonierul e acolo, răspunse Vampa, arătînd cu mîna intrîndul dinaintea căruia se plimba banditul de pază, și am să-l anunț eu însumi că e liber.

Șeful înaintă spre locul arătat de el ca servind drept închisoare lui Albert, iar Franz și contele îl urmară.

— Ce face prizonierul ? îl întrebă Vampa pe omul de pază.

— Pe cîntea mea, căpitane, habar n-am, răspunse acesta ; de mai mult de o oră nu l-am mai auzit mișcînd.

— Veniți, *excelență, spuse Vampa.

Contele și Franz urcară vreo șapte sau opt trepte urmîndu-l pe Vampa, care mergea mereu înaintea lor. Trăgînd un zăvor, Vampa deschise o ușă.

Atunci, la lumina unei lămpi asemănătoare aceleia care lumina columbariumul, ei putură să-l vadă pe Albert învîluit într-o mantie împrumutată de la unul dintre bandiți, culcat într-un colț și cufundat în somnul cel mai adînc.

— Ia te uită ! zîmbi Monte-Cristo cu zîmbetul lui caracteristic. Nu-i rău pentru un om care trebuia să fie împușcat la ora șapte dimineața.

Vampa se uita cu oarecare admirație cum doarme Albert ; se vedea că dovada aceasta de curaj îl mișca.

— Aveți dreptate, domnule conte, grăi el. Omul acesta trebuie să fie unul dintre prietenii dumneavoastră. Apoi, apropiindu-se de Albert și atingîndu-i umărul, îi spuse : Excelență, sînteți bun să vă treziți ?

Albert se întinse, își frecă pleoapele și deschise ochii.

— Dumneata erai, căpitane ? Ce naiba, mai bine m-ai fi lăsat să dorm ; visam ceva grozav ; visam că dansez galopul la Torlonia cu contesa G... !

Își scoase ceasul, pe care-l păstrase ca să socotească el însuși timpul scurs.

— Unu și jumătate dimineața ! De ce naiba m-ai trezit la ora asta ?

— Ca să vă spun că sînteți liber, excelență.

— Dragul meu, continuă Albert, cu o desăvîrșită stăpînire de sine, pe viitor să ții bine minte maxima aceasta a lui Napoleon : „Nu mă treziți decît pentru știrile rele“. Dacă m-ai fi lăsat să dorm, mi-aș fi terminat galopul și ți-aș fi fost recunoscător toată viața... Va să zică, mi s-a plătit răscumpărarea ?

— Nu, excelență.

— Atunci cum de sînt liber ?

— Cineva, căruia nu pot să-i refuz nimic, a venit după dumneavoastră.

— Pînă aici ?

— Pînă aici.

— Nu mai spune ! Acest cineva e foarte îndatoritor.

Albert se uită împrejur și-l zări pe Franz.

— Cum, dragul meu Franz, tu ești cel ce a dat o asemenea dovadă de devotament ?

— Nu eu, ci vecinul nostru, domnul conte de Monté-Cristo, răspunse Franz.

— Nu zău, domnule conte, spuse Albert voios, îndreptîndu-și cravata și manșetele, sînteți un om cu adevărat prețios, și nădăjduiesc că mă veți privi ca pe veșnicul dumneavoastră îndatorat, mai întîi pentru chestiunea trăsirii, și apoi pentru aceasta !

Și îi întinse contelui mîna. Monte-Cristo se înfioră în clipa cînd trebui să-i dea mîna, dar i-o dădu totuși.

Banditul privea toată scena cu un aer uluit ; fără doar și poate că era obișnuit să vadă prizonierii tremurînd dinaintea lui, și lată că se găsise omul a cărui vioieșie ironică nu fusese cît de cît zdruncinată ; cît despre Franz,

el era încântat că Albert susținuse, chiar în fața unui bandit, onoarea națională.

— Dragul meu Albert, spuse el, dacă ai vrea să te grăbești, am mai avea încă timp să mergem și să ne sfârșim noaptea la Torlonia ; ți-ai relua galopul de acolo de unde l-ai întrerupt, în așa fel încît să nu-i mai porți nici un fel de pică seniorului Luigi, care s-a purtat, în toată împrejurarea aceasta, ca un adevărat gentilom.

— Adevărat, ai dreptate, am putea ajunge acolo la ora două. Senior Luigi, mai e vreo formalitate de îndeplinit ca să ne despărțim de excelența voastră ?

— Nici una, domnule, răspunse banditul, sînteți liber ca vîntul.

— În cazul acesta, îți doresc o viață plăcută și veselă ; haideți, domnilor, să mergem !

Albert, urmat de Franz și de conte, coborî scara și traversă marea încăpere pătrată ; bandiții străteau în picioare, cu pălăriile în mîini.

— Peppino, spuse șeful, dă-mi făclia.

— Ce vrei să faci cu ea ? îl întrebă contele.

— Am să vă conduc chiar eu, spuse căpitanul ; e cea mai neînsemnată cinstire pe care o pot aduce excelenței voastre.

Și, luînd făclia aprinsă din mîinile ciobanului, el porni înaintea oaspeților, nu ca o slugă care îndeplinește o muncă umilitoare, ci ca un rege care pășește înaintea ambasadorilor.

Ajuns la ușă, Vampa se înclină.

— Și acum, domnule conte, vă cer din nou scuze și nădăduiesc că nu-mi veți păstra nici o umbră de supărare pentru cele întîmplate.

— Nu dragul meu Vampa, răspunse contele, de altfel îți răscumperi greșelile într-un fel atît de curtenitor, încît aproape că mă simt ispitit să-ți mulțumesc că le-ai săvîrșit.

— Domnilor, urmă şeful, întorcându-se spre tineri, poate că invitaţia mea să nu vi se pară prea atrăgătoare ; dar dacă veţi simţi vreodată dorinţa de a-mi mai face o vizită, oriunde mă voi afla, veţi fi bineveniţi la mine.

Franz şi Albert salutară. Contele ieşi cel dintîi, iar după el urmă Albert. Franz rămase mai la urmă.

— Excelenţa voastră mai vrea să mă întrebe ceva ? întrebă Vampa, zîbind.

— Mărturisesc că da, răspunse Franz. Aş fi curios să ştiu ce carte citeai cu atîta atenţie cînd am venit noi ?

— *Comentariile* lui Cezar, răspunse banditul. E cartea mea preferată.

— Nu vii, Franz ? întrebă Albert.

— Ba da, iată-mă, răspunse Franz.

Şi, la rîndul său, ieşi de sub boltă.

Făcură cîţiva paşi de-a lungul cîmpiei.

— Iertaţi-mă ! spuse Albert, reîntorcîndu-se. Îmi dai voie, căpitane ?

Şi îşi aprinse ţigara de la torţa lui Vampa.

— Acum, domnule conte, urmă el, să ne grăbim cît putem. Țin cît se poate de mult să-mi sfîrşesc noaptea la ducele de Bracciano.

Regăsiră trăsura acolo unde o lăsaseră ; contele îi spuse un singur cuvînt arab lui Ali, şi caii porniră în goană.

Cînd ceasul lui Albert arăta exact ora două, cei doi prieteni intrau în sala de dans.

Reîntoarcerea lor stîrni senzaţie ; dar fiindcă se reîntorseseră împreună, toate temerile cu privire la Albert încetară chiar în clipa aceea.

— Doamnă, spuse vicontele de Morcerf, înaintînd spre contesă, ieri aţi avut bunătatea să-mi făgăduiţi un galop, şi vin ceva cam tîrziu să vă cer îndeplinirea acestei graţioase făgăduieli. Dar prietenul meu, a cărui dragoste pentru

adevăr o cunoașteți, vă poate afirma că nu port nici o vină pentru întârziere.

Și cum în clipa aceea muzica dădea semnalul unui vals, Albert își trecu brațul pe după talia contesei și dispăru împreună cu ea în vârtejul dansatorilor.

În același timp, Franz, se gîndea la ciudatul fior ce-l străbătuse pe contele de Monte-Cristo atunci cînd fusese oarecum silit să-i dea mîna lui Albert.

Capitolul III

INTÎLNIREA

A doua zi, la deșteptare, primul gând al lui Albert fu să-i propună lui Franz să facă o vizită contelui. E drept că-i mai mulțumise în ajun, dar își dădea seama că pentru serviciul pe care i-l făcuse merita să-i mulțumească de două ori.

Franz, deși simțea pentru contele de Monte-Cristo o atracție amestecată cu spaimă, nu voi să-l lase pe Albert singur și îl însoți. Fură introduși amîndoi în salon. Peste cinci minute se ivi contele.

— Domnule conte, îi spuse Albert, întîmpinîndu-l, dați-mi voie să vă repet în dimineața asta ce nu v-am spus îndeajuns ieri : nu voi uita niciodată în ce împrejurări mi-ați venit în ajutor, și îmi voi aminti întotdeauna că vă datorez viața, sau aproape viața.

— Dragul meu vecin, răspunse contele rîzînd, îți exagerezi obligațiile față de mine. Îmi datorezi doar o mică economie de vreo douăzeci de mii de franci din bugetul dumitale de cătătorie și atîta tot. Vezi bine că nu merită să mai vorbim despre ea. Din partea mea însă, adăugă el, te rog să primești toate felicitările. Ai dat dovadă de o nepăsare și de o îndrăzneală minunată.

— Ce era să fac ? răspunse Albert. Mi-am zis că mă certasem cu cineva și că avea să urmeze un duel. Și apoi

am vrut să-i fac pe bandiții aceia să înțeleagă un lucru : că oamenii se bat în toate țările din lume, dar că numai francezii se bat rîzînd. Totuși, fiindcă obligația mea față de dumneavoastră nu e mai puțin mare, vreau să vă întreb dacă nu v-aș putea fi folositor la ceva, fie personal, fie prin prietenii și cunoștințele mele. Tata, contele de Morcerf, care este de origine spaniolă, are o situație înaltă în Franța și în Spania, iar eu, împreună cu toți cei ce mă iubesc, voi sta la dispoziția dumneavoastră.

— Vă mărturisesc că așteptam oferta asta și că o primesc din toată inima. Chiar mă gîndeam să vă cer un mare serviciu.

— Care ?

— N-am mai fost niciodată la Paris. Nu cunosc Parisul...

— Cum se poate ? se miră Albert. Ați putut trăi pînă astăzi fără să vedeți Parisul ? De necrezut !

— Și totuși, așa e ; dar îmi dau seama, ca și dumneavoastră, că nu mai e cu puțință să nu cunosc capitala Franței. Ceva mai mult încă : poate că aș fi și făcut de multă vreme călătoria aceasta absolut trebuitoare, dacă aș fi cunoscut pe cineva care să mă poată introduce în lumea în care n-am nici un fel de legături.

— Un om ca dumneavoastră ! exclamă Albert.

— Sinteți prea bun ; dar fiindcă nu-mi cunosc alt merit decît pe acela de a putea face concurență, în calitate de milionar, domnului Aguado sau domnului Rothschild, și fiindcă nu mă duc la Paris ca să joc la bursă, amănuntul acesta neînsemnat m-a împiedicat să vin. Acum, oferta dumneavoastră m-a hotărît. Ia spuneți, îmi făgăduiți, dragă domnule de Morcerf (și spunînd aceste cuvinte, Monte-Cristo zîmbi într-un fel ciudat), îmi făgăduiți să-mi deschideți ușile lumii acesteia în care voi fi tot atît de străin ca un huron sau un cochinchinez, atunci cînd voi sosi la Paris ?

— Cu mare bucurie și din toată inima, domnule conte !
răspunse Albert. Și cu atât mai bucuros, cu cât (să nu
rizi prea tare de mine, Franz) sînt rechemat la Paris
printr-o scrisoare primită azi dimineață, în care mi se
propune o alianță cu o familie foarte plăcută și care are
cele mai bune relații în lumea pariziană.

— Alianță prin căsătorie ? întrebă Franz, rîzînd.

— Vai, așa e ! De aceea, cînd veți sosi la Paris, mă
veți găsi om așezat și poate chiar tată de familie. Asta o
să se potrivească de minune cu seriozitatea mea firească,
nu-i așa ? În orice caz, conte, v-o repet, eu și ai mei
sîntem trup și suflet al dumneavoastră.

— Primesc, răspunse Monte-Cristo. Și vă jur că nu
lipsea decît un astfel de prilej ca să-mi îndeplinesc unul
din planurile pe care le rumeg de multă vreme.

Franz nu se îndoi nici o clipă că planurile acestea
erau cele despre care contele scăpase cîteva cuvinte în
peștera de la Monte-Cristo, și pe cînd contele vorbea, se
uită la el ca să-i zărească pe chip ceva în legătură cu pla-
nurile care-l chemau la Paris. Dar era greu de pătruns
în sufletul lui Monte-Cristo, mai ales atunci cînd și-l aco-
perea cu un zîmbet.

— Spuneți-mi, conte, urmă Albert, încîntat că va
putea prezenta un astfel de om, nu cumva aveți vreunul
dintre planurile făcute în vînt, așa cum se fac cu miile
în timpul călătoriilor, și care, fiind clădite pe nisip, sînt
spulberate la prima adiere ?

— Pe cîntea mea că nu, răspunse Monte-Cristo. Vreau
să vin la Paris, trebuie !

— Și cînd veți veni ?

— Dumneavoastră cînd vă veți afla acolo ?

— Eu, spuse Albert, Doamne ! Peste cincisprezece zile
sau peste trei săptămîni, cel mai tîrziu. N-o să întîrzii
decît atîta cît mi-o trebui pentru drum.

— Atunci am să vă las un răgaz de trei luni, făgădui
Monte Cristo. Vedeți, vă las timp destul.

— Așadar, peste trei luni veți veni să-mi bateți la ușă ? se bucură Albert.

— Doriți o întâlnire cu ziua și cu ora precisă ? întrebă contele. Vă previn că sînt de o exactitate supărătoare.

— Cu ziua și cu ora exactă, se învoi Albert ; îmi convine de minune.

— Atunci fie ! Monte-Cristo întinse mîna spre un calendar prins lingă oglindă. Astăzi sîntem în douăzeci și unu februarie (Monte-Cristo scoase ceasul) ; e ora zece și jumătate dimineața. Vreți să mă așteptați în ziua de 21 mai, la ora zece și jumătate dimineața ?

— Foarte bine, spuse Albert. Masa va fi gata.

— Unde locuiți ?

— În strada Helder nr. 27.

— Aveți un apartament al dumneavoastră ? N-am să vă stingheresc cumva ?

— Locuiesc în casa părinților mei, dar am un pavilion în fundul curții în întregime separat.

— Bine.

Contele luă un carnet de însemnări și scrise : „*Strada Helder nr. 27, douăzeci și unu mai, ora zece și jumătate dimineața*“.

— Și acum, urmă el, punîndu-și carnețelul în buzunar, n-aveți nici o grijă, pendula dumneavoastră n-o să fie mai exactă decît mine.

— Ne vom mai vedea înaintea plecării ? întrebă Albert.

— Asta depinde : cînd plecați ?

— Mîine, la cinci după masă.

— În cazul acesta, vă spun adio. Am o chestiune urgentă la Neapole și nu mă voi reîntoarce aici decît sîmbătă seara sau duminică dimineața. Și dumneavoastră ? îl întrebă contele pe Franz. Plecați și dumneavoastră, domnule baron ?

— Da.

— În Franța ?

— Nu, eu plec la Veneția. Mai rămîn un an sau doi în Italia.

— Va să zică nu ne vom revedea la Paris ?

— Mă tem că nu voi avea cîstea aceasta.

— Atunci, domnilor, călătorie bună ! le ură contele, întinzîndu-i fiecăruia cîte o mînă.

Era pentru prima dată cînd Franz atingea mîna omului acestuia ; tînărul tresări, căci mîna era rece ca a unui mort.

— Atunci, pentru ultima oară, spuse Albert, rămîne hotărît, pe cuvînt de onoare, nu-i așa ? Strada Helder nr. 27, douăzeci și unu mai, la orele zece și jumătate dimineața.

— Douăzeci și unu mai, la orele zece și jumătate dimineața, în strada Helder nr. 27, făgădui contele.

Acestea spuse, cei doi tineri salutară și ieșiră.

— Ce-i cu tine ? îl întrebă Albert pe Franz, cînd reîntrară în apartamentul lor. Pari foarte îngrijorat.

— Da, răspunse Franz, îți mărturisesc că domnul de Monte-Cristo mi se pare un om tare ciudat, și mă gîndesc cu neliniște la întîlnirea pe care ți-a dat-o la Paris.

— Întîlnirea asta... cu neliniște ! Cum se poate ? Ești nebun, dragă Franz ?

— Nebun sau nu, asta e.

— Ascultă, continuă Albert, mă bucur că pot să ți-o spun : mi s-a părut totdeauna că te porți rece față de conte, pe cînd el, dimpotrivă, mi s-a părut totdeauna foarte îndatoritor față de noi. Ai ceva personal cu el ?

— Poate.

— L-ai mai văzut undeva înainte de a-l întîlni aici ?

— Da.

— Unde ?

— Îmi făgăduiești că n-ai să spui nimănui nici un cuvînt din cele ce-ți voi povesti ?

— Îți făgăduiesc.

— Pe cuvînt de onoare ?

- Pe cuvînt de onoare.
— Ei bine, atunci ascultă.

Și Franz îi povesti lui Albert plimbarea lui în insula Monte-Cristo, îi povesti cum găsise un echipaj de contra-bandisti și cum în mijlocul acestui echipaj dăduse peste doi bandiți corsicani. Stăruie mult asupra tuturor amănunțelor primirii ca în basme făcută de conte în peștera lui din *O mie și una de nopți*; îi povesti despre cină, despre hașis, despre statui, despre realitate și vis, despre faptul că la deșteptare nu mai rămăsese ca dovadă și ca amintire a tuturor întâmplărilor acelora decît micul iaht depărtîndu-se la orizont, spre Porto Vecchio.

Apoi trecu la Roma, la noaptea din Colisseu, la discuția pe care o auzise între conte și Vampa, discuție în legătură cu Peppino, în care contele făgăduise să obțină grațierea banditului, făgăduială respectată întocmai.

În sfîrșit ajunse la aventura din noaptea precedentă, la încercătura în care se găsise văzînd că-i lipseau șase sau șapte sute de plăci ca să completeze suma cerută; apoi îi povesti cum îi venise ideea să i se adreseze contelui, idee ce avusese un rezultat pitoresc și mulțumitor totodată.

Albert îl ascultă cu deosebită atenție.

— Ei și? făcu el cînd Franz sfîrși de povestit. Unde vezi, în toate astea, vreun lucru necurat? Contele e călător, are o corabie a lui, fiindcă e bogat. Du-te la Portsmouth sau la Southampton, și ai să vezi portul ticsit de iahturi aparținînd bogătașilor englezi care au aceeași toană. Ca să poată ști unde să se oprească în plimbările lui, ca să nu mănînce la bucătăria asta înfiorătoare care pe mine mă otrăvește de patru luni, iar pe tine de patru ani; ca să nu se culce în paturile astea groaznice unde nu se poate dormi, și-a aranjat un loc de popas în insula Monte-Cristo: cînd locuința a fost gata, temîndu-se ca stăpînirea toscană să nu-l alunge și să nu fi cheltuit astfel banii de pomană, a cumpărat insula și i-a dat numele. Dragul meu, răscolește-ți amintirile și spune-mi cîte dintre cunoștin-

tele tale poartă numele unor proprietăți pe care nu le-au avut niciodată ?

— Dar bandiții corsicani care se aflau în echipajul lui ? întrebă Franz.

— Ei, de ce te miri ? Știi mai bine ca oricine, nu-i așa, că bandiții corsicani nu sînt tîlhari, ci sînt, de fapt, doar niște fugari pe care vreo vendetta i-a alungat din satele sau orașele lor. Poți deci să-i vezi fără să te compromiți ; eu, unul, îți declar că dacă voi merge vreodată în Corsica, înainte de a mă prezenta guvernatorului și prefectului, voi face cunoștință cu bandiții lui Colomba, dacă bineînțeles voi putea să dau de ei. Mie mi se par încântători.

— Dar Vampa și ceata lui ? urmă Franz. Nădăjduiesc că ai să recunoști că ei sînt bandiți care opresc trecătorii pentru a-i jefui. Ce părere ai despre influența contelui asupra unor asemenea oameni ?

— Despre influența asta am să-ți spun, dragul meu, că deoarece după toate probabilitățile tocmai ei îi datorez viața, nu mi-e dat mie s-o critic prea aspru. Așadar, în loc să-i fac din ea o vină gravă cum îi faci tu, cred că n-o să ți se pară curios că i-o scuț, fiindcă, de nu mi-a salvat chiar viața, ceea ce poate ar fi cam exagerat, măcar mi-a economisit patru mii de piaștri, adică douăzeci și patru de mii de livre în banii noștri, sumă la care fără îndoială că n-aș fi fost prețuit în Franța. Și asta dovedește, adăugă Albert rîzînd, că nimeni nu-i profet în țara lui.

— Tocmai voiam să te întreb : din ce țară e contele ? Și ce limbă vorbește ? Din ce trăiește ? De unde are averea asta uriașă ? Ce a fost prima parte a vieții lui misterioase și necunoscute, care i-a împrăștiat pentru restul vieții o lumină mohorită și l-a făcut să nu iubească oamenii ? Iată ce aș vrea să știu eu mai întîi, dacă aș fi în locul tău.

— Dragă Franz, cînd ai primit scrisoarea mea și ai văzut că avem nevoie de influența contelui, te-ai dus să-i

spui : prietenul meu Albert de Morcerf se găsește în primejdie, ajutați-mă să-l scap. Nu-i așa ?

— Da.

— Atunci el te-a întrebat cumva : cine e domnul Albert de Morcerf ? De unde i se trage numele ? De unde are averea ? Care-i sînt mijloacele de existență ? Din ce țară e ? Unde s-a născut ? Ia spune-mi, te-a întrebat toate astea ?

— Mărturisesc că nu !

— A venit, și gata. M-a scos din mîinile domnului Vampa, unde cu toate că păream foarte voinicos, după cîte spui, mărturisesc că nu mă simțeam de loc bine. Ei, dragul meu, cînd în schimbul unui asemenea serviciu îmi cere să-i fac un lucru pe care-l face oricine, zilnic, pentru toți prinții ruși sau italieni în trecere prin Paris, adică să-l prezint în lume, ai vrea să-l refuz ? Haida de ! Ești nebun !

Trebuie spus că de data aceasta, împotriva obiceiului, Albert avea pe deplin dreptate.

— În sfîrșit, oftă Franz. Fă cum vrei, dragă vîconte ; fiindcă tot ce-mi spui pare a fi foarte adevărat, trebuie s-o mărturisesc. Dar nu e mai puțin adevărat că domnul conte de Monte-Cristo e un om ciudat.

— Contele de Monte-Cristo e un filantrop. Nu ți-a spus cu ce scop vine la Paris ? Ei bine, află că vine să concureze la premiul Montyon. Și dacă nu i-ar trebui ca să-l cîștige decît votul meu și influența domnului acelaia atît de pocit de care depinde obținerea premiului, ei bine, i-aș da votul și aș răspunde pentru obținerea influenței trebuitoare. Și cu asta, dragul meu Franz, să încheiem discuția și să ne așezăm la masă, iar apoi să mai vizităm o dată, pentru ultima oară, biserica Sfîntul Petru.

Făcură așa cum spusese Albert, și a doua zi, la orele cinci după amiază, cei doi tineri își luară rămas bun, Albert de Morcerf ca să se reîntoarcă la Paris, iar Franz d'Epinay ca să mai petreacă două săptămîni la Veneția.

Dar înainte de a se urca în trăsură, pentru că se temea ca invitatul său să nu lipsească de la întâlnire, Albert dădu unui băiat din serviciul hotelului o carte de vizită adresată contelui de Monte-Cristo. Pe cartea de vizită, sub cuvintele : „*Viconte Albert de Morcerf*“, tânărul adăugase cu creionul :

„*21 mai, orele zece și jumătate dimineața,*
str. Helder nr. 27.“

Capitolul IV

COMESENII

În casa din strada Helder, unde Albert de Morcerf îi dăduse întâlnire, la Roma, contelui de Monte-Cristo, în dimineața zilei de douăzeci și unu mai, se făceau pregătiri pentru a se cinsti cuvântul dat de tânărul viconte.

Albert de Morcerf locuia într-un pavilion situat în colțul unei curți mari și față în față cu o altă clădire, destinată servitorilor. Numai două dintre ferestrele pavilionului răspundeau spre stradă, alte trei dînd spre curte și două spre grădină.

Între curte și grădină se înălța locuința elegantă și vastă a contelui și a contesei de Morcerf, clădită după prostul gust al arhitecturii imperiale.

Pe toată lărgimea proprietății, și dînd în stradă, se întindea un zid deasupra căruia se aflau, din loc în loc, vase cu flori. La mijloc, zidul era tăiat printr-o poartă înaltă cu lănci poleite, care servea pentru intrările de gală. Cînd intrau sau cînd plecau pe jos, stăpînii și servitorii foloseau o altă poartă, aproape lipită de loja portarului.

În alegerea această a pavilionului destinat lui Albert se ghicea grija delicată a unei mame care, nevoind să se despartă de fiul ei, înțelesese totuși că la vîrsta vîntului, un tînar are nevoie de libertate deplină. Pe de altă parte, trebuie să spunem că se ghicea, de asemenea, egois-

mul inteligent al tînărului, îndrăgostit de traiul liber și trîndav al feciorilor de bani gata, trai care i se aurea așa cum se aurește colivia unei păsări.

Prin cele două ferestre ce dădeau în stradă, Albert de Morcerf putea să cerceteze lumea din afară. Prive-liștea străzii este atît de necesară tinerilor care vor să vadă mereu lume trecîndu-le pe dinaintea ochilor, chiar dacă orizontul li se mărginește la lărgimea unei străzi ! Apoi, după ce explora lumea dinafară, dacă ea merita o examinare mai amănunțită, Albert de Morcerf putea s-o facă, ieșind printr-o porțiță asemănătoare celei pe care am arătat-o lîngă loja portarului și despre care se cuvine să spunem ceva mai multe.

Porțița aceasta s-ar fi putut crede că fusese uitată de toată lumea și osîndită pe veci, încă din ziua cînd casa fusese clădită, într-atît părea de retrasă și de prăfuită. Dar broasca și zăvoarele ei, unse cu grijă, arătau că e folosită deseori în mod tainic. Porțița aceasta tainică se lua la întrecere cu celelalte două porți, bătîndu-și joc de vigilența și de tutela portarului și deschizîndu-se ca faimoasa poartă a peșterii din *O mie și una de nopți*, ca Sesamul fermecat al lui Ali Baba, prin cîteva cuvinte cabalistice, sau cîteva semnale stabilite dinainte, rostite de cele mai dulci glasuri sau făcute de cele mai fine degete.

Porțița răspundea la capătul unui coridor uriaș și li-niștit care servea drept anticameră. Din coridor, spre dreapta, se deschidea sufrageria lui Albert, dînd spre curte, iar spre stînga, salonașul, dînd spre grădină. Dinaintea ferestrelor se desfăceau în evantai tufe și plante agățătoare, ascunzînd privirilor indiscrete dinspre curte sau dinspre grădina interioară aceste două încăperi, singurele așezate la parter.

La etajul întîi, cele două încăperi se repetau, sporite cu încă una, formată de anticameră. Aici se afla un salon, un dormitor și un buduar.

În salonul de jos nu se găsea decît un fel de divan algerian, destinat fumătorilor.

Buduarul de la primul etaj dădea în dormitor și răspundea printr-o ușă invizibilă, pe scară. După cîte se vede, fuseseră luate toate măsurile de prevedere.

Deasupra primului etaj se întindea un atelier vast, lărgit prin dărîmarea pereților și a despărțiturilor, formînd locașul dezordinei pe care artistul îl disputa dandy-ului. Acolo se refugiau și se îngrămădeau toate toanele lui Albert, una după alta. Acolo se aflau cornurile de vinătoare, basurile, flautele, orchestra completă, căci Albert avusese, la un moment dat, nu gustul ci toana muzicii. Acolo se îngrămădeau șevaletele, paletele, pastelurile, căci după toana muzicii urmase înfumurarea neroadă a picturii; și, în sfîrșit, acolo se găseau florete, mănuși de box, spade și bastoane de toate felurile; căci după obiceiurile tineretului la modă din epoca în care ne aflăm, Albert de Morcerf cultiva cu mult mai multă perseverență decît cultivase muzica și pictura, cele trei arte care completează educația leonină, adică scrima, boxul și lupta cu bastonul, și-i primea pe rînd în încăperea aceasta destinată tuturor exercițiilor fizice, pe Grisier, Coochs și Charles Leboucher.

Restul mobilelor din încăperea privilegiată erau si-peturi vechi de pe vremea lui Francisc I, dulapuri pline cu porțelanuri de China, cu vase de Japonia, cu faianțe ieșite din mîna lui Lucca de la Robbia și cu vase făcute de Bernard Palissy; jilțuri antice pe care poate că șezuseră odinioară Henric al IV-lea sau Sully, Ludovic al XIII-lea sau Richelieu, căci două dintre jilțurile acestea, împodobite cu o armorie sculptată în care străluceau pe azuriu cele trei flori de crin ale Franței cu coroana regală deasupra, se vedea bine că ieșiseră din depozitul de mobile al Luvrului sau măcar al vreunui castel regal.

Pe jilțurile acestea cu fond întunecat și sever, zăceau zvîrlite de-a valma ștofe bogate în culori vii, colorate sub soarele Persiei sau înflorite sub degetele femeilor din Calcutta și din Chandernagor. Ce rost aveau ștofele astea acolo, nu s-ar putea spune; ele așteptau, desfătînd ochii, o întrebuintare necunoscută încă stăpînului lor, și, pînă una alta, luminau apartamentul cu reflexele lor mătăsoase și aurii.

În locul cel mai vizibil se afla un pian construit de Roller și Blanchet, din lemn de trandafir. Pianul, pe măsura saloanelor noastre de liliputani, închidea totuși o orchestră întreagă în cutia lui îngustă și sonoră, și gemea sub greutatea capodoperelor lui Beethoven, Weber, Mozart, Haydn, Grétry și Porpora.

Apoi, pretutindeni de-a lungul pereților, deasupra ușilor, pe tavan, se îngrămădeau spade, pumnale, criks-uri, buzdugane, securi, armuri complet aurite, încrustate cu aur sau argint, ierbare, bucăți de minereuri, păsări împăiate, deschizîndu-și aripile în culori aprinse pentru un zbor neclintit, și căscînd ciocurile care nu se închideau niciodată.

Se înțelege de la sine că încăperea aceasta era camera preferată a lui Albert.

Și totuși, în ziua întîlnirii, tînărul, îmbrăcat pe jumătate în costum de vizită, pe jumătate în costum de casă, își stabilise cartierul general în salonașul de jos. Acolo, pe o masă înconjurată la o oarecare distanță de un divan larg și moale, străluceau în borcane de faianță crăpată, după gustul olandezilor, toate soiurile de tutunuri cunoscute, de la tutunul galben de Petersburg, pînă la tutunul negru de Sinai, trecînd prin Maryland, Porto Ricco și Lataquier. Lîngă ele, în cutii de lemn înmiresmat, erau orînduite, după mărime și după calitate, țigări de

foi puros, regalia, havane și manile. În sfârșit, într-un dulap larg deschis, o colecție de pipe nemțești, de ciubucuri cu capete din chihlimbar împodobite cu mărgear, și de narghilele încrustate cu aur, avind cozi lungi de saftian răsucite ca șerpilor, așteptau toana sau simpatia fumătorilor. Albert condusesese el însuși aranjarea sau, mai bine-zis, dezordinea simetrică, atât de dragă pentru ochii comensalilor unui dejun modern, cărora le place, după cafea, s-o privească prin fumul care le iese din gură și urcă spre tavan în spirale lungi și capricioase.

La orele zece fără un sfert intră un servitor, un mic groom de vreo cincisprezece ani. Băiatul acesta, care nu știa decât englezește și răspundea la numele de John, era singurul servitor al lui Albert. Se înțelege de la sine că în zilele obișnuite bucătarul casei, iar la ocazii deosebite și valetul personal al contelui, stăteau la dispoziția lui Albert.

Valetul contelui, care se numea Germain și se bucura de întreaga încredere a tânărului său stăpîn, puse pe o masă un maldăr de ziare și-i dădu lui Albert un pachet de scrisori.

Albert răsfoi scrisorile fără să le dea prea mare importanță. Alese două dintre ele, scrise cu un scris fin și puse în plicuri parfumate, le desfăcu și le citi cu oarecare atenție.

— Cum au venit scrisorile acestea ? întrebă el.

— Pe una a adus-o poșta, iar pe cealaltă a adus-o valetul personal al doamnei Danglars.

— Comunică-i doamnei Danglars că primesc locul pe care mi l-a oferit în loja ei... Ia stai ! Ceva mai târziu să treci pe la Roza. Spune-i că voi cina cu ea, așa cum m-a invitat, cînd vom ieși de la operă. Și du-i șase sticle cu vinuri asortate, de Cipru, de Xeres și de Malaga, și

un butoiuș cu stridii de Ostende... Stridiile cumpără-le de la Borel. Nu uita să-i spui că sînt pentru mine !

— La ce oră vreți să fie servită masa ?

— Cît e ceasul acum ?

— Zece fără un sfert.

— Bine, să servești la zece și jumătate fix. Poate că Debray va fi silit să se ducă pe la minister... și de altminteri... (Albert se uită în carnețel) e chiar ~~ora~~ pe care i-am spus-o contelui : 21 mai, orele zece și jumătate dimineața. Deși nu pun mare temei pe făgăduiala lui, vreau să fiu exact. Ia spune, nu știi dacă doamna comtesă s-a sculat ?

— Pot să mă interesez, dacă domnul viconte dorește.

— Da, da... cere-i una din casetele ei cu lichioruri. A mea este incompletă. Și spune-i că voi avea cinstea să trec s-o văd la orele trei după amiază și că îi cer îngăduința de a-i prezenta pe cineva.

Valetul ieși. Albert se tolăni pe divan, rupse banderolele la vreo două sau trei ziare, citi spectacolele, se strimba nemulțumit cînd văzu că se joacă o operă și nu un balet, căută zadarnic în anunțurile de parfumerie un anumit preparat pentru dinți despre care auzise vorbindu-se și zvîrli unul după altul cele trei ziare mai la modă în Paris, biiguind, în timp ce căsca îndelung :

— Zău că ziarele devin din ce în ce mai plictisitoare...

Tocmai atunci se opri dinaintea porții o trăsurică și peste o clipă valetul se reîntoarce ca să-l anunțe pe domnul Lucien Debray.

Un tînăr înalt, blond, palid, cu ochii cenușii și iscoditori, cu buze subțiri și reci, îmbrăcat în haine albastre cu nasturi de aur cizelați, cu cravată albă și cu un monoclu cu margine de sidef prins într-un șnur de mătase, pe care, printr-o sforțare a nervului sprîncenei

și a nervului zigomatic reușea să-l fixeze din cînd în cînd la ochiul drept, intră fără să zîmbească, fără să spună o vorbă și cu un aer aproape oficial.

— Bună ziua, Lucien... Bună ziua ! spuse Albert. Dragul meu, mă înspăimîntîi cu atîta exactitate ! Și încă ce fel de exactitate ! Dumneata, pe care te așteptam ultimul, sosești la zece fără cinci minute, cînd întîlnirea e fixată la zece și jumătate ! Asta e minune ! Nu cumva, din întîmplare, o fi căzut guvernul ?

— Nu, scumpule, răspunse Debray înfundîndu-se în divan, liniștește-te : ne clătinăm mereu, dar nu cădem niciodată, ba încep să cred că devenim cu totul de neclintit, fără să mai pun la socoteală că afacerile Peninsulei au să ne consolideze pe deplin.

— Adevărat, îl alungați pe Don Carlos de Spania.

— Nu, scumpule, să nu confundăm lucrurile ; îl aducem doar dincoace de granița Franței și-i oferim o ospitalitate regească la Bourges.

— La Bourges ?

— Da, și n-are de ce să se plîngă, ce naiba ! Bourges este capitala regelui Carol al VII-lea. Cum ! Nu știi ? De ieri știe tot Parisul, iar de alaltăieri lucrurile au și fost aflate la bursă, căci domnul Danglars (nu știu prin ce mijloace află omul ăsta toate veștile o dată cu noi), a jucat *à la hausse* și a cîștigat un milion.

— Iar dumneata ai cîștigat o decorație nouă, după cîte se pare ; căci văd că ai o panglică nouă la butonieră.

— Ei, mi-au trimis decorația „Carol al III-lea“, răspunse Debray, nepăsător.

— Haide, nu mai face pe indiferentul și mărturișește că te-ai bucurat cînd ai primit-o.

— Sigur că m-am bucurat ; o decorație frumoasă șade bine pe o haină neagră și mai întregeste costumeul ; e mai elegant așa.

— Ba chiar poți trece drept prințul de Walles sau ducele de Reichstadt, zîmbi Morcerf.

— De asta am venit de dimineată, scumpule.

— Fiindcă aveai decorația „Carol al III-lea” și voiai să-mi anunți vestea bună ?

— Nu ; ci fiindcă mi-am petrecut noaptea expediind scrisori : douăzeci și cinci de depeșe diplomatice. Cînd m-am reîntors acasă, — azi dimineată în zori, — aveam de gînd să dorm ; dar m-a apucat durerea de cap și am ieșit să călăresc timp de un ceas. La Boulogne m-a prins foamea și plictiseala, doi dușmani care deși merg arareori împreună, s-au unit totuși împotriva mea într-un fel de alianță carlisto-republicană. Atunci mi-am adus aminte că dai un ospăț în dimineața asta, și iată-mă. Mi-e foame : hrănește-mă ; mă plictisesc : distrează-mă.

— E datoria mea de gazdă s-o fac, dragul meu, spuse Albert sunînd valetul, în timp ce Lucien zvîrlea jurnalele desfăcute cu virful bastonului său cu mîner încrustat în turcoaze. Germain, adu un pahar de Xeres și biscuiți. Pînă atunci, dragă Lucien, iată niște țigări, de contrabandă, bineînțeles. Te invit să le guști și să spui ministrului vostru să ne vîndă țigări la fel ca astea în locul bietelor foi de nuc pe care sârmanii cetățeni sînt osîndiți să le fumeze.

— Pe naiba ! Nici nu mă gîndesc să-i spun. Dacă le-ar pune guvernul în vînzare, atunci nu ți-ar mai place și le-ai găsi cît se poate de proaste. De altfel, asta nici nu-i treaba ministrului de interne, ci a ministrului de finanțe : adresează-te domnului Humann, la secția impozitelor indirecte, coridorul A, numărul 26.

— Mă uimești cîte cunoștințe ai, făcu Albert. Dar, hai, ia o țigară !

— Dragă viconte, continuă Lucien tolănindu-se pe divan și aprinzîndu-și o țigară de Manilla, cu o luminare

trandafirie care ardea într-un sfeșnic de argint, dragă viconte, ce fericit ești că n-ai nimic de făcut ! Nu-ți dai seama de fericirea ta !

— Și ce-ai face tu, dragul meu pacificator al regatelor, dacă n-ai avea nimic de făcut ? întrebă Morcerf cu oarecare ironie. Când ești secretarul particular al unui ministru, vîrît totodată în marea cabală europeană și în micile intrîgi ale Parisului ; avînd regi, ba chiar mai mult, regine de protejat, partide de reunit, alegeri de condus ; făcînd mai mult din cabinetul tău cu pana și cu telegraful, decît făcea Napoleon pe cîmpurile de bătaie cu spada și izbînzile lui ; avînd douăzeci și cinci de mii de livre venit în afară de slujbă ; avînd un cal pentru care Châteaurenault ți-a oferit patru sute de ludovici și n-ai vrut să-l dai ; avînd un croitor care nu-și greșește niciodată croiala pantalonilor ; avînd opera, Jockey-clubul și teatrul de varietăți ; dumneata nu găsești nici o distracție în toate astea ? Atunci, fie, te voi distra eu.

— Cum ?

— Făcîndu-ți o cunoștință nouă.

— Bărbat, sau femeie ?

— Bărbat.

— Cunosc și așa destui !

— Dar nu cunoști nici unul ca acela despre care îți vorbesc.

— De unde vine ? De la capătul lumii ?

— Poate și mai de departe.

— Drace ! Nădăjduiesc că nu e cel ce trebuie să ne aducă dejunul !

— Nu, fii liniștit, dejunul nostru se pregătește în bucătăria părintească. Dar știu că ți-e foame !

— Da, mărturisesc, oricît de umilitor ar fi. Dar am luat ieri masa la domnul de Villefort și, n-ai observat,

dragul meu ? la magistrați se mănîncă foarte prost. Parcă tot ar avea remușcări.

— Vorbești de rău mesele altora, de parcă la miniștrii tăi s-ar mîncă mai bine.

— Da, dar cel puțin nu invităm oameni de lume ; și dacă n-am fi siliți să poftim la masă cîțiva mîncăi care gîndesc și mai ales care votează bine, ne-am feri ca de ciumă să mîncăm acasă, te rog să mă crezi.

— Hai, dragul meu, mai ia un pahar de Xeres și un biscuit.

— Bucuros. Vinul tău de Spania e cum nu se poate mai bun. Vezi că avem dreptate să pacificăm țara asta ?

— Dar, dar Don Carlos ? !

— Ei, și tu ! Don Carlos o să bea vin de Bordeaux, iar peste zece ani o să-i însurăm băiatul cu micuța regină.

— Și asta o să-ți aducă ordinul Lînei de Aur, dacă ai să mai fii și atunci la minister.

— Albert, mi se pare că astăzi ai de gînd să mă hrănești cu vise.

— De ! Trebuie să recunoști că tot visele distrează cel mai bine stomacul. Ei, dar tocmai aud în anticameră glasul lui Beauchamp. O să vă certați amîndoi și așa o să vă treacă vremea mai ușor.

— Pentru ce să ne certăm ?

— Pentru cele scrise în ziare.

— Dragul meu, făcu Lucien plin de dispreț, să nu-ți închipui că eu citesc ziarele !

— Un motiv în plus să te cerți și mai mult.

— Domnul Beauchamp ! anunță valetul.

— Intră, intră, pană cumplită ! spuse Albert ridicîndu-se și ieșind în întîmpinarea tînarului. Iată-l pe Debray, care te disprețuiește fără să te citească, cel puțin după cîte spune.

— Are întru totul dreptate, răspunse Beauchamp. E la fel ca mine : și eu îl critic fără să știu ce face. Bună ziua, comandore.

— Ai și aflat ? se miră secretarul particular, schimbînd o strîngere de mînă și un zîmbet cu ziaristul.

— Cum să-nu ! făcu Beauchamp.

— Și ce vorbește lumea ?

— Care lume ? În anul domnului 1838, avem multe lumi.

— Ei, și tu ! Lumea critico-politică, al cărei leu ești.

— Spune că e un lucru foarte drept și că ai semănat destul roșu ca să crească și un pic de albastru.

— Nu-i rău de loc ! zîmbi Lucien ; de ce nu vrei să fii dintre ai noștri, dragă Beauchamp ? Cu o inteligență ca a ta, în trei sau patru ani te-ai putea îmbogăți.

— De aceea n-aștept decît un lucru ca să-ți urmez sfatul : un guvern care să nu cadă timp de șase luni de zile. Și acum să-ți spun numai o vorbă, dragul meu Albert, fiindcă trebuie să-l mai las să răsufle pe bietul Lucien. Prînzim sau cinăm ? Eu trebuie să mă duc la cameră. Precum vezi, nu e totul plăcut în meseria noastră.

— O să prînzim doar ; mai așteptăm două persoane și ne vom așeza la masă de îndată ce vor sosi.

— Ce fel de persoane aștepți la masă ? întrebă Beauchamp.

— Un gentilom și un diplomat, răspunse Albert.

— Atunci asta înseamnă două ore micuțe de așteptare, pentru gentilom, și două ore cît toate zilele, pentru diplomat. Am să mă reîntorc la desert. Oprește-mi și mie niște fragi, cafea și țigări. Am să mănînc la Cameră o friptură.

— Nu pleca, Beauchamp, căci chiar dacă gentilomul ar fi un Montmorency și chiar dacă diplomatul ar fi un Met-

ternich, tot o să luăm masa la zece și jumătate fix. Pînă atunci, fă ca Debray : gustă Xeresul și biscuiții.

— Bine, fie, rămîn. Trebuie să mă distrez neapărat în dimineața asta.

— Ei, ești la fel cu Debray, și mi se pare totuși că atunci cînd guvernul e trist, opoziția trebuie să fie veselă.

— Așa ți se pare, fiindcă nu știi ce mă așteaptă. În dimineața asta voi asculta un discurs al domnului Danglars în Camera Deputaților, iar deseară, la nevastă-sa, voi auzi o tragedie scrisă de un pair al Franței. Să-l ia naiba de guvernămînt constituțional ! Dacă e vorba că putem alege, după cîte se spune, cum de l-am ales tocmai pe ăsta ?

— Înțeleg ; ai nevoie să-ți faci provizii de ilaritate.

— Nu vorbi nimic rău despre discursul domnului Danglars, spuse Debray ; doar votează pentru voi, e din opoziție.

— Păi tocmai asta e nenorocirea ! De aceea aștept să-l trimitеți voi să pălăvrăgească la Luxemburg, ca să pot ride în voie.

— Dragul meu, îi spune Albert lui Beauchamp, se vede cît de colo că afacerile Spaniei sînt aranjate, fiindcă în dimineața asta ești revoltător de acru. Amintește-ți că în cronica pariziană se vorbește despre o căsătorie între mine și domnișoara Eugénie Danglars. Deci nu pot, cu conștiința împăcată, să te las să vorbești de rău talentul oratoric al unui om care într-o bună zi îmi va spune : „Domnule viconte, știți că îi dau fiicei mele două milioane“.

— Haida de ! spuse Beauchamp, căsătoria asta nu se va face niciodată. Regele l-a putut face baron, va putea să-l facă pair, dar n-o să-l facă niciodată gentilom, iar contele de Morcerf e o spadă prea aristocrată pentru a consimți, în schimbul a două biete milioane, la o căsătorie care nu e de rangul lui. Viconte!e Morcerf nu se poate căsători decît cu o marchiză.

— Două milioane ! E o sumă frumușică, totuși, răspunse Morcerf.

— E capitalul social al unui teatru de pe bulevard sau al unei căi ferate între Grădina Plantelor și la Râpée.

— Lasă-l să spună ce-o vrea, Morcerf, se amestecă Debray, molatic. Lasă-l să spună ce-o vrea și însoară-te. Te însori cu eticheta de pe sac, nu-i așa ? Atunci, ce-ți pasă ! E mai bine ca pe etichetă să fie un blazon mai puțin și un zero mai mult ; pe armoriile tale sînt zugrăvite șapte mierlé ? ai să-i dai trei dintre ele soției și tot au să-ți mai rămînă patru, adică ai să ai una mai mult decît domnul de Guise, care era cît pe-aci să ajungă rege al Franței și al cărui văr primar era împărat al Germaniei.

— Cred că ai dreptate, Lucien, răspunse Albert, distrat.

— Nici vorbă că da ! De altfel, orice milionar e nobil ca un bastard, adică poate să devină nobil.

— Sst, nu vorbi așa, Debray, răspunse Beauchamp rîzînd, căci iată-l pe Château-Renaud, care, ca să te vindece de mania de a vorbi în paradoxuri, o să-ți străpungă trupul cu spada lui Renaud de Montauban, strămoșul său.

— Atunci are să se înjosească, răspunse Lucien, căci eu nu sînt nobil, ci doar un mocofan, și încă ce mocofan !

— Ia te uită ! făcu Beauchamp, Ministerul a început să ne cînte din Béranger ; unde o să mai ajungem, Doamne ?

— Domnul de Château-Renaud ! Domnul Maximilien Morrel ! anunță valetul.

— Atunci sîntem toți, spuse Beauchamp, și o să ne așezăm la masă ; căci, dacă nu mă înșel, nu așteptai mai mult decît două persoane, Albert ?

— Morrel ! șopti Albert mirat ; Morrel ! Cine o mai fi și ăsta ?

¹ Poet francez (1780—1857), autor de cîntece satirice populare, foarte răspîndite în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Dar mai înainte de a fi terminat, domnul de Château-Renaud, un tânăr frumos, în vîrstă de vreo treizeci de ani, gentilom din cap pînă în picioare, adică avînd chipul unui Guiche și spiritul unui Mortemart, îl prinse de mînă.

— Îngăduie-mi, dragul meu, îi spuse el, să ți-l prezint pe domnul căpitan de spahii Maximilien Morrel, prietenul și, ceva mai mult, salvatorul meu. De altfel, omul se prezintă destul de bine el însuși. Salută-mi eroul, viconte.

Și se dădu la o parte ca să facă loc tînărului înalt și nobil, cu fruntea largă, cu privirea pătrunzătoare, cu mustața neagră, pe care cititorii noștri își amintesc că l-au mai văzut la Marsilia într-o împrejurare îndeajuns de dramatică poate, ca să nu-l fi uitat încă. O uniformă bogată, pe jumătate franțuzească, pe jumătate orientală, care-i venea minunat, îi scotea și mai mult în evidență pieptul larg, decorat cu crucea Legiunii de Onoare, și zveltețea taliei. Tînărul ofițer se înclină politicos ; Morrel avea grație în toate mișcărilor, fiindcă era puternic.

— Domnule, îl salută Albert cu o curtenie călduroasă, domnul baron de Château-Renaud știa dinainte cîtă plăcere îmi va face cunoștința dumneavoastră ; sînteți prietenul domniei sale, fiți și prietenul meu.

— Foarte bine, glăsui Château-Renaud ; și dorește-ți, dragă viconte, ca într-o împrejurare asemănătoare să facă și pentru dumneata ce-a făcut pentru mine.

— Ce-a făcut ? întrebă Albert.

— Nu merită să vorbim despre asta, spuse Morrel. Domnul baron exagerează.

— Cum nu merită să vorbim ? se miră Château-Renaud. Viața nu merită să vorbim despre ea !... Zău, e cam prea filozofic ce spui, dragă domnule Morrel... Poate fi valabil numai pentru dumneata care îți expui viața în fiecare zi, dar nu pentru mine care mi-o expun o dată, din întîmplare...

— Nu văd limpede decît un singur lucru, baroane : că domnul căpitan Morrel ți-a salvat viața.

— De bună seamă că da, răspunse Château-Renaud.

— Cu ce prilej ? întrebă Beauchamp.

— Beauchamp, prietene, știi că mor de foame ! se amestecă Debray. Nu începe cu poveștile.

— Dar nu împiedic pe nimeni să mănînce, răspunse Beauchamp... Château-Renaud o să ne povestească la masă.

— Domnilor, spuse Morcerf, e de-abia zece și un sfert. Nu uitați că mai așteptăm pe încă cineva.

— Adevărat, mai așteptăm un diplomat, își aminti Debray.

— Un diplomat, sau altceva, habar n-am ; ceea ce știu, e că eu unul i-am dat o însărcinare pe care a dus-o atît de bine la capăt, spre mulțumirea mea, încît dacă aș fi fost rege, și aș fi putut acorda ordinele Lîna de Aur și Jare-tiera, l-aș fi decorat deîndată cu toate ordinele mele.

— Atunci, dacă nu ne așezăm încă la masă, spuse Debray, toarnă-ți un pahar de Xeres, baroane, așa cum am făcut și noi, și povestește-ne.

— Știți cu toții că îmi venise ideea să plec în Africa.

— Un drum pe care l-au deschis strămoșii dumitale, dragă Château-Renaud, răspunse curtenitor Morcerf.

— Da, dar mă îndoiesc că te-ai dus să eliberezi mor-mîntul lui Hristos, așa cum au făcut ei.

— Și ai dreptate, Beauchamp, răspunse tînărul nobil ; m-am dus numai să trag cu pistolul, ca amator. Nu-mi place duelul, după cum știți, de cînd doi martori pe care îi alesesem ca să împace o afacere m-au silit să-i rup brațul unuia dintre cei mai buni prieteni ai mei : bietului Franz d'Epinay, pe care îl cunoașteți cu toții.

— Da, da ! E adevărat, spuse Debray, pe vremuri v-ați bătut... Dar pentru ce ?

— Să mă ia naiba dacă-mi mai aduc aminte ! răspunse Château-Renaud ; dar îmi amintesc perfect că fiindu-mi rușine să las un talent ca al meu să doarmă, am vrut să-mi încerc pe spinarea arabilor pistoalele noi care-mi fuseseră dăruite. Prin urmare, am plecat pe mare la Oran ; de la Oran am ajuns la Constantine și am sosit tocmai la timp ca să-i văd pe ai noștri, renunțând la asedierea orașului. M-am retras și eu ca și ceilalți. Patruzeci și opt de ore am îndurat destul de bine ploaia din timpul zilei și zăpada din timpul nopții ; mai apoi însă, în a treia dimineață, mi-a murit calul de frig. Bietul dobitoc ! Obişnuit cu pături și cu soba din grajd... un cal arăbesc care nu prea s-a simțit în apele lui dînd peste un ger de zece grade în Africa.

— De asta vrei să-mi cumperi calul meu englezesc, spuse Debray ; îți închipui că el va îndura mai bine frigul decît calul arab pe care l-ai avut.

— Te înșeli, fiindcă am jurat că nu mă mai reîntorc în Africa.

— Va să zică te-ai speriat strașnic ? întrebă Beauchamp.

— Mărturisesc că da, răspunse Château-Renaud ; și aveam de ce să mă sperii ! Calul îmi murise deci ; mă trăgeam pe jos ; șase arabi se repeziră în galop ca să-mi taie capul ; am doborît doi dintre ei cu două focuri de pușcă și doi cu două focuri de pistoale, trase în plin ; dar mai rămăseseră doi, iar eu eram dezarmat. Unul mă apucă de păr, — de asta mi l-am scurtat acum, fiindcă nu se știe ce se poate întîmpla, — celălalt îmi înfășură gîtul cu ia-tăganul, și începusem să simt ascuțișul rece al fierului cînd domnul Morrel, la rîndul său, dădu năvală peste ei, îl ucise cu un foc de pistol pe cel ce mă ținea de păr și despică dintr-o lovitură de sabie țeasta celui care se pregătea să-mi taie gîtul. Dumnealui își pusese în gînd să sal-

veze în ziua aceea un om și întâmplarea a făcut ca omul salvat să fiu eu ; cînd mă voi îmbogăți, îi voi plăti lui Klagmann sau lui Marochetti să înalțe o statuie Întîmplării.

— Da, zîmbi Morrel ; era ziua de 5 septembrie, adică aniversarea unei zile în care tatăl meu a fost salvat printr-o minune ; de aceea, pe cît îmi stă în putință, sărbătoresc în fiecare an ziua aceea prin vreo faptă bună...

— Eroică, nu-i așa ? îl întrerupsese Château-Renaud ; pe scurt, alesul am fost eu, dar asta nu e tot. După ce m-a salvat de sabie, m-a salvat și de frig, dîndu-mi, nu jumătatea mantiei sale, cum făcea sfîntul Martin, ci mantia întreagă ; apoi m-a salvat de foame, împărțind cu mine, ghiciți ce ?

— Un pateu de la Felix ? întrebă Beauchamp.

— Nu, împărțindu-și calul, din care am mîncat fiecare cite o ciosvirtă cu mare poftă : era greu.

— Calul ? întrebă Morcerf, rîzînd.

— Nu, sacrificiul, răspunse Château-Renaud. Întrebați-l pe Debray dacă și-ar sacrifica pur-sîngele lui pentru un străin...

— Pentru un străin, nu, spuse Debray, dar pentru un prieten, poate.

— Eu am ghicit că-mi veți deveni prieten, domnule baron, spuse Morrel ; de altfel am mai avut prilejul să vă spun că, eroism sau nu, jertfă sau nu, în ziua aceea trebuia să aduc un prinos nenorocului, ca răsplată pentru bună-tatea pe care norocul a arătat-o cîndva familiei mele.

— Întîmplarea despre care vorbește domnul Morrel, continuă Château-Renaud, este minunată și vă va povesti-o într-o bună zi, cînd îl veți cunoaște mai bine ; pentru astăzi, să ne umplem stomacul și nu memoria. La ce oră iei masa, Albert ?

— La zece și jumătate.

— La zece și jumătate precis ? întrebă Debray, scotîndu-și ceasul.

— Nădăjduiesc că îmi veți mai acorda cinci minute în plus, răspunse Morcerf, căci și eu aștept un salvator.

— Al cui salvator ?

— Al meu, răspunse Morcerf. Oare credeți că eu nu pot fi salvat, ca oricare altul, și că numai arabii taie capetele ? Masa noastră va fi un dejun filantropic și vom avea cu noi, — cel puțin așa nădăjduiesc, — doi binefăcători ai omenirii.

— Atunci cum o să facem ? glumi Debray. Știi că nu există decît un premiu Montyon...

— O să-l dăm aceluia care n-a făcut nimic ca să-l capete, spuse Beauchamp. De obicei așa iese Academia din încurcătură.

— Și de unde vine salvatorul tău ? întrebă Debray ; iartă-mă dacă stărui ; știu că mi-ai mai răspuns o dată la întrebarea asta, dar n-ai fost destul de lămurit, așa că îmi îngădui să o mai pun încă o dată.

— La drept vorbind, habar n-am, răspunse Albert. Cînd l-am invitat, acum trei luni, se afla la Roma ; dar de atunci, cine poate ști pe unde a mai umblat !

— Și îl crezi în stare să fie exact ? întrebă Debray.

— Îl cred în stare de orice, răspunse Morcerf.

— Bagă de seamă că împreună cu cele cinci minute pe care le dăm în plus, nu mai sînt decît zece minute.

— Atunci am să le folosesc ca să vă spun un cuvînt despre invitatul meu.

— Iartă-mă, îl întrerupse Beauchamp, în ceea ce ai să povestești voi găsi material pentru un foileton ?

— Sigur, și încă dintre cele mai neobișnuite, răspunse Morcerf.

— Atunci povestește, fiindcă văd bine că n-am să mai merg la Cameră ; trebuie să mă despăgubesc cu ceva.

— În timpul carnavalului trecut mă găseam la Roma...

— Știm asta, spuse Beauchamp.

— Da, dar ce nu știți e că am fost răpit de bandiți.

— Nu există bandiți, făcu Debray.

— Ba da, există, și încă dintre cei mai îngrozitori, adică admirabili, căci eu i-am găsit de o frumusețe înspăimântătoare.

— Haide, dragă Albert, mai bine mărturisește că bucatarul a întârziat să pregătească masa, că stridiile n-au sosit încă de la Marennes sau de la Ostende, și că, luînd-o drept pildă pe doamna de Maintenon, vrei să înlocuiești dejunul printr-o poveste, spuse Debray. Mărturisește, dragul meu ; sîntem destul de buni prieteni ca să te iertăm și să-ți ascultăm povestea, oricît de fabuloasă făgăduiește ea să fie.

— Iar eu vă spun că oricît de fabuloasă ar fi, e adevărată de la un capăt pînă la altul. Așadar, bandiții mă răpiră și mă duseră într-un loc jalnic, căruia i se spune Catacombele Sfîntului Sebastian.

— Le cunosc, răspunse Château-Renaud ; era să mă îmbolnăvesc de friguri acolo.

— Mie mi-a mers mai bine, continuă Morcerf : eu le-am avut în realitate. Mi s-a comunicat că sînt prizonier dacă nu plătesc o răscumpărare, o nimica toată, patru mii de taleri romani, adică douăzeci și șase de mii de livre. Din nefericire, însă, n-aveam mai mult de o mie cinci sute ; eram la sfîrșitul călătoriei și îmi sfîrșisem creditul. I-am scris lui Franz. Și, pe cîntea mea ! Iată, Franz era acolo, și-l puteți întreba dacă vă mint măcar cu o iotă : i-am scris lui Franz că dacă pînă la șase dimineața nu vine să aducă cei patru mii de taleri, la șase și zece minute îi voi întilni pe prea fericiții sfinți și pe slăviții martiri în tovărășia cărora aveam cîntea să mă găsesc acolo, în

catacombe. Iar domnul Luigi Vampa, așa se numea căpetenia bandiților, și-ar fi ținut cuvântul fără șovăire, vă rog să mă credeți...

— Dar a venit Franz cu cele patru mii de taleri, nu-i așa ? întreabă Château-Renaud. Ce naiba, doar nu e mare lucru patru mii de taleri, cînd te cheamă Franz d'Épinay sau Albert de Morcerf.

— Nu. A sosit pur și simplu întovărașit de invitatul despre care v-am vorbit și pe care nădăjduiesc să vi-l prezint.

— Ei, dar atunci domnul acesta e un fel de Hercule ucigîndu-l pe Cactus, un Perseu, eliberînd-o pe Andromeda...

— Nu, e un om cam de statura mea.

— Înarmat pînă în dinți ?

— N-avea nici măcar o andrea.

— Dar a discutat despre răscumpărarea ta ?

— I-a spus căpeteniei două cuvinte la ureche și m-am pomenit liber.

— Ba te pomenești că ți-au cerut și iertare fiindcă te-au luat prizonier, spuse Beauchamp.

— Întocmai, răspunse Morcerf.

— Atunci, era Ariosto în persoană ?

— Nu, era numai contele de Monte-Cristo.

— Nu se poate numi cineva contele de Monte-Cristo, făcu Debray.

— Nici eu nu cred, adăugă Château-Renaud, cu calmul unui care cunoaște pe dinafară toate familiile aristocrate din Europa ; a auzit oare cineva vreodată de vreun conte de Monte-Cristo ?

— Poate că vine din Țara Sfîntă, spuse Beauchamp ; vreunul dintre strămoșii lui o fi stăpînit Călbărul, așa cum Mortemarii stăpîneau Marea Moartă.

— Iertați-mă, se amestecă Maximilien, dar cred că vă pot scoate din încurcătură ; Monte-Cristo e o insuliță despre

care i-am auzit vorbind adesea pe marinarii tatălui meu ; un grăunte de nisip în mijlocul Mediteranei, un atom în infinit.

— Întocmai, domnule, întări Albert. Ei bine, grăunte-lui acestuia de nisip, atomului acestuia, îi este domn și stăpîn cel despre care vă vorbesc ; titlul de conte și l-o fi cumpărat de undeva, din Toscana.

— Așadar, e bogat contele tău ?

— Cred și eu !

— Dar asta trebuie să se vadă, nu-i așa ?

— Te înșeli, Debray.

— Nu te mai înțeleg.

— Ai citit *O mie și una de nopți* ?

— Frumoasă întrebare !

— Atunci ai putea să spui dacă oamenii peste care dai acolo sînt bogați sau săraci ? Ai putea să spui dacă boabele lor de grîu nu sînt rubine sau diamante ? Par toți niște sărmani pescari, nu-i așa ? Și te porți cu ei ca și cum ar fi pescari ; dar deodată ei îți deschid vreo peșteră misterioasă și dai peste o comoară cu care ai putea cumpăra India.

— Și apoi ?

— Și apoi, contele meu de Monte-Cristo este unul dintre pescarii aceștia. Ba chiar are un nume scos din povești : îl cheamă Simbad Marinarul și are o peșteră plină cu aur.

— Ai văzut peștera asta cu ochii dumitale, Morcerf ? întrebă Beauchamp.

— N-am văzut-o eu, dar a văzut-o Franz. Sst ! Nu trebuie să pomeniți nici o vorbă despre peșteră în fața lui. Franz a coborît acolo cu ochii legați, și a fost servit de muți și de femei pe lingă care, după cîte s-ar părea, Cleopatra nu e decît o femeiușcă. Atîta că în privința femeilor nu e tocmai sigur, fiindcă le-a zărit după ce luase hașis ; așa că s-ar putea prea bine să nu fi văzut decît un dans al statuilor și să le fi luat drept femei.

Tinerii îl priviră pe Morcerf de parcă ar fi vrut să-i spună :

„Ce naiba, prietene, ți-ai pierdut mințile, sau vrei să-ți bați joc de noi ?“

— Într-adevăr, spuse Morrel, gînditor, am mai auzit de la un bătrîn marinăr numit Penelon o poveste asemănătoare cu aceea spusă de domnul de Morcerf.

— Ce fericire că domnul Morrel îmi vine în ajutor ! făcu Albert. Vă displace, nu-i așa, că zvîrle un ghem de ață în labirintul meu ?

— Iartă-mă, dragă prietene, spuse Debray, dar ne povestești niște lucruri atît de uluitoare...

— Asta numai fiindcă ambasadorii și consulii voștri nu pomenesc nimic despre ele ; n-au timp pentru asemenea lucruri, sînt ocupați să-și chinuiască compatrioții care călătoresc

— Iată că te-ai supărat și lovești în bieții noștri funcționari. Doamne ! Cu ce ai vrea să te protejeze ei ? Camera le reteză în fiecare zi lefurile, pînă într-atîta încît abia dacă-i mai poți găsi. Nu vrei să fii ambasador, Albert ? Aș face eu să te numească la Constantinopol.

— Nici nu mă gîndesc ! Vrei ca la prima demonstrație pe care aș face-o în favoarea lui Mehmet Ali, sultanul să-mi trimită șnurul, iar secretarii mei să mă spînzure ?

— Va să zică, vezi !

— Da, dar toate astea nu-l împiedică pe contele de Monte-Cristo să existe, totuși !

— Ce mare minune ? Toată lumea există !

— Toată lumea există, fără îndoială, dar nu ca el. Nu toată lumea are sclavi negri, colecții princiare de tablouri, arme nemaipomenite, cai de șapte mii de franci bucata, amante grecoalice.

— I-ai văzut-o, tu, amanta grecoaică ?

— Da, am văzut-o și am auzit-o. Am văzut-o la teatrul Valle, și am auzit-o într-o zi, cînd am luat masa la contele.

— Prin urmare omul tău extraordinar mănincă ?

— Mănincă atît de puţin, încît nu merită să vorbim despre asta.

— O să vedeţi că e un vampir !...

— Rîdeţi, dacă vreţi ; dar tot aşa spunea şi contesa G... care, după cum ştiţi, l-a cunoscut pe lordul Ruthwen.

— Interesant ! făcu Beauchamp ; iată pentru cineva care nu e ziarist perechea faimosului şarpe de mare al *Constituţionalului* ; un vampir ! E cum nû se poate mai bine !

— Ochi sălbatici, a căror lumină se micşorează şi se măreşte după voinţă, adăugă Debray ; unghi facial dezvoltat, fruntea foarte înaltă, tenul foarte palid, barba neagră, dinţii albi şi ascuţiţi, politeţă la fel...

— Exact aşa, dragă Lucien, spuse Morcerf, exact aşa arată, trăsătură, cu trăsătură. Da, politeţă ascuţită şi tăicasă. Omul ăsta m-a făcut adesea să mă-nfior ; ba într-una din zile, pe cînd priveam împreună o execuţie, am crezut că-mi vine rău mai mult din pricină că-l vedeam şi-l auzeam pe el vorbind cu sînge rece despre toate chinurile de pe pămînt, decît pentru că îl vedeam pe călău făcîndu-şi meseria şi pentru că auzisem strigătele osînditului.

— Şi nu te-a dus cumva prin ruinele Colisseului ca să-ţi sugă sîngele ? întrebă Beauchamp.

— Sau, după ce te-a eliberat, nu te-a pus să semnezi vreun pergament de culoarea focului prin care i-ai dăruit sufletul, aşa cum Esau şi-a dăruit drepturile de întîi născut ?

— Rîdeţi, domnilor, rîdeţi cît poftiţi ! spuse Morcerf, întepat. Cînd mă uit la voi, parizienii ăştia, obişnuiţi cu bulevardul de Gand, la voi care vă plimbaţi numai prin Bois de Boulogne, şi cînd îmi aduc aminte de Monte-Cristo, zău dacă-mi vine să cred că sînteţi din aceeaşi specie.

— Nu pot decît să mă minđresc cu asta ! spuse Beau-champ.

— Nici vorbă că Monte-Cristo al dumitale trebuie să fie uneori și un om bine crescut, dacă lăsăm la o parte micile lui aranjamente cu bandiții italieni, adăugă Château-Renaud.

— Nu există bandiți italieni ! afirmă din nou Debray.

— Și nici vampiri ! spuse Beauchamp.

— Și nici conți de Monte-Cristo, continuă Debray. Iată, dragă Albert, e tocmai ora zece și jumătate.

— Mărturisește că ai avut un coșmar și hai să mergem la masă, încheie Beauchamp.

Dar bătăile pendulei nu se stinseseră încă de tot, cînd ușa se deschise și Germain anunță :

— Excelența sa contele de Monte-Cristo !

Toți cei de față tresăriră fără voie și asta dovedi că povestirea lui Morcerf le dăduse de gîndit. Albert însuși nu-și putu opri emoția neașteptată.

Nu se auzise nici trăsura în stradă, nici pașii în anticameră ; pînă și ușa se deschise fără zgomot.

Contele se ivi în prag, îmbrăcat cît se poate de simplu. Dar nici *leul*¹ cel mai pretențios n-ar fi putut găsi vreun cusur cît de mic veșmintelor sale. Toate, și hainele, și pălăria, și lenjeria, erau de un gust desăvîrșit, și se vedea bine că ieșiseră din miinile celor mai eleganți furnizori.

Contele părea să aibă abia vreo treizeci și cinci de ani. Dar ceea ce-i izbi pe toți fu nemaipomenita lui asemănare cu portretul schițat de Debray.

Monte-Cristo înaintă zîmbind spre mijlocul salonului și se îndreptă spre Albert, care, ieșindu-i în întîmpinare, îi întinse grăbit mîna.

— Exactitatea e politeța regilor, după cum a spus, mi se pare, unul dintre suveranii noștri, glăsui Monte-Cristo. Dar oricîtă bunăvoință ai avea, ea nu este totdeauna și

¹ Așa erau numiți pe atunci eleganții epocii.

politeța călătorilor. Totuși, dragă viconte, nădăjduiesc că-mi vei ierta — ținind seama de bunăvoința mea — cele două sau trei secunde de întârziere. E cu neputință să străbați fără anumite piedici cinci sute de leghe, mai ales în Franța, unde, după cât se pare, nu e îngăduit să înghiontești vizitiii.

— Domnule conte, răspunse Albert, eram tocmai pe cale să anunț vizita dumneavoastră cîtorva dintre prietenii mei invitați în legătură cu făgăduiala pe care ați binevoit să mi-o faceți. Acum, am cinstea să vi-i prezint. Iată, domnul conte de Château-Renaud, al cărui neam numără doisprezece pairi și ai cărui strămoși au stat la Masa-Rotundă ; domnul Lucien Debray, secretar particular al ministrului de interne ; domnul Beauchamp, ziarist teribil, groaza guvernului francez, dar despre care, cu toată celebritatea lui națională, poate că n-ați auzit vorbindu-se în Italia, dat fiind că ziarul său e oprit să pătrundă acolo. În sfîrșit, iată-l pe domnul Maximilien Morrel, căpitan de spahii.

Auzind numele acesta, contele, care pînă atunci salutase curtenilor, dar cu o răceală și o nepăsare pe deplin englezească, făcu, fără voia lui, un pas înainte și o ușoară roșeață îi năpădi ca un fulger obrazii palizi.

— Domnul poartă uniformă noilor biruitori francezi, spuse el ; frumoasă uniformă !

Nu s-ar putea spune ce simțămînt dădu vocii contelui o vibrație atît de adîncă și făcu să-i lucească, fără voia lui, ochii atît de frumoși, de liniștiți și de limpezi cînd nu exista nici un motiv oarecare ca să-i întunece.

— Nu ne-ați mai văzut pînă acum africanii ? întrebă Albert.

— Nu i-am mai văzut, răspunse Monte-Cristo, recăpătîndu-și pe deplin stăpînirea de sine.

— Să știți că sub uniformă aceasta bate una dintre inimile cele mai viteze și mai nobile ale armatei.

— Domnule viconte ! îl întrerupse Morrel.

— Dă-mi voie s-o spun, căpitane... Și tocmai am aflat o faptă atît de eroică săvîrșită de domnia sa, încît eu, deși l-am văzut astăzi pentru prima dată, îi cer, pe temeiul ei, îngăduința de a vi-l prezenta drept prietenul meu.

Cuvintele lui Albert făcură să se ivească din nou privirea neobișnuit de fixă a lui Monte-Cristo, roșeața fugară și ușorul tremur al pleoapei care, la el, trădau emoția.

— E o inimă nobilă ? Cu atît mai bine, rosti Monte-Cristo.

Cuvintele acestea, răspunzînd mai mult gîndurilor contelui decît spuselor lui Albert, îi mirară pe toți, și mai cu seamă pe Morrel, care se uită nedumerit la Monte-Cristo. Dar glasul care le rostise era atît de blînd și, ca să spunem așa, atît de suav, încît, oricît de ciudate i s-ar fi părut cele spuse, Maximilien n-ar fi avut motive să se supere.

— De ce s-ar îndoii oare ? îl întrebă Beauchamp pe Château-Renaud.

— Într-adevăr, răspunse Château-Renaud care, deprins cu lumea, pătrunsese cu precizia ochiului său ager tot ce era de pătruns în Monte-Cristo ; într-adevăr, Albert nu ne-a înșelat. Conte e un personaj ciudat ; ce părere ai, Morrel ?

— Are privirea sinceră, deschisă și glasul plăcut, așa că nu-mi displace, cu toate că a spus niște lucruri cam neobișnuite despre mine, răspunse Maximilien.

— Domnilor, glăsui Albert, Germain mă anunță că masa e gata. Dragă conte, îngăduiți-mi să vă arăt drumul.

Trecură tăcuți în sufragerie și se așezară la masă.

— Domnilor, spuse Monte-Cristo pe cînd se așeza, dați-mi voie să fac o mărturisire pentru a-mi scuza toate necuviințele, pe care le-aș putea săvîrși : eu sînt străin, dar atît de străin, încît e pentru prima dată cînd vin la Paris. Viața franțuzească îmi este pe deplin necunoscută și n-am trăit pînă acum decît viața orientală, cea mai nepotrivită bunelor tradiții pariziene. Vă rog, deci, să mă

scuzați dacă veți găsi în mine ceva cam prea mult de turc, de napolitan, sau de arab. Și cu asta, domnilor, să mîncăm.

— Cum vorbește ! șopti Beauchamp. Fără îndoială că e un mare senior.

— Un mare senior, adăugă Debray.

— Un mare senior al lumii, domnule Debray, spuse Château-Renaud.

Capitolul V

DEJUNUL

Contele, după cum ne amintim, era deosebit de cum-pătat la masă. Albert făcu observația aceasta mărturisindu-și teama ca, de la începutul ei, viața pariziană să nu-i displacă contelui, prin ceea ce avea ea mai material dar și mai necesar totodată.

— Dragul meu conte, spuse el, iată-mă cuprins de teamă că s-ar putea ca bucătăria din strada Helder să nu vă placă pe cît vă plăcea aceea din Piața Spaniei. Ar fi trebuit să vă întreb cam ce ați dori și să pun să se gătească cîteva feluri după gustul dumneavoastră.

— Dacă m-ați cunoaște mai bine, răspunse M^{on}te-Cristo zîmbind, n-ați mai avea o asemenea grijă, aproape umilitoare pentru un călător ca mine care a trăit rînd pe rînd cu macaroane la Neapole, cu polenta la Milano, cu olla podrida la Valencia, cu pilaf la Constantinopole, cu karrick în India și cu cuiburi de rîndunele în China. Pentru un cosmopolit ca mine nu există bucătărie specială. Mă-nînc de toate și pretutindeni, atît doar că mănînc puțin ; iar astăzi, cînd spuneți că abia ating bucatele, am de fapt o poftă de mîncare neobișnuită, căci de ieri dimineață n-am mîncat nimic.

— Cum de ieri dimineață ? se mirară ceilalți. N-ați mîncat nimic de douăzeci și patru de ore ?

— Nu. Am fost silit să mă abat din drum ca să iau niște informații în preajma Nîmes-ului, așa că întîrziase puțin și n-am mai vrut să mă opresc.

— Și ai mincat în trăsură, nu-i așa ? întrebă Morcerf.

— Nu. Am dormit, așa cum dorm de cîte ori plictiseala îmi răpește curajul de a mă distra, sau de cîte ori mi-e foame, dar nu-mi place să mănînc.

— Oare îi puteți porunci somnului ? întrebă Morrel.

— Aproape.

— Aveți un leac pentru asta ?

— Am un leac fără greș.

— Un asemenea leac ne-ar prinde foarte bine nouă, africanilor, care n-avem totdeauna ce mînca și rareori avem ce bea, spuse Morrel.

— Da, făcu Monte-Cristo ; din nenorocire însă, leacul acesta cum nu se poate mai bun pentru un om ca mine, care duce o viață neobișnuită, ar fi foarte primejdios de dat unei armate, fiindcă n-ai mai trezi-o cînd ai avea nevoie de ea.

— N-am putea să știm și noi ce leac aveți ? întrebă Debray.

— Cum să nu, răspunse Monte-Cristo, nu-i nici o taină : e un amestec din cel mai bun opium, pe care l-am adus eu însumi de la Canton, ca să fiu sigur că e curat, și din cel mai bun hașîș din cîte se cultivă în orient, adică cel cultivat între Tigru și Euftrat ; se pun laolaltă, în părți egale, aceste două ingrediente și se fac astfel un fel de pilule care pot fi înghițite cînd ai nevoie. Peste zece minute, le simți efectul. Întrebați-l pe domnul baron Frantz d'Epinay : mi se pare că le-a gustat și el o dată.

— Da, răspunse Morcerf, parcă mi-a spus ceva. Și a păstrat o amintire foarte plăcută.

— Purtați totdeauna la dumneavoastră pilulele acestea ? întrebă Beauchamp, care, fiind ziarist, era foarte neîncrezător.

— Totdeauna, răspunse Monte-Cristo.

— Aș fi indiscret dacă v-aș cere să le văd și eu ? continuă Beauchamp, nădăjduind să-l înfunde astfel pe străin.

— De loc, domnule.

Monte-Cristo scoase din buzunar o bombonieră minunată, scobită într-un singur smarald, și închisă printr-un căpăcel de aur, care, desfăcându-se, lăsa să se vadă o bobită de culoare verde și de mărimea unui bob de mazăre. Bobița avea un miros acru și pătrunzător. În smarald se mai aflau vreo patru sau cinci bucăți, dar ar fi încăput și douăsprezece.

Bomboniera făcu ocolul mesei, dar oaspeții și-o trecură unul altuia mai mult ca să vadă admirabilul smarald decît ca să privească sau să miroasă pilulele.

— Bunătățile acestea vi le prepară bucătarul dumneavoastră ? întrebă Beauchamp.

— Nu, domnule, răspunse Monte-Cristo, nu-mi las adevăratele plăceri în voia unor mîini nevrednice. Sînt destul de bun chimist ca să-mi prepar singur pilulele.

— Smaraldul e minunat. N-am mai văzut niciodată unul atît de mare, deși mama avea cîteva bijuterii de familie destul de frumoase, spuse Chateau-Renaud.

— Am avut trei la fel, răspunse Monte-Cristo. Unul l-am dăruit padișahului, care și l-a montat la sabie. Al doilea l-am dăruit sfîntului nostru părinte, papa, care și l-a încrustat pe tiară, lîngă un alt smarald, aproape asemănător, dar mai puțin frumos, dăruit înaintașului său, Pius al VII-lea, de către împăratul Napoleon. Pe cel de al treilea l-am păstrat pentru mine și l-am scobit, răpindu-i astfel jumătate din valoare, dar făcîndu-l mai potrivit pentru întrebuințarea pe care voiam să i-o dau.

Toți îl priveau uimiți pe Monte-Cristo. Iar el vorbea cu atîta simplitate, încît se vedea cît de colo că sau spune

adevărul, sau e nebun. Și totuși, smaraldul rămas în mîinile lor îi făcea să încline în mod firesc spre prima presupunere.

— Și ce v-au dat cei doi suverani în schimbul unor daruri atît de mărețe ? întrebă Debray.

— Padișahul mi-a dăruit libertatea unei femei, răspunse Monte-Cristo. Sfîntul nostru părinte, papa, mi-a dăruit zilele unui om. Astfel că, o dată în viață, am fost tot atît de puternic ca și cînd Dumnezeu m-ar fi făcut să mă nasc pe treptele unui tron.

— Și atunci l-ați eliberat pe Peppino, nu-i așa ? întrebă Morcerf. Pentru el ați folosit dreptul de a grația un osîndit la moarte.

— Poate, zîmbi Monte-Cristo.

— Domnule conte, nici nu vă puteți închipui cît îmi place să vă aud vorbind astfel ! urmă Albert. Le spusese mai dinainte prietenilor mei că sînteți o ființă ca din basme, un fel de vrăjitor din *O mie și una de nopți*, un fel de magician medieval; dar parizienii sînt oameni atît de rafinați și de paradoxali, încît iau adevărurile cele mai nedeزمینَته drept jocuri ale închipuirii, atunci cînd nu întîlnesc adevărurile acestea în viața lor de toate zilele. De pildă, iată-l pe Debray care citește, și pe Beauchamp care tipărește zilnic știrea că a fost oprit și jefuit pe bulevard, în timpul nopții, vreun membru al Jockey-clubului, că au fost ucise patru persoane în strada Saint-Denis sau în foburgul Saint-Germain, că au fost arestați zece, cincisprezece sau douăzeci de tîlhari fie într-o cafenea de pe bulevardul Temple, fie în Băile Publice ale lui Iulian ; și totuși ei nu cred în existența bandiților din Maremmes, din cîmpia Romei, sau din mlaștinile Pontine. Spuneți-le deci, vă rog, domnule conte, că am fost prins de bandiții aceștia și că fără generoasa dumneavoastră intervenție, astăzi, după toate probabilitățile, aş aştepta în Catacom-

bele Sfântului Sebastian învierea și judecata de apoi, în loc să-i invit la masă în nevrednica mea căsuță din strada Helder.

— Ei ! se împotrivi Monte-Cristo, mi-ai făgăduit să nu mai pomenești niciodată despre nimicul acesta.

— Nu eu, domnule conte, ci poate altul, căruia i-ați adus un serviciu asemănător și l-ați confundat cu mine ! spuse Albert. Eu, dimpotrivă, vă rog să vorbim căci, dacă vă hotărâți să vorbiți despre întâmplarea aceasta, poate că veți spune câte ceva din ce știu, dar și foarte multe din ce nu știu.

— Mi se pare, însă că și dumneavoastră ați jucat un rol destul de important în aventura aceasta, ca să știți la fel de bine ca și mine ce s-a întâmplat, zimbi contele.

— Dacă spun tot ce știu, îmi făgăduiți să-mi spuneți, la rîndul dumneavoastră, tot ce nu știu ? întrebă Morcef.

— Așa se și cuvine, răspunse Monte-Cristo.

— Atunci, chiar dacă amorul meu propriu ar avea de suferit, încep Morcerf, am să vă mărturisesc că timp de trei zile m-am crezut ținta neconținută a toanelor unei măști pe care o luam drept vreo urmașă a Tuliei sau a Poppee, pe cînd, de fapt, nu eram decît ținta glumelor unei țărăncuțe ; și băgați de seamă că spun țărăncuță ca să nu spun țarancă. Tot ce știu e că am confundat-o ca un nerod, mai nerod încă decît vă spuneam adineauri, pe țărăncuță cu un tînăr bandît de vreo cincisprezece-saisprezece ani, căruia nu-i dăduse încă nici barba. Banditul ăsta cu talia subțire, pe care-l luasem drept țărăncuța mea, cînd am cutezat să-i sărut umărul cast, mi-a pus pistolul în piept. Și, cu ajutorul a șapte-opt dintre tovarășii săi, m-a dus, sau mai bine-zis m-a tîrît, în fundul Catacombelor Sfântului Sebastian, unde am dat peste un șef de bandiți foarte cult, pe cîntea mea ; șeful citea *Comentariile* lui Cezar și a binevoit să-și întrerupă lectura ca să-mi

spună că dacă pînă a doua zi, la orele şase dimineata nu-i torn în casă patru mii de taleri, la ora şase şi un sfert, aveam să-mi dau obştescul sfîrşit. Scrisoarea mea există încă, se găseşte la Franz, e semnată de mine şi are un post scriptum de-al maestrului Luigi Vampa. Dacă nu mă credeţi, îi scriu lui Franz să legalizeze semnăturile. Asta-i tot ce ştiu. Dar ceea ce nu ştiu, este cum aţi ajuns, domnule conte, să vă bucuraţi de atîta respect din partea bandiţilor Romei, atît de puţin respectuoşi de felul lor. Vă mărturisesc că şi eu, şi Franz v-am admirat nespus de mult.

— Nimic mai simplu, răspunse Monte-Cristo ; îl cunoşteam pe faimosul Vampa de mai bine de zece ani. Pe cînd era încă tinerel şi păştea oile, i-am dat într-o zi nu mai ştiu ce monedă de aur fiindcă mi-a arătat drumul, iar el mi-a dat, în schimb, ca să nu-mi rămînă dator, un pumnal cu mînerul cioplit de mîna lui, pumnal pe care trebuie să-l fi văzut în colecţia mea de arme. Mai tîrziu, fie din pricina că a uitat schimbul darurilor acestora neînsemnate, însă care ar fi trebuit să ne întreţină prietenia, fie din pricină că nu m-a recunoscut, a încercat să mă oprească ; dar s-a întîmplat că, dimpotrivă, l-am prins eu pe el, împreună cu încă vreo doisprezece din oamenii lui. Aş fi putut să-l dau pe mîna justiţiei romane, — care nu tăragănează de obicei astfel de treburi iar pentru el s-ar fi grăbit şi mai mult, — dar n-am făcut-o. I-am dat drumul şi lui, şi celorlalţi.

— Cu făgăduiala să nu mai păcătuiască niciodată, rîse ziaristul. Văd cu plăcere că şi-au ţinut cum nu se poate mai bine cuvîntul.

— Nu, domnule, răspunse Monte-Cristo, le-am dat drumul cu simpla condiţie să mă respecte totdeauna pe mine şi să-i respecte şi pe ai mei. Poate că dumneavoastră vi se pare ciudat ce vă spun, dar pe mine nu mă intere-

sează semenul meu, nu încerc niciodată să apăr societatea care nici ea nu mă apără, ba aş spune chiar mai mult : care, în genere, nu se ocupă de mine decît ca să-mi facă rău. Astfel, lipsindu-i de stîma mea şi păstrînd neutralitatea faţă de ei, tot societatea şi aproapele meu îmi rămîn datori.

— Aşa mai zic şi eu ! strigă Chateau-Renaud ; iată primul om curajos pe care-l aud predicînd deschis şi direct egoismul ; asta e frumos ! Bravo, domnule conte !

— În orice caz, e cinstit, spuse Morrel ; dar eu sînt sigur că domnului conte nu-i pare rău că şi-a călcat o dată principiile înfăţişate acum, într-un fel atît de hotărît.

— Cum mi-am călcat principiile, domnule ? întrebă Monte-Cristo, care se uita din cînd în cînd la Maximilien cu atîta atenţie, încît de două sau de trei ori cutezătorul tînăr coborîse ochii în faţa privirii lui clare şi limpezi.

— Cred că eliberîndu-l pe domnul Morcerf, pe care nu-l cunoaşteţi, v-aţi ajutat şi aproapele şi aţi ajutat şi societatea, glăsui Morrel.

— Societatea, a cărei cea mai frumoasă podoabă este chiar el, spuse cu seriozitate Beauchamp, golind dintr-o sorbitură un pahar cu şampanie.

— Domnule conte, exclamă Albert, iată-vă încolţit prin propriul dumneavoastră raţionament, tocmai dumneavoastră, adică unul dintre cei mai tari logicieni ; şi o să vedeţi că vi se va dovedi îndată, cît se poate mai clar, că nu sînteţi de loc egoist şi că, dimpotrivă, sînteţi un filantrop. Domnule conte, spuneţi că sînteţi oriental, levantin, malaez, indian, chinez, sălbatic ; vă numiţi Monte-Cristo după familie şi Simbad Marinarul după numele de botez şi iată că în ziua în care aţi pus piciorul în Paris, aveţi din instinct cel mai mare merit sau cel mai mare defect al excentricilor noştri parizieni, faceţi paradă de vicii pe care nu le aveţi şi ascundeţi virtuţi pe care le aveţi !

— Dragă viconte, răspunse Monte-Cristo, în tot ce am spus sau am făcut, nu văd un singur cuvînt vrednic să-mi aducă din partea dumneavoastră sau a acestor domni pretinsa laudă pe care am primit-o. Doar nu erați un străin pentru mine, fiindcă vă cunoșteam, vă cedasem două camere, vă invitasem la masă, vă împrumutasem o trăsură de-a mea, ne uitaserăm împreună la măștile ce treceau pe Corso și priviserăm împreună de la o fereastră a pieței del Popolo execuția aceea care v-a mișcat atît de tare încît era cît p-aci să leșinați. Îi întreb, deci, pe toți domnii de față : aș fi putut oare să-mi las oaspetele în mîinile acestor bandiți înfricoșători, cum îi numiți dumneavoastră ? De altfel, știți foarte bine că salvîndu-vă aveam un scop anumit, și anume acela de a-mi fi de folos introducîndu-mă în saloanele Parisului atunci cînd aveam să mă hotărăsc să vizitez Franța. Un timp ați putea crede că planul acesta ar fi vag și fugitiv, dar astăzi, vedeți bine că este o realitate de nedezmințit, căreia trebuie să vă supuneți, dacă nu vreți să vă călcați cuvîntul.

— Îmi voi respecta cuvîntul, dragă conte. Dar mă tem să nu fiți cu totul dezamăgit, dumneavoastră, obișnuit cu meleagurile frămîntate, cu întîmplările pitorești, cu orizonturile fantastice. La noi nu există nici cea mai mică întîmplare de felul aceloră cu care v-a obișnuit viața dumneavoastră aventuroasă. Chimborazzo al nostru e Montmartre ; Himalaia noastră e muntele Valerien ; Sahara noastră e cîmpia Grenelle, în care se și sapă o fîntînă arteziană, ca să nu lipsească apa caravelor. Avem și noi hoți, destui chiar, deși nu avem chiar atîția pe cît se spune ; dar hoții aceștia se tem cu mult mai mult de cel mai mic copil decît de cel mai mare senior ; în sfîrșit, Franța e o țară atît de prozaică și Parisul un oraș atît de civilizat, încît nu veți găsi, căutînd în toate cele două-

zeci și cinci de departamente ale noastre, — spun numai douăzeci și cinci de departamente, fiindcă, bineînțeles, las la o parte Corsica, — nu veți găsi nici cea mai neînsemnată înălțime pe care să nu se afle un telegraf, nici cea mai mică peșteră, cît de cît întunecată, în care vreun comisar de poliție să nu fi pus un bec de gaz. Nu există, așadar, decît un singur serviciu pe care aș putea să vi-l fac, dragă conte, și pentru el mă pun cu totul la dispoziția dumneavoastră : să vă prezint pretutindeni sau să vă prezinte prietenii mei, asta se înțelege de la sine. De altfel nici n-ați avea nevoie de nimeni ; cu numele, cu averea și cu inteligența dumneavoastră (Monte-Cristo se înclină zîmbind oarecum ironic), oricine s-ar putea prezenta singur și ar fi pretutindeni, bine primit. În realitate, deci, nu vă pot fi de folos decît pentru un singur lucru : dacă vreun obicei al'vieții pariziene, vreo nevoie de confort, vreo nevoie de a cunoaște magazinele noastre mă pot face să vă fiu folositor, vă stau la dispoziție ca să găsiți o locuință cum se cuvine. Nu îndrăznesc să vă propun să locuiți la mine așa cum am locuit în apartamentul dumneavoastră din Roma, eu, care nu profesez egoismul, dar sînt egoist prin excelență ; căci aici, în afară de mine, n-ar putea să mai stea nici măcar o umbră, afară de cazul cînd umbra ar fi a unei femei.

— Rezerva asta e pe deplin conjugală, zîmbi contele. Într-adevăr, parcă vorbeați la Roma despre un proiect de căsătorie. Să vă felicit, oare, pentru apropiata dumneavoastră fericire ?

— Căsătoria mea e tot în stare de proiect, domnule conte.

— Iar cine spune proiect vrea să spună eventualitate, se amestecă Debray.

— Nu-i așa ! răspunse Morcerf ; tata ține la căsătoria asta și nădăjduiesc că în curînd voi putea să vă prezint,

dacă nu pe soția mea, cel puțin pe viitoarea mea soție : domnișoara Eugénie Danglars.

— Eugénie Danglars ? repetă Monte-Cristo ; ia stați puțin : nu este fiica baronului Danglars ?

— Ba da, răspunse Morcerf ; un baron de viță nouă...

— Ce-are a face ! îl întrerupse Monte-Cristo. O fi adus statului servicii pentru care i s-a convenit distincția aceasta.

— Și încă servicii uriașe, vorbi Beauchamp. Deși liberal cu sufletul, el a completat, în 1829, un împrumut de șase milioane pentru regele Carol al X-lea, care l-a făcut baron și cavaler al Legiunii de Onoare, așa că-și poartă panglica, nu la buzunarul vestei, cum s-ar putea crede, ci de-a dreptul la butoniera hainei.

— Beauchamp, Beauchamp, rîse Morcerf, păstrează astea pentru *Corsgrul*¹ și pentru *Charivari*², dar în fața mea cruță-mi viitorul socru.

Apoi întorcîndu-se spre Monte-Cristo îi spuse :

— Mi s-a părut adineauri că i-ați rostit numele ca și cum l-ați fi cunoscut pe baron.

— Nu-l cunosc, răspunse Monte-Cristo nepăsător ; pe-semne însă că îi voi face în curînd cunoștința, dat fiind că am credit deschis la el de către casele Richard & Blount din Londra, Arstein & Eskeles din Viena și Thompson & French din Roma.

Rostind ultimele două nume, Monte-Cristo se uită cu coada ochiului spre Maximilien Morrel.

Dacă străinul se aștepta să facă vreo impresie asupra lui Maximilien Morrel, atunci nu se înșelase. Maximilien tresări ca și cum l-ar fi străbătut un curent electric.

— Thompson & French ? întrebă el. Cunoașteți firma asta, domnule ?

^{1,2} Ziare umoristice ale timpului.

— Sînt bancherii mei în capitala lumii creștine, răspunse liniștit contele. Pot să vă fiu de vreun folos pe lingă ei ?

— Domnule conte, ați putea să ne ajutați poate în cercetări care pînă acum n-au dat nici'un rezultat ! Firma aceasta a adus pe vremuri un mare serviciu casei noastre și totdeauna, nu știu de ce, a tăgăduit că ni l-ar fi adus.

— La ordinele dumneavoastră, domnule, răspunse Monte-Cristo, înclinîndu-se.

— Ne-am îndepărtat eu totul de subiectul nostru, vorbind despre domnul Danglars, aminti Morcerf. Parcă spuneam să găsim o locuință demnă de contele de Monte-Cristo ; hai, domnilor, să ne gîndim împreună. Unde să-l găzduim pe noul oaspe al marelui Paris ?

— În foburgul Saint-Germain, spuse Château-Renaud ; va găsi acolo o casuță încîntătoare, cu grădină și curte.

— Ei, aș ! Château-Renaud nu cunoaște altceva decît tristul și posomoritul lui foburg Saint-Germain, se amestecă Debray ; nu-l ascultați, domnule conte, luați-vă o locuință în Chaussée-d'Antin : acolo e adevăratul centru al Parisului.

— Ba pe Boulevard de l'Opéra, interveni Beauchamp ; o locuință cu balcon, la primul etaj. Domnul conte își va aduce pernuțe de pînză argintie și, fumîndu-și ciubucul sau înghițîndu-și pilulele, va putea să vadă toată capitala noastră trecîndu-i pe dinaintea ochilor.

— Dumneata, Morrel, n-ai nici o idee ? întrebă Château-Renaud. Văd că nu propui nimic.

— Ba da, zîmbi tînărul ; dimpotrivă, am o idee, dar aștept ca domnul să se lase ispitit de vreuna din ofertele strălucite care i se fac. Acum, pentru că n-a răspuns, cred că pot să-i ofer un apartament într-o casuță încîntătoare

în stil Pompadur, pe care sora mea a închiriat-o acum un an în strada Meslay.

— Aveți o soră ? întrebă Monte-Cristo.

— Da, domnule, o soră cum nu se poate mai bună.

— Căsătorită ?

— În curînd va împlini nouă ani de la căsătorie.

— Fericită ? întrebă din nou Monte-Cristo.

— Atît de fericită pe cît îi e îngăduit să fie unei ființe omenești, răspunse Maximilien : s-a căsătorit cu bărbatul pe care-l iubea și care ne-a rămas credincios la nenorocire : Emmanuel Herbaut.

Monte-Cristo zîmbi pe nevăzute.

— Locuiesc la ea în timpul concediului, continuă Maximilien, și aș fi, împreună cu Emmanuel, cumnatul meu, la dispoziția domnului conte pentru toate informațiile de care ar putea avea nevoie.

— O clipă ! spuse Albert, mai înainte ca Monte-Cristo să aibă timp să răspundă ceva, luați seama la ce faceți, domnule Morrel ; zăvorîți un călător, pe Simbad Marinarul, în viața de familie ; dintr-un om venit să vadă Parisul o să faceți un patriarh.

— De unde ! zîmbi Morrel. Soră-mea are douăzeci și cinci de ani, iar cumnatul meu treizeci ; sînt amîndoi tineri, veseli și fericiți. De altfel domnul conte va fi la el acasă și nu-și va întilni gazdele decît atunci cînd va dori să coboare la ele.

— Mulțumesc, domnule Morrel, mulțumesc, spuse Monte-Cristo. Mă voi mulțumi doar să mă prezentați surioarei și cumnatului dumneavoastră, dacă veți binevoi să-mi faceți această cinste ; dar nu vă pot primi ofertele, dat fiind că am de-acum o locuință gata.

— Cum ! se miră Morcerf, ați tras la hotel ? O să vi se pară foarte plictisitor.

— Oare stăteam atît de rău la Roma ? întrebă Monte-Cristo.

— La Roma ați cheltuit cincizeci de mii de plăstri ca să vă mobilați un apartament ; dar bănuiesc că nu sînteți dispus să faceți în fiecare zi o asemenea cheltuială.

— Nu asta mă oprește, răspunse Monte-Cristo ; dar sînt hotărît să am o casă la Paris, o casă a mea. Mi-am trimis valetul înainte și pînă acum trebuie că mi-a cum-părat casa, și a mobilat-o.

— Va să zică aveți un valet care cunoaște Parisul ? întrebă Beauchamp.

— Vine pentru prima dată, ca și mine, în Franța ; e negru și nu vorbește de loc, spuse Monte-Cristo.

— Nu cumva e Ali ? întrebă Albert în mijlocul uimirii generale.

— Da, domnule, e Ali, nubianul meu, mutul meu, pe care cred că l-ai văzut la Roma.

— Sigur că l-am văzut, răspunse Morcerf, și mi-l amintesc cum nu se poate mai bine. Dar cum de ați în-sărcinat un nubian să vă cumpere o casă la Paris, și un mut să v-o mobileze ? O să le facă toate pe dos, bietul nefericit !

— Vă înșelați, domnule. Dimpotrivă, sînt sigur că a ales toate lucrurile după gustul meu, căci știți, gustul meu nu se potrivește cu al celorlalți oameni. Ali a sosit acum opt zile la Paris ; trebuie că a alergat prin tot orașul cu instinctul pe care l-ar putea avea un cîine bun care vinează singur ; el îmi cunoaște toanele, fanteziile, nevoile ; a aranjat totul după dorința mea. Știa că voi sosi astăzi la ora zece și mă aștepta încă de la nouă la bariera Fontaine-bleau ; mi-a dat hîrtiuța asta ; e noua mea adresă : poftim, citiți.

Și Monte-Cristo îi întinse lui Albert o hîrtie.

— Champs Elysées, 30, citi Morcerf.

— Cu adevărat original ! nu se putu opri să spună Beauchamp.

— Și foarte princiar, adăugă Château-Renaud.

— Cum ? Nu v-ați văzut încă locuința ? întrebă Debray.

— Nu ; v-am spus doar că nu voiam să întârzii, răspunse Monte-Cristo. Mi-am făcut toaleta în trăsură și m-am dat jos la poarta vicontelui.

Tinerii se priviră : nu mai știau dacă Monte-Cristo se prefăcea sau nu ; dar tot ce ieșea din gura omului acestuia avea, în ciuda originalității, o asemenea simplitate, încît nu puteai să bănuiești că minte. Și la urma urmei, de ce ar fi mințit ?

— O să trebuiască, deci, să ne mulțumim să-i facem domnului conte numai micile servicii care ne vor sta în putere, spuse Beauchamp. Eu, în calitatea mea de ziarist, îi voi deschide toate teatrele Parisului.

— Mulțumesc, domnule, zîmbi Monte-Cristo ; intendentul meu a primit ordin să-mi închirieze cîte o lojă la fiecare teatru.

— Și intendentul dumneavoastră e tot nubian, tot mut ? întrebă Debray.

— Nu, domnule, e doar un compatriot de-al dumneavoastră, dacă un corsican poate fi compatriotul cuiva : dumneavoastră îl cunoașteți, domnule de Morcerf.

— Nu cumva, din întâmplare, e vrednicul signor Bertuccio, care se pricepe atît de bine la închiriatul feres-trelor ?

— Exact. Și l-ați văzut la mine în ziua cînd am avut cîstea să vă am la masă. E un om foarte de treabă, care a fost puțin soldat, puțin contrabandist, în sfîrșit, puțin

din tot ce poate face un om. N-aş pune mîna în foc că n-a avut de-a face chiar şi cu poliţia pentru un fleac, ceva ce ar aduce a lovitură de cuţit.

— Şi l-aţi ales pe acest cetăţean cinstit al lumii ca intendent, domnule conte ! se miră Debray. Cam ciţ vă fură pe an ?

— Zău că nu fură mai mult decît un altul, răspunse contele. Sînt sigur de asta. Dar îmi face toate treburile, nu ştie ce înseamnă imposibilul şi, de aceea, îl păstrez.

— Atunci iată-vă cu o casă aranjată, spuse Châteaurenard ; aveţi un palat pe Champs-Élysées, servitori, intendent, nu vă mai lipseşte decît o metresă.

Albert zîmbi : el se gîndea la frumoasa grecoaică pe care o văzuse în loja contelui la teatrul Vallé şi la teatrul Argentina.

— Am mai mult decît atît, spuse Monte-Cristo : am o sclavă. Dumneavoastră vă închiriaţi metresele de la operă, de la teatrul Vaudeville, de la teatrul de varietăţi ; eu am cumpărat-o pe a mea la Constantinopol ; m-a costat mai mult, dar, în privinţa asta, sînt pe deplin liniştit.

— Uitaţi însă, spuse Debray rîzînd, că poporul nostru este, aşa cum a spus-o regele Carol, franc¹ după nume şi franc din fire ; aţi uitat că punînd piciorul pe pămîntul Franţei, sclava dumneavoastră a devenit liberă ?

— Cine să i-o spună ? întrebă Monte-Cristo.

— La naiba ! primul venit.

— Nu ştie să vorbească decît greaca vulgară.

— Atunci e altceva.

— Dar noi vom putea s-o vedem ? întrebă Beauchamp, sau după cum aveţi un mut, aveţi şi eunuci ?

¹ Franc, în limba franceză, înseamnă şi „liber”.

— Asta nu ! răspunse Monte-Cristo. Nu merg atât de departe cu orientalismul ; toți cei ce-mi stau în preajmă n-au decît să mă părăsească și, părăsindu-mă, nu vor mai avea nevoie nici de mine, nici de alții ; iată, poate, pentru ce nu mă părăsesc.

Trecuseră de mult la desert și la țigări.

— Dragul meu, spuse Debray, ridicîndu-se, e ora două și jumătate. Oaspetele e încîntător, dar orice societate, oricît de plăcută, trebuie părăsită, ba uneori chiar pentru a întîlni alta mai puțin plăcută. Trebuie să mă duc la minister. Îi voi vorbi ministrului despre conte și o să aflăm neapărat cine este.

— Ia seama, îl sfătui Morcerf, s-au lăsat păgubași și alții, ceva mai iscușiți.

— Ei așa ! Avem trei milioane pentru poliție : e adevărat că aproape întotdeauna sînt cheltuite dinainte ; dar n-are a face : o să ne rămînă oricînd vreo cincizeci de mii de franci ca să-i cheltuim pentru asta.

— Și cînd o să afli cine e, ai să-mi spui și mie ?

— Îți făgăduiesc. La revedere, Albert ; domnilor, vă salut.

Și ieșind, Debray strigă cu glas tare din anticameră :

— Trage trăsura !

— Bun, îi spuse Beauchamp lui Albert, n-o să mă mai duc la Cameră, dar am pentru cititorii mei ceva mai de soi decît un discurs ținut de domnul Danglars.

— Ba nu, Beauchamp, te rog nu sufla nici un cuvînt, spuse Morcerf ; nu-mi răpi meritul de a-l prezenta și de a-l explica. Nu-i așa că e un om neobișnuit ?

— E mai mult decît atîta, răspunse Chateau-Renaud ; e cu adevărat unul din oamenii cei mai extraordinari pe care i-am văzut în viața mea. Mergi cu mine, Morrel ?

— Numai o clipă, să-i dau cartea mea de vizită domnului conte care a binevoit să-mi făgăduiască că va veni să ne facă o vizită în strada Meslay 14.

— Fiți sigur că am să viu, domnule, spuse Monte-Cristo, înclinându-se.

Și Maximilien Morrel ieși împreună cu baronul de Château-Renaud, lăsându-l pe Monte-Cristo singur cu Morcerf.

Capitolul VI

PREZENTAREA

Cînd Albert rămase singur cu Monte-Cristo, îi spuse :
— Domnule conte, dați-mi voie să-mi încep meseria de ghid arătîndu-vă cum se prezintă locuința unui tînăr burlac. Deprins cu palatele din Italia, o să puteți socoti pe cîți metri pătrați poate să trăiască unul dintre tinerii parizieni care nu e socotit printre cei ce stau prost cu locuința. Și pe măsură ce vom trece dintr-o încăpăre în alta, vom deschide ferestrele, ca să puteți respira.

Monte-Cristo cunoștea sufrageria și salonul de jos. Albert îl conduse mai întîi în „atelierul“ său, care, după cum ne amintim, era încăperea lui favorită.

Monte-Cristo știa cum nu se poate mai bine să prețuiască toate lucrurile pe care Albert le îngrămădisise aici : sipaturi din alte vremuri, porțelanuri japoneze, ștofe orientale, mărgelile de Veneția, arme din toate țările lumii, — le cunoștea pe toate și era de ajuns o privire ca să le recunoască obîrșia, secolul și țara de unde fuseseră aduse. Morcerf crezuse că va trebui să-i dea explicații și se pomeni făcînd el însuși, sub îndrumarea contelui, un curs de arheologie, de mineralogie și de științe naturale. Coborîră la primul etaj. Albert își introduse oaspetele în salon. Pereții salonului erau acoperiți cu operele pictorilor moderni ; se aflau acolo peisaje de Dupré, cu trestii lungi,

cu arbori înalți, cu vaci mugind și cu ceruri minunate ; mai erau călăreți arabi de Delacroix, cu lungile lor burnusuri albe, cu briuri strălucitoare, cu arme încrustate în aur și argint, și cai care se mușcau cu turbare în timp ce oamenii se sfârteau cu ghioage de fier ; se mai găseau acuarele de Boulanger, reprezentînd Notre Dame de Paris cu vigoarea care face din pictor égalul poetului, se vedeau pînze de Diaz, care pictează flori mai frumoase decît florile înseși și soarele mai strălucitor decît soarele, desene de Decamps, la fel de colorate ca și cele ale lui Salvator Rosa, dar mai poetice ; pasteluri de Giraud și de Müller, înfățișînd copii cu capete de înger, femei cu chipuri de fecioare ; schițe smulse din albumul de călătorie în Orient al lui Dauzats, creionate în cîteva clipe pe șaua unei cămile sau sub cupola unei moschei ; în sfîrșit, tot ce arta modernă poate da în schimb și ca despăgubire pentru arta pierdută și dispărută o dată cu secolele trecute.

Albert aștepta ca măcar de data aceasta să-i arate ceva nou contelui călător ; dar spre marea sa uimire, acesta, fără să aibă nevoie să caute semnăturile, dintre care unele, de altfel, nu erau reprezentate decît prin inițiale, spunea pe dată numele fiecărui autor al operei, lăsînd astfel să se vadă nu numai că fiecare nume îi era cunoscut, dar și că prețuise și studiasse talentul fiecăruia.

Din salon trecură în camera de culcare. Încăperea aceasta era totodată un model de eleganță și de sobrietate ; un singur portret, semnat însă de Léopold Robert, strălucea în rama lui de aur mat.

Portretul atrase de la bun început privirea contelui căci, după ce făcu cîțiva pași repezi în cameră, Monte-Cristo se opri deodată în fața lui.

Pe pînză era zugrăvit chipul unei tinere de vreo douăzeci și cinci-douăzeci și șase de ani, cu fața brună, cu

privirea înflăcărată, umbrită de pleoape grele ; ea purta costumul pitoresc al pescărițelor catalane, corsajul lor roșu și negru și acele de aur prinse în păr ; fata privea marea, iar silueta ei elegantă se desprindea pe albastrul valurilor și al cerului.

În încăpere era întuneric, altminteri Albert ar fi putut să vadă paloarea de moarte care se așternuse pe chipul contelui, și să zărească tremurul care-i înfiora umerii și spatele.

Se făcu o clipă de tăcere ; contele rămase cu ochii ațintiți la portret.

— Aveți o iubită frumoasă, viconte, spuse Monte-Cristo, cu o voce pe deplin liniștită ; iar costumul, — un costum de bal fără îndoială, — îi vine minunat.

— Greșeala aceasta nu v-aș ierta-o dacă ați mai fi văzut încă un portret, alături. Nu o cunoașteți pe mama, domnule ; aici în ramă e portretul ei ; a vrut să fie pictată așa, acum șase sau opt ani. Costumul, după câte se pare, l-a îmbrăcat într-o doară, dar asemănarea e atît de mare, încît mi se pare că o mai văd pe mama așa cum era prin 1830. Contesa și-a făcut portretul în timpul unei absențe a contelui. Își închipuia, fără îndoială, că-i va face o surpriză plăcută la întoarcere ; dar, lucru ciudat, portretul nu i-a plăcut de loc tatălui meu ; iar valoarea picturii care, după cum vedeți, e o pînză dintre cele mai bune ale lui Léopold Robert, nu putu să-l facă să treacă peste neplăcerea pe care i-o cauzase. E adevărat, între noi fie vorba, dragă conte, că domnul de Morcerf este unul din pairii cei mai nelipsiți de la Luxembourg, un general vestit prin cunoștințele sale teoretice, dar unul dintre cei mai mediocri amatori de artă. Mama e cu totul altfel : ea pictează foarte frumos și, prețuind prea mult o asemenea operă ca să se poată lipsi cu totul de ea, mi-a dat-o mie.

La mine tabloul e mai puțin expus să-i displacă domnului de Morcerf, al cărui portret pictat de Gros vi-l voi arăta îndată. Iertați-mă dacă vă spun lucruri atât de familiale ; dar, cum voi avea cinstea să vă conduc la conte, vi le spun ca nu cumva să lăudați dinaintea lui portretul mamei. Altminteri, portretul are o influență funestă, căci mama vine rareori la mine fără să-l privească și încă și mai rareori îl privește fără să plângă. Norul adus de apariția picturii acesteia în casa noastră a rămas de altfel singurul ridicat între conte și contesă, căci deși sînt căsătorii de peste douăzeci de ani, ei au rămas la fel de uniți ca în primele zile.

Monte-Cristo se uită țintă la Albert, ca și cum ar fi vrut să caute o intenție ascunsă în cuvintele acestuia ; dar era vădit că tînărul le spusese cu toată naivitatea sufletului său.

— Acum mi-ați văzut toate bogățiile, domnule conte, continuă Albert. Îngăduiți-mi să vi le ofer, oricît de nevrednice ar fi ele. Priviți-le, ca și cum ați fi la dumneavoastră acasă, și, ca să vă simțiți și mai în voie încă, însoțiți-mă pînă la domnul de Morcerf, căruia i-am scris din Roma ce serviciu mi-ați făcut, amintindu-i vizita pe care mi-o făgăduiserăți. Pot să vă spun că atât contele, cît și contesa, așteaptă cu nerăbdare să vă mulțumească. Știu că sînteți cam blazat în privința asta și că scenele de familie nu prea i se par atrăgătoare lui Simbad Marina-rul ; doar ați văzut atîtea scene ! Primiți, totuși, propunerea mea, ca pe o inițiere în viața pariziană, viață de poli-teți, de vizite și de prezentări.

Monte-Cristo se înclină fără să răspundă și primi propunerea fără entuziasm și fără păreri de rău, ca pe una din obligațiile societății față de care oricine trebuie să-și facă datoria. Al-tert chemă valetul și-i porunci să-i

anunțe domnului și doamnei de Morcerf apropiata sosire a contelui de Monte-Cristo.

Albert porni după valet, împreună cu oaspetele său.

În anticamera contelui de Morcerf, deasupra ușii salo-nului, se vedea un blazon care prin cuprinsul lui bogat și prin potrivirea cu restul podoabelor, arăta însemnătatea dată acestui blazon de către stăpînul casei.

Monte-Cristo se opri dinaintea lui, cercețîndu-l cu atenție.

— Azur și șapte mierle de aur puse la rînd. E bla-
zonul familiei dumneavoastră ? întrebă el. În afară de cunoașterea pieselor pajerei care îmi dau puțința să-l descifrez, nu mă pricep de loc la heraldică, eu, conte din întîmplare, fabricat de Toscana cu ajutorul unei sume date ordinului Sfîntului Ștefan și care m-a făcut mare senior ; din partea mea, m-aș fi lipsit de noblețe dacă nu mi s-ar fi spus că e cu totul necesar să ai titluri, atunci cînd călătorești mult. E nevoie măcar pentru vameșii care te lasă în pace dacă ai un blazon zugrăvit pe ușile trăsorii. Așa că îmi cer scuze că am pus o astfel de întrebare.

— N-ați săvîrșit nici o indiscreție, răspunse Morcerf cu simplitatea convingerii. Ați ghicit : sînt însemnele noastre, adică ale strămoșilor tatălui meu ; după cîte vedeți, însă, ele sînt prinse pe o armorie roșie cu margine de argint, și asta aparține strămoșilor mamei. După mamă, sînt spaniol, dar familia de Morcerf e franceză și, după cîte mi s-a spus, e chiar dintre cele mai vechi familii din sudul Franței.

— Da, vorbi Monte-Cristo, asta o arată și mierlele. Aproape toți pelerinii înarmați care au încercat să cuce-rească sau au cucerit pămîntul sfînt și-au pus pe bla-
zoane fie cruci, ca semne ale misiunii cărora se închi-
naseră, fie păsări călătoare, ca simbol al lungii călătorii

pe care aveau s-o face, nădăjduind s-o îndeplinească sub aripile credinței. Pesemne că vreunul dintre strămoșii tatălui dumneavoastră a luat parte la cruciade. Iar dacă presupunem că e vorba măcar de cruciada sfântului Ludovic, tot ajungem în secolul al XII-lea, ceea ce nu e rău de loc.

— S-ar putea, răspunse Morcerf. Undeva, în cabinetul tatălui meu se află un arbore genealogic care ne va lămuri. Pe vremuri aveam și comentarii cu privire la el, suficiente ca să-i lămurească pe deplin pe d'Hozier și Jaucour. Acum însă, nu mă mai gîndesc la ele. Totuși, în calitatea mea de ghid, trebuie să vă spun că acum, sub guvernămîntul nostru popular, lumea începe din nou să dea însemnătate lucrurilor acestora.

— Atunci guvernămîntul dumneavoastră ar fi făcut mai bine dacă își alegea din trecut ceva mai de soi decît cele două pancarte, fără nici un sens heraldic, pe care le-am observat pe monumente. Cît despre dumneavoastră, domnule viconte, urmă Monte-Cristo, revenind la Morcerf, sînteți mai fericit decît stăpînirea, căci armoriile dumneavoastră sînt cu adevărat frumoase și vorbesc imaginației omului. Da, asta e, vă trageți totodată și din Provența, și din Spania. Iar dacă portretul pe care mi l-ați arătat este asemănător, obirșia dumneavoastră explică frumoasa culoare brună pe care am admirat-o pe obrazul nobilei catalane.

Numai Oedip sau Sfinxul însuși ar fi putut ghici ironia pusă de conte în cuvintele acestea rostite cît se poate mai cuviincios ; de aceea Morcerf îi mulțumi cu un zîmbet și, trecînd înainte ca să-i arate drumul, împinse ușa de sub armorii, care, după cum am spus, răspundea în salon.

În colțul cel mai luminos al salonului se mai vedea un portret. Era portretul unui bărbat de vreo treizeci

și cinci, treizeci și opt de ani, îmbrăcat în uniformă de general, purtînd dublul epolet împletit, semn al gradelor superioare, și panglica de comandor al Legiunii de Onoare. Pe piept, la dreapta, bărbatul din portret purta placa de mare ofițer al ordinului Mintuitorului, iar la stînga, marea cruce a lui Carol al III-lea. Asta arăta că luase parte la războaiele din Grecia și din Spania, sau că îndeplinise vreo misiune diplomatică în cele două țări, ceea ce e același lucru cînd e vorba de decorații.

Monte-Cristo privea portretul cu aceeași grijă amănunțită cu care-l privise și pe celălalt, cînd, o ușă laterală se deschise și se pomeni față în față cu contele de Morcerf.

Contele era un bărbat de vreo patruzeci-patruzeci și cinci de ani, dar care părea să aibă cel puțin cincizeci. Mustața și sprîncenele lui negre nu se potriveau de loc cu părul aproape cărunț, tuns scurt, milităresc. Era îmbrăcat civil și purta la butonieră a panglică ale cărei chenare felurite aminteau ordinele cu care era decorat. Contele de Morcerf intră cu o ținută destul de nobilă și oarecum grăbit. Monte-Cristo îl văzu venind spre el, dar nu făcu nici un pas ca să-l întîmpine. Picioarele îi păreau pironite de dușumele, așa cum ochii îi erau ațintiți pe chipul lui Morcerf.

— Tată, începu Albert, am cîntea să ți-l prezint pe domnul conte de Monte-Cristo, mărinimosul prieten pe care am avut fericirea să-l întîlnesc în împrejurări grele. Cunoști împrejurările acestea...

— Domnul e binevenit printre noi, spuse contele de Morcerf, salutîndu-l cu un zîmbet pe Monte-Cristo. Păstrîndu-ne unicul moștenitor, el a făcut familiei noastre un serviciu pentru care îi vom purta o recunoștință veșnică.

Și vorbind astfel, contele de Morcerf îi arată lui Monte-Cristo un fotoliu, în timp ce el însuși se așează în fața ferestrei.

Luînd loc în fotoliul arătat de Morcerf, Monte-Cristo se așează în așa fel încît să rămînă ascuns în umbra marilor draperii de catifea și să poată citi pe chipul trudit și brăzdat de griji al contelui, o întreagă poveste a suferințelor tainice, scrisă în fiecare dintre ridurile săpate de vreme.

— Doamna contesă tocmai își făcea toaleta cînd vi-contele i-a anunțat vizita pe care va avea fericirea s-o primească, vorbi Morcerf. Ea va coborî și peste zece minute va fi în salon.

— E o cinste prea mare pentru mine, să mă aflu astfel, din prima zi a sosirii mele la Paris, în fața unui om ale cărui merite îi egalează faima. Soarta, de data aceasta dreaptă, n-a greșit în privința dumneavoastră. Dar n-a găsit încă pe cîmpiile din Mitidja sau în munții Atlas vreun baston de mareșal ca să vi-l dăruiască ?

— Mi-am dat demisia, domnule, răspunse Morcerf, roșind ușor. Fiind numit pair sub Restaurație, deci din prima campanie, și slujind sub ordinele mareșalului de Bourmont, puteam să pretind o comandă superioară. Și cine știe ce s-ar fi întîmplat dacă ramura vîrstnică ar mai fi rămas pe tron ! Dar revoluția din iulie a fost destul de glorioasă, după cîte se pare, ca să-și îngăduie să fie și nerecunoscătoare. Și a fost nerecunoscătoare față de toate serviciile care nu datau din perioada imperială. Mi-am dat, așadar, demisia, pentru că, atunci cînd ți-ai cîștigat galoanele pe cîmpul de luptă, nu te pricepi să manevrezi pe terenul alunecos al saloanelor. Am părăsit spada, am făcut politică, m-am dedicat industriei și am studiat îndeletnicirile folositoare. În cei douăzeci de ani cît fusesem sub arme, dorisem să fac toate acestea, dar nu avusesem timp.

— Tocmai asemenea pilde aduc superioritatea națiunii dumneavoastră asupra celorlalte țări, răspunse Monte-Cristo. Nobil, coboritor al unei familii străvechi, avînd destulă avere, ați primit mai întîi să vă cîștigați primele grade ca simplu soldat, ceea ce se întîmplă foarte rar. Apoi, devenind general, pair al Franței, comandor al Legiunii de Onoare, ați consimțit să începeți o a doua ucenicie, fără altă nădejde, fără altă răsplată decît aceea de a fi într-o zi de folos semenilor dumneavoastră... Iată fapte cu adevărat frumoase ; ba chiar, aș spune mai mult, într-adevăr mărețe.

Albert îl privi și îl ascultă mirat pe Monte-Cristo, nefiind obișnuit să-l vadă cuprins de idei atît de entuziaste.

— Din păcate, noi nu facem așa în Italia, urmă Monte-Cristo, gîndindu-se, fără îndoială, să alunge ușoara mîhnire, abia vizibilă, pe care cuvintele lui o făcuse să se ivească pe fruntea lui Morcerf. Noi creștem după rasa și după specia noastră, păstrăm același frunziș, aceeași înălțime, ba chiar, adesea, ne păstrăm la fel de sterpi întreaga noastră viață.

— Dar pentru un om cu meritele dumneavoastră, Italia nu e o patrie, răspunse contele de Morcerf. Franța vă întinde brațele. Răspundeți chemării ei ; poate că ea n-o să fië la fel de ingrată cu toată lumea. Franța își vitregește copiii, dar de obicei pe străini îi primește din toată inima.

— Tată, zîmbi Albert, se vede că nu-l cunoști pe domnul conte de Monte-Cristo. El își caută mulțumirea dincolo de lumea aceasta. Nu rîvnește de loc la onoruri și nu le ia decît pe acelea care pot să încapă într-un pașaport.

— Iată cele mai drepte cuvinte spuse vreodată despre mine, încuviință Monte-Cristo.

— Domnul și-a putut alege viitorul, oftă de Morcerf, și și-a ales drumul înflorit.

— Întocmai, răspunse Monte-Cristo, cu unul dintre zîmbetele pe care nici un pictor nu le va putea reda vreodată și nici un psiholog nu le va putea analiza îndeajuns.

— Dacă nu m-aș teme să vă obosesc, spuse generalul vădit încîntat de purtarea lui Monte-Cristo, v-aș lua cu mine la Cameră. Astăzi are loc o ședință neobișnuită pentru cine nu-i cunoaște pe senatorii noștri moderni.

— V-aș fi foarte recunoscător, domnule, dacă veți binevoi să vă reînpoiți propunerea aceasta într-altă zi; astăzi, însă, mi s-a făcut cinstea de a mi se făgădui că voi fi prezentat doamnei contese, așa că voi mai rămîne.

— Iat-o pe mama ! anunță viconte.

Întorcîndu-se repede, Monte-Cristo o văzu pe doamna de Morcerf, stînd la intrarea salonului, în pragul ușii opuse aceleia prin care intrase soțul ei. Cînd Monte-Cristo se întoarse spre ea, contesa, neclintită și palidă, lăsă să-i alunece brațul pe care, nu se știe de ce, îl sprijinise de pervazul aurit. Ea se afla acolo de cîteva clipe și auzise ultimele cuvinte rostite de oaspetele străin.

Acesta se ridică și o salută cu adînc respect, iar ea, la rîndul ei, se înclină tăcută și ceremonioasă.

— Ce s-a întîmplat, draga mea ? întrebă de Morcerf. Ce ai ? Nu cumva căldura din salon îți face rău ?

— Nu te simți bine, mamă ? întrebă și Albert, repezindu-se în întîmpinarea mamei sale.

Ea le mulțumi la amîndoi cu un zîmbet.

— N-am nimic, dar m-am simțit oarecum tulburată văzîndu-l pentru prima dată pe acela fără a cărei intervenție am fi fost astăzi în lacrimi și în doliu. Domnule, urmă contesa, pășind cu măreția unei regine, vă datorez viața fiului meu, și vă binecuvîntez pentru aceasta. Acum vă sînt recunoscătoare pentru plăcerea pe care mi-o faceți dîndu-mi prilejul să vă mulțumesc tot așa cum v-am binecuvîntat, adică din adîncul inimii.

Monte-Cristo se înclină din nou, mai adînc decît prima dată. Obrajii lui erau și mai palizi decît ai lui Mercédès.

— Doamnă, răspunse el, domnul conte și dumneavoastră mă răsplătiți cu prea multă mărinimie pentru o faptă foarte simplă. A salva un om, a cruța zbuciumul unui tată, a menaja sensibilitatea unei femei, nu înseamnă a face o faptă bună, ci o faptă omenească.

Cuvintelor acestora rostite cu o blîndețe și cu o politeță deosebită, doamna de Morcerf le răspunse adînc mișcată :

— E o mare fericire pentru fiul meu să vă aibă de prieten și-i mulțumesc lui Dumnezeu că a orînduit astfel lucrurile.

Spunînd acestea, Mercédès își înălță frumoșii ei ochi spre cer cu o recunoștință atît de nemărginită, încît lui Monte-Cristo i se păru că vede tremurînd în ei două lacrimi.

Domnul de Morcerf se apropie de ea.

— Draga mea, îi spuse el, i-am cerut iertare domnului conte pentru faptul că sînt nevoit să-l părăsesc și te rog să-i mai ceri și tu, încă o dată. Ședința se deschide la două : acum e trei și trebuie să iau cuvîntul.

— Poți pleca fără grijă. Voi încerca să fac în așa fel încît oaspetele nostru să-ți uite lipsa, răspunse Mercédès cu același glas mișcat. Domnule conte, urmă ea întorcîndu-se spre Monte-Cristo, ne veți face cîntea să vă petreceți restul zilei împreună cu noi ?

— Vă mulțumesc, doamnă, și vă rog să credeți că vă sînt cum nu se poate mai recunoscător pentru invitația aceasta, dar m-am coborît abia azi dimineață din trăsura de călătorie, chiar la poarta dumneavoastră. Nu știu deocamdată cum voi locui la Paris. Abia am aflat unde

îmi este locuința. E o grijă neînsemnată, știu, dar trebuie totuși luată în seamă.

— Cel puțin ne făgăduiți că ne veți face plăcerea aceasta în altă zi ? întrebă Mercédès.

Monte-Cristo se înclină fără să răspundă, dar gestul lui putea să arate că făgăduia.

— Atunci nu vă mai rețin, glăsui Mercédès. N-aș vrea ca recunoștința mea să devină nici indiscreție, nici neplăcere.

— Dragă conte, spuse Albert, dacă îmi dați voie, am să încerc să vă înapoiez la Paris grațioasa politetă pe care mi-ați arătat-o la Roma, punându-vă la dispoziție cupeul meu, pînă ce veți avea timp să vi-l procurați pe-al dumneavoastră.

— Îți mulțumesc de o mie de ori pentru bunăvoință, viconte, răspunse Monte-Cristo ; cred însă că Bertuccio și-a folosit cum trebuie cele patru ore și jumătate pe care i le-am lăsat și că voi găsi la poartă o trăsură gata de drum.

Albert se obișnuise cu felul de a fi al lui Monte-Cristo ; el știa că, asemenea lui Nero, Monte-Cristo era în căutarea imposibilului, de aceea nu se mai mira de nimic. Dar voind să se asigure că ordinele prietenului său fuseseră îndeplinite, îl întovărăși pînă la ușă.

Monte-Cristo nu se înșelase : de cum intră în anticamera contelui de Morcerf, un valet, același care la Roma le adusese celor doi tineri cartea de vizită a contelui și le arunțase vizita, ieși în fugă din galeria balconului, astfel încît atunci cînd ajunse pe peron, Monte-Cristo își găsi într-adevăr trăsura așteptîndu-l.

Era un cupeu ieșit din atelierele lui Keller și înhămat cu niște cai pe care, după cum știau toți eleganții Parisului, Drake refuzase în ajun încă să-i vîndă pentru optsprezece mii de franci.

— Dragă viconte, îi spuse Monte-Cristo lui Albert, nu-ți propun să mă întovărășești pînă la mine, fiindcă n-aș putea să-ți arăt decît o casă care nu e încă gata, și, după cîte știi, în privința asta am o faimă care trebuie menajată. Dar, îngăduie-mi, te rog, să treacă o zi și să te invit după aceea. Așa voi fi mai sigur că nu mă voi abate de la legile ospitalității.

— Dacă-mi cereți o zi, domnule conte, sînt liniștit, fiindcă știu că nu-mi veți arăta o casă ci un palat. Fără îndoială că aveți vreun duh la dispoziție.

— Pe cîntea mea, nu-i rău să se creadă așa, spuse Monte-Cristo punînd piciorul pe prima treaptă împodobită cu catifea a splendidei sale trăsuri. Asta o să-mi aducă unele foloase pe lîngă doamne.

Apoi se urcă în trăsura care se închise în urma lui și care porni în galop. Dar goana cailor nu-l împiedică să observe mișcarea abia vizibilă care făcea să tremure perdeaua salonului unde o lăsase pe doamna pe Morcerf.

Cînd Albert se reîntoarse la maică-sa, o găsi în buduar, adîncită într-un fotoliu uriaș de catifea : în întreaga cameră, înecată în umbră, nu se zăreau decît ici-colo sclipirile vreunui vas sau colțul vreunei rame de aur.

Albert nu putu să vadă chipul mamei sale, ascuns în norul unui văl subțire înfășurat în jurul părului ca o aureolă vapoasă. Dar i se păru că glasul ei tremură. Și deosebi de asemenea, printre miresmele trandafirilor și ale heliotropilor din seră, dira aspră și întepătoare a sărurilor de oțet. Pe una din cupele cizelate de pe cămin, flaconul cu săruri al contesei, ieșind din teaca de piele, atrase atenția tinărilor și-l neliniști.

— Nu te simți bine, mamă ? întrebă el intrînd. Ți-a fost rău în lipsa mea ?

— Mie ? Nu, Albert. Dar știi, trandafirii, chiparoasele și florile de portocali împrăstie în timpul primelor zile

călduroase, cu care nu sîntem încă obișnuiți, miresme atât de puternice...

— Atunci să le ducem în anticamera dumitale, mamă, spuse Albert, întinzînd mîna spre sonerie. Sînt sigur că nu te simți bine. Încă de cînd ai intrat, erai foarte palidă.

— Eram palidă, Albert ?

— De o paloare care-ți șade minunat, mamă, dar care totuși ne-a înspăimîntat și pe tată și pe mine.

— Ți-a spus ceva tatăl tău ? întrebă Mercédès repede.

— Nu, mamă. Dar amînțește-ți că ți-a spus chiar dumitale.

— Nu-mi amintesc.

Un valet intră : auzise soneria trasă de Albert.

— Du florile în anticameră sau în camera de toaletă, îi spuse viconte ; ele îi fac rău doamnei contese.

Valetul îndeplini porunca.

Se așternu o tăcere care dură tot timpul cît fură mutate florile.

— Ce fel de nume e Monte-Cristo ? întrebă Mercédès, cînd servitorul ieși ducînd ultimul vas de flori. E un nume de familie, de moșie, sau un simplu titlu ?

— Cred că e un titlu, mamă, și atîta tot. Contele a cumpărat o insulă în arhipelagul toscan și apoi, după cum îmi spunea chiar el azi dimineață, a instituit un beneficiu pentru statul toscan. Știi că așa se face pentru ordinul Sfîntul Ștefan din Florența, Sfîntul Gheorghe Constantineanul din Parma și chiar pentru ordinul de Malta. Dealtminteri, n-are nici o pretenție de nobieță, și spune singur că-i conte din întîmplare, deși la Roma domnește părărea generală că e un mare senior.

— Purtarea lui este deosebit de aleasă, cel puțin după cîte mi-am putut da seama în cele cîteva clipe cît a stat aici, spuse Mercédès.

— Da, are o purtare desăvîrșită, mamă, atît de desăvîrșită încît depășește cu mult tot ce am văzut mai aristocratic la cele trei nobilimi mai de frunte din Europa, adică la nobilimea engleză, la nobilimea spaniolă și la nobilimea germană.

Mercédès chibzui o clipă, apoi, după această ușoară șovăială, spuse :

— Știi, dragul meu Albert, întrebarea pe care am să ți-o pun acum e o întrebare de mamă, așa că nădăjduiesc să înțelegi : l-ai văzut pe domnul de Monte-Cristo la el acasă ; ai spirit de pătrundere, cunoști lumea, ai mai multă fineță de spirit decît au de obicei tinerii de vîrsta ta ; crezi că domnul de Monte-Cristo este într-adevăr ceea ce pare să fie ?

— Dar ce pare ?

— Ai spus chiar tu singur, adineauri : un mare senior.

— Ți-am spus, mamă, că așa se crede despre el.

— Dar tu, ce crezi, Albert ?

— Îți mărturisesc că încă nu am o părere definitivă ; îl cred maltez.

— Nu te întreb despre originea lui ; vreau să-ți știu părerea despre el însuși.

— Dacă e vorba de persoana lui, atunci se schimbă lucrurile ; am văzut atîtea ciudățenii la el, încît dacă ai vrea să-ți spun ce părere am, ți-aș răspunde că tare l-aș mai considera drept unul dintre eroii lui Byron, pe care nenorocirea i-a însemnat cu o pecete fatală ; vreun Manfred, vreun Lara, vreun Werner ; în sfîrșit, asemenea uneia dintre rămășițele vreunei vechi familii, dezmoștenit de averea părintească și îmbogățit prin puterea geniului său aventuros care l-a pus deasupra legilor societății.

— Adică, spui ?...

— Spun că Monte-Cristo e o insulă în mijlocul Mediteranei nelocuită, nepăzită, un cuib al contrabandiștilor de toate neamurile, al piraților din toate țările. Cine știe

dacă oamenii aceştia de treabă nu-i plătesc seniorului lor pentru că-i adăposteşte ?

— S-ar putea, şopti Mercédès, visătoare.

— Dar n-are a face, urmă Albert. Contrabandist sau nu, trebuie să recunoaştem, mamă, fiindcă l-ai văzut, că Monte-Cristo e un om remarcabil şi se va bucura de cele mai mari succese în saloanele Parisului. Şi unde mai pui că, în dimineaţa asta chiar, la mine, şi-a făcut intrarea în lume, uluindu-l pînă şi pe Château-Renaud.

— Şi cam ce vîrstă crezi că are contele ? întreabă Mercédès, dînd în mod vădit o mare însemnătate întrebării acesteia.

— Treizeci şi cinci sau treizeci şi şase de ani, mamă.

— Atît de tînăr ? E cu neputinţă, spuse Mercédès, răspunzînd totodată şi cuvintelor lui Albert, şi propriilor ei gînduri.

— Cu toate astea, aşa este. Mi-a spus de vreo trei sau patru ori, fără să-şi dea seama : în cutare epocă aveam cinci ani, în cutare aveam zece ani, în cutare aveam doisprezece ani. Iar eu, fiindcă asemenea amănunte îmi treziseră curiozitatea, am comparat datele şi nu l-am văzut să fi greşit vreodată. Vîrsta omului acestuia ciudat, care n-are vîrstă, sînt sigur deci că este treizeci şi cinci de ani. Ceva mai mult chiar, aminteşte-ţi, mamă, cît de vii îi sînt ochii, cît de negru îi este părul şi cît de netedă îi este fruntea, deşi o are atît de palidă. E o fiinţă nu numai viguroasă, dar şi tînără încă.

Mercédès plecă fruntea, ca sub năvala prea puternică a unor gînduri amare.

— Şi omul acesta ţi-a devenit prieten, Albert ? întreabă ea, străbătută de un fior.

— Aşa cred, mamă.

— Şi tu... Ție îți e drag ?

— Mie imi place, mamă, orice ar spune Franz d'Epinau, care voia să mă facă să-l văd ca pe un om reîntors de pe lumea cealaltă.

Mercédès tresări, îngrozită.

— Albert, spuse ea cu o voce tremurătoare, te-am prevenit întotdeauna împotriva noilor cunoștințe. Acuma ești bărbat și ai putea tu însuși să-mi dai sfaturi ; și totuși îți repet : fii prevăzător, Albert.

— Ca să-mi fie folositor sfatul tău, dragă mamă, ar mai trebui să știu dinaintea de ce m-aș putea teme. Conte nu joacă niciodată cărți, nu bea decît apă îndulcită cu o picătură de vin de Spania și e atît de bogat încît, dacă n-ar vrea să glumească, n-ar putea să împrumute bani de la mine : de ce m-aș putea, deci, teme din partea lui ?

— Ai dreptate, încuviință Mercédès. Temerile mele sînt nebunești, mai ales că sînt legate de un om care ți-a salvat viața. Dar, ia spune-mi, tatăl tău l-a primit bine, Albert ? Trebuie să fim cît mai îndatoritori față de cînte. Tatăl tău e uneori ocupat, afacerile îl umplu de griji și s-ar putea ca, fără voia lui...

— Tata a fost la înălțime, mamă, o întrerupse Albert. Ba chiar aș spune mai mult : mi s-a părut nespus de măgulit față de cele două sau trei complimente îndemînă-tice pe care contele i le-a strecurat nimerind tocmai unde trebuia, ca și cum l-ar fi cunoscut de treizeci de ani. Fiecare din micile lui săgeți măgulitoare l-a gîdilat pe tata, adăugă Albert rîzînd, așa că s-au despărțit cei mai buni prieteni din lume. Tata voia chiar să-l ia la Cameră ca să îi asculte cuvîntarea.

Mercédès nu răspunse nimic ; se cufundase într-o visare atît de adîncă, încît ochii i se închiseseră încetul cu încetul. Stînd în picioare în fața ei, Albert o privea eu dragostea aceea de fiu care e mai duioasă și mai caldă la copiii ale căror mame sînt încă tinere și frumoase.

Apoi, după ce văzu că i s-au închis ochii, el ascultă o clipă respirația în blînda ei mișcare și, crezînd-o ațipită, plecă în vîrful picioarelor, închizînd cu grijă ușa camerei.

— Îndrăcit om, șopti el clătînînd din cap ; i-am prezis că va face vilvă în lume : îi măsoară efectul cu un termometru care nu dă greș. Mama l-a remarcat și asta înseamnă că trebuie să fie cu totul remarcabil.

Și, gîndind astfel, Albert coborî la grajduri, oarecum înciudat că, fără să se fi gîndit măcar, contele de Monte-Cristo pusese mîna pe o pereche de cai care în fața cunoscătorilor puneau în rîndul al doilea proprii săi murgi.

— Hotărît lucru, își spuse el, oamenii nu sînt egali ; va trebui să-l rog pe tata să vorbească despre asta în senat.

Capitolul VII

DOMNUL BERTUCCIO

Între timp, contele ajunsese acasă. Drumul nu ținuse mai mult de șase minute. Dar aceste șase minute îi fuseseră de ajuns ca să fie văzut de douăzeci de tineri, cunoscători ai prețului cailor pe care nu și-i putuseră cumpăra ei înșiși ; tinerii porniseră în galop ca să-l zărească pe mărețul senior care își putea cumpăra cai de zece mii de franci bucata.

Clădirea aleasă de Ali drept reședință de oraș pentru Monte-Cristo era situată pe partea dreaptă, cum urci pe Champs Elysées, și era împrejmuită de curte și grădină. În mijlocul curții se ridica un desiş stufos, acoperind o parte a fațadei ; în jurul desişului se întindeau, — ca două brațe, — două alei, îndreptându-se la dreapta și la stînga. Pe aici intrau trăsurile venind dinspre poartă, pînă la un peron dublu care avea pe fiecare treaptă cîte un vas de porțelan plin de flori. Clădirea — izolată în mijlocul unui spațiu larg — mai avea, — în afară de intrarea principală, — o poartă dînd în strada Ponthieu.

Mai înainte chiar ca vizitiul să-l fi strigat pe portar, poarta masivă se răsuci în balamale. Monte-Cristo fusese văzut venind, și aici, la Paris, ca și la Roma, ca și pretutindeni, era servit cu iuțeala fulgerului. Vizitiul intră, deci, făcu un mic ocol fără să încetineze goana, iar

poarta de fier fu închisă cînd roțile mai huruiau încă pe nisipul aleii.

Trătusa se opri în partea din stînga a peronului, doi inși deschiseră ușile trăsorii : unul dintre ei era Ali, care-i zîmbi stăpînului său cu o bucurie de negrăit și fu răsplătit printr-o simplă privire.

Celălalt salută smerit și îi întinse contelui brațul, vrînd să-l ajute să coboare din trăsură.

— Mulțumesc, domnule Bertuccio, spuse Monte-Cristo sărînd sprinten peste cele trei trepte ale scării trăsorii. A venit notarul ?

— Vă așteaptă în salonul cel mic, excelență, răspunse Bertuccio.

— Dar cărțile de vizită pe care ți-am spus să le comanzi de îndată ce vei ști numărul casei, sînt gata ?

— Sînt gata, domnule conte ; am fost la cel mai bun gravor din Palais-Royal, iar desenul a fost executat în fața mea. Prima carte de vizită a fost dusă chiar atunci, după cum ați poruncit, domnului baron Danglars, deputat, în strada Chaussée d'Antin, numărul 7 ; celelalte sînt pe căminul din dormitorul excelenței voastre.

— Bine. Cît e ceasul ?

— Patru.

Monte-Cristo dădu mînușile, pălăria și bastonul ace-luiași lacheu francez care se repezise din anticamera contelui de Morcerf să cheme trăsura, apoi trecu în salonul cel mic, condus de Bertuccio, care-i arăta drumul.

— Sînt cam sărace marmurele din anticamera asta, observă Monte-Cristo. Nădăjduiesc că au să fie luate de aici.

Bertuccio se înclină.

Așa cum spusese intendentul, notarul aștepta în salo-naș. Era un om cu o figură cinstită, semănînd a copist

parizian de mîna a doua, ridicat la rangul suprem de notar al periferiei.

— Domnul este notarul însărcinat să vîndă locuința de țară pe care vreau s-o cumpăr ? întrebă Monte-Cristo.

— Da, domnule conte, răspunse notarul.

— Actul de vînzare e gata ?

— Da, domnule conte.

— L-ai adus cu dumneata ?

— Iată-l.

— Perfect. Și unde e casa pe care o cumpăr ? întrebă nepăsător Monte-Cristo, adresîndu-se pe jumătate lui Bertuccio, pe jumătate notarului.

Intendentul făcu un gest care însemna : nu știu.

Notarul se uită mirat la Monte-Cristo.

— Cum, domnul conte nu știe încă unde e casa pe care o cumpără ?

— Nu, pe cinstea mea, îi răspunse contele.

— Domnul conte nu o cunoaște ?

— Cum naiba s-o cunosc ? Abia am sosit de la Cadix azi dimineață și n-am mai fost niciodată la Paris, ba chiar e pentru prima oară cînd calc pe pămîntul Franței.

— Atunci se schimbă lucrurile, răspunse notarul. Casa pe care domnul conte o cumpără se află la Auteuil.

Auzind cuvintele acestea, Bertuccio păli.

— Și unde e Auteuil ? întrebă Monte-Cristo.

— La doi pași de aici, domnule conte, răspunse notarul. Ceva mai încolo de Passy, într-o poziție încîntătoare, în mijlocul arborilor din Bois de Boulogne.

— Așa de aproape ? se miră Monte-Cristo. Atunci nu-i la țară. Cum naiba de mi-ai ales o casă la poarta Parisului, domnule Bertuccio ?

— Eu ? spuse intendentul cu o grabă ciudată ; nu pe mine m-a însărcinat domnul conte să aleg casa aceasta ; domnul conte să binevoiască să-și amintească... să-și întrebe amintirile...

— Adevărat, făcu Monte-Cristo ; acum îmi amintesc. Am citit anunțul într-un ziar și m-am lăsat ispășit de titlul mincinos : „*locuință la țară*“.

— Mai e încă timp, vorbi grăbit Bertuccio. Dacă excelența voastră mă însărcinează să caut, oriunde în altă parte, îi voi găsi tot ce poate fi mai bun, fie la Enghien, fie la Fontenay-aux-Rosses, fie la Bellevue.

— Nu-i nevoie, răspuse Monte-Cristo nepăsător ; dacă o am pe asta, am s-o păstrez.

— Și bine faceți, se grăbi să încuviințeze notarul, temîndu-se să nu-și piardă partea lui de câștig : e o proprietate încîntătoare : ape curgătoare, pădure umbrasă, locuință confortabilă, deși părăsită de multă vreme. Fără să mai punem la socoteală mobilierul care, oricît de vechi ar fi, are valoare, mai ales astăzi cînd sînt căutate antichitățile. Iertați-mă, dar cred că domnului conte îi plac lucrurile la modă.

— Ia spune, e o locuință cumsecade ? întrebă Monte-Cristo.

— Vai, domnule, e mai mult decît atîta, e măreață !

— Drace ! să nu scăpăm o asemenea ocazie, spuse Monte-Cristo. Dă-mi, te rog, contractul, domnule notar.

Și semnă repede, după ce aruncă o scurtă privire în locul unde era arătată situația casei și numele proprietarului.

— Bertuccio, spuse el, dă-i cincizeci și cinci de mii de franci dumnealui.

Intendentul ieși cu pași nesiguri, și se reîntoarce aducînd un teanc de bancnote pe care notarul le număra ca unul deprins să nu-și primească banii decît după ce a făcut tot ce trebuie.

— Ia spune, sînt îndeplinite toate condițiile formalităților ? întrebă contele.

— Toate, domnule conte.

— Ai cheile ?

— Sînt la portarul care păzește casa ; dar iată ordinul dat ca să vă instaleze în proprietatea dumneavoastră.

— Foarte bine.

Și Monte-Cristo îi făcu notarului un semn din cap care voia să însemne : „Nu mai am nevoie de dumneata, poți să pleci“.

— Dar, cuteză cinstitul hîrgoțar, domnul conte s-a înșelat, mi se pare ; toate cheltuielile nu se ridică decît la cincizeci de mii de franci.

— Și ciștigul dumitale ?

— Se găsește cuprins în banii aceștia, domnule conte.

— Dar n-ai venit oare de la Auteuil pînă aici ?

— Ba da, fără îndoială.

— Atunci trebuie să-ți plătesc pentru osteneală.

Și îi făcu semn să plece.

Notarul ieși de-a-ndăratelea, făcînd plecăciuni adînci ; era pentru prima dată, de la începuturile meseriei sale, cînd dădea peste un astfel de client.

— Condu-l pe domnul, îi spuse contele lui Bertuccio.

Și intendentul ieși în urma notarului.

De cum rămase singur, contele scoase din buzunar un portofoliu cu încuietoare și îl descuie cu o cheiță pe care o purta totdeauna la gît.

După ce căută puțin, el se opri la una din foile notate cu cîteva cuvinte, confruntă notele cu actul de vînzare de pe masă și, adunîndu-și amintirile, își spuse :

— Auteuil, strada la Fontaine, numărul 28 ; asta e ! Acum să mă încred oare într-o mărturisire smulsă prin teroare religioasă, sau prin chinuri trupești ? De altfel, peste o oră am să știu totul. Bertuccio ! strigă el, lovind cu un ciocănaș cu mîner mlădios, într-un gong care

scoase un sunet ascuțit și prelung, asemănător cu sunetul unui tam-tam. Bertuccio !

Intendentul se ivi în prag.

— Domnule Bertuccio, îi spuse contele, nu mi-ai spus dumneata cîndva că ai călătorit prin Franța ?

— Numai în unele părți ale Franței, excelență.

— Cunoști împrejurimile Parisului, nu-i așa ?

— Nu, excelență, nu, răspunse intendentul cu un fel de tremur în glas pe care Monte-Cristo, cunoscător în ceea ce privește emoțiile, îl puse pe seama unei mari neliniști.

— Păcat că n-ai fost niciodată prin împrejurimile Parisului, fiindcă vreau să mă duc chiar în seara asta să-mi văd noua proprietate și, mergînd împreună cu mine, mi-ai fi putut da unele informații folositoare.

— La Auteuil ! strigă Bertuccio, al cărui obraz arămiu se făcuse aproape vinăt. Eu, să merg la Auteuil ?

— Ce-i de mirare dacă mergi chiar dumneata la Auteuil ? Cînd voi locui acolo, vei fi nevoit să vii, fiindcă ești în slujba mea.

În fața privirii poruncitoare a stăpînului, Bertuccio coborî fruntea și rămase nemișcat și tăcut.

— Ei, dar ce ți s-a întîmplat ? Ai de gînd să mă faci să sun încă odată pentru trăsura ? spuse Monte-Cristo cu tonul folosit de Ludovic al XIV-lea cînd rostise faimosul : „Era cît pe-aci să aștept !“

Bertuccio făcu doar un salt din salonul mic în anticameră și strigă cu glas răgușit :

— Caii excelenței sale !

Monte-Cristo scrise două sau trei scrisori. În clipa cînd pecetlui ultima scrisoare, intendentul se reîntoarse.

— Trăsura excelenței voastre e la scară.

— Atunci ia-ți mănușile și pălăria, îi spuse Monte-Cristo.

— Va trebui să merg cu domnul conte ? strigă Bertuccio.

— Fără îndoială că da. Trebuie să dai și dumneata unele dispoziții, fiindcă am de gînd să locuiesc în casa aceea.

Nu se mai pomenise ca vreunul dintre oamenii contelui să se împotrivească poruncilor primite. De aceea, fără să mai scoată o vorbă, intendentul își urmă stăpînul care se urcă în trăsură făcîndu-i semn să vină lîngă el. Intendentul se așeză respectuos pe bancheta din față.

Capitolul VIII
CASA DIN AUTEUIL

Monte-Cristo observase că Bertuccio, cînd se coborîse pe treptele peronului, se închinase așa cum se închină corsicanul, adică tăind aerul în cruce cu degetul mare, și că, luînd loc în trăsură, mormăise în șoaptă o rugăciune scurtă. Oricărui om — dacă-i lăsăm la o parte pe cei curioși, — i s-ar fi făcut milă de temerea ciudată a vrednicului intendent față de plimbarea *extra muros* plănuită de către conte ; dar, după cum se pare, contele era prea curios ca să-l scutească pe Bertuccio de călătoria aceasta.

În douăzeci de minute ajunseră la Auteuil. Neliniștea intendentului sporise din ce în ce mai mult. Intrînd în sat, Bertuccio, ghemuit în colțul trăsurii, începuse să cercezeze înfrigurat fiecare casă pe dinaintea căreia treceau.

— Spune-i vizitiului să oprească în strada la Fontaine, la numărul 28, vorbe Monte-Cristo, ațintindu-și fără milă privirea asupra intendentului căruia îi dăduse această poruncă.

Chipul lui Bertuccio se acoperi de sudoare ; totuși, supunîndu-se și plecîndu-se afară din trăsură, îi spuse vizitiului :

— Strada la Fontaine, 28.

Numărul 28 se afla tocmai la marginea satului. În timpul călătoriei se lăsase noaptea sau, mai bine-zis, un

nor negru, încărcat cu electricitate, făcea ca întunecimea aceasta pretimpurie să aibă aparența și solemnitatea unui episod dramatic.

Trăsura se opri, iar valetul se repezi la ușiță, deschizînd-o.

— Nu cobori, domnule Bertuccio ? întrebă contele. Ai de gînd să rămii în trăsură ? La ce naiba te tot gîndești astă seară ?

Bertuccio se repezi jos și îi oferî contelui umărul. De data aceasta Monte-Cristo se sprijini de el și coborî, una cîte una, cele trei trepte ale scăriței. Apoi îi porunci :

— Bate și anunță-mă.

Bertuccio bătu. Poarta se deschise și se ivi portarul.

— Cine e ?

— Noul dumatăle stăpîn, răspunse valetul, întinzîndu-i hîrtia lăsată de notar.

— Adică s-a vîndut casa și domnul vine s-o locuiască ? întrebă portarul.

— Da, prietene, spuse Monte-Cristo, și voi încerca să fac așa fel ca să nu-ți pară rău după fostul tău stăpîn.

— Nu prea așa avea de ce să-mi pară rău după el, domnule, fiindcă îl vedeam rar de tot, răspunse portarul. Sînt vreo cinci ani de cînd n-a mai dat pe aici, și, pe cîntea, mea, bine a făcut că a vîndut o casă care nu-i aducea nici un fel de venit.

— Cum îl chema pe fostul tău stăpîn ? întrebă Monte-Cristo.

— Domnul marchiz de Saint Méran. Ei, sînt sigur că n-a vîndut casa cu cît l-a costat.

— Marchizul de Saint Méran ? făcu Monte-Cristo. Numele mi se pare cunoscut. Marchizul de Saint Méran...

Și păru că încearcă să-și amintească.

— Un gentilom bătrîn, continuă portarul, un slujitor credincios al Bourbonilor. Avea o singură fată pe care o măritase cu domnul de Villefort, fost procuror regal la Nîmes și apoi la Versailles.

Monte-Cristo îl privi pe Bertuccio și-l văzu mai alb ca zidul de care se sprijinise ca să nu cadă.

— Și fata a murit ? întrebă Monte-Cristo. Mi se pare că am auzit spunîndu-se...

— Da, domnule, a murit acum douăzeci și unu de ani. De atunci, nu l-am mai văzut decît de vreo trei ori pe bietul marchiz.

— Mulțumesc, mulțumesc, spuse Monte-Cristo, dîndu-și seama după halul în care se găsea intendentul că nu va putea întinde mai mult coarda fără s-o rupă. Mulțumesc. Fă lumină !

— Să vă însoțesc ?

— Nu, nu-i nevoie, Bertuccio o să-mi lumineze drumul.

Și Monte-Cristo își însoți cuvintele cu dăruirea a două piese de aur care stîrniră o explozie de binecuvîntări și sfaturi.

— Vai, domnule ! se văietă portarul după ce căutase zadarnic pe marginea vetrei și pe scîndurile din preajma ei, n-am nici o luminare aici.

— Ia un felinar de la trăsură, Bertuccio, și arată-mi casa, porunci contele.

Intendentul se supuse fără să cricnească, dar era lesne de văzut, după tremurul mîinii care ținea felinarul, cît îi costa supunerea aceasta.

Străbătură un parter spațios, apoi primul etaj format dintr-un salon, o cameră de baie și două dormitoare. Prin unul din aceste dormitoare se ajungea la o scară răsucită al cărei capăt răspundea în grădină.

— Ia te uită, o scară dosnică de comunicație și încă destul de comodă. Fă lumină, domnule Bertuccio. Treci înainte, să mergem unde ne va duce scara.

— Domnule, spuse Bertuccio, scara duce în grădină.

— Și de unde știi asta, mă rog ?

— Adică acolo ar trebui să ducă.

— Hai să ne încredințăm dacă e așa.

Bertuccio oftă și porni înainte. Scara ducea într-adevăr în grădină.

La ușa care dădea în afară, intendentul se opri.

— Haide, Bertuccio ! îl îndemnă contele.

Dar cel căruia i se adresase era copleșit, năucit, zdorbit. Privirile lui rătăcite căutau parcă în preajmă urmele unui trecut înfricoșător, iar mîinile lui crispate păreau că încearcă să alunge amintiri groaznice.

— Mergem ? stăruie contele.

— Nu ! Nu ! strigă Bertuccio, proptindu-și palma pe colțul dinăuntru al zidului ; nu, domnule, n-am să merg mai departe, îmi e cu neputință.

— Ce înseamnă asta ? rosti glasul poruncitor al lui Monte-Cristo.

— Vedeți bine, domnule, că nu e lucru curat, gemu intendentul. Vrînd să cumpărați o casă la Paris, o cumpărați tocmai la Auteuil și, cumpărînd-o la Auteuil, casa e tocmai la numărul 28 în strada la Fontaine ! De ce nu v-am mărturisit totul acolo, monseniore ! Atunci sînt sigur că nu mi-ați mai fi cerut să vin. Nădăjduiam că domnul conte va avea o altă casă decît asta. Ca și cum n-ar mai fi altă casă în Auteuil decît casa omorului !

— Ce cuvînt josnic ai rostit, afurisitele ! spuse Monte-Cristo oprindu-se dintr-o dată. Corsican îndrăcit ! Nu mai termini cu tainele și cu superstițiile ! Haide, ia

felinarul și să vizităm grădina. Dacă o să fii cu mine, poate că n-ai să te mai temi.

Bertuccio luă felinarul și se supuse.

Deschizînd ușa, zăriră un cer alburii pe care luna se căznea zadarnic să lupte împotriva norilor ce o acopereau cu valurile lor întunecoase, — luminîndu-i o clipă, — ca să piară apoi, și mai mohoriți, în adîncimile zării.

Intendentul voi să se abată spre stînga.

— Nu, nu, îl opri Monte-Cristo. De ce să mergem pe alei ? Uite o pajiște frumoasă, hai să mergem de-a dreptul.

Bertuccio își șterse sudoarea care-i șiroia pe frunte dar se supuse, continuînd totuși să se abată spre stînga.

Monte-Cristo, dimpotrivă, se abătea spre dreapta. Ajungînd lîngă un pîlc de pomi, el se opri.

Intendentul nu se mai putu stăpîni.

— Plecați de acolo, domnule ! strigă el, vă rog să plecați. Stați tocmai pe locul acela !

— Care loc ?

— Locul unde s-a prăbușit..

— Dragă Bertuccio, rise Monte-Cristo, te sfătuiesc să-ți vii în fire. Nu sîntem aici nici la Sartene, nici la Corte. Nu ne aflăm într-un tufiș sălbatic, ci într-o grădină englezească, prost întreținută, e drept, dar care nu trebuie bîrfită din pricina asta.

— Domnule, nu mai rămîneți acolo ! Nu mai rămîneți acolo, vă rog !

— Cred că ai început să-ți pierzi mințile, maestre Bertuccio, îi răspunse Monte-Cristo nepăsător. Dacă e așa, anunță-mă să te internez într-un ospiciu înainte de a se întîmpla vreo nenorocire.

— Vai, excelență ! gemu Bertuccio clătînîndu-și capul și unindu-și mîinile cu un gest care pe Monte-Cristo

l-ar fi făcut să rîdă, dacă în clipa aceea nu l-ar fi stăpînit gînduri mult mai importante, făcîndu-l să nu scape nici cele mai mici izbucniri ale sufletului acestuia înfricoșat. Vai ! Excelență, nenorocirea s-a întîmplat !

— Bertuccio, mi-e foarte lesne să spun că tot gesticulînd, îți miști brațele și că învîrtești ochii în cap ca un apucat din al cărui trup diavolul nu vrea să iasă. Dar aproape totdeauna am băgat de seamă că diavolul cel mai încăpățînat să rămînă în om e o taină. Te știam corsican, te știam posomorît și rumegînd mereu vreo poveste veche cu vendette, și-ți treceam cu vederea toate în Italia, fiindcă acolo asemenea lucruri sînt obișnuite. Dar aici, în Franța, asasinatul e privit în genere cu ochi răi : aici sînt jandarmi care se ocupă de el, judecători care îl osîndesc și eșafoduri care îl răzbună.

Bertuccio își împreună mîinile și, pentru că făcînd mișcările acestea ținea strîns felinarul, raza îi luminează chipul răvășit.

Monte-Cristo îl privi, așa cum la Roma privise executarea lui Andrea ; apoi cu un glas care îl înfioră și mai tare pe bietul intendent, spuse :

— Va să zică abatele Busoni m-a mințit cînd în 1829, după călătoria sa în Franța, mi te-a trimis cu o scrisoare de recomandatie în care îmi vorbea despre însușirile dumitale prețioase. Să știi că am să-i scriu abatelui. Am să-l trag la răspundere pentru protejatul său și am să aflu, — fără îndoială, — ce se ascunde în dosul asasinatului acestuia. Dar, te previn, Bertuccio, că atunci cînd trăiesc într-o țară, am obiceiul să mă supun legilor ei și că n-am nici o poftă să mă cert cu justiția franceză din pricina ta.

— Să nu faceți asta, excelență. V-am slujit cinstit, cu credință, nu-i așa ? strigă Bertuccio deznădăjduit.

Am fost totdeauna un om cinstit, și am făcut fapte bune mai mult decât mi-a stat în putință chiar.

— Nu spun că n-ar fi așa, continuă Monte-Cristo. Dar de ce naiba te frămîntă atîta ? Asta e semn rău. O conștiință curată nu aduce atîta paloare în obraji și atîta tremur în mîinile unui om.

— Domnule conte, răspunse Bertuccio șovăind, nu mi-ați spus chiar dumneavoastră că domnul abate Buissoni, care mi-a ascultat spovedania în închisoarea din Nîmes, v-a înștiințat, atunci cînd m-a trimis la dumneavoastră, că aveam un păcat greu pe suflet ?

— Da, dar cum mi te trimitea scriindu-mi că ai să fii un intendent foarte priceput, am crezut că ai furat ceva, atîta tot.

— Domnule conte ! se strîmbă Bertuccio, cu dispreț.

— Sau mi-am închipuit că, fiind corsican, n-ai putut să-ți stăpînești dorința de a face o piele, cum se spune pe la voi, atunci cînd dimpotrivă, distrugi una.

— Da, monseniore, da, bunul meu stăpîn, așa e ! strigă Bertuccio aruncîndu-se la picioarele contelui ; da, e o răzbunare, vă jur, o simplă răzbunare !

— Înțeleg. Dar nu înțeleg de ce tocmai casa asta te face să-ți pierzi mințile.

— Nu-i firesc, oare, monseniore, urmă Bertuccio, cînd tocmai în casa asta mi-am săvîrșit răzbunarea ?

— Cum ? În casa mea ?

— Monseniore, pe atunci nu era încă a dumneavoastră, rosti Bertuccio cu naivitate.

— Dar a cui era ? A domnului marchiz de Saint Méran, parcă, după cîte spunea portarul. Ce naiba ai avut tu de răzbunat împotriva marchizului de Saint Méran ?

— Nu împotriva lui, monseniore, ci împotriva altuia.

— Ciudată întîlnire, rosti Monte-Cristo, pîrînd că se lasă pradă propriilor sale gînduri. E ciudat să te pome-nești așa, din întîmplare, fără nici o pregătire, într-o casă unde s-a petrecut o scenă care îți dă remușcări cumplite.

— Fatalitatea le aduce pe toate, monseniore, sînt sigur de asta, răspunse intendentul. Mai întîi, cumpărați o casă tocmai la Auteuil, iar casa e tocmai aceea unde eu am ucis un om ; apoi vă coborîți în grădină, tocmai pe scara pe care s-a coborît și el ; vă opriți tocmai în locul unde a primit lovitura ; la doi pași de aici, sub platanul acela, era groapa unde voia să înmormînteze copilul ; toate astea nu s-au petrecut din întîmplare, nu, fiindcă atunci întîmplarea ar semăna prea mult cu ursita.

— Fie, domnule corsican, să ne închipuim că ar fi ursita ; îmi închipui totdeauna ce vor alții. De altfel, trebuie să fim îngăduitori cu mințile bolnave. Haide, adună-ți mințile și povestește-mi totul.

— N-am mai povestit decît o dată, și atunci am făcut-o dinaintea abatelui Busoni. Asemenea lucruri nu se spun decît la spovedanie, adăugă Bertuccio, clătînd din cap.

— Atunci, dragul meu Bertuccio, o să te bucuri cînd te voi trimite înapoi, la duhovnicul tău. Te vei călugări împreună cu el și o să vă spuneți unul altuia toate tainele. Dar mie îmi e frică de o gazdă înspăimîntată de astfel de năluci ; nu-mi place ca oamenii mei să nu cuteze seara să se plimbe prin grădină. Și apoi, îți mărturisesc, nu țin de loc la vreo vizită a comisarului de poliție ; căci află următoarele, maestre Bertuccio : în Italia, justiția nu e plătită decît cînd tace, în vreme ce în Franța este plătită cînd vorbește. Ce naiba ! Te credeam puțin corsican, foarte mult contrabandist, foarte priceput intendent, dar nu știam că mai ai și alte coarde la arc. Nu mai ești al meu, domnule Bertuccio.

— Monsenior ! Monsenior ! strigă intendentul. cuprins de spaimă în fața unei asemenea amenințări ; dacă numai de asta depinde rămânerea mea mai departe în slujba dumneavoastră, am să vorbesc, am să spun totul ; iar dacă o fi să vă părăsesc, atunci n-am s-o fac decît pentru a mă urca pe eșafod.

— Atunci se schimbă lucrurile, spuse Monte-Cristo ; dar dacă vrei să mă minți, ia seama : ar fi mai bine atunci să nu-mi vorbești de loc.

— Nu, domnule, vă jur pe mîntuirea sufletului meu că am să vă spun totul ! Căci abatele Busoni, el însuși, n-a aflat decît o parte din taina mea. Dar mai întii, vă rog, depărtați-vă de platan ! Iată, luna o să lumineze norul, și acolo, așa cum stați înfășurat în mantia care vă ascunde trupul și seamănă cu a domnului de Villefort !...

— Cum ! exclamă Monte-Cristo, domnul de Villefort...

— Excelența voastră îl cunoaște ?

— Fostul procuror regal din Nîmes ?

— Da.

— Cel care se căsătorise cu fiica marchizului de Saint Méran ?

— Da.

— Cel care se bucura în barou de faima celui mai cinstit, mai sever și mai neînduplecat magistrat ?

— Da, domnule, spuse Bertuccio, magistratul acesta cu o faimă de om fără pată...

— Ei !

— E un ticălos !

— Ei așa ! făcu Monte-Cristo. Nu se poate !

— Și cu toate astea, e așa cum vă spun.

— Adevărat ? întrebă Monte-Cristo. Și ai dovezi ?

— Cel puțin le-am avut.

— Și le-ai pierdut, neghiobule ?

— Da ; dar căutându-le bine, ele mai pot fi găsite.

— Adevărat ! Povestește-mi, Bertuccio. Toate acestea încep să mă intereseze cu adevărat.

Și Monte-Cristo, fredonînd o arie din *Lucia*, mersese se așeză pe o bancă, în timp ce Bertuccio îl urmă adunîndu-și amintirile.

Bertuccio rămase în picioare, în fața contelui.

Capitolul IX

VENDETTA

— De unde doriți să încep, domnule conte ? întreabă Bertuccio.

— De unde vrei, fiindcă nu știu absolut nimic, răspunse Monte-Cristo.

— Credeam, totuși, că domnul abate Busoni i-a spus excelenței voastre...

— Da, unele amănunte fără îndoială că mi-a spus, dar au trecut de atunci șase sau opt ani și le-am uitat.

— Atunci pot să povestesc fără teamă că vă voi plictisi ?

— Haide, Bertuccio, ai să-mi ții locul ziarului de seară.

— Povestea începe prin 1815.

— De, e cam mult de-atunci...

— Da domnule, și totuși cele mai mici amănunte mi-au rămas atât de vii în minte de parcă s-ar fi întâmplat ieri. Aveam un frate, un frate mai mare, care slujea la împărat. Ajunsesse locotenent într-un regiment format numai din corsicani. Fratele meu îmi era și singurul prieten pe care-l aveam ; rămăseserăm amândoi orfani, eu la cinci ani, iar el la optsprezece ; mă crescuse ca și cum i-aș fi fost fiu. În 1814, sub Bourboni, fratele meu se însură ; reîntorcându-se împăratul din insula Elba, fratele

meu își reluă de îndată slujba și, ușor rănit la Waterloo, se retrase împreună cu armata dincolo de Loira.

— Văd că-mi povestești istoria celor O sută de Zile, Bertuccio, spuse contele ; și dacă nu mă înșel, au mai spus-o și alții.

— Iertați-mă, excelență, dar aceste prime amănunte sînt necesare și mi-ați făgăduit că veți avea răbdare.

— Haide, haide ! Am să-mi țin cuvîntul.

— Într-o zi, am primit o scrisoare. Trebuie să vă spun că locuiam în cătunul Rogliano, la extremitatea Capului Corsica : scrisoarea venea de la fratele meu ; ne spunea că armata fusese lăsată la vatră și că el se reîntorcea prin Châteauroux, Clermont Ferrand, Le Puy și Nîmes. Mă ruga, dacă aveam ceva bani, să-i trimit la Nîmes la un hangiu cunoscut și cu care avea unele legături.

— De contrabandă ? întrebă Monte-Cristo.

— Ei, Doamne ! trebuie să trăim, domnule conte.

— Nici vorbă ; spune mai departe.

— După cum v-am spus, excelență, îmi iubeam mult fratele. De aceea m-am hotărit nu să-i trimit banii, ci să-i aduc eu însumi. Aveam o mie de franci. I-am lăsat cinci sute cumnatei mele Assunta ; am luat celelalte cinci sute și am pornit la drum, spre Nîmes. Îmi venea lesne, aveam barca mea, găsiseram o încărcătură de dus pe mare ; toate îmi înlesneau planul. După ce am luat încărcătura, vîntul deveni potrivnic, așa că vreo patru sau cinci zile n-am putut pătrunde în Ron. În sfîrșit, am ajuns și acolo ; am plutit în susul fluviului pînă la Arles ; mi-am lăsat barca între Bellegarde și Beaucaire și am pornit pe drumul Nîmes-ului.

— Ajungem, nu-i așa ?

— Da, domnule ; iertați-mă, dar, după cum o să vadă excelența voastră, nu-i spun decît lucruri absolut ne-

cesare. Era tocmai în timpul cînd aveau loc faimoasele măceluri din sud. Se aflau pe acolo doi sau trei tilhari care se numeau Trestallion, Trumphemy și Graffan. Ei îi înjunghiau în stradă pe toți cei bănuți de bonapartism. Fără îndoială că domnul conte a auzit vorbindu-se despre asasinatele acestea ?

— Vag de tot ; eram foarte departe de Franța pe-atunci. Continuă.

— Cînd intrai în Nîmes, erai silit să calci pur și simplu prin sînge ; la fiecare pas întilneai cadavre : asasinii, organizați în bande, ucideau, jefuiau și dădeau foc.

La vederea acestui măcel, m-au trecut fiorii. Nu pentru mine, căci eu, un simplu pescar corsican, nu prea aveam de ce să mă tem ; dimpotrivă, vremurile acelea erau foarte prielnice pentru noi, contrabandiștii. Dar mă temeam pentru fratele meu, pentru fratele meu, soldat al imperiului, reîntors din armata Loirei, cu uniformă și cu epoleții lui, și care, prin urmare, trebuia să se teamă de toate.

Am dat fuga la hangul nostru. Presimțirile nu mă înșelaseră : fratele meu sosise la Nîmes din ajun, și chiar la ușa aceluia căruia venise să-i ceară adăpost, fusese asasinat.

Am făcut tot ce se poate ca să aflu cine sînt ucigașii ; dar nimeni n-a îndrăznit să-mi spună numele lor, atît erau de temuți. M-am gîndit atunci la justiția franceză, despre care mi se vorbea atît de mult, care nu se teme de nimic, și m-am înfățișat dinaintea procurorului regal.

— Iar procurorul acesta se numea Villefort ? întrebă nepăsător Monte-Cristo.

— Da, excelență ; venea din Marsilia, unde fusese substitut. Sîrguința lui îi adusese avansarea. Se spunea că era unul dintre primii care anunțaseră stăpînirii debarcarea din insula Elba.

— Așadar, glăsui Monte-Cristo, te-ai înfățișat lui.

— „Domnule, îi spusei, fratele meu a fost asasinat ieri pe străzile Nîmes-ului. Nu știu cine l-a asasinat, dar e sarcina dumneavoastră să aflați. Sînteți mai-marele justiției de aici și justiția trebuie să-i răzbune pe cei pe care n-a știut să-i apere.“

„Ce era fratele dumitale ?“ mă întrebă procurorul regal.

„Locotenent în batalionul corsican.“

„Era deci un ostaș de-al uzurpatorului, nu-i așa ?“

„Un ostaș al armatei franceze.“

„Ei bine, îmi răspunse el, s-a slujit de sabie și a pierit prin sabie.“

„Vă înșelați, domnule ; a pierit prin pumnal.“

„Și ce vrei să fac eu ?“ mă întrebă magistratul.

„V-am spus doar : vreau să-l răzbunați.“

„Împotriva cui ?“

„A ucigașilor săi.“

„Crezi că eu îi cunosc ?“

„Puneți să-i caute.“

„De ce ? Fratele dumitale s-o fi certat cu cineva, și s-o fi bătut în vreun duel. Toți foștii soldați își fac de cap, dar dacă le mergea în timpul imperiului, acum li se înfundă. Oamenilor noștri din sud nu le plac nici soldații și nici faptele care întrec măsura.“

„Domnule, îi răspunsei eu, nu vă rog pentru mine. Eu am să mă plîng sau am să mă răzbun, și atîta tot ; dar bietul meu frate avea o nevastă. Dacă mi s-ar în-tîmpla și mie vreo nenorocire, ființa asta sărmană ar muri de foame, fiindcă trăia numai din munca fratelui meu. Ajutați-o să primească o mică pensie din partea stăpînirii.“

„Fiecare revoluție își are nenorocirile ei, îmi spuse domnul de Villefort. Fratele dumitale a fost victima acesteia. E o nenorocire, dar stăpînirea nu-i datorează nimic familiei. Dacă ar fi să judecăm toate răzbunările pe care partizanii uzurpatorului le-au săvîrșit împotriva partizanilor regelui, cînd luaseră ei puterea, poate că astăzi fratele dumitale ar fi condamnat la moarte. Ce se întîmplă e cît se poate de firesc, fiindcă e legea represaliilor.“

„Cum adică, domnule ! strigai eu, se poate să-mi vorbești așa, tocmai dumneavoastră, un magistrat !...“

„Toți corsicanii sînt nebuni, pe onoarea mea ! răspunse domnul de Villefort, și tot mai cred că e împărat compatriotul lor. Ai întîrziat cam multșor, dragul meu. Trebuia să vii să-mi spui asta acum două luni. Acum e prea tîrziu. Pleacă de aici, iar dacă nu vrei să pleci, am să am eu grijă să fii alungat.“

L-am privit o clipă ca să văd dacă nu cumva aș mai putea nădăjdui dacă l-aș ruga din nou. Omul acela părea de piatră. M-am apropiat de el și i-am șoptit :

„Ei bine, fiindcă-i cunoașteți pe corsicani, pesemne știți cum își țin ei cuvîntul. Găsiți că i-au făcut bine fratelui meu care era bonapartist, fiindcă dumneavoastră sînteți regalist ; dar eu, care sînt tot bonapartist, vă spun un lucru : vă voi ucide. Din clipa asta vă declar *vendetta* ; așa că luați seama și păziți-vă cît puteți mai bine ; căci prima dată cînd ne vom găsi față în față, vă va sosi ceasul de pe urmă.“

Și spunînd acestea, am deschis ușa și am fugit, mai înainte ca el să-și poată reveni din uimire.

— Ia te uită ! spuse contele de Monte-Cristo. Cu mustră dumitale cinstită, și faci asemenea lucruri, dragă Bertuccio ? Ba încă i le mai faci și unui procuror regal. Nu mai spune ! Și cel puțin știa procurorul ce înseamnă *vendetta* ?

— Știa atât de bine încît din clipa aceea n-a mai ieșit singur din casă ci s-a zăvorît, punînd să fiu căutat peste tot. Din fericire mă ascunsesem atât de bine încît nu m-a putut găsi. Atunci l-a cuprins spaima ; se temu să mai rămînă la Nîmes ; ceru să fie mutat în alt oraș, și cum avea multă trecere, fu numit la Versailles ; dar după cum știți, pentru un corsican care a jurat să se răzbune pe dușmanul său nu există distanță, iar trăsura lui, oricît de repede a mers, nu mi-a luat-o niciodată înainte cu mai mult de o jumătate de zi, mie, care o urmam pe jos.

Principalul nu era să-lucid ; pentru asta găsisem prilej de o sută de ori ; trebuia să-lucid fără să fiu descoperit și, mai ales, fără să fiu arestat. De acum încolo, nu-mi mai aparțineam. Trebuia să-mi ocrotesc și să-mi hrănesc cumnata. Timp de trei luni l-am pîndit pe domnul de Villefort ; timp de trei luni n-a putut să facă un pas, un drum, o plimbare fără ca privirea mea să nu-l urmărească acolo unde se ducea. În cele din urmă am descoperit că venea în taină la Auteuil ; l-am urmărit și acolo și l-am văzut intrînd în casa asta, în care ne găsim acum ; dar în loc să intre ca toată lumea prin poarta mare dinspre stradă, el venea fie călare, fie în trăsură, își lăsa trăsura sau calul la han și intra prin porțița pe care o vedeți acolo.

Monte-Cristo făcu un semn din cap prin care dovedea că zărea prin întuneric porțița arătată de Bertuccio.

— Nu mai aveam ce căuta la Versailles, deci m-am fixat la Auteuil și am început să iau informații. Dacă voiam să-l prind, de bună seamă că aici trebuia să-mi întind cursa.

Casa, după cum a spus și portarul, era a excelenței sale marchizul de Saint Méran, socrul lui Villefort. Domnul de Saint Méran locuia la Marsilia ; prin urmare vila asta de țară nu-i folosea la nimic ; de aceea se spu-

nea că o închiriasse unei tinere văduve care nu era cunoscută decît sub numele de baroana.

Într-adevăr, într-o seară, privind pe deasupra zidului, am văzut o femeie tînără și frumoasă plimbîndu-se singură prin grădină, unde n-ar fi putut fi văzută de la nici o fereastră străină ; ea se uita adesea spre porțița și am înțeles că în seara aceea îl aștepta pe domnul de Villefort. Cînd s-a apropiat îndeajuns de mine, pentru a-i putea desluși chipul, cu toate că era întuneric, am văzut o tînără frumoasă, de vreo optsprezece-nouăsprezece ani, înaltă și blondă. Și cum n-avea pe ea decît rochia de casă și nimic nu-i ascundea talia, mi-am putut da seama că era însărcinată, ba chiar că sarcina părea destul de înaintată.

După cîteva clipe, porțița se deschise ; un bărbat intră ; femeia alergă cît putu mai repede în întîmpinarea lui ; se aruncară unul în brațele celuilalt, se îmbrățișară dragăstos și intrară împreună în casă.

Bărbatul era domnul de Villefort. Mi-am spus că atunci cînd va ieși, mai ales dacă avea să iasă noaptea, trebuia să străbată singur grădina în toată lungimea ei.

— Și ai aflat apoi numele femeii aceleia ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu, excelență, răspunse Bertuccio. Veți vedea că n-am avut timp să aflu.

— Povestește mai departe.

— În seara aceea, urmă Bertuccio, poate că aș fi putut să-l ucid pe procurorul regal ; dar nu cunoșteam încă destul de bine grădina cu toate colțișoarele ei. Mă temeam ca nu cumva să-l ucid pe loc, și apoi, dacă avea să alerge cineva la țipetele lui, să mă pomenesc că nu pot fugi. Mi-am amînat deci răzbunarea pentru viitoarea întîlnire și, ca să nu-mi scape nimic, am închiriat o că-

măruță care dădea spre strada unde se întindea zidul grădinii.

Peste trei zile, pe la 'orele șapte seara, am văzut un servitor ieșind călare din curte și pornind în galop pe drumul care duce la Sèvres ; mi-am închipuit că pornise spre Versailles. Nu mă înșelasem. Peste trei ore, omul se reîntoarce acoperit din cap pînă-n picioare de praf ; își îndeplinise misiunea.

Zece minute mai tîrziu, un alt om, pe jos, înfășurat într-o mantie, deschise porțița grădinii și o închise apoi în urma lui.

Am coborît repede din odăița mea. Deși nu văzusem chipul lui Villefort, îmi dădusem seama că el era, după cum îmi bătea inima ; am traversat strada și am ajuns la un stîlp așezat într-un colț al zidului, de unde mai privisem și altă dată în grădină.

De data aceasta însă nu m-am mulțumit numai să privesc ; mi-am scos cuțitul din buzunar, i-am încercat vârful și, văzînd că e bine ascuțit, sării peste zid.

Prima mea grijă a fost să alerg la porțiță : Villefort lăsase cheia pe dinăuntru, mulțumindu-se doar s-o răsucească de două ori în broască.

Nimic nu-mi mai împiedica fuga de acolo. Am început să cercetez împrejurimile. Grădina avea forma unui pătrat mare, cu o pajiște de gazon fin englezesc în mijloc. În colțurile pajiștei se înălțau pîlcuri de arbori stufoși printre care creșteau flori de toamnă.

Ca să ajungă din casă la porțiță sau de la porțiță în casă, fie intrînd, fie ieșind, domnul de Villefort trebuia să treacă pe lingă unul din aceste pîlcuri de arbori.

Era pe la sfîrșitul lui septembrie. Vîntul sufla cu putere ; o fărîmă de lună palidă, mereu acoperită de nori groși care alunecau repede pe cer, albea nisipul aleilor ce duceau spre casă, dar nu putea străpunge întunericul

desişurilor stufoase în care un om putea rămâne ascuns fără teamă că va fi zărit.

M-am ascuns în desişul cel mai apropiat de drumul pe unde avea să treacă Villefort ; abia intrasem acolo cînd, printr-o răbufnire a vîntului care îndoia arborii deasupra capului meu, mi s-a părut că aud nişte gemete. Ştiţi însă, adică mai bine zis nu ştiţi, domnule conte, că omului care aşteaptă clipa cînd va ucide i se pare totdeauna că aude strigăte înăbuşite în văzduh. Astfel se scurseră două ceasuri în timpul cărora mi s-a părut că aud aceleaşi gemete. Apoi bătu miezul nopţii.

Pe cînd ultima bătaie mai vibra încă lugubru şi îndelung am zărit o lumină licărind în dreptul scării dosnice pe care ne-am coborît şi noi adineauri.

Uşa se deschise şi omul cu mantia reapăru. Sosise clipa înfricoşătoare ; dar mă pregătisem de atîta vreme pentru ea, încît n-am dat înapoi ; mi-am scos cuţitul, l-am deschis şi am rămas în aşteptare.

Omul cu mantia veni de-a dreptul spre mine ; dar pe măsură ce înainta prin locul descoperit, mi se părea că ţine în mîna dreaptă o armă ; mă temeam, nu de o luptă, ci de o nereuşită. Abia cînd ajunse la cîţiva paşi de mine, îmi dădui seama că ceea ce luasem drept armă era doar o cazima.

Nu putusem ghici încă de ce ţinea domnul de Villefort o cazma în mîină, cînd el se opri la marginea desişului, privi în jurul lui şi începu să sape o groapă. Abia atunci am zărit că mai adusese ceva sub mantie şi că pusese lucrul acela jos, în iarba pajiştei, ca să poată lucra nestingherit.

Mărturisesc că atunci s-a strecurat în ura mea şi un pic de curiozitate : am vrut să văd ce făcea domnul de Villefort ; am rămas nemişcat, ţinîndu-mi răsufierea ; am aşteptat.

Apoi mi-a dat prin gînd ceva care s-a adevărit cînd l-am văzut pe procurorul regal scofînd de sub mantie un cufăraş lung de peste o jumătate de metru şi lat de vreo şase sau opt degete.

L-am lăsat să pună cufărul în groapă şi să tragă pămîntul peste el. Apoi l-am văzut pe Villefort călcînd în picioare pămîntul proaspăt răscolit ca să facă astfel să dispară orice urmă a muncii lui nocturne. Atunci m-am repezit la el şi i-am împlîntat cuţitul în piept, spunîndu-i :

„Eu sînt Giovanni Bertuccio ! Moartea ta, pentru moartea fratelui meu, comoara ta pentru văduva lui : vezi bine că răzbunarea mea e mai deplină, decît nădăduiam.“

Nu ştiu dacă mi-a auzit cuvintele ; nu cred, căci s-a prăbuşit, fără să scoată un strigăt măcar ; am simţit valuri de sînge fierbînti ţîşnindu-mi pe mîini şi pe obraz ; dar parcă eram beat, parcă eram în delir ; sîngele mă răcorea în loc să mă ardă. Cu ajutorul cazmalei am dezgropat într-o clipă cufăraşul ; apoi, ca să nu se vadă că îl luasem, am acoperit din nou groapa, am aruncat cazmaua peste zid, şi m-am repezit afară prin porţiţa pe care am încuiat-o şi eu de două ori, luînd cheia cu mine

— Bravo ! spuse Monte-Cristo : după cîte văd, ai săvîrşit un mic asasinat urmat de furt.

— Nu, excelenţă, răspunse Bertuccio, am îndeplinit o vendetta urmată de restituire.

— Şi cel puţin ai găsit o sumă mare ?

— Nu erau bani în cufăr.

— Da, da, îmi amintesc, spuse Monte-Cristo ; parcă mi-ai pomenit de un copil...

— Întocmai, excelenţă. Am dat fuga pînă la rîu, m-am aşezat pe mal şi, nerăbdător să aflu ce se găsea în cufăraş, i-am smuls incuietoarea cu pumnalul.

Într-un scutec de pinză foarte fină era înfășurat un prunc abia născut; obrazul lui împurpurat, mâinile vi-nete, arătau că murise pesemne asfixiat din pricina cordonului ombilical pe care-l avea înfășurat în jurul gî-tului; totuși, fiindcă nu se răcise încă de tot, nu mi-a venit să-l arunc în apa care curgea la picioarele mele. Iar peste o clipă mi s-a părut că simt o ușoară zvîcnire în dreptul inimii pruncului; i-am desfăcut cordonul de la gît și cum pe vremuri fusesem infirmier la spitalul din Bastia, am făcut ce ar fi putut să facă un medic într-o asemenea situație; adică i-am suflat, plin de curaj, aer în plămîni, iar după un sfert de oră de efortări ne-maipomenite, l-am văzut respirînd și l-am auzit scîncind.

Au scos și eu la rîndul meu un strigăt, dar un strigăt de bucurie.

Dumnezeu nu mă blesteamă așadar, mi-am spus eu, fiindcă îmi îngăduie să redau viața unei ființe omenești în schimbul vieții pe care am răpit-o altuia!

— Și ce-ai făcut cu copilul? întrebă Monte-Cristo; era o povară destul de stîngenitoare pentru un om care trebuia să fugă.

— De asta nu m-am gîndit nici o clipă măcar să-l păstrez. Dar știam că există la Paris un azil unde sînt primite aceste biete ființe. Și trecînd bariera, am spus că găsisem copilul pe drum și am întrebat încotro e azilul. Cufărașul dovedea adevărul spuselor mele; scutecele arătau că pruncul aparținea unor părinți bogați, singele care mă mînjise putea să fie tot așa de bine și al copilului ca și al oricărui altuia.

M-a crezut toată lumea; mi s-a arătat azilul care se afla la capătul străzii d'Enfer și, după ce am tăiat scu-tecul în două, în așa fel ca una din literele cu care era însemnat să înfășoare mai departe trupul copilului în

timp ce eu o păstram pe cealaltă, mi-am depus povara în turn, am sunat și am fugit cît am putut mai repede. Peste cincisprezece zile mă găseam la Rogliano și îi spuneam Assuntei :

„Mîngie-te, surioară, Israel a murit, dar eu l-am răzbunat“.

Ea m-a întrebat ce-nseamnă vorbele astea și i-am povestit toate cele petrecute.

„Giovanni, îmi răspunse Assunta, ar fi trebuit să aduci pruncul ; am fi ținut noi locul părinților pe care i-a pierdut, i-am fi pus numele Benedetto, și pentru fapta asta bună Dumnezeu ne-ar fi binecuvîntat.“

În loc de răspuns i-am dat jumătatea scutecului pe care o păstrasem cu gînd să cer copilul cînd ne vom îmbogăți.

— Și ce litere erau brodate pe scutec ? întrebă Monte-Cristo.

— Un H și un N, iar deasupra lui un tortil¹ de baron.

— Ia te uită ! Mi se pare că folosești termeni în legătură cu blazoanele, Bertuccio ! Unde naiba ai studiat heraldica ?

— În slujba dumneavoastră, domnule conte, se învață de toate.

— Povestește mai departe ; sînt curios să aflu două lucruri.

— Care anume, monseniore ?

— Ce s-a întîmplat cu băiețașul ; nu mi-ai spus, oare, că era un băiețaș, Bertuccio ?

— Nu, excelență ; nu-mi amintesc să fi vorbit despre asta.

¹ Cerc de aur, împodobit cu pietre scumpe de jur împrejur în spirală. Reprezentînd coroana baronilor.

— Credeam că te-am auzit spunînd. Poate m-am înşelat.

— Nu, nu v-aţi înşelat, căci era într-adevăr un băietaş ; dar excelenţa voastră, după cum spunea, doreşte să afle două lucruri : care este cel de al doilea ?

— Al doilea e crima, de care ai fost acuzat cînd ai cerut un duhovnic şi cînd abatele Busoni a venit să te vadă, la cererea dumată, în închisoarea din Nîmes.

— Poate că e prea lungă povestea, excelenţă.

— Ce-are a face ! E abia ora zece ; ştii doar că nu mă culc devreme. Îmi închipui că nici dumneata nu prea ai mare poftă să dormi.

Bertuccio se înclină şi îşi urmă povestirea.

— Pe jumătate ca să-mi alung amintirile care nu-mi dădeau pace, pe jumătate ca s-o ajut pe biata văduvă, mi-am reînceput cu ardoare munca de contrabandist, uşurată mult de îngăduinţa legilor. Coastele sudului, mai ales, erau prost păzite din pricina încăierărilor veşnice care aveau loc cînd la Avignon, cînd la Nîmes, cînd la Uzès. Am folosit răgazul acordat de stăpînire ca să ne facem legături pe tot ţărmul. De la uciderea fratelui meu pe străzile Nîmes-ului, nu mai voisem să pun piciorul în acest oraş. De aceea, hangiul cu care ne făceam treburile, văzînd că nu mai dăm pe la el, venise el la noi şi deschisese o sucursală a hanului pe drumul dintre Bellegarde şi Beaucaire, ca firma „Pont du Gard“. Aveam astfel fie în direcţia Aigues-Mortes, fie la Margigues, fie la Bouc, vreo zece depozite unde ne lăsam mărfurile şi unde, la nevoie, ne puteam ascunde de vameşi şi de jandarmi. Meseria de contrabandist e bănoasă atînci cînd foloseşti o oarecare inteligenţă şi o oarecare bărbăţie, cit despre mine, eu trăiam în munţi, avînd acum un dublu motiv să mă tem de jandarmi şi de vameşi, dat fiind

că orice înfățișare în fața judecătorilor putea să aducă o anchetă și că ancheta însemna totdeauna o plimbare în trecut, iar în trecutul meu putea fi găsit acum ceva mult mai serios decît țigările intrate prin contrabandă sau balercile cu rachiu circulînd fără pașaport. De aceea, preferînd de o mie de ori moartea în locul arestării, îndeplinisem fapte uimitoare și care de mai multe ori mi-au dovedit că prea marea grijă față de trupul nostru e aproape singura piedică pentru izbîndirea planurilor care au nevoie de hotărîre rapidă și de executare bărbătească și energică. Într-adevăr, dacă ți-ai jertfit o dată viața, nu mai ești egal cu ceilalți oameni sau, mai bine-zis, ceilalți oameni nu-ți mai sînt egali. Și oricine a luat o astfel de hotărîre simte pe dată cum îi sporesc puterile și cum i se lărgeste orizontul.

— Asta e filozofie, Bertuccio ! îl întrerupse Montecristo ; după cît se pare, ai făcut cîte puțin din toate în viața dumitale.

— Iertați-mă, excelență !

— Nu, nu ! Atîta doar că e puțin cam tîrziu să filozofezi la zece și jumătate seara. Dar altă observație n-am să-ți fac, fiindcă îți găsesc filozofia întemeiată, și asta nu se poate spune despre toate filozofiile.

— Drumurile îmi deveniră, deci, din ce în ce mai lungi și mai rodnice. Assunta era gospodină și mica noastră avere se rotunzea din ce în ce. Într-o zi, pe cînd plecam la drum, ea îmi spuse :

„Du-te, și să știi că la reîntoarcere te așteaptă o surpriză“.

Degeaba am întrebat-o despre ce e vorba : n-a vrut să-mi spună nimic. Și am plecat.

Expediția a durat aproape șase săptămîni ; am fost la Lucca cu o încărcătură de ulei și la Livorno ca să

luăm bumbac englezesc ; debarcarea s-a făcut fără nici un fel de greutate, am câștigat bine și ne-am reîntors veseli.

Cînd am intrat în casă, primul lucru pe care l-am văzut, în locul cel mai luminos din camera Assuntei, într-un leagăn cu totul măreț față de restul încăperii, a fost un copil de șapte sau opt luni. Am scos un strigăt de bucurie. Singurele clipe de tristețe avute de la uciderea procurorului regal îmi fuseseră pricinuite de gîndul că am părăsit copilul. Remușcări pentru asasinat, se înțelege de la sine că nu simțeam de loc.

Biata Assunta ghicise totul : se folosise de lipsa mea și, înarmată cu jumătatea de scutec, scriind ca să nu uite, ziua și ora exactă cînd fusese lăsat copilul la azil, plecase la Paris și-l ceruse ea însăși. Nimeni nu i se împotrivise și copilul îi fusese dat.

Vă mărturisesc, domnule conte, că, văzînd bietul copil aș dormind în leagănul lui, am suspinat și am lăcrimat.

„Zău, Assunta, strigai eu, ești o femeie tare de treabă și soarta te va binecuvînta.“

— Asta e mai puțin adevărat decît filozofia dumitale, spuse Monte-Cristo. E drept însă că nu e decît o credință.

— Vai, excelență, urmă Bertuccio, aveți întru totul dreptate, pentru că Dumnezeu trimisese chiar copilul acesta ca să mă pedepsească. Niciodată nu s-a manifestat mai de timpuriu o fire atît de ticăloasă. Și totuși, nu se poate spune că a fost prost crescut, căci cumnată-mea îl îngrijea ca pe un fiu de prinț. Băiețașul avea o mutrișoară încîntătoare, doi ochi albaștri și limpezi, — de culoarea faianțelor chinezești, — care se potrivește atît de bine cu albul lăptos al fondului ; numai părul, de un blond prea aprins, îi dădea un aspect ciudat, sporindu-i vioiciunea privirii și răutatea surîsului. Din păcate, un

proverb spune că roșcovanii sau sînt buni de tot sau sînt răi de tot ; proverbul n-a mințit de loc în privința lui Benedetto care încă din copilărie s-a dovedit a fi cît se poate de rău. E adevărat că și blîndețea mamei-si i-a încurajat primele înclinări ; copilului, pentru care biata cumnată-mea se ducea tocmai în piața orașului, la patru sau cinci leghe depărtare, ca să-i cumpere primele fructe ieșite și cele mai fine zaharicale, îi plăceau mai mult castanele furate din grădinile altora sau merele uscate din podul vecinului, decît portocalele de Parma și conservele de Genova, deși avea la îndemînă castanii și pomii din livada noastră.

Pe la noi e obiceiul ca nimeni să nu-și încuie nici punga și nici giuvaericelele, fiindcă, știți mai bine decît oricine, în Corsica nu există hoți. Într-o zi, pe cînd Benedetto să tot fi avut vreo cinci sau șase ani, vecinul Wasilio ni se plînsese că-i dispăruse un ludovic din pungă ; am crezut că greșise la socoteală, dar el susținea că nu se înșelase. În ziua aceea Benedetto plecase încă de dimineață de acasă și eram tare neliniștiți, cînd, seara, l-am văzut venind acasă și tîrînd după el o maimuță pe care, după cîte spunea, o găsise legată de un pom.

De vreo lună de zile blestematul de copil, care nu mai știa ce să nascocască, dorea cu patimă să aibă o maimuță. Fără îndoială că dorința aceasta nenorocită i se trezise de la un scamator rătăcit prin Rogliano cu mai multe asemenea animale ale căror năzdrăvăanii îl înveseliseră foarte mult pe copil.

„Maimuțe nu se găsesc în pădurile noastre, i-am spus eu, și mai ales maimuțe legate. Spune drept, cum ai făcut rost de asta ?“

Benedetto o ținea una și bună și-și însoți minciuna cu amănunte care-i făceau cinste mai mult puterii de

a născoci decît sincerității. Atunci m-am înfuriat, dar el a început să rîdă. Iar cînd l-am amenințat, s-a tras și el înapoi cu doi pași, spunîndu-mi :

„Nu poți să mă bați. N-ai dreptul, fiindcă nu-mi ești tată.“

N-am aflat niciodată cine-i dezvăluisese taina ascunsă de noi cu atîta grijă ; oricum însă, răspunsul prin care copilul își dăduse arama pe față, aproape că m-a înspăimîntat, iar brațul meu ridicat s-a coborît fără să-l atingă pe vinovat. Copilul triumfa și izbînda asta îi dădu atîta îndrăzneală, încît, începînd de atunci, toți banii Assuntei, — a cărei dragoste părea că sporește cu cît el o merita mai puțin, — fură cheltuiți pentru toate căroră ea nu știa cum să li se împotrivească. Cînd mă găseam la Rogliano, lucrurile mergeau ceva mai bine ; dar de îndată ce plecam, Benedetto devenea stăpînul casei și totul mergea prost. Cînd avea abia unsprezece ani, își alegea prieteni numai printre flăcăi de optsprezece și douăzeci de ani, haimanalele cele mai deșănțate din Bastia și din Corte. Ba chiar, pentru cîteva ștregării care ar merita un nume ceva mai aspru, justiția ne dăduse încă de pe atunci cîteva avertismente.

M-am înspăimîntat. O cercetare ar fi putut să aibă urmări rele : tocmai trebuia să plec din Corsica, într-o expediție importantă. Am chibzuit îndelung și, cu dorința de a înlătura vreo nenorocire, m-am hotărît să-l iau pe Benedetto cu mine. Nădăjduiam că viața activă și aspră a contrabandiștilor, disciplina severă de pe bord, îi vor schimba firea gata să se ticăloșească, dacă nu cumva se și ticăloșise groaznic pînă atunci.

L-am luat deci pe Benedetto deoparte și i-am propus să vină cu mine, însoțind propunerea asta cu toate făgăduielile care ar putea ispiti un copil de doisprezece ani.

El mă lăsă să vorbesc pînă la capăt, iar cînd terminai îmi spuse izbucnind în rîs :

„Ai înnebunit, unchiule ? (fiindcă așa îmi spunea cînd era bine dispus) ; să-mi schimb eu viața pentru viața pe care o duci tu, să-mi las eu plăcuta și minunata lenevie pentru munca nesuferită pe care ți-ai impus-o ? Să-mi petrec nopțile în frig și zilele în arșiță ; să mă ascund mereu ; să primesc gloanțe cînd îndrăznesc să scot capul, și toate astea pentru cîtiva gologani ! Am cîți bani vreau : mama Assunta îmi dă de cîte ori îi cer. Vezi bine că aș fi un dobitoc dacă aș primi propunerea dumitale.“

Am rămas trăznit de îndrăzneala și de judecata lui. Benedetto dădu fuga să se joace cu prietenii, și l-am văzut de departe, cum mă arată lor ca pe un nătîng.

— Încîntător copil ! șopti Monte-Cristo.

— Dacă ar fi fost după mine, răspunse Bertuccio, dacă mi-ar fi fost fiu sau măcar nepot, l-aș fi adus pe calea cea bună, fiindcă conștiința îți dă putere. Dar gîndul că aveam să bat un copil pe al cărui tată îl ucisesem mă făcea să nu-l pot pedepsi nici cît negru sub unghie. O povățuie ce să facă pe cumnată-mea, care, în discuțiile noastre, lua mereu apărarea nenorocitului de copil și, cum ea îmi mărturisise de mai multe ori că-i lipsiseră sume destul de mari, îi arătai un loc unde putea să ascundă mica noastră comoară. Cît despre mine, mă hotărisem : Benedetto știa perfect să citească, să scrie și să socotească, fiindcă atunci cînd voia să se apuce din întîmplare de vreo muncă, învăța într-o zi cît învățau alții într-o săptămînă. Eu, după cum vă spun, mă hotărisem : aveam să-l angajez ca secretar pe vreo corabie de cursă lungă și, fără să-i spun nimic, să-l iau într-o bună dimineată și să-l duc pe bord ; în felul acesta, dîndu-l în grija

căpitanului, tot viitorul avea să depindă numai de el. Luînd hotărîrea asta, am plecat spre Franța.

De data aceasta, toate operațiile noastre trebuiau să se desfășoare în golful Lyon ; ele deveniseră cît se poate de anevoioase, căci ne aflam în anul 1829. Liniștea fusese pe deplin restabilită și deci paza coastei devenise mai regulată și mai severă decît oricînd. Supravegherea fusese și mai mult sporită dat fiind că tîrgul din Beaucaire se deschisese de curînd.

Inceputurile expediției noastre au decurs fără piedici. Ne-am priponit luntrea în al cărei fund dublu ascunseserăm mărfurile de contrabandă, printre numeroasele corăbii care se înșiruiau pe țărmurile Ronului, de la Beaucaire și pînă la Arles. Ajunși acolo, am încercat să debarcăm peste noapte mărfurile noastre interzise și să le trecem în oraș prin mijlocirea unor oameni de legătură sau a hangiiilor la care ne aveam depozitele. Fie că reușita ne făcuse neprevători, fie că fuseserăm trădați, într-o seară, pe la orele cinci, pe cînd ne pregăteam să îmbucăm ceva, musul nostru veni în goană și ne spuse înspăimîntat că văzuse o grupă de vameși îndreptîndu-se spre noi. Nu de vameși ne era nouă teamă, că doar în fiecare clipă, — mai ales în vremurile acelea, — companii întregi dădeau tîrcoale pe malurile Ronului ; dar ne îngrijorau măsurile pe care, după spusele musului, vameșii le luau ca să nu fie văzuți. Cît ai clipi ne-am și pregătît de fugă. Dar era prea tîrziu. Luntrea noastră, căci pe ea o căutau fără doar și poate, fusese înconjurată. Printre vameși am zărit și cîțiva jandarmi : și fiind tot atît de sfios față de jandarmi pe cît eram de îndrăzneț față de oricare alți militari, am coborît în cală și, strecurîndu-mă printr-o fereastră, m-am aruncat în fluviu, am înotat apoi la fund nerespirînd decît arareori, și am

reuşit astfel să ajung, fără să fiu văzut, la şanţul abia săpat care ducea din Ron la canalul ce leagă Beaucaire de Aigues Mortes. Ajuns acolo, însemna că scăpasem căci mă puteam strecura de-a lungul şanţului, fără să fiu văzut. Am ajuns deci nestingherit în canal. Dar nu din întâmplare, şi nu fără să mă gândesc înainte, pornisem pe drumul acesta : i-am vorbit excelenţei voastre despre un hangiu din Nîmes care-şi făcuse un han mititel pe drumul dintre Bellegarde şi Beaucaire.

— Da, îmi aduc aminte, spuse Monte-Cristo. Omul acela, dacă nu mă înşel, era complicele vostru.

— Întocmai, răspunse Bertuccio. Dar de vreo şapte-opt ani, el îşi cedase localul unui fost croitor din Marsilia, care, după ce se ruinase cu meseria lui, voia să încerce să se îmbogăţească din alta. Se înţelege de la sine că micile noastre aranjamente făcute cu primul proprietar fuseseră menţinute şi cu al doilea ; socoteam deci să mă adăpostesc la omul acesta.

— Cum îl chema ? întrebă Monte-Cristo, părînd că începuse să asculte cu oarecare interes povestirea lui Bertuccio.

— Îl chema Gaspard Caderousse şi era căsătorit cu o femeie din satul Carconte, căreia nu-i ştiu alt nume decît al satului. Era o biată femeie bolnavă de friguri şi care se stîngea cu încetul... Cît despre bărbat, el era un zdrahon de vreo patruzeci sau patruzeci şi cinci de ani, care, de mai multe ori, în împrejurări grele, ne dovedise prezenţa de spirit şi îndrăzneala lui.

— Şi cînd spui că se petreceau toate acestea ? întrebă Monte-Cristo.

— În 1829, domnule conte.

— În ce lună ?

— Iunie.

— La începutul sau la sfârșitul lui iunie ?
— În ziua de trei, pe înserat.
— La trei iunie 1829 !... repetă Monte-Cristo. Bine, povestește mai departe.

— Așadar, mă gîndeam să-i cer adăpost lui Caderousse ; dar, cum de obicei nici chiar în împrejurările obișnuite nu intram la el prin poarta dinspre drum, m-am hotărît să fac și acum la fel, așa că am sărit peste gardul grădinii, m-am furișat tîrîndu-mă pe sub măslinii piper-niciți și pe sub smochinii sălbatici și m-am vîrit într-un fel de polată în care mai petrecusem cîteva nopți la fel ca în cel mai bun pat. Făceam toate astea de teamă ca nu cumva Caderousse să aibă vreun călător în han. Odăița acéasta nu era despărțită de sala de jos a hanului decît printr-un perete de scînduri care, la cererea noastră, fusese găurit ca să putem pîndi momentul potrivit și să ne anunțăm sosirea. Mă gîndeam să-l anunț pe Caderousse, dacă-l voi găsi cumva singur, — să-mi termin la el masa întreruptă de venirea vameșilor, să folosesc furtuna care stătea să înceapă ca să ajung la malurile Ronului și să văd ce s-a întîmplat cu luntrea și cu oamenii de pe ea. M-am strecurat, deci, în polată și bine am făcut, căci chiar în clipa aceea Caderousse intra în han, împreună cu un necunoscut.

Stăteam neclintit și așteptam, nu cu gînd să aflu tainele hangului, ci fiindcă n-aveam încotro. De altfel, mi se mai întîmplase așa de cîteva ori. Omul care îl însoțea pe Caderousse se vedea bine că nu e din sudul Franței : era unul dintre neguțătorii de bilci, veniți să vîndă giuvaeruri la tirgul din Beaucaire și care, timp de o lună cît durează tirgul și năvala neguțătorilor și a cumpărătorilor din toate părțile Europei, fac uneori afaceri de o sută sau o sută cincizeci de mii de franci.

Caderousse intră repede înaintea străinului. Apoi, văzînd sala de jos goală, ca de obicei, și păzită numai de-un ciine, își strigă nevasta :

„Hei ! Carconța, spuse el, preotul acela cumsecade nu ne-a înșelat ; diamantul e bun.“

Se auzi un chiot de bucurie și aproape îndată scara scîrții sub pașii Carconței, îngreunați de slăbiciune și de boală.

„Ce-ai spus ?“ întrebă ea mai palidă decît o moartă.

„Am spus că diamantul e bun și că, iată, dumnealui, unul dintre cei mai de seamă giuvaergii din Paris, e gata să ne dea cincizeci de mii de franci pe el. Numai că, voind să se încredințeze că diamantul este cu adevărat al nostru, dumnealui vrea să-i povestești și tu, așa cum i-am povestit și eu, prin ce mîpune a picat diamantul în mîinile noastre. Pînă atunci, domnule, luați loc, vă rog și, fiindcă e vreme urîță, am să mă duc să vă caut ceva ca să vă răcoriți.“

Giuvaergiul cercetă cu luare aminte interiorul hanului și sărăcia vădită a celor ce voiau să vîndă un diamant care părea ieșit din sipetul unui prinț.

„Povestește-mi, doamnă“, spuse el, voind fără îndoială, să folosească lipsa soțului pentru ca femeia să nu poată fi influențată de vreun semn de-al acestuia și pentru a putea vedea astfel dacă povestirile lor se potrivesc bine una cu alta.

„Vai, Doamne ! spuse grăbită femeia, e o binecuvîntare a cerului la care nici nu ne-am fi așteptat ! Închipuiește-ți, dragă domnule, că soțul meu a fost prieten prin 1814 sau 1815 cu un marinăr numit Edmond Dantès. Bietul băiat ! Caderousse îl și uitase cu totul, dar el nu l-a uitat și, murind, i-a lăsat diamantul pe care l-ați văzut.“

„Dar de unde făcuse rost de un asemenea diamant ? întrebă giuvaergiul. Îl avea înainte de a fi întemnițat ?“

„Nu, domnule, răspunse femeia ; în temniță, după cîte se pare, a făcut cunoștință cu un englez foarte bogat ; englezul s-a îmbolnăvit, iar Dantès l-a îngrijit ca pe un frate. Mai apoi, eliberîndu-se, englezul i-a lăsat diamantul bietului Dantès care, mai puțin fericit decît el, a murit în temniță. Dantès la rîndul lui, ni l-a lăsat nouă moștenire, înșărcinîndu-l pe abatele care a venit azi dimineață să ni-l aducă.“

„Povestea se potrivește, spuse giuvaergiul ; și, la urma urmelor, poate că e adevărată, oricît de necrezut ar părea ea la prima vedere. N-a mai rămas să vorbim decît despre preț. Aici nu prea ne înțelegem.“

„Cum nu ne înțelegem ? se miră Carconta. Credeam că v-ați învoit la prețul cerut de noi.“

„Trebuie să știi că eu n-am oferit decît patruzeci de mii de franci“, spuse giuvaergiul.

„Patruzeci de mii de franci ! strigă Carconta. Nici vorbă că nu-l dăm la prețul ăsta. Abatele ne-a spus că valorează cincizeci de mii de franci, și încă fără lucrătura de aur.“

„Și cum îl cheamă pe abatele acesta ?“ întrebă iscoditorul giuvaergiu.

„Abatele Busoni“, răspunse femeia.

„Va să zică e un străin ?“

„Cred că trebuie să fie italian, de pe lingă Mantua.“

„Arată-mi diamantul, să-l mai văd o dată, spuse giuvaergiul ; se întîmplă de multe ori să nu-ți dai seama de la prima vedere de valoarea pietrelor.“

Caderousse scoase din buzunar o cutiuță de piele neagră, o deschise și o dădu giuvaergiului. La vederea diamantului mare cît o alună, pe care mi-l amintesc ca și cum l-aș mai vedea încă, ochii Carcontei scînteiară de lăcomie.

— Și dumneata ce gîndeai despre toate astea, domnule care ascuți pe la uși ? întrebă Monte-Cristo. Credeai că e adevărată povestea ?

— Da, excelență ; îmi aveam părerea mea despre Caderousse ; știam că nu e om rău și nu-l credeam în stare să ucidă sau măcar să fure.

— Credința asta îi face mai multă cinste inimii decît experienței dumitale, Bertuccio. Pe Edmond Dantès, despre care se vorbea, l-ai cunoscut cumva ?

— Nu, excelență, nu mai auzisem niciodată pînă atunci vorbindu-se de el, și nici mai apoi n-am mai auzit decît o singură dată, cînd l-a pomenit abatele Busoni, venind să mă vadă în temnița din Nîmes.

— Bine, continuă.

— Giuvaergiul luă inelul din mîinile lui Caderousse, și scoase din buzunar un cleștișor de oțel și o balanță mică de aramă ; apoi, îndepărtînd cîrligele de aur care legau piatra de inel, scoase diamantul din lăcașul lui, și îl cîntări cu atenție în balanță.

„Dau pînă la patruzeci și cinci de mii de franci, spuse el, dar nici un ban mai mult. De altfel, fiindcă atîta prețuiește diamantul, am luat la mine tocmai suma asta.“

„Nu-i nimic, se oferi Caderousse, mă întorc cu dumneata la Beaucaire să mai iei încă cinci mii de franci.“

„Nu ! se împotrivi giuvaergiul, înapoiindu-i inelul și diamantul. Nu valorează mai mult, ba încă îmi pare rău că am spus și atîta, fiindcă piatra are un defect pe care nu-l observasem la început. Dar n-are a face, o dată ce mi-am dat cuvîntul, mi-l țin ; am zis patruzeci și cinci de mii, și nu scad din prețul ăsta.“

„Măcar pune diamantul la loc în inel“, glăsui Carconta cu acrimă în glas.

„Bine“, se învoi giuvaergiul.

Și prinse piatra la loc.

„În regulă ! făcu Caderousse, punîndu-și cutiuța în buzunar, o să-l vindem altcuiva.“

„Da, da, spuse giuvaergiul, numai că n-o să vă meargă așa de ușor cu altul, cum v-a mers cu mine ; un altul n-o să se mulțumească numai cu lămuririle pe care mi le-ați dat. Și nu e de loc firesc ca un om de teapa voastră să aibă un diamant de cincizeci de mii de franci. O să se ducă să-i anunțe pe magistrați, o să trebuiască să-l rugați pe abatele Busoni, iar preoții ăștia care dau diamante de două mii de ludovici sînt rari ; justiția o să vă înhațe pînă una alta pe voi, o să vă trimită la temniță. Dacă veți fi găsiți nevinovați, o să vă dea drumul după trei sau patru luni de închisoare, spunîndu-vă că inelul s-a rătăcit pe la grefă, sau dîndu-vă o piatră falsă, prețuind trei franci în locul unui diamant prețuind cincizeci sau poate chiar cincizeci și cinci de mii, dar pe care cred că-ți dai seama, prietene, că e cam riscant să-l cumperi.“

Caderousse și nevastă-sa se întrebă din ochi.

„Nu, răspunse Caderousse, nu sîntem destul de bogați ca să putem pierde cinci mii de franci.“

„Faceți cum credeți, dragii mei, le spuse giuvaergiul ; după cum vedeți, eu venisem cu bani pregătiți.“

Și scoase dintr-un buzunar un pumn de aur pe care-l făcu să strălucească în fața ochilor uluiți ai hangiului, iar din alt buzunar, un pachet de bancnote.

Se vedea cît de colo că în sufletul lui Caderousse se dădea o luptă crîncenă : se vedea cît de colo că acum cutiuța de piele pe care o sucea și o răsucea în mînă nu i se mai părea la fel de prețioasă ca suma enormă care-i lua privirile. Caderousse se întoarse spre nevastă-sa..

„Tu ce zici ?“ o întrebă el pe șoptite.

„Dă-l, dă-l, spuse ea ; dacă se întoarce la Beaucaire fără diamant, o să ne denunțe ; și, cum a spus și el, cine știe dacă o să mai putem pune vreodată mîna pe abatele Busoni.“

„Atunci, fie ! se învoi Cadenousse. Ia diamantul și dă-mi patruzeci și cinci de mii de franci. Dar nevastă-mea vrea în plus, un lanț de aur pentru ea, și să-mi dai și mie două paftale de argint.“

Giuvaergiul scoase din buzunar o cutie lungă și tur-tită în care se găseau mai multe feluri de lăntișoare și paftale.

„Poftim, spuse el, sînt darnic cînd e vorba de afaceri ; alegeți-vă.“

Femeia își alese un lăntișor de aur care putea să pre-tuiască vreo cinci ludovici, iar bărbatul o pereche de paf-tale în valoare de vreo cincisprezece franci.

„Nădăjduiesc că n-o să vă pară rău“, spuse giuvaer-giul.

„Abatele zicea că prețuiește cincizeci de mii de franci“, mormăi Caderousse.

„Haide, băiete, dă-mi-l odată ! Ce om ! se necăji giu-vaergiul, smulgîndu-i diamantul din mîină. Îi număr patru-zeci și cinci de mii de franci, adică un venit de două mii cinci sute de livre, o avere pe care aș vrea și eu s-o am, și tot nu e mulțumit !“

„Păi unde sînt cei patruzeci și cinci de mii de franci ?“ întrebă Caderousse cu glasul răgușit. Ia să-i văd !

„Iată-i“, spuse giuvaergiul.

Și numără pe masă cincisprezece mii de franci în aur și treizeci de mii de franci în bancnote.

„Stai să aprind lampa, spuse Carconta. S-a întunecat și s-ar putea să ne înșelăm.“

Intr-adevăr, cât timp stătuseră la tocmeală se innop-tase și o dată cu întunericul se apropiase și furtuna care tot amenința să izbucnească de vreo jumătate de ceas. Tunetul mormăia înăbușit, în depărtare ; dar nici giuvaergiul, nici Caderousse și nici Carconta nu păreau să-l audă, fiind toți trei sub stăpînirea diavolului ciștigului. Eu însumi simțeam o fascinație ciudată la vederea grămezii de aur și a bancnotelor acelora. Mi se părea că visez și, așa cum se întimplă în vis, mă simțeam ținut locului.

Caderousse numără și răsunmără aurul și bancnotele, apoi le dădu nevasti-si care și ea, la rîndul ei, le numără și iar le numără.

În acest timp, giuvaergiul făcea să sclipească la lumina lămpii diamantul care arunca fulgere ce-l făceau să uite fulgerele prevestitoare de furtună care începuseră să învâpăieze ferestrele.

„E toată suma ?” întrebă giuvaergiul.

„Da, răspunse Caderousse. Carconta, ia adu portofelul și caută un săculeț.”

Carconta se duse la dulap și se înapoie de acolo cu un portofel vechi de piele din care scoase cîteva scrisori unsuroase, vîrînd în locul lor bancnotele, și cu un săculeț în care se aflau vreo cîțiva taleri de cîte șase livre, pesemne întreaga avere a familiei acesteia nenorocite.

„Acum, măcar că ne-ai păgubit cu vreo zece mii de franci, nu vrei să cînezi cu noi ? întrebă Caderousse. Te poftesc din toată inima.”

„Mulțumesc, răspunse giuvaergiul, dar e tîrziu și trebuie să mă întorc la Beaucaire, altfel s-ar neliniști nevastă-mea.”

Pe urmă scoțîndu-și ceasul :

„Drace ! strigă el, acuși se face nouă, și n-am să mai ajung la Beaucaire înainte de miezul nopții. Vă las cu

bine, copii. Dacă din întâmplare mai trece pe aici vreun abate Busoni, aduceți-vă aminte de mine !“

„Peste opt zile n-o să mai fii la Beaucaire, fiindcă târgul se termină săptămîna viitoare“, îi răspunse Caderousse.

„N-o să mai fiu, dar asta n-are a face. Scrieți-mi la Paris, pe adresa : Joannès, la Palais Royal, galeria Pierre, nr. 45, și am să vin negreșit, dacă merită osteneala.“

Un tunet bubui, însoțit de un fulger atît de puternic încît întrecu lumina lămpii.

„La te uită ! făcu hangiu. Și vrei să pleci pe o astfel de vreme ?“

„Nu mi-e teamă de tunet“, răspunse giuvaergiul.

„Nici de hoți ? întrebă Carconta. În timpul târgului nu poți fi niciodată sigur pe drum.“

„Pentru hoți, uite ce am, spuse Joannès.“

Și scoase din buzunar o pereche de pistoale încărcate pînă la gura țevii.

„Iată, spuse el, ăștia sînt cîini care latră și mușcă : îi păstrez pentru primii doi inși care ar rîvni la diamantul tău, prietene Caderousse.“

Caderousse și nevastă-sa se uitară posomorîți unul la altul. Părea că le trecuse prin minte, la amîndoi deodată, același gînd cumplit.

„Atunci, drum bun !“ făcu hangiu.

„Mulțumesc“, răspunse giuvaergiul.

Și luîndu-și bastonul de lingă un dulap vechi, porni. Dar în clipa cînd deschise ușa, în odaie pătrunse o răbufnire de vînt atît de puternică, încît era cît pe-acî să stingă lampa.

„Frumoasă vreme, n-am ce zice ! se necăji giuvaergiul. Și cînd te gîndești că am de făcut două leghe pe o vreme ca asta !“

„Rămii și te culcă aici“, îl îndemnă Caderousse.

„Da, da, rămii, glăsui și Carconta, cu vocea tremurătoare. O să te îngrijim cum nu se poate mai bine.“

„Ba nu, trebuie să mă culc la Beaucaire. Rămas bun !“
Caderousse merse agale pînă în prag.

„Nu se mai vede nici cerul, nici pămîntul, glăsui giuvaergiul de afară. Să pornesc la dreapta, sau la stînga ?“

„La dreapta, spuse Caderousse. N-o să te rătăcești. Drumul e mărginit de arbori și pe o parte și pe alta.“

„Bun, am înțeles“, se auzi glasul giuvaergiului, pierzîndu-se în depărtare.

„Închide ușa, strigă Carconta. Nu-mi plac ușile deschise cînd tună.“

„Și cînd ai bani în casă, nu-i așa ?“ răspunse Caderousse răsucind de două ori cheia în broască.

Apoi hangiuul se îndreptă spre dulap, scoase săculețul și portofelul și începură amîndoi să numere pentru a treia oară aurul și bancnotele. N-am mai văzut de cînd sînt o lăcomie ca aceea pe care pîlpîirile lămpii o făceau să se vadă pe chipurile lor. Mai ales femeia era groaznică ; tremurul care o zgîlțîia de obicei sporise și mai mult. Din palid cum era, obrazul i se făcuse vînat ; ochii, adînciți în orbite, ardeau.

„De ce îl pofteai să se culce aici ?“ întrebă ea cu glasul înăbușit.

„Păi pentru că... pentru că o să-i fie tare greu să ajungă pînă la Beaucaire“, răspunse Caderousse, tresărind.

„Aha ! Eu credeam că pentru altceva“, spuse Carconta cu o expresie de nedescris.

„Nevastă, nevastă ! mormăi Caderousse, de ce-ți vin gînduri de-astea ? Și dacă-ți vin, de ce nu le ții pentru tine ?“

„Tot aia e, răspunse Carconta după o clipă de tăcere:
Tu nu ești bărbat.“

„Cum adică ? întreabă Caderousse.

„Dacă ai fi fost bărbat, giuvaergiul n-ar mai fi ieșit
viu de aici.“

„Nevastă !“

„Sau măcar, n-ar mai ajunge la Beaucaire.“

„Nevastă !“

„Drumul face un cot și el e silit s-o țină de-a lungul
lui ; pe lângă canal mai e însă un drum și tu ai putea
ieși de-a dreptul...“

„Femeie, îl mîinii pe Dumnezeu. Ia ascultă !...“

Într-adevăr, se auzi un tunet năprasnic și totodată un
fulger albăstrui luminează întreaga încăpere ; apoi tunetul,
descrescînd încetul cu încetul, păru că se depărtează cu
părere de rău de casa blestemată.

„Isuse !“ șopti Carconta, închinîndu-se.

În clipa aceea în mijlocul tăcerii cumplite care urmează
de obicei după tunete, răsunară bătăi în ușă.

Caderousse și nevastă-sa tresăriră și se uitară unul la
altul înspăimîntați.

„Cine e acolo ?“ strigă Caderousse ridicîndu-se, adu-
nînd laolaltă aurul și bancnotele împrăștiat pe masă, și
acoperindu-le cu amîndouă miinile.

„Eu !“ răspunse o voce.

„Care eu ?“

„Ei, pe naiba ! Joannès, giuvaergiul.“

„Ce tot spunei că-l mîinii pe Dumnezeu ? glăsui Car-
conta cu un zîmbet fioros pe buze. Iată că bunul Dumnezeu
ni-l trimite iar...“

Caderousse se prăbuși galben și abia răsufliînd pe un
scaun. Carconta, dimpotrivă, se ridică și se duse cu pași
hotărîți să deschidă ușă.

„Intră, intră, dragă domnule Joannès“, spuse ea.

„Pe cinstea mea, strigă giuvaergiul ud learcă, se pare că diavolul nu vrea să ajung la Beaucaire în noaptea asta. Nebuniile cele mai scurte sînt și cele mai bune, dragă Caderousse. Mi-ai oferit găzduire, o primesc și mă reîntorc să dorm la dumneata.“

Caderousse îngăimă cîteva cuvinte, ștergîndu-și sudoarea care-i curgea pe frunte. Carconta încuiă de două ori ușa în urma giuvaergiului.

Capitolul X
PLOAIA DE SÎNGE

Intrînd în sala hanului, giuvaergiul se uită cercetător în preajmă, dar nu văzu nimic în stare să-i trezească bănuiala, iar dacă o avea cumva, nu văzu nimic în stare să i-o adeverească.

Caderousse își ținea întruna amîndouă mîinile peste bancnote și peste aur. Carconta îi zîmbea oaspetelui cît putea mai plăcut.

„Ei ! spuse giuvaergiul, mi se pare că v-ați temut să nu vă fi înșelat la socoteală și v-ați numărat din nou comoara, după plecarea mea.“

„De unde ! răspunse Caderousse. Dar ne așteptam atît de puțin s-o căpătăm, încît nu ne vine să credem și cît timp n-avem dovada sub ochi, tot ni se pare că visăm.“

Giuvaergiul zîmbi.

„Aveți cumva călători în han ?“ întrebă el.

„Nu-i nimeni, răspunse Caderousse. Nu găzduim peste noapte. Sintem prea aproape de oraș și nu se oprește nimeni la noi.“

„Atunci, vă stînjenesc ?“

„Dumneata să ne stînjenești ! Vai, dragă domnule ! Îți jur că nu ne stînjenești de loc“, spuse Carconta cu glas mîeros.

„Unde o să mă culcați ?“

„În camera de sus.“

„Păi nu e camera voastră acolo ?“

„Ce are a face ; mai avem un pat, în odaia de lângă ea.“

Caderousse își privi mirat nevasta. Giuvaergiul îngină un cântec, încălzindu-și spinarea la un buștean aprins de Carconta în vatră, ca să se zvînte oaspetele.

Între timp, ea pusese pe un colț de masă, unde întinsese un ștergar, rămășițele sărace ale cînei la care mai adăugase două sau trei ouă proaspete.

Caderousse pusese din nou bancnotele în portofoliu și aurul în săculeț, apoi le încuiase pe toate în dulap. Se plimba de-a lungul și de-a latul încăperii, mohorît și îngîndurat, uitîndu-se din cînd în cînd la giuvaergiu. Acesta fuma dinaintea vetrei și, pe măsură ce se zvînta pe o parte, se întorcea cu partea cealaltă spre foc.

„Cînd vrei să mănînci, ai toate gata“, îl îmbie Carconta, punîndu-i pe masă o sticlă de vin.

„Voi nu mîncăți ?“ întrebă Joannès.

„Eu nu“, răspunse Caderousse.

„Am mîncat foarte tîrziu“, se grăbi să adauge Carconta.

„Adică o să cinez singur ?“ întrebă giuvaergiul.

„Noi o să te servim“, răspunse Carconta cu o grabă neobișnuită la ea chiar față de mușterii.“

Din cînd în cînd Caderousse îi arunca o privire, repede ca fulgerul.

Afară furtuna bîntuia mereu.

„Auzi, auzi, spuse Carconta. Zău, bine ai făcut că te-ai reîntors !“

„Asta nu mă împiedică s-o pornesc iar la drum dacă s-o potoli uraganul în timp ce mănînc“, răspunse giuvaergiul.

„Suflă mistralul, și o să tot bată pînă mîine“, clătina din cap Caderousse.

Apoi, oftă.

„Vai de cei care sînt pe afară“, spuse giuvaergiul, așezîndu-se la masă.

„Da, o să petreacă o noapte afurisită“, întări Carcontă.

Giuvaergiul începuse să mănînce și Carcontă îl coplesii mai departe cu toate atențiile unei gazde grijulii. Ea, de obicei atît de sucită și de ursuză, devenise un model de atenție și de politețe. Dacă giuvaergiul ar fi cunoscut-o mai dinainte, fără îndoială că o schimbare atît de mare l-ar fi mirat și i-ar fi trezit unele bănuieli. Cît despre Caderousse, el nu sufla o vorbă, continuînd să se plimbe de colo-colo și pîrînd că nu cutează nici măcar să-și privească oaspetele.

Cînd cîna luă sfîrșit, Caderousse merse la ușă și o deschise.

„Cred că se potolește furtuna“, spuse el.

Dar în aceeași clipă, ca pentru a-i dezminți spusele, un tunet înfricoșător zgudui casa și o răbufnire de vînt amestecat cu ploaie pătrunse înăuntru, stingînd lampa.

Caderousse închise ușa ; nevastă-sa aprinse o lumînare la cărbunii aproape stinși din vatră.

„Haide, îl îndemnă ea pe giuvaergiu, trebuie să fii tare ostent ; am pus cearșafuri curate pe pat ; du-te de te culcă. Somn ușor !“

Joannès mai zăbovi o clipă să se încredințeze că uraganul nu se potolise și, după ce văzu că tună și plouă din ce în ce mai tare le ură noapte bună gazdelor și se urcă pe scară.

Trecea pe deasupra capului meu, așa că auzeam fiecare treaptă scîrțîind sub pașii lui.

Carconta îl urmări cu ochi lacomi, în timp ce Caderousse, dimpotrivă, îi întoarse spatele și nici nu se uită măcar spre el.

Toate amănuntele acestea care mi-au revenit în minte mai târziu, nu m-au izbit de loc în clipa cînd se petreceau sub ochii mei ; la urma urmei nu se întîmpla nimic nefiresc și, în afară de povestea diamantului care mi se părea cam de necrezut, totul se desfășura așa cum trebuie. De aceea, fiindcă eram zdrobit de oboseală și cum aveam de gînd să mă folosesc eu însumi de primul răgaz pe care furtuna avea să-l dea stihilor, m-am hotărît să dorm cîteva ore, apoi să pornesc mai departe, pe la miezul nopții.

În camera de deasupra, îl auzeam pe giuvaergiu care, și el, își lua toate măsurile ca să se odihnească cît mai bine. Curînd, patul trosni ; giuvaergiul se culcase.

Simțeam că ochii mi se închid fără voie și, fiindcă n-aveam nici un fel de bănuială, n-am încercat să lupt împotriva somnului. M-am uitat pentru ultima oară în bucătărie : Caderousse se așezase la o masă lungă, pe una dintre băncile de lemn care, în hanurile de la țară, înlocuiesc scaunele ; stătea cu spatele spre mine, așa că nu-i puteam vedea chipul. De altfel, chiar dacă ar fi stat cu fața la mine, tot mi-ar fi fost cu neputință să i-o văd, fiindcă își îngropase obrazii în palme.

Carconta îl privi cîtva timp, apoi înălță din umeri și veni să se așeze în fața lui.

În clipa aceea, o flacără aproape stinsă cuprinse un ciot de lemn uscat și o licărire ceva mai vie luci în încăperea mohorîtă. Carconta stătea cu ochii ațintiți spre soțul ei și fiindcă el nu se clintea de loc, am văzut-o întinzîndu-și degetele strîmbe și atingîndu-i fruntea.

Caderousse tresări. Mi se păru că femeia mișcă buzele dar, fie că vorbea foarte încet, fie că simțurile îmi erau amortite de somn, sunetul glasului ei nu ajunsese pînă la mine. Vedeam totul ca printr-o ceață și cu îndoiala aceea care te cuprinde înaintea somnului, cînd ți se pare că începi să visezi. În sfîrșit, ochii mi se închiseră și nu mai știu ce s-a întîmplat după aceea.

Dormeam din greu, cînd m-a trezit un foc de pistol urmat de un țipăt groaznic. Cîțiva pași șovăielnici răsunară pe podeaua odăii și un trup neînsuflețit se prăbuși pe scară, chiar deasupra capului meu.

Nu-mi venisem încă bine în fire. Auzeam gemete, apoi strigăte înăbușite, asemănătoare aceloră ce se aud în timpul unei lupte.

Apoi, un ultim țipăt mai prelung decît toate și care se prefăcu în geamăt mă trezi cu totul din amorțeală.

M-am ridicat într-un cot, am deschis ochii, dar n-am văzut nimic în beznă, și mi-am dus mîna la frunte, peste care mi se părea că picură, printre scîndurile scării, o ploaie călduță și îmbelșugată.

După zgomotul înfricoșător de mai înainte, urmasa o tăcere adîncă. Auzii pașii unui om care păsea pe deasupra capului meu ; treptele scării trosneau sub el. Omul coborî în sala de jos, se apropie de vatră și aprinse o lumînare.

Omul era Caderousse : avea chipul palid și cămașa plină de sînge.

După ce aprinse lumînarea, el urcă repede scara și-i auzii din nou pașii grăbiți și neclintiți.

Peste o clipă, Caderousse coborî din nou. Ținea în mînă cutiuța. După ce se încredință că diamantul era înăuntru, se gîndi o clipă în care buzunar să o pună ; apoi, socotind, fără îndoială, că buzunarul nu era o ascunzătoare destul de sigură, înfășură cutiuța în basmaua roșie pe care și-o legă în jurul gîtului.

Apoi dădu fuga la dulap, își scoase de acolo bancnotele și aurul, le vîrî în buzunarele de la pantaloni și de la vestă, luă două sau trei cămăși, și, repezindu-se spre ușă, dispăru în beznă. Atunci mi s-a limpezit mintea și am înțeles totul ; mă muștră pentru cele întimplăte ca și cum eu aș fi fost adevăratul vinovat. Mi se părea că mai aud încă gemete : nefericitul giuvaergiu poate că mai era încă în viață, poate că aș mai fi putut, dîndu-i ajutor, să îndrept o parte din răul pe care nu îl făcusem, dar lăsasem să fie făcut. Mă prăptii cu umerii într-una din scîndurile slab încheiate care despărteau vîgăuna rotundă unde dormisem, de odaia de jos. Scîndurile se desprinseseră și mă pomenii în casă.

Dădui fuga la luminare, apoi mă năpustii pe scară ; un trup omenesc zăcea de-a curmezișul ei : era cadavrul Carconței.

Focul de pistol pe care îl auzisem fusese tras împotriva ei. Avea gîtul străpuns dintr-o parte în alta și sîngele, pe lingă că îi curgea în valuri din rană, îi mai ieșea și prin gură. Carconta murise. Am pășit pe deasupra trupului ei și am trecut mai departe.

În odaie domnea cea mai groaznică neorînduială. Cîteva mobile fuseseră răsturnate : cearșafurile, de care se agățase nefericitul giuvaergiu, erau împrăștiate prin cameră ; Joannes însuși zăcea lungit pe podea, cu capul rezemat de zid, înotînd într-o baltă de sînge care i se revărsa din trei răni mari deschise în piept.

În cea de-a patra rană, rămăsese un cuțit lung de bucătărie, căruia nu i se vedea decît mînerul.

Am călcat peste al doilea pistol care pesemne nu luase foc din pricină că fusese pulberea umedă.

M-am apropiat de giuvaergiu ; într-adevăr, nu murise încă ; auzind zgomotul pașilor mei și mai ales simțînd că-

tinările podelei, el deschise ochii rătăciți, izbuti o clipă să-i ațintească spre mine, mișcă buzele ca și cum ar fi voit să spună ceva, apoi își dădu sufletul.

Priveliștea aceasta înfricoșătoare aproape că mă scosesse din minți. Acum, cînd nu mai puteam să dau ajutor nimănui, nu mai simțeam decît o singură nevoie : să fug. M-am repezit pe scară, cu mîinile în păr, urlînd de groază.

În sala de jos se flau vreo cinci sau șase vameși și vreo doi sau trei jandarmi, o întreagă ceată înarmată.

Mă înhățară ; și nici n-am încercat măcar să mă împotrivesc. Nu mai eram stăpîn pe simțurile mele. Am încercat să vorbesc, dar abia dacă am scos cîteva strigăte nedesluite, și atîta.

Văzînd că vameșii și jandarmii mă arătau cu degetul, mi-am plecat ochii și m-am privit : eram plin de sînge. Ploaia călduță pe care o simțisem picurînd printre scîndurile scării fusese sîngele Carcontei.

Le-am arătat cu degetul locul unde stătusem ascuns.

„Ce vrea să spună ?“ întrebă un jandarm.

Un vameș se duse să vadă.

„Vrea să spună că pe acolo a trecut“, răspunse el.

Și arată spărtura prin care într-adevăr trecusem.

Atunci am înțeles că mă luau drept ucigaș. Mi-a revenit graiul, mi-am regăsit puterile ; m-am eliberat din mîinile celor doi oameni care mă țineau, strigînd :

„Nu eu, nu eu !“

Doi jandarmi îmi puseră carabinele în piept.

„Dacă mai faci o mișcare, ești mort“, îmi spuseră ei.

„Dar vă mai spun odată că n-am ucis eu !“ le strigai.

„O să povestești istorioara asta judecătorilor din Nîmes, îmi răspunseră ei. Pînă una-alta, urmează-ne ; și o să-ți dăm un sfat : nu încerca să te împotrivești.“

Nici nu-mi trecea prin minte măcar să mă împotrivesc. Eram zdrobit de uimire și de groază. Ei îmi puseră cătușele, mă legară de coada unui cal și mă duseră la Nîmes.

Fusesem urmărit de un vameș ; el mă scăpase din ochi în fața hanului, dar își închipuise că acolo aveam să-mi petrec noaptea ; de aceea își anunțase camarazii și sosi-seră împreună tocmai la timp ca să audă împușcătura și să mă prindă în mijlocul unor asemenea dovezi de vinovăție, încît mi-am dat seama numaidecît că va fi greu să mi se recunoască nevinovăția.

De aceea nu vedeam decît o singură scăpare : primul lucru pe care-l cerui judecătorilor de instrucție a fost rugă-mintea de a căuta pretutindeni un oarecare abate Busoni, care ar fi poposit în timpul zilei în hanul Pont du Gard. Dacă povestea auzită de mine fusese născocită de Caderousse, dacă abatele Busoni nu exista, îmi dădeam seama că nu mai aveam scăpare, afară de cazul cînd l-ar fi prins pe Caderousse și el ar fi mărturisit totul.

Se scurseră astfel două luni, în timpul cărora, — trebuie s-o spun spre lauda judecătorului meu, — se făcură toate cercetările pentru a-l găsi pe cel cerut de mine. Îmi pier-dusem orice nădejde. Caderousse nu fusese prins. Urma să fiu judecat la prima sesiune, cînd în ziua de 8 septem-brie, adică la trei luni și cinci zile după crimă, abatele Busoni, pe care nu mai nădăjduiam să-l văd, veni la temniță, spunînd că aflate despre un deținut care voia să-i vorbească. Auzise lucrul acesta la Marsilia, după cîte spu-nea, și se grăbișe să-mi îndeplinească dorința.

Vă închipuiți cu cîtă înflăcărare l-am primit ; i-am povestit tot ce văzusem, i-am vorbit, plin de neliniște, despre diamant ; și, împotriva așteptării mele, el mi-a spus că povestea era adevărată de la un capăt la altul. Împotriva așteptării mele, de asemenea, a crezut tot ce i-am spus. Și atunci, atras de milostenia lui blindă, găsind în el o cunoaștere adîncă a obiceiurilor din țara mea, gîn-

dindu-mă că iertarea singurei crime pe care o săvîrşisem s-ar putea să coboare de pe buzele lui atît de milostive, i-am povestit, sub legămîntul spovedaniei, întîmplarea de la Auteiul, cu toate amănuntele ei. Ceea ce nu făcusem decît dintr-o izbucnire a inimii, avu aceeaşi urmare ca şi cum ar fi fost făcută din calcul : mărturisirea primului asasinat, pe care nimic nu mă silea să-l destăinuiesc, îi dovedi că nu-l săvîrşisem pe cel de al doilea, şi abatele mă părăsi poruncindu-mi să nădăjduiesc, şi făgăduindu-mi să facă tot ce-i va sta în putinţă ca să-i convingă pe judecători de nevinovăţia mea.

Am avut dovada că într-adevăr s-a îngrijit de mine, cînd mi-am dat seama că traiul în temniţă mi se îmblînzeşte încetul cu încetul şi cînd am aflat că mă vor judeca alţi juraţi, în sesiunea următoare, în locul celor ce fuseseră adunaţi. .

În răgazul acesta de timp, soarta făcu să fie prins în străinătate Caderousse. Readus în Franţa, el mărturisi totul, aruncînd vina premeditării şi mai ales a aţîţării la crimă asupra nevestei sale. Ucigaşul fu osîndit la galere pe viaţă, iar mie mi se dădu drumul.

— Şi atunci ai venit la mine cu scrisoarea din partea abatelui Busoni ? întrebă Monte-Cristo.

— Da, excelenţă, abatele mi-a purtat o grijă vădită.

„Meseria ta de contrabandist te va duce la pieire, îmi spunea el ; dacă ieşi din temniţă, lasă-te de ea.“

„Părinte, îl întrebai eu, cum vrei să trăiesc şi să-mi hrănesc biata cumnată ?“

„Unul dintre credincioşii mei, îmi răspunse el, mă preţuieşte foarte mult, şi m-a însărcinat să-i caut un om de încredere. Vrei să fii dumneata omul acela ? Am să te trimit la el.“

„Părinte, strigai eu, cît eşti de bun !“

„Dar îmi juri că n-o să mă căiesc niciodată că te-am trimis la el ?”

Am întins mîna să jur.

„Nu-i nevoie, îmi spuse el. Îi cunosc și îi iubesc pe corsicani. Iată recomandăția mea.”

Și scrise cele cîteva rînduri pe care vi le-am adus și pe temeiul cărora excelența voastră a avut bunătața să mă primească în slujbă. Iar acum vă întreb, cu mîndrie, excelență, ați avut vreodată vreun motiv să vă plîngeți de mine ?

— N-am avut, răspunse Monte-Cristo ; și mărturisesc cu plăcere că ești un servitor bun, Bertuccio, deși ești neîncrezător.

— Eu, domnule conte ?

— Da, tu. Cum se face că avînd o cumnată și un fiu adoptiv nu mi-ai pomenit totuși niciodată nici despre unul nici despre celălalt ?

— Vai ! excelență, rămîne să vă povestesc acum partea cea mai tristă a vieții mele.

Am plecat spre Corsica. Vă dați seama cît eram de grăbit s-o revăd și s-o consolez pe biata mea cumnată. Dar cînd am ajuns la Rogliano, am găsit casa în doliu. Se petrecuse acolo o întîmplare groaznică pe care vecinii n-au uitat-o nici pînă azi ! După sfaturile mele, biata Assunta se împotrivise cerințelor lui Benedetto, care, în fiecare clipă, îi cerea toți banii din casă. Într-o dimineată el o amenință și dispăru întreaga zi. Ea plînse, căci draga de Assunta îl iubea ca o mamă. Cînd se înseră, ea îl așteptă fără să se culce. Pe la unsprezece noaptea Benedetto se întoarse împreună cu doi prieteni, părtași obișnuiți ai nebuniilor lui. Assunta îi întinse brațele ; dar ei o înșfăcăară și unul dintre cei trei — tremur la gîndul că s-ar putea să fi fost chiar diavolul de copil — unul dintre cei trei strigă :

„Să ne jucăm de-a interogatoriul, și o să ne mărturisească ea unde ține banii“.

Vecinul Wasilio tocmai plecase la Bastia ; acasă rămăsese numai nevastă-să, singură. Și nimeni, în afară de ea, nu putea nici să vadă și nici să audă ce se petrecea la cumnată-mea. Doi dintre ticăloși o ținură pe biata Assunta, care, neputînd să creadă în posibilitatea unei asemenea crime, zîmbea celor ce aveau să-i fie călăi ; al treilea baricadă ușile și ferestrele, apoi se întoarse. Și toți laolaltă, înăbușind țipetele pe care groaza i le smulgea în fața pregătirilor acestora mai serioase, apropiară picioarele Assuntei de jarul de pe vatră, nădăjduind s-o facă astfel să mărturisească unde ascunsese mica noastră avere. Dar în timpul luptei focul îi aprinse veșmintele : atunci ei îi dădură drumul de teamă să nu li se aprindă și lor hainele. Cuprinsă de flăcări, ea alergă la ușă, dar ușa era încuiată.

Assunta se repezi spre fereastră ; dar și fereastra fusese baricadată. Atunci vecina auzi țipetele groaznice : Assunta chema în ajutor. Peste puțin timp însă, vocea ei fu înăbușită ; țipetele deveniră gemete. A doua zi, după o noapte de groază și de tortură sufletească, cînd nevasta lui Wasilio îndrăzni să iasă din casă și să cheme judele care deschise ușa, o găsiră pe Assunta pe jumătate arsă, dar respirînd încă, iar dulapurile sparte și banii dispăruți. Cît despre Benedetto el fugise pentru totdeauna din Rogliano. Din ziua aceea nu l-am mai revăzut și nici n-am mai auzit măcar vorbindu-se despre el.

După ce am aflat veștile acestea triste, urmă Bertuccio, am venit la excelența voastră. N-aveam de ce să mai vorbesc despre Benedetto, fiindcă dispăruse, și nici despre cumnata mea, pentru că murise.

— Și ce-ai gîndit despre întîmplarea asta ? întrebă Monte-Cristo.

— Mi-am spus că este pedeapsa crimei pe care o săvîrşisem, răspunse Bertuccio. Neamul Villefort-ilor era un neam blestemat !

— Aşa e, şopti Monte-Cristo cu un glas lugubru.

— Şi acum, excelenţa voastră înţelege, nu-i aşa, de ce casa pe care n-am mai văzut-o de atunci, de ce grădina în care m-am pomenit pe neaşteptate, de ce locul acesta unde am ucis un om, au putut să-mi pricinuiască tulburări a căror cauză aţi voit s-o cunoaşteţi ; la urma urmei, nu sînt tocmai sigur dacă nu cumva aici, în faţa mea, la picioarele mele, nu doarme Villefort în groapa săpată pentru copilul lui.

— Într-adevăr, s-ar putea şi asta, spuse Monte-Cristo ridicîndu-se de pe banca unde stătuse. S-ar putea chiar ca procurorul regal să nu fie mort, adăugă el încet. Abatele Busoni a făcut bine că te-a trimis la mine şi tu ai făcut bine că mi-ai spus povestea, fiindcă de acum nu voi mai avea îndoieli în privinţa ta. Dar flăcăul ăstuia, cu nume atît de nepotrivit, lui Benedetto ¹ n-ai mai încercat să-i dai de urmă ? N-ai căutat niciodată să afli ce a ajuns ?

— 'Niciodată. Dacă aş fi ştiut unde e, în loc să mă duc la el, aş fi fugit ca din faţa unui monstru. Nu, din fericire n-am mai auzit nici măcar pomenindu-se despre el ; nădăjduiesc că a murit.

— Nu nădăjdui, Bertuccio, îi spuse Monte-Cristo ; cei răi nu pier aşa, căci Dumnezeu pare că-i ia în pază ca să facă din ei uneltele răzbunărilor sale.

— Fie, răspunse Bertuccio. Eu nu cer în rugăciunile mele decît un lucru : să nu mai dau niciodată ochii cu el. Acum ştiţi tot, domnule conte, urmă intendentul plecîndu-şi fruntea ; îmi sînteţi judecător aici pe pămînt, aşa cum Dumnezeu îmi va fi judecător în ceruri ; nu-mi spuneţi oare cîteva cuvinte de mîngîiere.?

¹ Benedetto înseamnă, în limba italiană, Binecuvîntatul.

— Ai dreptate, și pot să-ți spun ceea ce ți-ar fi spus abatele Busoni : Villefort pe care l-ai lovit își merita pedeapsa pentru ce-ți făcuse ție și poate și pentru altceva. Iar Benedetto, dacă mai trăiește, va sluji, după cum îți spuneam, vreunei răzbunări divine, apoi la rîndul său va fi și el pedepsit. Cît despre tine, n-ar trebui să te mîstri, de fapt, decît pentru un singur lucru : întreabă-te de ce atunci cînd ai smuls copilul din ghearele morții, nu l-ai înapoiat mamei sale : asta îți este crima Bertuccio.

— Da, domnule, asta e crima, adevărata crimă, fiindcă m-am purtat ca un laș. O dată ce i-am redat viața copilului, n-aveam decît un lucru de făcut, după cum ați spus. Trebuia să-l înapoiez mamei sale. Dar pentru asta ar fi trebuit să fac cercetări, să atrag atenția asupra mea și poate să mă predau. Nu voiam să mor : țineam la viață pentru cumnata mea, pentru dragostea de sine înăscută în noi aștia care vrem să rămînem întregi și victorioși în răzbunare. Și apoi, la urma urmei, poate că țineam la viață numai din dragoste pentru viață. Eu nu sînt viteaz cum a fost bietul meu frate !

Bertuccio își ascunse obrazul în plame. Monte-Cristo îl privi îndelung, cu o privire în care nu se putea citi nimic.

Apoi, după o clipă de tăcere, devenită și mai solemnă prin ora și locul unde se aflau, Monte-Cristo spuse cu o tristețe neobișnuită în glas :

— Ca să sfîrșim cu demnitate discuția noastră, ultima cu privire la aventurile tale, dragă Bertuccio, ține minte cuvintele mele, căci și eu le-am auzit rostite adeseori de abatele Busoni : pentru orice rău există două leacuri : timpul și tăcerea. Acum, Bertuccio, lasă-mă să mă plimb o clipă prin grădină. Ceea ce pentru dumneata, ca actor al scenei petrecute, a însemnat o zguduire adîncă, pentru mine va însemna un simțămînt aproape plăcut și va spori prețul proprietății acesteia. Vezi tu, dragă Bertuccio, arbo-

rii nu plac decît pentru că fac umbră, și umbra, ea însăși, nu place decît pentru că este plină de visare și de năluciri. Iată că am cumpărat o grădină închipuindu-mi că-mi cumpăr o simplă ogradă împrejmuită de ziduri, și n-a fost de loc așa : pe neașteptate, ograda s-a nimerit să fie o grădină plină de fantome, care nu erau trecute în contract. Mie îmi plac fantele. N-am auzit niciodată spunîndu-se că morții ar fi făcut în șase mii de ani atîtea rele cîte fac cei vii într-o singură zi. Du-te și culcă-te liniștit, Bertuccio. Dacă duhovnicul îți va fi mai puțin îngăduitor în clipa de pe urmă decît a fost abatele Busoni, cheamă-mă pe mine, de voi mai fi în viață, și-ți voi găsi cuvinte să-ți legene cu blîndețe sufletul în clipa cînd va fi gata s-a pornească la drum pentru greaua călătorie care se cheamă veșnicia.

Bertuccio se înclină cu respect și plecă oftînd.

Monte-Cristo rămase singur ; apoi făcu patru pași înainte, murmurînd :

— Aici, lîngă platanul ăsta, e groapa unde a fost depus prîncul ; dincolo e porțița prin care se intră în grădină ; în colțul de colo e scara dosnică ducînd în camera de culcare. Nu cred să mai am nevoie să-mi notez toate astea în carnet, căci iată înaintea ochilor mei, în jurul meu, sub picioarele mele, planul în relief, planul viu.

După un ultim ocol prin grădină, Monte-Cristo o porni spre trăsura. Văzîndu-l gînditor, Bertuccio se urcă în tăcere pe capră, lîngă vizitiu.

Trăsura porni spre Paris.

În aceeași seară, sosind în palatul de pe Champs Elysées, contele de Monte-Cristo își vizită întreaga locuință, așa cum ar fi făcut-o cineva care ar fi cunoscut-o de multă vreme ; deși mergea înainte, el nu deschise nici o singură ușa în locuialta, și nu porni pe nici o scară sau pe nici un coridor care să nu-l ducă exact acolo unde voia să

meargă. În vizita aceasta nocturnă, îl însoțea Ali. Contele îi dădu lui Bertuccio mai multe ordine în legătură cu înfrumusețarea și cu noua împărțire a locuinței. Apoi, scoțându-și ceasornicul, îi spuse nubianului care îl asculta cu atenție :

— Acum e unsprezece și jumătate ; Haydée trebuie să sosească dintr-o clipă în alta. Au fost înștiințate cameristele franceze ?

Ali întinse mîna spre apartamentul destinat frumoasei grecoalice, care era atît de izolat, încît, — acoperind ușa cu o draperie, — puteai să vizitezi întreaga casă fără să bănuiești măcar că acolo se mai află un salon și două camere locuite. Ali întinse deci mîna spre apartament, arătă numărul trei cu degetele mîinii stîngi și tot pe palma întinsă își sprijini capul și închise ochii ca și cum ar fi dormit.

— O așteaptă în dormitor trei femei, nu-i așa ? spuse Monte-Cristo, obișnuit cu felul de a vorbi al nubianului.

— Da, făcu Ali clătîinind din cap de sus în jos.

— Doamna va fi obosită în seara asta, continuă Monte-Cristo, și fără îndoială că va dori să doarmă. Să n-o siliți să vorbească ; cameristele franceze trebuie doar să-și salute noua stăpînă și apoi să se retragă ; să ai grijă ca însoțitoarea greacă să nu comunice de loc cu franțuzoaicele.

Ali se înclină.

Peste cîtăva vreme se auzi un glas strigîndu-l pe portar ; poarta se deschise, o trăsură trecu huruind pe alee și se opri în fața peronului. Contele coborî ; ușița trăsorii fusese deschisă. Monte-Cristo întinse mîna unei tinere femei înfășurată într-o mantie de mătase verde, brodată cu aur, care îi acoperea chipul.

Tinăra prinse mîna care i se întinsese, o sărută cu oarecare dragoste și respect și rosti cîteva cuvinte pline de căldură, cărora Monte-Cristo le răspunse cu o blîndă gravitate, în limba sonoră pusă de bătrînul Homer în gura zeilor săi.

Apoi Ali porni înainte purtînd o torță de ceară trandafirie iar tînăra, care nu era alta decît frumoasa grecoaică, însoțitoarea lui Monte-Cristo din Italia, fu condusă în apartamentul ei, pe cînd contele se retrase în apartamentul care îi era rezervat.

La o jumătate de oră după miezul nopții, toate luminile erau stinse în casă și s-ar fi putut crede că toată lumea dormea.

Capitolul XI

CREDITUL NELIMITAT

A doua zi, pe la orele două după amiază, o caleaşcă trasă de doi cai englezeşti nespus de frumoşi se opri în faţa porţii lui Monte-Cristo. Un om îmbrăcat într-o haină albastră, cu nasturi de mătase din aceeaşi culoare, cu o vestă albă brăzdată de un lanţ de aur uriaş şi cu pantaloni de culoarea alunei, scoase capul prin uşiţa caleştii pe al cărei panou era zugrăvită o coroană de baron, şi-şi trimise groomul să-l întrebe pe portar dacă contele de Monte-Cristo era acasă.

Noul venit avea părul atît de negru şi atît de coborît spre sprîncene, încît cu greu l-ai fi putut crede natural, mai ales că nu părea de loc potrivit cu zbîrciturile de sub ochi pe care nu izbutea să şi le ascundă. Omul avea vreo cincizeci — cincizeci şi cinci de ani, deşi căuta să pară numai de patruzeci.

Aşteptînd răspunsul, noul venit cerceta cu o atenţie deosebit de minuţioasă, — cu neobrăzare aproape, — exteriorul casei, ce se zărea din grădină şi livrelele cîtorva servitori care puteau fi văzuţi trecînd de colo-colo. În ochii noului venit licărea mai mult viclenie decît inteligenţă. Buzele lui erau atît de subţiri, încît în loc să iasă în afară îi intrau în gură. În sfîrşit, lăţimea şi proeminenţa pomelilor — semn sigur de şiretenie — teşitura frunţii, umflăturile tîmpelor depăşind cu mult lărgimea urechilor prea

puțin aristocratice, puteau vădi, pentru orice fizionomist, caracterul aproape respingător al personajului acestuia, care lua ochii lumii prin caii lui deosebit de frumoși, prin diamantul enorm de la cămașă și prin panglica roșie care i se întindea de la o butonieră la alta a hainei.

Groomul bătu în geamul portarului și întrebă :

— Aici locuiește domnul conte de Monte-Cristo ?

— Excelența sa locuiește aici, răspunse portarul, dar...
Și îl întrebă din ochi pe Ali.

Ali făcu un semn negativ.

— Dar ?... întrebă groomul.

— Dar excelența sa nu primește, răspunse portarul.

— Atunci, iată cartea de vizită a stăpînului meu, domnul baron Danglars. Dați-i-o contelui de Monte-Cristo și spuneți-i că, trecînd spre Cameră, stăpînul meu s-a abătut pe aici ca să aibă onoarea să-l vadă.

— Eu nu-i vorbesc excelenței sale, spuse portarul ; o să-i comunice valetul tot ce mi-ai spus.

Groomul se reîntoarse la trăsură.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă Danglars.

Băiatul, cam rușinat de lecția primită, îi comunică stăpînului său răspunsul portarului.

— Va să zică domnul acesta e un prinț căruia i se spune excelență și căruia numai valetul are dreptul să-i vorbească. Nu-i nimic ; din moment ce are credit la mine, o să-l văd cînd o să aibă nevoie de bani.

Și spunînd acestea, Danglars se trînti în fundul trăsurii strigîndu-i vizitiului în așa fel încît să poată fi auzit pînă în partea cealaltă a străzii :

— La Camera Deputaților !

Printr-un stor al pavilionului, Monte-Cristo, anunțat la timp, îl privise și îl studiasse pe baron cu ajutorul unui ochean dintre cele mai bune și cu tot atîta atenție cu cîtă cercetase Danglars casa, grădina și livrelele valetilor.

— Hotărît lucru, urită creatură mai e omul ăsta ! își spuse el cu dezgust, punîndu-și ocheanul la loc, în teaca

de fildes... Cum de nu văd oamenii în el, de la prima vedere, șarpele cu fruntea turtită, uliul cu țeasta bombată și șoimul negru cu cioc ascuțit !

— Ali, strigă el apoi, bătînd într-un gong de aramă. Ali se ivi.

— Cheamă-l pe Bertuccio, adăugă Monte-Cristo.

În aceeași clipă Bertuccio intră.

— Excelența voastră m-a chemat ? întrebă intendentul.

— Da, îi răspunse contele. Ai văzut caii care s-au oprit mai adineauri la poartă ?

— Sigur că i-am văzut, excelență. Sînt foarte frumoși.

— Cum se face atunci, spuse Monte-Cristo încruntîndu-și sprîncenele, cum se face că eu ți-am cerut cei mai frumoși cai din Paris și că mai există în Paris alți doi cai la fel de frumoși ca ai mei ? Cum să face că ei nu sînt în grajdurile mele ?

Văzînd încruntarea sprîncenelor și auzînd tonul aspru al vocii, Ali plecă fruntea.

— Nu-i vina ta, bunul meu Ali, spuse în arabă Monte-Cristo, cu o blîndețe pe care nu s-ar fi așteptat nimeni să i-o găsească nici în glas și nici pe chip. Tu nu te pricepi la cai englezești.

Figura lui Ali se însenină.

— Domnule conte, spuse Bertuccio, caii despre care vorbești nu erau de vînzare.

Monte-Cristo înălță din umeri :

— Află, domnule intendent, că totul e de vînzare pentru cine știe să plătească bine.

— Domnul Danglars i-a plătit șaisprezece mii de franci, domnule conte.

— Atunci, trebuia să-i oferi treizeci și două de mii ; eke bancher și un bancher nu scapă niciodată prilejul să-și dubleze capitalul.

— Domnul conte vorbește serios ? întrebă Bertuccio.

Monte-Cristo își privi intendentul, ca un om uimit că îndrăznește cineva să-i pună o întrebare.

— Deseară am de făcut o vizită, spuse el. Vreau să găsesc înhămați la trăsura mea, cu hamuri noi, cei doi cai despre care vorbesc.

Bertuccio se retrase salutînd. Dar lingă ușa, se opri :

— La ce oră dorește excelența voastră să facă vizita ?

— La cinci, spuse Monte-Cristo.

— Atrag atenția excelenței voastre că acum e ora două, cuteză intendentul.

— Știu, se mulțumi să-i răspundă Monte-Cristo.

Apoi, întorcîndu-se către Ali, îi spuse :

— Pune să fie trecuți toți caii pe dinaintea doamnei ca să-i aleagă pe cei ce-i vor plăcea mai mult. Întreab-o dacă dorește să ia masa împreună cu mine ; dacă n-are nimic împotrivă, masa să fie servită în apartamentul ei. Acum, du-te. Iar cînd ajungi jos, trimite-mi valetul.

Abia dispăruse Ali, cînd valetul intră.

— Baptistin, îi spuse contele, ești de un an de zile în serviciul meu ; acesta e timpul de încercare pe care îl pun de obicei oamenilor mei ! De dumneata sînt mulțumit.

Baptistin se înclină.

— Rămîne de știut dacă și dumneata ești mulțumit de mine.

— Vai, domnule conte ! se grăbi să răspundă Baptistin.

— Ascultă pînă la capăt, urmă contele. Cîștigi o mie cinci sute de franci pe an, adică leaful unui ofițer vrednic și viteaz care-și riscă viața în fiecare zi ; ai o masă cum și-ar dori să aibă mulți șefi de birou, slujbași nefericiți, mult mai ocupați decît dumneata. Deși ești servitor, ai dumneata însuși servitori care îți îngrijesc rufe și hainele, și în afară de cei o mie cinci sute de franci pe care ți-i plătesc, îmi mai furi, la cumpărăturile făcute pentru îmbrăcămîntea mea, aproape încă o mie cinci sute de franci pe an.

— Excelență !

— Nu mă plîng, Baptistin ; e firesc să fie așa. Aș vrea, totuși, ca lucrurile să se oprească aici. N-ai să găsești nică-

ieri un post asemănător cu acela pe care ți l-a dăruit norocul. Nu-mi bat niciodată slugile, nu înjur niciodată, nu mă înfurii niciodată, iert întotdeauna o greșeală, însă nu iert niciodată o neglijență sau o uitare. Poruncile mele sînt de obicei scurte, dar limpezi și precise ; îmi place mai bine să le repet de două și chiar de trei ori, decît să le văd înțelese pe dos. Sînt destul de bogat ca să știu tot ce vreau să știu, și te previn că sînt foarte curios. Dacă voi afla deci că ai vorbit despre mine, fie lucruri bune, fie lucruri rele, că mi-ai discutat faptele, că mi-ai supravegheat purtarea, ai să fii dat afară imediat. Nu-mi previn servitorii decît o singură dată ; iată-te prevenit ; poți să pleci !

Baptistin se înclină și făcu trei sau patru pași, gata să plece.

— Ascultă, urmă contele, uitasem să-ți spun că în fiecare an pun deoparte o anumită sumă de bani pentru oamenii mei. Ceî concediați pierd banii aceștia, care le revin celor ce rămîn pentru a se bucura de ei după moartea mea. S-a împlinit un an de cînd ești în slujba mea. Averea dumitale a început să se înfiripe. Sporește-o !

Cuvîntarea asta, ținută în fața lui Ali care stătea nepăsător fiindcă nu pricepea o boabă franțuzească, avu asupra lui Baptistin un efect lesne de înțeles pentru cei ce au studiat fiziologia servitorului francez.

— Voi încerca să mă conformez întru totul dorințelor excelenței voastre, răspunse el. Mă voi forma, luîndu-l ca pildă pe Ali.

— Nu-i nevoie, spuse Monte-Cristo, cu o răceală de marmoră. Ali are și multe lipsuri amestecate printre însușiri ; nu-l lua drept exemplu, căci Ali e o excepție ; el nu-i plătit, nu e servitor, ci e sclavul meu, ciinele meu ; dacă nu și-ar face datoria, nu l-aș alunga, ci l-aș ucide.

Baptistin făcu ochii mari.

— Te îndoiești de asta ? întrebă Monte-Cristo.

Și îi repetă lui Ali aceleași cuvinte pe care i le spusese în franțuzește lui Baptistin.

Ali ascultă, zimbi, se apropie de stăpînul său, puse un genunchi la pămînt și îi sărută mîna, respectuos.

Adausul acesta la lecție îl uimi la culme pe valet.

Contele îi făcu semn lui Baptistin să plece și lui Ali să-l urmeze. Trecură amîndoi în cabinet și vorbiră acolo vreme îndelungată.

La orele cinci, contele bătu de trei ori în gong. O bătaie îl chema pe Ali, două pe Baptistin, trei pe Bertuccio.

Intendentul intră.

— Caii mei ! spuse Monte-Cristo.

— Sînt la trăsură, excelență, răspunse Bertuccio. Să vă însoțesc ?

— Nu. Să meargă numai vizitiul, Baptistin și Ali.

Coborînd, Monte-Cristo văzu înhămați la trăsura sa trăpașii pe care îi admirase dimineața la trăsura lui Danglars.

Trecînd pe lîngă ei, le aruncă o privire.

— Sînt într-adevăr frumoși. Bine ai făcut că i-ai cumpărat : atîta doar că ai cam întîrziat.

— Excelență, spuse Bertuccio, nu mi-a fost de loc ușor să-i capăt. Au costat o avere.

— Și pentru asta caii nu mai sînt frumoși ? întrebă Monte-Cristo înălțînd din umeri.

— Dacă excelența voastră e mulțumită, spuse Bertuccio, atunci totul e bine. Unde merge excelența voastră ?

— În Chaussée d'Antin, la domnul baron Danglars.

Discuția aceasta avea loc pe peron. Bertuccio făcu un pas, cu gînd să coboare prima treaptă.

— Mai stai, îl opri Monte-Cristo. Am nevoie de un teren pe țărmul mării, în Normandia de pildă, între Le Havre și Boulogne. După cum vezi, îți las destul spațiu să alegi. Pe domeniul acesta o să trebuiască să existe un mic port, un golfuleț unde să poată intra și rămîne corveta mea ; ea n-are nevoie decît de o adîncime de vreo cinci metri. Vasul va trebui să fie gata de plecare, la orice oră din zi sau din noapte, cînd îi voi da semnalul. Interesează-te

pe la toți notarii despre o astfel de proprietate ; cînd vei afla ceva, du-te s-o vezi și, dacă vei fi mulțumit, cum-păr-o pe numele dumatăle. Corveta e acum în drum spre Fécamp, nu-i așa ?

— Chiar în seara cînd am părăsit Marsilia am văzut-o pornind în larg.

— Și iahtul ?

— Iahtul a primit ordin să rămînă la Martigues.

— Bine ! Să mai scrii din cînd în cînd căpitanilor, ca să nu-i lași să doarmă.

— Dar în privința vasului cu aburi ?

— A vasului de la Châlons ?

— Da.

— Aceleași ordine ca și pentru cele două corăbii cu pinze.

— Bine.

— De îndată ce cumperi proprietatea de la țarmul mării, să rînduiești popasuri din zece în zece leghe, pe drumul spre nord și pe drumul spre sud.

— Excelența voastră se poate bizui pe mine.

Contele făcu un semn de mulțumire, coborî treptele și sări în trăsura care, trasă de minunații trăpași nu se opri decît în fața locuinței bancherului.

Danglars prezida o comisie pentru construirea unei căi ferate, cînd i se anunță vizita lui Monte-Cristo. De altfel, ședința era pe sfîrșite.

Auzind numele contelui, bancherul se ridică.

— Domnilor, spuse el adresîndu-se colegilor săi — dintre care mulți erau membri onorabili ai uneia sau alteia dintre Camere — iertați-mă că vă părăsesc astfel. Dar, închipuiți-vă, casa Thompson & French, din Roma, îmi trimite un anume conte de Monte-Cristo, deschizîndu-i la mine credit nelimitat. E gluma cea mai nostimă pe care corespondenții mei din străinătate și-au îngăduit vreodată să mi-o facă. Pe cîntea mea, vă dați seama ce curiozitate m-a cuprins și mă stăpînește încă. Am trecut azi dimineață

pe la așa-zisul conte. Dacă ar fi un conte adevărat, vă închipuiți că n-ar avea atita avere. Domnul nu primea musafiri. Cum vi se pare ? Nu-i așa că jupîn Monte-Cristo își dă aere de altetă sau de femeie frumoasă ? Altminteri, casa situată pe Champs-Élysées și care e a lui, după cite am aflat, mi s-a părut curățică. Dar un credit nelimitat, urmă Danglars zîmbind cu zîmbetul lui răutăcios, cere ca bancherul la care este deschis să fie tare pretențios. Mă grăbesc deci să-mi văd omul. Cred că vor să mă înșele. Dar habar n-au cu cine au de-a face. O să rîdă mai bine cine va rîde la urmă.

Terminînd de spus cuvintele acestea cu o afectare care-i umfla nările, baronul își părăsi oaspeții și trecu într-un salon alb și auriu care stîrnea multă vîlvă în Chaussée d'Antin.

Acî poruncise să fie primit oaspetele, pentru a-i lua ochii din prima clipă.

Contele stătea în picioare privind cîteva copii de Albane și de Fattore, vîndute bancherului drept originale, și care, așa, copii cum erau, nu se potriveau de loc cu zorzoanele de aur și de toate culorile care împodobeau tavanul.

La zgomotul pe care Danglars îl făcu intrînd, contele se întoarse.

Danglars salută cu o ușoară înclinare a capului și-i făcu semn contelui să ia loc într-un fotoliu de lemn poleit și îmbrăcat în mătase albă brodată cu aur.

Contele se așază.

— Cu domnul de Monte-Cristo am cîntea să vorbesc ?

— Iar eu am cîntea să-i vorbesc domnului baron Danglars, cavalier al Legiunii de Onoare, membru al Camerei Deputaților ?

Monte-Cristo înșirase toate titlurile scrise pe cartea de vizită a baronului.

Danglars simți pișcătura și-și mușcă buzele.

— Iertați-mă, domnule, că nu v-am dat de la început titlul sub care ați fost anunțat ; dar știți, trăim sub un

guvernămînt popular, iar eu sînt un reprezentant al intereselor poporului.

— Astfel că, deşi vă păstraţi deprinderea de a vă numi baron, aţi pierdut-o pe aceea de a le spune altora conte, răspunse Monte-Cristo.

— Eu unul, nu ţin de loc nici măcar la titlul meu, domnule, răspunse Danglars nepăsător. M-au făcut baron şi cavaler al Legiunii de Onoare pentru cîteva servicii aduse, dar...

— Dar aţi abdicat de la titluri aşa cum au făcut pe vremuri domnii de Montmorency şi de Lafayette ? Era o pildă bună de urmat, domnule.

— Nu e tocmai aşa, răspunse Danglars stînjedit ; pentru servitori, înţelegeţi...

— Da, pentru oamenii dumneavoastră sînteţi „*monseniorul*“, pentru ziarişti sînteţi „*domnul*“, pentru alegători sînteţi „*cetăţeanul*“ Danglars. Nuanţele astea sînt foarte potrivite unui guvernămînt constituţional. Le înţeleg perfect.

Danglars îşi muşcă buzele. Dîndu-şi seama că pe terenul acesta era mai slab decît Monte-Cristo, încercă să revină pe un teren mai bine cunoscut.

— Domnule conte, spuse el înclinîndu-se, am primit o scrisoare de înştiinţare din partea firmei Thomposn & Frêch.

— Sînt încîntat, domnule baron. Daţi-mi voie să vă spun aşa cum vă spun oamenii dumneavoastră. E un obicei prost, luat din ţările unde mai sînt încă baroni, tocmai pentru că nu se mai fac alţii. Vă spuneam că sînt încîntat ; nu voi mai avea nevoie să mă prezint eu însumi, aşa că sînt scutit de un lucru stînjenitor. Aşadar, aţi primit o scrisoare de înştiinţare ?

— Da, răspunse Danglars : vă mărturisesc însă că nu i-am înţeles prea bine sensul.

— Nu, zău !

- Și chiar am avut cinstea să trec pe la dumneavoastră ca să vă cer unele lămuriri.
- Cereți-le, domnule. Iată-mă, sint gata să vă ascult.
- Scrisoarea cred că o am la mine, spuse Danglars (și o căută prin buzunare), da, iat-o ; scrisoarea aceasta îi deschide domnului conte de Monte-Cristo un credit nelimitat asupra casei mele.
- Și ce vi se pare nelămurit în asta, domnule baron ?
- Nimic, domnule ; doar cuvîntul *nelimitat*...
- Oare nu-i un cuvînt bine scris franțuzește ?... Înțelegeți, l-au scris niște anglo-germani...
- Ba da, domnule, din punct de vedere gramatical, n-am nimic de zis, dar din punct de vedere contabil, se schimbă lucrurile.
- Oare casa Thompson & French nu e absolut sigură, după părerea dumneavoastră, domnule baron ? întrebă Monte-Cristo, prefăcîndu-se cît putea mai naiv. Drace ! Asta m-ar indispuce, fiindcă am ceva capital depus la ei.
- Nu, nu ! E absolut sigură, răspunse Danglars cu un zîmbet aproape batjocoritor ; dar sensul cuvîntului *nelimitat*, în materie de finanțe, e atît de vag...
- Pe cît e de... nelimitat, nu-i așa ? întrebă Monte-Cristo.
- Tocmai asta voiam să vă spun și eu, domnule. Vag însă înseamnă nesigur și, cum spune înțeleptul, cînd e vorba de un lucru nesigur, abține-te.
- Cu alte cuvinte, dacă firma Thompson & French are chef să facă prostii, firma Danglars n-are de gînd să-i urmeze pilda.
- Cum asta, domnule conte !
- Da, fără îndoială ; domnii Thompson & French fac afaceri fără cifre ; dar domnul Danglars are o limită pentru afacerile lui ; e un înțelept, cum spunea mai adineauri.
- Domnule, răspunse bancherul cu trufie, nimeni încă nu mi-a numărat banii din casă.

— Atunci se pare că voi începe s o fac eu, răspunse Monte-Cristo, cu răceală.

— Ce vă face să credeți asta ?

— Lămuririle pe care mi le cereți, domnule, și care seamănă foarte bine a șovăieli...

Danglars își mușcă buzele ; era pentru a doua oară când se simțea învins de omul acesta și acum chiar pe un teren propriu. Politețea lui batjocoritoare era prefăcută și atingea îndeaproape limita numită neobrăzare.

Monte-Cristo, dimpotrivă, zîmbea cît putea mai grațios și avea, atunci când voia, un aer naiv care îi dădea multe avantaje.

— În sfîrșit, domnule spuse Danglars, după o clipă de tăcere, am să încerc să mă fac înțeles, rugîndu-vă să fixați dumneavoastră înșivă suma pe care doriți să o luați de la mine.

— Domnule, răspunse Monte-Cristo hotărît să nu dea înapoi nici cu un deget măcar, dacă am cerut un credit nelimitat asupra dumatile, e tocmai pentru că nu știam exact de ce sume voi avea nevoie.

Bancherul crezu că în sfîrșit sosise momentul să învingă ; se răsturnă în fotoliu și spuse, zîmbind greoi, și trufaș :

— Nu vă temeți să cereți oricît ; vă veți convinge că cifra casei Danglars, oricît de limitată ar fi ea, poate să mulțumească cele mai mari cerințe, și chiar dacă ați dori un milion...

— Poftim ? făcu Monte-Cristo.

— Spuneam un milion, repetă Danglars cu îndrăzneala prostiei.

— Ce să fac cu un milion ? întrebă contele. Dacă nu mi-ar fi trebuit decît un milion, nu mi-aș mai fi deschis credit pentru atîta lucru. Un milion ? Dar am totdeauna un milion în portofel sau în trusa de călătorie.

• Și Monte-Cristo scoase dintr-un carnetel în care își ținea cărțile de vizită două bonuri de câte cinci sute de mii de franci, fiecare plătitibil la purtător, din tezaurul statului.

Un om ca Danglars trebuia răpus, nu piscat. Lovitura de măciucă își făcu efectul ; bancherul se clătină, simțind că-i vine amețea. Holbă spre Monte-Cristo ochii rătați, cu orbita mărită peste măsură.

— Haide, haide, mărturisiți-mi că vă îndoiiți de casa Thompson & French, continuă Monte-Cristo. Doamne ! E cum nu se poate mai simplu ! Am prevăzut că o să se întâmple așa, și deși nu mă prea pricep la afaceri, mi-am luat unele măsuri. Poftim încă două scrisori, asemănătoare cu aceea adresată dumneavoastră. Una este de la firma Arestein & Eskoles din Viena, către domnul baron Rothschild, cealaltă este din partea casei Baring din Londra, către domnul Laffitte. Spuneți doar un cuvânt, domnule, și vă voi scăpa de orice grijă, ducându-mă la una sau la alta din aceste două case.

Lovitura își atinsese ținta : Danglars era învins. El deschise tremurînd scrisoarea din Germania și scrisoarea din Londra, pe care contele i le întindea cu vârful degetelor. Cercetă autenticitatea semnăturilor cu o minuțiozitate care ar fi putut să i se pară lui Monte-Cristo o insultă dacă n-ar fi ținut seama de buimăceala bancherului.

— Iată trei semnături care prețuiesc multe milioane, rosti Danglars ridicîndu-se ca pentru a saluta puterea aurului întruchipată în omul care se găsea dinaintea lui. Trei credite nelimitate asupra firmelor noastre ! Iertați-mă, domnule conte, dar deși nu am nici o umbră de neîncredere, sînt totuși uimit.

— O firmă ca a dumneavoastră n-ar trebui să se uimească într-atîta, spuse Monte-Cristo, politicos. Așadar, puteți să-mi trimiteți niște bani, nu-i așa ?

— Vorbiți, domnule conte ; sînt la ordinele dumneavoastră.

— Acum cînd ne înțelegem, urmă Monte-Cristo, fiindcă ne înțelegem, nu-i așa ?...

Danglars făcu un semn afirmativ din cap.

— Și nu mai sînteți de loc neîncrezător...

— Vai, domnule conte ! exclamă Danglars, n-am fost nici o clipă neîncrezător.

— Nu ; doreați numai o dovadă... Ei bine, acum cînd ne înțelegem, acum cînd nu mai sînteți neîncrezător, să fixăm, dacă vreți, o sumă generală pentru primul an : șase milioane, de pildă.

— Fie șase milioane ! răspunse Danglars, simțind că se sufocă.

— Dacă o să-mi trebuiască mai mult, urmă Monte-Cristo, nepăsător, o să punem mai mult ; dar cred că n-o să stau decît un an în Franța, și într-un an nu cred să depășesc cifră aceasta... În sfîrșit, o să vedem... Ca să începem, fiți bun și trimiteți-mi mîine cinci sute de mii de franci. Am să fiu acasă pînă la prînz. De altfel, chiar dacă n-am să fiu, îi voi lăsa intendentului meu o chitanță.

— Banii vor fi la dumneavoastră mîine la zece dimineața, domnule conte, răspunse Danglars. Doriți aur, bancnote, sau argint ?

— Jumătate aur, jumătate bancnote, vă rog.

Și contele se ridică.

— Trebuie să vă mărturiresc ceva, domnule conte, spuse Danglars la rîndul său ; credeam că știu fără greș toate marile averi din Europă. Și totuși, despre averea dumneavoastră, care mi se pare uriașă, vă mărturisesc că nu știu absolut nimic. E o avere recentă ?

— Nu, domnule, răspunse Monte-Cristo, dimpotrivă, e o avere foarte veche : un fel de comoară de familie pe care n-o putea atinge nimeni și căreia dobînzile adunate i-au triplat capitalul. Epoca fixată de testator a trecut abia acum cîțiva ani ; deci numai de cîțiva ani mă folosesc de ea și neștiința dumneavoastră e cu totul firească. De altfel o s-o cunoașteți mai bine în scurtă vreme.

Și contele își însoți cuvintele cu unul dintre zîmbetele palide care îl înspăimîntau atîta pe Franz d'Epinay.

— Cu gusturile și cu intențiile dumneavoastră, domnule, spuse Danglars, o să desfășurați în capitală un lux care ne va strivi pe noi aștai, bieții milionari mai mici : totuși, fiindcă mi-ați părut amator de pictură, căci v-am văzut privindu-mi tablourile cînd am intrat, vă cer îngăduința să vă arăt colecția mea : am numai tablouri vechi, numai tablouri de maestri garantați ; modernii nu-mi plac.

— Aveți dreptate, fiindcă modernii au, în general, o mare lipsă : n-au avut încă timp să se învechească.

— Aș putea să vă arăt cîteva statui de Thorwaldsen, de Bartoloni, de Canova, toți artiști străini. După cum vedeți, artiștii francezi nu-mi plac.

— Aveți dreptate să-i nedreptățiți, domnule. Vă sînt compatrioți.

— Toate astea însă, vi le arăt mai tîrziu, cînd o să ne cunoaștem mai bine. Pentru astăzi, am să mă mulțumesc, binenîteles dacă-mi îngăduiți, să vă prezint doamnei baroane Danglars. Iertați-mi graba domnule conte, dar un client ca dumneavoastră aproape că face parte din familie.

Monte-Cristo se înclină în semn că primea cîntea pe care voia să i-o facă bancherul.

Danglars sună ; se ivi un lacheu înveșmîntat într-o livrea strălucitoare.

— Doamna baroană e acasă ? întrebă Danglars.

— Da, domnule baron, răspunse lacheul.

— Singură ?

— Nu. Doamna are oaspeți.

— N-o să vă supere dacă am să vă fac cunoștință de față cu cineva, nu-î așa, domnule conte ? Nu sînteți incognito ?

— Nu, domnule baron, zîmbi Monte-Cristo ; nu-mi recunosc dreptul acesta.

— Cine e la doamna ? Domnul Debray ? întrebă Danglars cu o voioșie care-l făcu să zîmbească în sine

pe Monte-Cristo, cunosător al tainelor străvezii din casa bancherului.

— Domnul Debray, da, domnule baron, răspunse lacheul.

Danglars făcu un semn din cap.

Apoi, întorcându-se spre Monte-Cristo, îi spuse :

— Domnul Lucien Debray e un vechi prieten de-al nostru. E secretarul particular al ministrului de interne. Cît despre soția mea, ea și-a încălcat rangul, căsătorindu-se cu mine, căci se trage dintr-o familie străveche : născută Servières, văduvă din prima căsătorie a domnului colonel marchiz de Nargonne.

— Pe doamna Danglars n-am avut cinstea s-o cunosc. Dar pe domnul Lucien Debray l-am mai întîlnit.

— Cum se poate ? făcu Danglars. Unde ?

— La domnul de Morcerf.

— Îl cunoașteți pe micul viconte ? întrebă Danglars.

— Ne-am cunoscut la Roma, în timpul carnavalului.

— Da, da ! își aminti Danglars. Mi se pare că am auzit vorbindu-se despre o aventură ciudată, cu niște bandiți, niște hoți, în ruine ! ? A fost salvat printr-o minune. Cred că i-a povestit ceva nevestei și fiicei mele, cînd s-a reîntors din Italia.

— Doamna baroană vă așteaptă ! anunță lacheul.

— Merg eu înainte, să vă arăt drumul, spuse Danglars înclinîndu-se.

— Iar eu vă urmez, răspunse Monte-Cristo.

Capitolul XII

TRĂPAȘII SURI-ROTAȚI

Baronul, urmat de conte, străbătu un lung șir de apartamente remarcabile prin luxul greoi și prin măreția lor de prost gust, și ajunse pînă la budoarul doamnei Danglars, o încăpere mică, octogonală, tapisată cu saten trandafiriu acoperit cu muselină de India. Fotoliile din budoar erau făcute din lemn vechi aurit, și din stofă veche. Deasupra ușilor erau zugrăvite scene pastorale în genul lui Boucher. În sfîrșit, două frumoase pasteluri — în medalion — potrivite cu restul mobilelor, făceau din cămăruța aceasta singura încăpere mai deosebită din palat. E drept că budoarul scăpase din planul general întocmit de Danglars și de arhitectul său, una dintre cele mai de seamă și mai vestite celebrități ale imperiului, și că numai baroana și cu Lucien Debray se ocupaseră cu împodobirea lui. De aceea, lui Danglars, mare admirator al trecutului, așa cum îl înțelegeau oficialitățile Directoratului, îi era silă de cuibul acesta drăguț, unde nu era primit, de altfel, decît cu condiția să-și justifice venirea aducînd pe cîte cineva. Așadar, în realitate nu Danglars prezenta ci, dimpotrivă, el era prezentat, și era bine sau rău primit, după cum obrazul oaspetelui îi era plăcut sau neplăcut baronesei.

Doamna Danglars, despre a cărei frumusețe se mai putea încă vorbi în ciuda celor treizeci și șase de ani ai

ei, stătea la pian — o capodoperă de lemn încrustat — în timp ce Lucien Debray, așezat la o masă, răsfoia un album.

Înainte de sosire, Lucien avusese timp să-i povestească baroanei multe lucruri despre conte. Ne amintim cât îi impresionase Monte-Cristo pe ceilalți oaspeți, în timpul dejunului de la Albert. Impresia aceasta nu se ștersese încă din sufletul lui Debray, oricât de puțin sensibil era el, și informațiile pe care le dăduse baroanei asupra contelui dovedeau lucrul acesta. Curiozitatea doamnei Danglars, stîrnită de vechile amănunte aflate de la Morcerf și de noile amănunte date de Lucien, ajunsese la culme. De aceea, aranjamentul cu pianul și cu albumul nu era decît una din micile viclenii lumești sub care se ascundea o mare prevedere. Baroneasa îl primi deci pe domnul Danglars cu zîmbetul pe buze, lucru neobișnuit din partea ei. Iar contele primi, în schimbul salutului său, o plecăciune ceremonioasă, dar plină totodată de grație.

Lucien, la rîndul său, schimbă un salut prietenesc cu Monte-Cristo și un gest de intimitate cu Danglars.

— Draga mea, spuse Danglars, dă-mi voie să-ți prezint pe domnul conte de Monte-Cristo, care mi-a fost trimis de corespondenții mei din Roma cu recomandările cele mai stăruitoare. Mi-e de ajuns să spun doar un cuvînt ca să fac din domnia sa, într-o clipă, odorul tuturor femeilor frumoase de la noi : a venit la Paris cu gînd să rămînă un an și să cheltuiască șase milioane în acest răstimp. Asta înseamnă o serie de baluri, de ospețe, de petreceri, la care nădăjduiesc că domnul conte nu ne va uita, după cum nici noi nu-l vom uita la micile noastre petreceri.

Deși prezentarea fusese lăudăroasă într-un mod destul de grosolan, sosirea la Paris a unui prinț, este în general un lucru destul de rar, așa că doamna Danglars îl privi pe Monte-Cristo cu oarecare interes.

— Cînd ați sosit, domnule ?... întrebă baroana.

— Ieri dimineață, doamnă.

— 'Și, potrivit obiceiului dumneavoastră, după cîte am aflat, veniți de la capătul lumii ?

— De data aceasta vin numai de la Cadix, doamnă.

— Ați nimerit într-un timp groaznic ! Parisul e degustător în timpul verii. Nu sînt nici baluri, nici reuniuni, nici serbări. Opera italiană e la Londra, opera franceză e oriunde, numai la Paris, nu ; cît despre Teatrul Francez, știți că nu e de găsit nicăieri. Ne rămîn deci, în loc de orice altă distracție, cîteva curse nenorocite la Champ de Mars și la Satory. Veți avea cai la curse, domnule conte ?

— Eu, doamnă, spuse Monte-Cristo, voi face tot ce se obișnuiește la Paris, dacă voi avea fericirea să găsesc pe cineva care să mă informeze cum trebuie asupra obiceiurilor franțuzești.

— Vă plac caii, domnule conte ?

— Mi-am petrecut o parte din viață în Orient, doamnă, și, după cum știți, orientalii prețuiesc numai două lucruri pe lume : noblețea cailor și frumusețea femeilor.

— Vai, domnule conte, spuse baroana, ar fi trebuit să fiți mai curtenitor și să puneți femeile în primul rînd.

— Vedeți, doamnă, că aveam dreptate mai adineauri cînd îmi doream un preceptor care să mă călăuzească în obiceiurile franțuzești.

În aceeași clipă camerista favorită a baroanei Danglars intră, și apropiindu-se de stăpîna sa, îl șopti cîteva cuvinte la ureche.

Doamna Danglars păli.

— Cu neputință, spuse ea.

— Și totuși, este adevărul adevărat, doamnă, răspunse camerista.

Doamna Danglars se întoarse spre soțul ei.

— E adevărat, domnule ?

— Ce ? întrebă Danglars tulburat de-a binelea.

— Ceea ce-mi spune fata...

— Și ce-ți spune ?

— Spune că atunci cînd vizitiul a vrut să-mi înhame caii la trăsură, nu i-a mai găsit în grajd ; te întreb, ce înseamnă asta ?

— Draga mea, spuse Danglars, ascultă-mă...

— Te ascult, fiindcă sînt curioasă să văd ce-o să-mi spui ; am să-i fac judecători pe domnii aceştia, am să încep prin a le spune cum stau lucrurile. Domnilor, continuă baroana, domnul baron Danglars are zece cai în grajd ; doi dintre aceşti zece cai sînt ai mei, doi trăpaşi minunaţi, cei mai frumoşi cai din Paris : îi ştii, domnule Debray, pe surii mei rotaţi ! Ei bine, tocmai cînd doamna de Villefort mi-a cerut cu împrumut trăsura, şi cînd i-am făgăduit-o ca să meargă mîine cu ea la Bois, iată că cei doi cai nu mai sînt de găsit ! Domnul Danglars o fi avut prilejul să cîştige vreo cîteva mii de franci de pe urma lor, şi i-o fi vîndut. Doamne ! Josnică rasă mai e şi rasa asta a speculatorilor !

— Draga mea, răspunse Danglars, caii erau prea aprigi, abia aveau patru ani şi mă temeam groaznic pentru dumneata.

— Ei, domnule ! făcu baroana ; ştii bine că de o lună îl am pe cel mai bun vizitiu din Paris, dacă nu cumva îl vei fi vîndut şi pe el o dată cu caii.

— Scumpa mea, o să-ţi găsesc alţii asemănători, ba chiar şi mai frumoşi, dacă există ; dar numai să fie cai blînzii, liniştiţi, şi să nu mă îngrijoreze atîta.

Baroana ridică din umeri cu un aer de adîncă silă.

Danglars păru că nu ia în seamă gestul acesta mai mult decît conjugal, şi, întorcîndu-se spre Monte-Cristo, îi spuse :

— Zău, îmi pară rău că nu v-am cunoscut mai demult, domnule conte ; vă aranjaţi casa ?

— Da, răspunse contele.

— Vi i-aş fi propus dumneavoastră. Închipuţi-vă că i-am dat pe nimica toată, dar, cum vă spuneam, voiam să scap de ei ; sînt cai pentru un bărbat tînăr.

— Domnule, răspunse contele, vă mulțumesc ; dar mi-am cumpărat azi dimineață cai destul de buni și nu prea scumpi. Domnule Debray, dumneavoastră sînteți cunosător, nu-i așa ? la priviți-i !

În timp ce Debray se apropia de fereastră, Danglars veni lîngă soția sa.

— Închipuiește-ți, draga mea, îi șopti el, că mi s-a dat un preț nemaipomenit pentru trăsura. Nu știu ce ne-bun, dornic să se ruineze, și-a trimis azi dimineață intendentul la mine ; fapt este însă că am cîștigat șaisprezece mii de franci din afacerea asta. Nu te îmbufna, am să-ți dau ție patru mii din ei, și am să-i dau și Eugéniei două mii.

Doamna Danglars aruncă soțului ei o privire strivitoare.

— Doamne ! se minună Debray.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă baroana.

— Nu, nu mă înșel, sînt chiar caii dumneavoastră, proprii dumneavoastră cai, înhămați la trăsura contelui.

— Surii mei rotați ! strigă doamna Danglars.

Și se repezi spre fereastră.

— Într-adevăr, ei sînt ! spuse ea.

Danglars era uluit.

— Cum se poate ? întrebă Monte-Cristo, prefăcîndu-se mirat.

— De necrezut ! îngăimă bancherul.

Baroana îi șopti două cuvinte la ureche lui Debray, care, la rîndul său, se apropie de Monte-Cristo.

— Baroana vă întreabă cu cît v-a vîndut soțul ei caii.

— Nu prea știu, răspunse contele, e o surpriză pe care mi-a făcut-o intendentul meu... și, care m-a costat, cred, vreo treizeci de mii de franci.

Debray plecă să-i ducă doamnei baroane răspunsul.

Danglars era atît de palid și de buimăcit, încît contelui păru că i se face milă de el.

— Vedeți, îi spuse el, cât de nerecunoscătoare sînt femeile : atenția dumneavoastră n-a mișcat-o nici o clipă pe baroană ; nerecunoscătoare nu e bine spus, mai curînd s-ar potrivi nebune. Dar ce să-i faci ? Ne place totdeauna ce ne face rău ; de aceea, cel mai nimerit lucru, crede-mă, dragă baroane, e să le lași totdeauna să facă toate după capul lor ; dacă și-l sparg, cel puțin nu se pot învinovăți decît pe ele însele.

Danglars nu răspunse nimic, fiindcă prevedea o scenă grozavă, pe curînd ; sprîncenele doamnei baroane se încruntaseră, și, asemenea sprîncenelor lui Jupiter Olimpiannul, anunțau furtuna. Debray, simțind-o cum se dezlănțuie, pretextă că are treabă și plecă. Monte-Cristo, temîndu-se că dacă va rămîne mai mult, va strica poziția pe care socotea să o cucerească, o salută pe doamna Danglars și se retrase, lăsîndu-l pe baron în prada miniei soției.

— Bun ! gîndi Monte-Cristo, plecînd. Am ajuns unde voiam să ajung ; iată că am în mînă liniștea casei acesteia și voi putea cîștiga dintr-o singură lovitură și inima domnului și inima doamnei. Ce noroc ! Dar n-am făcut încă cunoștință cu domnișoara Eugénie Danglars, pe care aș fi ținut foarte mult s-o cunosc. Ei, urmă el zîmbind, iată-ne la Paris și avem destulă vreme înainte... O s-o cunosc eu mai tîrziu !...

Gîndind astfel, contele se urcă în trăsură și se reîntoarse acasă.

Peste două ceasuri, doamna Danglars primi din partea contelui de Monte-Cristo o scrisoare fermecătoare prin care acesta îi declara că nevoind să-și înceapă intrarea în lumea pariziană mîhnind o femeie frumoasă, o roagă să primească înapoi caii.

Caii aveau aceleași hamuri pe care baroana le văzuse de dimineață ; numai că acum, în mijlocul fiecărei rozete din dreptul urechilor, contele pusese să se coasă un diamant.

Și Danglars, de asemenea, primi o scrisoare.

Contele îi cerea îngăduința de a-și satisface față de baroană toana aceasta de milionar, rugîndu-l să-i ierte felul oriental în care îi înapoia cail.

Spre seară, Monte-Cristo plecă la Auteuil, însoțit de Ali.

A doua zi, pe la orele trei, Ali, chemat printr-un sunet de gong, intră în cabinetul contelui.

— Ali, îi spuse Monte-Cristo, mi-ai vorbit adeseori despre priceperea ta la aruncatul lațului.

Ali făcu semn că da și-și îndreptă spinarea, mîndru.

— Bine !... Ia, spune, ai putea să prinzi un bou cu lațul ?

Ali făcu semn din cap că ar putea.

— Un tigru ?

Ali făcu același semn.

— Un leu ?

Ali făcu gestul unui om care ar arunca un laț, și imită un muget înăbușit.

— Bine ! Înțeleg, spuse Monte-Cristo ; ai vînat lei ?

Ali făcu un semn trufaș din cap.

— Dar ai putea să oprești din goană doi bidivii dezlănțuiți ?

Ali surise.

— Atunci ascultă, spuse Monte-Cristo ; în curînd va trece o trăsură trasă de doi cai suri-rotați, aceiași pe care-i aveam eu ieri. Chiar dacă te-ar zdrobi, trebuie să oprești trăsura asta în fața porții mele.

Ali coborî în stradă și desenă o linie de pavaj, în fața porții ; apoi se reîntoarse și îi arătă linia contelui care îl urmărise cu privirea.

Monte-Cristo îl bătu cu blîndețe pe umăr ; așa-i mulțumea el lui Ali. Nubianul se duse apoi să-și fumeze ciubucul pe piatra care se afla la colțul casei și a străzii, în timp ce Monte-Cristo se reîntoarse în casă fără grijă.

Pe la orele cinci, adică tocmai cînd trebuia să treacă trăsura, Monte-Cristo începu, totuși, să dea ușoare semne de nerăbdare : se plimba într-o cameră ce dădea spre stradă, ascultînd atent din cînd în cînd și apropiindu-se uneori de fereastra prin care îl zărea pe Ali scoțînd nori de fum cu o regularitate care arăta că nubianul nu avea altă grijă.

Deodată se auzi un huruit depărtat apropiindu-se cu iuțeala fulgerului ; apoi se ivi o caretă al cărei vizitiu încerca zadarnic să stăpînească bidivii care înaintau furioși, zbîrliți, năpustindu-se în salturi nebunești.

În caretă, o femeie tînără și un copil de vreo șapte-opt ani se țineau îmbrățișați. Din pricina spaimei grozave le pierise glasul la amîndoi și nu mai puteau nici să strige măcar. Ar fi fost de ajuns o piatră sub roțile trăsorii sau un arbore în drum ca să fărîme în bucăți trăsura care trosnea din toate încheieturile. Trăsura alerga prin mijlocul străzii și se auzeau strigătele de groază ale celor ce o vedeau venind.

Deodată Ali își lăasă ciubucul, scoase din buzunar un laț, îl aruncă, înfășură de trei ori picioarele de dinainte ale calului din stînga, și fu tîrît vreo trei sau patru metri ; calul înlănțuit căzu, se prăbuși peste oiște, frîngînd-o, și îl împiedică să se miște pe celălalt cal, rămas în picioare, gata să-și urmeze cursa. Vizitiul folosi clipa aceasta de răgaz ca să sară jos de pe capră ; dar Ali și apucase nările celui de al doilea cal cu degetele lui de fier iar animalul, nechezînd de durere, se lungise zvîrcolindu-se lingă tovarășul său.

Toate acestea se petrecură cam în timpul cît i-ar trebui glontelui să-și lovească ținta.

Și totuși fusese de ajuns ca din casa în fața căreia se întimplase accidentul, să dea fuga un bărbat urmat de mai mulți servitori. În clipa cînd vizitiul deschise ușa, el o scoase din caretă pe doamna care, cu o mînă, se agățase de pernă în timp ce cu celaltă își strîngea la piept

fiul leșinat. Monte-Cristo îi duse pe amîndoi în salon și îi culcă pe o canapea.

— Nu vă temeți, doamnă, spuse el, sînteți salvați.

Femeia își reveni în fire și, drept răspuns, arătă spre fiul ei, cu o privire mai grăitoare decît orice rugămintă.

Într-adevăr, copilul rămăsese tot leșinat.

— Înțeleg, doamnă, spuse Monte-Cristo uitîndu-se la copil ; dar n-aveți grijă, nu i s-a întîmplat nici un rău, și numai spaima l-a adus în starea aceasta.

— Vai, domnule, suspină mama, nu cumva îmi spuneți așa ca să mă liniștiți ? Priviți-l cît e de palid ! Fiul meu ! Copilul meu ! Edouard ! Răspunde măicuței tale ! Doamne ! Trimiteți după un medic ! Îi dau toată averea mea aceluia care îmi va reda fiul.

Monte-Cristo făcu un gest cu mîna ca să liniștească mama a cărei față era scăldată în lacrimi, și, deschizînd o casetă, scoase din ea o sticlută de Boemia încrustată cu aur, conținînd o licoare roșie ca sîngele, din care picură un singur strop pe buzele copilului.

Deși încă palid, copilul deschise ochii îndată.

Văzîndu-l că-și revine, bucuria mamei nu mai cunoscuse margini.

— Unde mă aflu ? strigă ea, și cui îi datorez atîta fericire, după o încercare atît de cumplită ?

— Vă aflați în casa omului celui mai fericit că a putut să vă cruțe o mîhnire, doamnă, răspunse Monte-Cristo.

— Blestemată curiozitate ! spuse doamna. Tot Parisul vorbea despre caii splendizi ai doamnei Danglars și am avut nebunia de a voi să-i încerc.

— Cum ! întrebă contele cu o uimire admirabil prefăcută, caii aceștia sînt ai baroanei ?

— Da, domnule. O cunoașteți ?

— Pe doamna Danglars ?... Am avut cîntea s-o cunosc și bucuria mea de a vă fi salvat din pericolul prin care caii aceștia v-au făcut să treceți e și mai mare încă, fiindcă ați fi putut pune pericolul pe seama mea : cum-

părasem ieri caii de la baron ; mi s-a părut că baroneasa îi regretă atîta, încît i-am înapoiat, rugînd-o să-i primească din partea mea.

— Atunci dumneavoastră sînteți contele de Monte-Cristo, despre care Hermine mi-a vorbit atîta ieri ?

— Da, doamnă, răspunse contele.

— Eu sînt doamna Héloïse de Villefort.

Contele se înclină ca un om în fața căruia se rostea un nume.

— Cît de recunoscător vă va fi domnul de Villefort, vorbi Héloïse ; vă datorește viața noastră ; i-ați redat și soția, și fiul. De bună seamă că fără mărinimosul dumneavoastră servitor, atît scumpul meu copil cît și eu am fi fost uciși.

— Vai, doamnă, mă cutremură încă primejdia prin care ați trecut.

— Nădăjduiesc că-mi veți îngădui să răsplătesc cum trebuie devotamentul omului...

— Doamnă, răspunse Monte-Cristo, nu mi-l răsfațați pe Ali, vă rog, nici prin laude, nici prin răsplată : sînt obiceiuri pe care n-aș vrea să le capete. Ali e sclavul meu, salvîndu-vă viața, el mi-a slujit mie, și e datoria lui să mă slujească.

— Dar și-a riscat viața, spuse doamna de Villefort, căreia tonul de stăpîn al lui Monte-Cristo îi impunea în mod deosebit.

— Eu i-am salvat viața, de care vorbiți, doamnă, răspunse Monte-Cristo, și prin urmare, îmi aparține.

Doamna de Villefort tăcu : poate că se gîndea la omul acesta care, de la prima întîlnire, făcuse asupra tuturor o impresie atît de puternică.

În timpul tăcerii acesteia, contele putu să privească în voie copilul pe care mama îl copleșea cu sărutări. Era mic și slăbuț, cu pielea albă cum au copiii roșcați ; și totuși, un ciuf negru, potrivit oricărei pieptănături, îi acoperea fruntea bombată, căzîndu-i pe umeri, încadrînd-

du-i fața și sporindu-i vioiciunea ochilor plini de răutate vicleană și de cruzime copilărească. Gura lui, care abia își recăpătase culoarea roșie, avea buze subțiri și prelungi. După chip, copilul acesta de opt ani părea să aibă cel puțin doisprezece. Primul gest pe care el îl făcu, fu să se desprindă printr-o smucitură neașteptată din brațele mamei sale și să se ducă să deschidă caseta din care contele scosesese sticluta cu elixir ; apoi, de îndată, fără să ceară voie nimănui și ca un copil obișnuit să-și satisfacă toate toanele, începu să destupe flacoanele.

— Nu te atinge de ele, prietene, îi spuse repede Monte-Cristo. Printre licorile acestea sînt unele primejdioase nu numai de băut, dar chiar și de respirat.

Doamna de Villefort păli și prinse copilul în brațe, trăgîndu-l spre ea. Dar de îndată ce-i trecu teama, zvrili și ea spre casetă o privire scurtă dar expresivă, pe care contele o prinse din zbor.

În clipa aceasta intră Ali.

Doamna de Villefort făcu un gest de bucurie, și trăgîndu-și și mai aproape de ea copilul, îi spuse :

— Edouard, îl vezi pe servitorul acesta vrednic ? A fost foarte curajos, căci și-a pus viața în primejdie ca să oprească-locului caii care ne tîrau trăsura gata să se sfărîme. Mulțumește-i ! Dacă nu era el, pesemne că la ora asta am fi fost morți amîndoi.

— Copilul își lungi buzele și întoarse capul, disprețuitor.

— E prea urît, glăsui el.

Contele zîmbi ca și cum copilul i-ar fi îndeplinit o nădejde ; doamna de Villefort își muștră fiul cu o moliciune care desigur că n-ar fi fost pe gustul lui Jean Jacques Rousseau dacă micul Edouard s-ar fi numit Emile.

— Vezi tu, îi spuse contele, în limba arabă lui Ali, doamna îl roagă pe fiul ei să-ți mulțumească pentru că le-ai salvat viața la amîndoi, iar copilul răspunde că ești prea urît.

Ali întoarse o clipă capul și privi copilul fără să lase să i se citească ceva pe față ; dar un ușor freamăt al nărilor sale îi arătă lui Monte-Cristo că arabul fusese adînc jignit.

— Domnule, întrebă doamna de Villefort ridicîndu-se cu gînd să plece, aici locuiți de obicei ?

— Nu, doamnă, îi răspunse Monte-Cristo. Aici e un fel de loc de popas, pe care mi l-am cumpărat : locuiesc în Champs-Élysées, la numărul 30. Dar văd că v-ați liniștit pe deplin și că doriți să plecați. Am poruncit să fie înhămați aceiași cai la trăsura mea, și Ali, flăcăul acesta atît de urit, — adăugă el zîbind spre copil — va avea cîntea să vă ducă acasă, în timp ce vizitiul dumneavoastră va rămîne aici ca să repare careta stricată. De îndată ce va termina reparația, va duce careta direct la doamna Danglars, cu una dintre perechile mele de cai.

— N-aș mai îndrăzni să merg cu aceiași cai, se împotrivi doamna de Villefort.

— Veți vedea că în mîna lui Ali au să fie blînzi ca doi mielușei, îi răspunse Monte-Cristo.

Într-adevăr, Ali se apropiase de caii care fuseseră ridicați cu multă greutate. El ținea în mînă un burete îmbibat cu oțet aromatic ; frecă nările și tîmplele cailor, acoperite de sudoare și de spumă, și aproape imediat ei începură să sforăie zgomotos și să tremure din tot corpul, timp de cîteva clipe.

Apoi, în mijlocul unei mulțimi numeroase, atrase în fața casei de rămășițele trăsुरii și de vestea întîmplării, Ali inhămă caii la cupeul contelui, strînse hăturile, se urcă pe capră și, spre uimirea celor de față care văzuseră caii alergînd ca o furtună, el fu nevoit să folosească zdravăn biciul ca să-i urnească din loc. Și tot nu scoase de la faimoșii suri-rotăți, acum năuciți, încremenți, morți, decît un trap atît de șovăitor și de molatic, încît doamnei de Villefort îi trebuiră aproape două ceasuri ca să ajungă pînă în cartierul Saint Honoré unde locuia.

Abia ajunsă acasă, și după ce se liniștiră primele emoții ale familiei, ea îi scrisese doamnei Danglars, următoarea scrisoare :

„Scumpă Hermine,

Am fost salvată împreună cu fiul meu, într-un mod miraculos, de același conte de Monte-Cristo despre care am vorbit atîta ieri seară fără să-mi dea prin gînd că am să-l văd astăzi. Ieri mi-ai vorbit despre el cu entuziasm, iar eu, cu biata mea minte, nu m-am putut împiedica să rîd pe ascuns de entuziasmul tău. Dar astăzi găsesc că entuziasmul era mult mai prejos decît omul care ți l-a inspirat. Căii tăi se arîntaseră pe Ranelagh, ca și cum i-ar fi cuprins nebunia, și pesemne că am fi fost făcuți bucăți, bietul Edouard și cu mine, izbindu-ne de primul arbore de pe drum sau de prima piatră de hotar, cînd un arab, un negru, un nubian, un om negru, în sfîrșit, în slujba contelui și cred că la semnul acestuia, a oprit arîntul cailor cu riscul de a fi zdrobit el însuși. Și e o adevărată minune că a scăpat teafăr. Atunci contele a dat fuga, ne-a dus la el, pe Edouard și pe mine, și acolo mi-a readus fiul la viață. M-am întors acasă în trăsura lui ; a ta îți va fi trimisă mîine. Îți vei găsi caii mult slăbiți în urma întîmplării acesteia ; sînt parcă năuci ; s-ar zice că nu-și pot ierta faptul că s-au lăsat stăpîniți de un om. Contele m-a rugat să-ți spun că o odihnă de două zile în grajd, în care timp să nu li se dea decît orz, îi va readuce la o stare tot atît de înfloritoare, adică tot atît de înfricoșătoare, ca și ieri.

Adio ! Nu-ți mulțumesc pentru plimbare, dar cînd stau să mă gîndesc, ar însemna să fiu nerecunoscătoare dacă ți-aș păstra pică pentru toanele cailor tăi, căci numai datorită uneia dintre toanele acestea am putut să-l văd pe contele de Monte-Cristo, iar ilustrul străin mi se pare, lăsînd la o parte milioanele lui, o problemă atît de ciudată

și de interesantă, încît mi-am pus în gînd să-l studiez neapărat, chiar dacă ar fi să mai fac o dată o plimbare la Bois cu caii tăi.

Edonard a suportat accidentul cu un curaj minunat. A leșinat, dar n-a scos un strigăt și n-a vărsat o lacrimă după accident. Parcă te aud spunîndu-mi că mă orbește dragostea de mamă ; dar în bietul lui trupșor, atît de slăbuț și de plăpînd, sălășluiește un suflet de fier.

Scumpa noastră Valentine trimite multe salutări scumpei voastre Eugénie ; eu vă sărut din toată inima.

HÉLOÏSE DE VILLEFORT

P. S. Fă în așa fel să mă întîlnesc neapărat la tine cu contele de Monte-Cristo. Vreau să-l revăd neapărat. De altfel, domnul de Villefort mi-a făgăduit că-i va face o vizită ; și nădăjduiesc că el îi va întoarce vizita."

Seara, întîmplarea de la Auteuil fu discutată de toată lumea : Albert o povesti mamei sale. Chateau-Renaud o povesti la Jockey-club. Debray o povesti în salonul ministrului ; Beauchamp însuși îi făcu lui Monte-Cristo cîntea de a scrie în ziarul său un *fait divers* de vreo douăzeci de rînduri, care îl înfățișa pe nobilul străin drept un erou în ochii tuturor femeilor din aristocrație.

Mulți se înscriseră pe lista de vizite a doamnei de Villefort, numai ca să aibă dreptul de a reînnoi vizita cît mai devreme și să poată asculta din gura ei toate amănuntele pitoreștii aventuri.

Domnul de Villefort, așa cum spusese Heloïse, îmbracă un frac negru, își puse mănuși albe și, luîndu-și cu el cel mai chipeș servitor, se urcă în trăsură, oprindu-se în aceeași seară la poarta cu numărul 30 a casei din Champs-Élysées.

Capitolul XIII

IDEOLOGIE

Dacă Monte-Cristo ar fi trăit mai demult în lumea pariziană, ar fi prețuit la întreaga lui valoare gestul domnului de Villefort.

Bine văzut la curte, indiferent dacă regele urcat pe tron făcea parte dintr-o ramură sau altă a dinastiei, indiferent dacă ministrul la putere era liberal vechi, liberal nou sau conservator, privit de toți ca un om priceput — cum sînt de obicei priviți oamenii pricepuți care n-au suferit niciodată vreo înfrîngere politică — dușmănit de mulți dar protejat de cîțiva, fără a fi totuși iubit de nimeni, domnul de Villefort se bucura de o înaltă situație în magistratură și stătea la înălțimea aceasta ca un Harlay sau ca un Molé. Salonul lui, reîntinerit de o soție tinărară încă și de o fiică din prima căsătorie în vîrstă de abia optsprezece ani, era totuși unul din acele saloane severe ale Parisului, unde se mai păstrează cultul tradițiilor și religia etichetei. Politețea rece, credința absolută în principiile stăpînirii, un dispreț adînc pentru teorii și pentru teoreticieni, ura adîncă pentru ideologi, acestea erau elementele vieții interioare și publice înfățișate de domnul de Villefort.

Domnul de Villefort nu era numai magistrat, ci aproape și diplomat. Legăturile lui cu vechea curte, despre care pomenea totdeauna cu demnitate și respect, îl făcea să

fie respectat de către noua curte, și el știa atâtea lucruri încît nu numai că-l cruțau, dar uneori îi cereau și sfatul. Poate că alta ar fi fost situația dacă ei ar fi putut să se descotorosească de domnul de Villefort ; dar el ocupa — asemenea seniorilor feudali rebeli față de suveranii lor — o fortăreață de necucerit. Fortăreața era postul său de procuror regal, din care se pricepea de minune să tragă toate foloasele cu puțință, și pe care nu l-ar fi părăsit decît pentru a se alege deputat, înlocuind astfel neutilitatea prin opoziție.

În general, domnul de Villefort făcea sau primea puține vizite. Soția mergea adeseori în locul lui : era un lucru cu care lumea se obișnuise și-l punea pe seama serioaselor și nenumăratelor treburi ale magistratului. Dar, de fapt, rezerva lui nu era decît un calcul al trufiei, o chintesență de aristocrație, în sfîrșit, o aplicare a axiomei : „*prefă-te că te respecti, și vei fi respectat*“, axiomă de o sută de ori mai folositoare în societatea noastră decît axioma grecilor : „*cunoaște-te pe tine însuți*“, înlocuită astăzi prin arta, mai puțin anevoioasă și mai avantajoasă, de a-i cunoaște pe alții.

Pentru prietenii săi, domnul de Villefort era un ocrotitor puternic ; pentru dușmani însă, era un adversar tăinic, dar înverșunat ; pentru indiferenți era statuia însăși a legii, întruchipată în om ; vorbind de sus, cu înfățișare nepăsătoare, cu o privire ștearsă și tulbure sau străpungătoare și cercetătoare pînă la obrăznicie, așa arăta omul căruia patru revoluții, îngrămădite una peste alta, mai întîi îi clădiseră și mai apoi îi cimentaseră pedestalul.

Domnul de Villefort avea faima de a fi omul cel mai puțin curios și cel mai puțin obișnuit din Franța. El dădea în fiecare an un bal și nu apărea acolo decît un sfert de oră, adică cu patruzeci și cinci de minute mai puțin decît li se arăta regele la ai săi. Nu era niciodată văzut nici la teatru, nici la concerte, nici în vreun alt local public. Uneori, dar rar de tot, juca o partidă de whist, și

atunci se avea grijă să i se aleagă jucători vrednici de el : vreun ambasador, vreun arhiepiscop, vreun principe, vreun președinte sau, în sfârșit, vreo ducesă moștenitoare.

Iată cine era omul a cărui trăsură se oprise dinaintea porții lui Monte-Cristo.

Valetul îl anunță tocmai în clipa când contele, aplecat deasupra unei mese mari, urmărea pe o hartă un drum între Petersburg și China.

Procurorul regal intră cu același pas grav și măsurat cu care intra în tribunal ; era același om sau, mai bine-zis, urmarea aceluiasi om pe care l-am văzut altădată substituit la Marsilia. Natura, credincioasă principiilor ei, nu-l schimbase cu nimic, urmîndu-și drumul. Din subțire devenise slab, din palid devenise gălbejit ; ochii infundați îi intraseră și mai adînc în cap, iar ochelarii cu rame de aur, puși peste orbite, păreau că-i fac parte din figură. În afară de cravata albă, toată îmbrăcămintea procurorului era în întregime neagră, iar culoarea mortuară nu era brăzdată decît de marginea subțire a panglicii roșii ce trecea abia zărită prin butonieră, semănînd cu o dîră de singe trasă cu pensula.

Oricît de stăpîn pe sine era Monte-Cristo, răspunzînd la salut îl cercetă cu o vădită curiozitatea pe magistrat. Acesta, bănuitor din deprindere și neîncrezător mai ales cînd era vorba de minunății sociale, era mai înclinat să vadă în nobilul străin, — fiindcă așa începuse să i se spună lui Monte-Cristo — un escroc venit să exploateze un nou teatru sau un răufăcător reîntors de unde fusese izgonit, decît un principe al Sfîntului Scaun sau un sultan din *O mie și una de nopți*.

— Domnule, începu Villefort cu tonul chelălăitor folosit de magistrați în discursuri și de care nu putea sau nu voia să se lepede cînd discuta, domnule, serviciul care mi s-a adus la cunoștință că l-ați făcut ieri soției și fiului meu îmi impune datoria de a vă mulțumi. Am venit,

aşadar, să mă achit de datoria aceasta şi să exprim toată recunoştinţa mea.

Pe cînd magistratul rostea cuvintele acestea, privirea lui severă nu-şi pierdu nimic din trufia ei obişnuită. Rostea cuvintele cu vocea lui de procuror general, cu înţepeneala gîtului şi a umerilor care îi făcea pe linguşitori să spună că e statuia întruchipată a legii.

— Domnule, răspunse Monte-Cristo cu o răceală de gheaţă, sînt foarte fericit că am putut să-i păstrez fiul unei mame, căci se zice că simţămîntul maternităţii este mai sfînt decît toate. Fericirea pe care am avut-o vă scuteşte de o îndatorire a cărei îndeplinire fără îndoială că mă cinsteşte — căci ştiu că domnul de Villefort nu prea risipeşte favoarea pe care mi-o face — dar care, oricît de preţioasă ar fi, nu preţuieşte pentru mine cît mulţumirea interioară.

Villefort, mirat de ieşirea aceasta la care nu se aştepta, tresări ca un soldat cînd simte că primeşte o lovitură pe sub armura care îl acoperă. Cuta buzei sale dispreţuitoare arată din capul locului că nu-l socotea pe Monte-Cristo drept un gentilom în toată puterea cuvîntului.

Magistratul privi apoi în preajmă cu gînd să găsească ceva cu care să lege convorbirea întreruptă şi greu de reluat.

Văzînd harta cercetată de Monte-Cristo în clipa cînd intrase, Villefort reîncepu :

— Vă ocupaţi cu geografia, domnule ? E un studiu bogat, mai ales pentru dumneavoastră, care, după cîte se spune, aţi văzut tot atîtea ţări cîte sînt desenate în atlasul acesta.

— Da, domnule, răspunse Monte-Cristo, am vrut să fac asupra speciei omenеşti luată în totalitatea ei, ceea ce faceţi dumneavoastră în fiecare zi asupra unor excepţii, adică un studiu fiziologic. M-am gîndit că îmi va fi apoi mai lesne să cobor de la general la particular,

decît de la particular la general. O axiomă algebrică ne învață să pornim de la cunoscut la necunoscut, și nu de la necunoscut la cunoscut... Dar, luați loc, vă rog...

Și Monte-Cristo îi arată cu mîna un fotoliu pe care procurorul fu nevoit să se ostenească să și-l tragă, pentru a se putea așeza. Contele luă loc pe fotoliul unde stătuse sprijinit cu genunchiul atunci cînd intrase procurorul regal ; în felul acesta Monte-Cristo se găsi pe jumătate întors spre oaspetele său, avînd fereastra în spate și cotul sprijinit de hartă. Pentru moment, hartă forma obiectul conversației care lua, așa cum se întimplase și la Morcerf și la Danglars, o întorsătură aidoma, dacă nu situației, cel puțin personajelor.

— Hm ! Dumneavoastră filozofați, urmă Villefort după ce stătu o clipă să-și întărească puterile ca un atlet cînd întâlnește un adversar puternic. Pe cîntea mea, domnule, dacă n-aș avea nimic de făcut, ca dumneavoastră, mi-aș căuta o indevlețnicire mai puțin tristă.

— Așa e, domnule, răspunse Monte-Cristo ; omul e o omidă urîtă pentru cine îl studiază la microscopul solar. Dar parcă ați spus, dacă nu mă-nșel, că eu n-aș avea nimic de făcut. Nu cumva, dumneavoastră, din întîmplare, credeți că aveți ceva de făcut ? Sau, ca să vorbim mai limpede, nu cumva credeți că ceea ce faceți merită osteneala de a se numi „ceva“ ?

Uimirea lui Villefort spori și mai mult la această a doua lovitură dată cu atîta asprime de ciudatul său adversar. De mult nu mai auzise magistratul un paradox atît de tare, sau, ca să vorbim mai exact, era pentru prima dată cînd i se spuneau asemenea lucruri.

Procurorul regal își dădu osteneala să răspundă.

— Domnule, vorbi el, dumneavoastră sînteți străin și, după cum mi se pare că ați spus, v-ați petrecut o parte din viață în țări orientale ; nu știți, deci, cît de prudentă și de chibzuită este la noi justiția, atît de expeditivă pe meleagurile acelea barbare.

— Ba da, domnule ; este *pede claudo*¹ antic. Știu toate acestea pentru că m-am ocupat mai ales de justiția tuturor țărilor și am comparat justiția naturală cu procedura penală a tuturor popoarelor. Și trebuie să vă mărturisesc că tot legea popoarelor primitive, adică legea talionului, am găsit-o mai apropiată de inima lui Dumnezeu.

— Dacă ar fi adoptată legea aceasta, domnule, răspunse procurorul regal, ea ne-ar simplifica foarte mult codurile, iar magistrații noștri s-ar pomeni dintr-o dată, așa cum spuneți mai adineauri, că n-ar mai avea de făcut mare lucru.

— Poate că se va întâmpla și asta. Știți că invențiile merg de la compus la simplu și că perfecțiunea e totdeauna simplă.

— Până atunci, domnule, răspunse magistratul, codurile noastre există, cu articolele lor contradictorii, scoase din tradiția galică, din legile romane, din obiceiurile franceze. Iar cunoașterea tuturor acestor legi, cred că veți recunoaște, nu se capătă fără muncă, fără preget. E nevoie de studiu îndelungat pentru a dobîndi știința aceasta, și mai trebuie și o mare putere a minții ca să n-o uiti, după ce ai dobîndit-o.

— La fel cred și eu, domnule ; dar tot ce știți dumneavoastră despre codul francez, eu știu nu numai despre el, ci despre codurile tuturor popoarelor : legile engleze, turcești, japoneze, indiene, îmi sînt la fel de cunoscute ca și cele franceze. Aveam deci dreptate cînd vă spuneam că relativ (știți că totul e relativ, domnule), că, deci, relativ la tot ce am făcut eu, dumneavoastră nu prea aveți ce face, și relativ la ce am învățat eu, dumneavoastră mai aveți încă mult de învățat.

¹ Citare prescurtată a dictonului horatian : *Raro antecedentem scelestum / Deseruit pede Poena claudo*. (Horatius, *Odae*, III, 2, 31—32) (*Pe infractorul recidivist rareori l-a trecut cu vederea / Pedepasa care vine șchiopătînd*.)

— În ce scop ați studiat toate acestea ? întrebă Villefort mirat.

Monte-Cristo zîmbi.

— Bine, domnule, spuse el, văd că în ciuda faimei de om superior pe care o aveți, dumneavoastră priviți toate lucrurile din punctul de vedere material și vulgar al societății, începînd cu omul și terminînd cu omul, adică din punctul de vedere cel mai restrîns și mai îngust pe care îl poate avea inteligența omenească.

— Fiți mai lămurit, domnule, spuse Villefort din ce în ce mai mirat ; nu vă înțeleg... tocmai bine.

— Spuneam că, avînd ochii ațintiți asupra organizării sociale a națiunilor, dumneavoastră nu vedeți decît resorturile mașinii, și nu pe muncitorul sublim care o pune în mișcare ; spuneam că nu-i recunoașteți în față și în preajma dumneavoastră decît pe titularii locurilor ale căror brevete au fost semnate de miniștri sau de un rege, și că oamenii pe care Dumnezeu i-a pus deasupra titlurilor, a miniștrilor și a regilor, dîndu-le sarcina să urmărească o misiune și nu să ocupe un loc, aceia scapă scurtei dumneavoastră vederi.

— Atunci, dumneavoastră vă socotiți una dintre ființele neobișnuite despre care ați pomenit ? întrebă Villefort, din ce în ce mai mirat și crezînd că vorbește cu un iluminat sau cu un nebun.

— De ce nu ? răspunse Monte-Cristo, rece.

— Domnule, continuă Villefort buimăcit, iertați-mă dar, venind la dumneavoastră, nu știam că voi întîlni un om ale cărui cunoștințe și inteligență depășesc cu atîta cunoștințele și inteligența obișnuită a oamenilor. La noi, unde oamenii din nefericire sînt corupți de civilizație, nu se obișnuiește ca gentilomii avînd o avere uriașă ca a dumneavoastră — cel puțin după cît se spune — fiindcă vedeți, eu nu întreb, ci numai repet — la noi, spuneam, nu se obișnuiește ca privilegiații bogățiilor să-și piardă timpul cu speculații sociale și cu visuri folozofice, făcute

cel mult pentru alinarea acelor pe care ursita i-a dezmoștenit de toate bunurile pământului.

— Oare ați ajuns la situația dumneavoastră strălucită fără să fi admis și chiar fără să fi întâlnit excepții ? Și nu vă exersați niciodată privirea, care ar avea totuși, atita nevoie de finețe și de siguranță, să ghicească dintr-o dată asupra cărui fel de om vi s-a abătut ? Oare un magistrat nu trebuie să fie nu cel mai bun împărțitor al legilor, nu cel mai viclean tălmăcitor al încurcăturilor proceselor, ci o sondă de oțel pentru încercarea inimilor, o piatră de încercare a aurului aflat în orice suflet laolaltă cu mai mult sau mai puțin aliaj !

— Mă uimiți, pe cuvîntul meu ! răspunse Villefort. Pînă acum n-am mai auzit pe nimeni vorbind ca dumneavoastră.

— Asta din pricină că ați rămas mereu încuiat în cercul condițiilor generale și n-ați cutezat niciodată să vă înălțați privirea în sferele superioare pe care Dumnezeu le-a umplut cu ființe nevăzute sau excepționale.

— Dumneavoastră, domnule, credeți că sferele acestea există și că ființe excepționale și nevăzute trăiesc printre noi ?

— De ce nu ? Oare vedem aerul pe care îl respirăm și fără de care n-am putea trăi ?

— Adică pe ființele despre care vorbiți nu le vedem ?

— Ba da, le vedem cînd Dumnezeu le îngăduie să se materializeze ; atunci le atingem, trecem pe lângă ele, le vorbim, iar ele ne răspund.

— Mărturisesc că mi-ar plăcea să fiu prevenit cînd mă voi găsi în preajma unei asemenea ființe, zîmbi Villefort.

— Vi s-a îndeplinit dorința, domnule ; ați fost prevenit mai adineauri și chiar acum vă previn eu.

— Așadar, dumneavoastră ?...

— Da, sînt una dintre ființele acestea excepționale, și cred că pînă astăzi nici un om nu s-a mai găsit într-o situație asemănătoare cu a mea. Regatele regilor sînt mărginite, fie de munți, fie de riuri, fie de schimbări ale moravurilor, fie de schimbările limbii vorbite. Regatul meu e mare cît lumea, căci eu nu sînt nici italian, nici francez, nici indian, nici american, nici spaniol ; eu sînt cosmopolit. Nici o țară nu se poate lăuda că m-a văzut născîndu-mă. Și numai Dumnezeu știe ce ținuturi mă vor vedea murind. Îmi însușesc toate obiceiurile, vorbesc toate limbile. Dumneavoastră mă credeți francez, nu-i așa ? pentru că vorbesc franțuzește cu aceeași ușurință și puritate ca și dumneavoastră. Ei bine, Ali, nubianul meu, mă crede arab ; Bertuccio, intendentul meu, mă crede roman ; Haydée, sclava mea, mă crede grec. Înțelegeți, așadar că, nefiind al nici unei țări, necerînd ocrotirea nici unei stăpîniri, nerecunoscîndu-mi nici un om drept frate, nu mă ținuieste și nu mă oprește nici o muștrare de cuget dintre cele care îi opresc pe puternici și nici o piedică dintre cele ce-i ținuiesc locului pe cei slabi. Eu n-am decît doi adversari ; n-am să spun doi învingători, fiindcă, dacă voi stărui, îi voi supune : distanța și timpul. Al treilea, și cel mai groaznic este faptul că sînt muritor. Numai el mă poate opri din drumul meu și mai înainte de a-mi atinge ținta către care tind : tot restul, mi l-am calculat bine. Ceea ce oamenii numesc voința ursitei, adică ruina, schimbarea, întîmplările nesigure, le-am prevăzut pe toate ; iar dacă vreună dintre ele mă poate atinge, nici una nu mă poate doborî. Pînă cînd am să mor, voi fi totdeauna ceea ce sînt acum. Iată de ce vă spun lucruri pe care nu le-ați mai auzit niciodată, nici chiar din gura regilor, fiindcă regii au nevoie de dumneavoastră, iar ceilalți oameni se tem. Oare cine nu-și spune, într-o societatea atît de cărăghios alcătuită cum e societatea noastră : „Poate că într-o zi voi avea de-a face cu procurorul regal !“

— Dar dumneavoastră, domnule, nu vă puteţi spune asta ? Căci din moment ce locuiţi în Franţa, sinteţi în mod firesc supus legilor franceze.

— Ştiu, domnule, răspunse Monte-Cristo ; dar cînd trebuie să mă duc într-o ţară, încep să studiez, cu mijloace proprii, toţi oamenii de la care aş putea avea ceva de nădăjduit sau de temut. Şi ajung să-i cunosc la fel de bine, ba poate chiar mai bine decît se cunosc ei înşişi. Din pricina asta, procurorul regel cu care aş putea avea a face, oricine ar fi el, s-ar simţi mult mai stînjedit decît mine.

— Vreţi să spuneţi, glăsui Villefort, şevăitor, că firea omenească fiind slabă, toţi oamenii, după părerea dumneavoastră au săvîrşit... greşeli ?

— Greşeli... sau crime, răspunse nepăsător Monte-Cristo.

— Şi că, dintre toţi oamenii, pe care nu-i recunoaşteţi drept fraţi, după cum aţi spus-o singur, numai dumneavoastră sinteţi desăvîrşit ? urmă Villefort cu glasul uşor tulburat.

— Nu sînt de loc desăvîrşit. Sînt numai de nepătruns, şi atît. Dar să ne oprim aici, domnule, dacă discuţia noastră vă e neplăcută. Nu sînt eu mai ameninţat de justiţia dumneavoastră decît aţi fi dumneavoastră de puterea mea de previziune.

— Nu, nu ! răspunse repede Villefort, temîndu-se fără îndoială să nu pară că părăseşte terenul. Nu ! Cuvintele dumneavoastră scilpitoare şi aproape sublime, m-au înălţat deasupra vieţii obişnuite ; noi nu discutăm, ci adîncim lucrurile. Dumneavoastră ştiţi cîte adevăruri crude îşi spun uneori teologii de pe catedrele Sorbonei, sau filozofii, în cercurile lor ; să ne închipuim că facem teologică socială sau filozofie teologică şi vă voi spune, oricît de aspru vi s-ar părea : frate, te-a copleşit trufia ; eşti deasupra altora, dar deasupra ta stă Dumnezeu !

— Deasupra tuturor, domnule ! răspunse Monte-Cristo cu un ton atît de adînc, încît Villefort se înfioră fără voie. Trufia mea e pentru oameni, pentru șerpîi aceștia gata oricînd să se ridice împotriva celui ce-i depășește cu fruntea fără să-i strivească în pîcioare. Dar înaintea lui Dumnezeu, care m-a scos din haos și m-a făcut ceea ce sînt, îmi lepăd trufia.

— Atunci vă admir, domnule conte, spuse Villefort, dîndu-i pentru prima oară în decursul acestui ciudat dialog, titlul aristocratic străinului căruia pînă acum îi spusese numai „domnule“. Da, v-o spun, dacă sinteți cu adevărat tare, cu adevărat superior, cu adevărat sfînt sau de nepătruns, ceea ce, după cum bine spuneți, e același lucru, fiți mîndru, domnule : asta e legea dominației. Dar nutriți oare vreo ambiție ?

— Am avut una domnule.

— Care ?

— Și eu, așa cum i se întîmplă oricărui om o dată în viață, am fost înălțat de Satana în vîrfurile celui mai înalt munte ; ajuns acolo, el mi-a arătat întreaga lume, și, așa cum îi spusese altădată lui Crist, mi-a spus și mie : „Iată, fiu al omului, ce vrei să-ți dau ca să mi te închini mie ?“ Am chibzuit atunci vreme îndelungată, căci de mult timp o ambiție grozavă îmi rodea cu adevărat inima. Apoi i-am răspuns : „Ascultă, am auzit mereu vorbindu-se despre ursită, și totuși n-am văzut-o niciodată și nici n-am văzut ceva care să-i semene. Asta mă face să cred că ea nu există. Vreau să fiu ursita, fiindcă tot ce știu mai frumos, mai mare și mai sublim în lume, este să răsplătești și să pedepsești.“ Dar Satana își plecă fruntea și gemu. „Te înșeli, spuse el, ursita există, numai că n-o vezi tu fiindcă fiica aceasta a lui Dumnezeu e la fel de nevăzută ca și tatăl ei. N-ai văzut nimic care să-i semene, fiindcă ea lucrează în taină și umblă pe căi întunecate. Tot ce pot pentru tine e să te fac una dintre uneltele ei.“ Așa s-a încheiat tîrgul. Poate că mi-am pier-

dut sufletul, dar ce-are a face ? Și chiar de-ar mai trebui să-l închei o dată, tot nu m-aș da în lături.

Villefort se uită uluit la Monte-Cristo.

— Domnule conte, întrebă el, aveți rude ?

— Nu, domnule. Sînt singur pe lume.

— Cu atît mai rău !

— De ce ? întrebă Monte-Cristo.

— Fiindcă ați fi putut vedea o priveliște care v-ar putea zdrobi trufia. Spuneți că numai moartea vă sperie¹?

— Nu spun că mă sperie, spun că ea singură mă poate opri.

— Dar bătrînețea ?

— Misiunea mea va fi îndeplinită înainte de a îmbătrîni.

— Dar nebunia ?

— Am fost la un pas de nebunie și dumneavoastră cunoașteți axioma : *non bis in idem*¹; e o axiomă din dreptul penal care, fără îndoială, e de domeniul dumneavoastră.

— Domnule, continuă Villefort, mai sînt și alte lucruri de temut în afară de moarte, bătrînețe și nebunie : mai e, de pildă, apoplexia, lovitura asta de trăsnet care te lovește fără să distrugă și în urma căreia se sfîrșesc toate. Rămîi același și ești totuși altul. Dacă pînă atunci semănai cu Ariel, cu un înger, rămîi apoi doar o grămadă neînsuflețită, care, asemenea lui Caliban, seamănă cu o vită. Asta, în limba omenească se cheamă, după cum vă spuneam, nici mai mult, nici mai puțin, decît o apoplexie. Dacă vreți, veniți să ne continuăm discuția la mine, domnule conte, într-o zi, cînd veți simți nevoia să întîlniți un adversar în stare să vă înțeleagă și dornic să vă combată. Vi-l voi arăta atunci pe tata, domnul Noirtier de Villefort, unul dintre cei mai aprigi jacobini ai revoluției franceze, adică cea mai sclipitoare îndrăzneală pusă

¹ Nu (poți fi judecat) de două ori pentru același lucru (aceeași vină) (lat.).

în slujba celei mai viguroase organizații. E un om care poate că n-a văzut ca dumneavoastră toate regatele pă-mîntului, dar a pus umărul ca să răstoarne unul dintre cele mai puternice regate ; e un om care, ca și dumneavoastră, se pretindea un trimis, nu al lui Dumnezeu, ci al ființei supreme, nu al ursitei, ci al fatalității. Ei bine, domnule, ruperea unei vene într-un lob al creierului a frînt toate acestea, nu într-o zi, nu într-o oră, ci într-o clipă. În ajun era domnul Noirtier, fost jacobin, fost senator, fost carbonar, rîzînd de ghilotină, rîzînd de tun, rîzînd de pumnal, domnul Noirtier jucîndu-se cu revoluțiile, domnul Noirtier pentru care Franța nu era decît un vast joc de șah, ai cărui pioni, turnuri, cavaleri și regină trebuiau să piară, numai ca să facă regele mat, domnul Noirtier, atît de temut ; iar a doua zi a devenit „bietul domn Noirtier“, un bătrîn țepăn, supus voinței celei mai slabe ființe din casă, adică a nepoatei sale Valentine ; a devenit, în sfîrșit, un cadavru mut și înghețat, care nu trăiește fără suferință decît pentru a lăsa timp materiei să ajungă, fără zguduiri, la descompunerea totală.

— Priveliștea aceasta nu e străină nici ochilor și nici minții mele, domnule. Întrucîtva sînt medic și, asemenea confrăților mei, am căutat în repetate rînduri sufletul și în materia vie, și în materia moartă. Dar, ca și ursita, el a rămas nevăzut ochilor mei, deși îl simt în inimă. O sută de autori, de la Socrate, de la Seneca, de la Sfîntul Augustin, de la Gall încoace, au făcut în proză sau în versuri apropierea pe care ați făcut-o dumneavoastră acum. Și totuși, înțeleg că suferințele unui tată pot aduce mari schimbări în sufletul fiului său ; ba chiar, fiindcă asta vă este dorința, m-aș angaja să privesc, spre umilința mea, priveliștea înspăimîntătoare care trebuie că v-a mîhnit foarte mult familia.

— Chiar așa s-ar fi întîmplat, dacă Dumnezeu nu mi-ar fi dat o răsplată îmbelșugată. În fața bătrînului.

care coboară tirîndu-se spre groapă, mi s-au născut doi copii : Valentine, o fată din prima mea căsătorie cu domnișoara Renée de Saint Méran și Edouard, fiul căruia i-ați salvat viața.

— Și cum priviți răsplătirea aceasta, domnule ? întrebă Monte-Cristo.

— Cred că tata, rătăcit de patimi, a săvîrșit vreuna din greșelile care scapă justiției omenești, dar trezesc justiția lui Dumnezeu ! răspunse Villefort. Și mai cred că Dumnezeu, nevoind să pedepsească decît o singură persoană, nu l-a lovit decît pe el.

Monte-Cristo, deși zîmbea, gemu atît de adînc în fundul inimii sale încît Villefort, dacă l-ar fi putut auzi, ar fi fugit înfricoșat.

— Rămăs bun, domnule, urmă magistratul, care mai demult vorbea stînd în picioare. Vă părăsesc păstrîndu-vă multă stimă. Și nădăjduiesc că stima mea vă va face plăcere atunci cînd mă veți cunoaște mai bine, căci, orice s-ar zice, nu sînt un om de rînd. De altfel, v-ați făcut în doamna de Villefort o prietenă pe vecie.

Contele salută și se mulțumi să-l conducă numai pînă la ușa cabinetului. Villefort ajunsese la trăsura precedat de doi lachei care, la un semn al stăpînului lor, se grăbiră să-i deschidă.

Apoi, după ce procurorul regal dispăru, Monte-Cristo, zîmbind cu amărăciune, își spuse :

— Ajunge cu atîta otravă ! Acum, cînd mi-e inima plină, să căutăm antidotul.

Și lovi într-un gong :

— Ali, spuse el, mă urc la doamna ; peste o jumătate de ceas să fie trăsura gata !

Capitolul XIV

HAYDÉE

Ne amintim de noile, sau mai bine-zis de vechile cunoștințe ale contelui de Monte-Cristo, care locuiau în strada Meslay : Maximilien, Julie și Emmanuel.

După plecarea lui Villefort, gîndindu-se la vizita plăcută pe care avea s-o facă, la cele cîteva clipe fericite pe care avea să le petreacă, la licărirea de rai strecurată în infernul în care intrase de bună voie, pe fața lui Monte-Cristo se răsîpîdi cea mai fermecătoare seninătate. Văzînd acest chip iluminat de o bucurie atît de rară, Ali, venit în fugă la chemarea gongului, plecase în vîrful picioarelor și reținîndu-și răsufllarea, ca pentru a nu înpăimînta gîndurile bune pe care i se părea că le vede zburînd împrejurul stăpînului său.

Era la amiază. Contele își rezervase o oră pentru Haydée. S-ar fi spus că bucuria nu putea să intre dintr-o dată în sufletul lui atîta vreme zdrobit și că avea nevoie să se pregătească pentru emoțiile blînde, așa cum alte suflete au nevoie să se pregătească pentru emoțiile tari.

Tinăra grecoaică, după cum am spus, locuia într-un apartament cu totul separat de apartamentul contelui. Locuința ei era mobilată în întregime după moda orientală ; avea parchetul acoperit cu covoare groase turcești, de-a lungul zidurilor atîrnau ștofe de brocart și în fiecare încăpere se întindea de-a lungul pereților un divan larg cu

vrafuri de perne care se mutau după voința celui ce le-ar fi folosit.

Haydée avea în slujba ei trei franțuzoaice și o grecoaică. Cele trei franțuzoaice așteptau în prima încăpere, gata să dea fuga la chemarea unui mic clopoțel de aur și să îndeplinescă poruncile sclavei de neam grec, care știa de ajuns franțuzește ca să transmită dorințele stăpînei celor trei cameriste, cărora Monte-Cristo le recomandase să se poarte cu Haydée așa cum s-ar fi purtat cu o regină.

Tînăra se afla în încăperea cea mai depărtată a apartamentului, adică într-un fel de buduar rotund, luminat numai de sus, și unde lumina pătrundea prin niște geamuri de sticlă trandafirie. Stătea întinsă pe niște perne de mătase albastră, brodate cu argint, jumătate răsturnată pe divan, rezemîndu-și capul de brațul drept îndoit molatic. Cu brațul stîng, Haydée ținea între buze tubul de coral de care era prinsă țeava flexibilă a unei narghilele; astfel, fumul nu putea să-i pătrundă în gură decît aromat cu apă de Smirna prin care il silea să treacă ușoara respirație a fetei.

Poziția ei, cu totul firească pentru o femeie din orient, poate că unei franțuzoaice i s-ar fi părut de o cochetărie cam afectată.

Haydée era îmbrăcată în veșminte de femeie din Epir: purta șalvari de mătase albă brodată cu flori trandafirii, și ei îi lăsau descoperite picioarele de copil pe care le-ai fi crezut din marmură de Paros dacă nu le-ai fi văzut, jucîndu-se cu papucii încovoiați la vîrf, brodați cu aur și perle; avea un ilic în dungi albastre și albe, cu mîneci largi, despicate ca să poată scoate brațele, cu butoniere de argint și cu nasturi de perle; în sfîrșit, mai avea un fel de corsaj lăsînd, prin tăietura lui în formă de inimă, să i se vadă gîtul și partea de sus a pieptului. Corsajul se încheia cu trei nasturi de diamant deasupra sinului, iar partea de jos ca și partea de sus a șalvarilor se pierdeau

Într-unul din acele briie în culori vii și cu lungi ciucuri mătăsoși, la care rivnesc atita elegantele pariziene.

Pe cap, Haydée purta un mic fes de aur brodat cu perle, pus pe o parte, iar deasupra fesului, spre partea în care era aplecat, un frumos trandafir natural în culoarea purpureri ieșea din pletele ei atit de negre încit păreau albastre.

Frumusețea chipului acestuia era frumusețea greacă în toată desăvîrșirea ei, cu ochi mari, negri, catifelati, cu nasul drept, cu buze de mărgean și cu dinți de perle.

Peste acest ansamblu fermecător, floarea tinereții se răspindea în întreaga strălucire și cu întreaga ei mireasmă : Haydée putea să aibă nouăsprezece sau douăzeci de ani.

Monte-Cristo chemă însoțitoarea greacă și o trimise să-i ceară Haydéei îngăduința de a-l primi.

Drept răspuns, Haydée îi făcu semn însoțitoarei să tragă draperia de dinaintea ușii, al cărei pervaz pătrat o încadra, așa cum stătea culcată, ca într-un tablou încântător, Monte-Cristo înaintă.

Haydée se ridică în cotul în care ținea narghileaua și-i întinse contelui mîna, în timp ce-l întîmpina cu un suris.

— De ce îmi ceri îngăduința de a intra la mine ? Nu mai îmi ești oare stăpîn, și eu nu-ți mai sînt sclavă ? Întrebă ea în limba sonoră a fiiclor Spartei și Atenei.

Monte-Cristo zîmbi și el.

— Haydée, spuse el, dumneata știi că...

— De ce nu-mi spui „tu“, ca de obicei ? îl întrerupse tînăra greacă. Ți-am greșit cu ceva ? Dacă ți-am greșit trebuie să mă pedepsești, și nu să-mi vorbești cu „dumneata“.

— Haydée, urmă Monte-Cristo, tu știi că acum sîntem în Franța și că, prin urmare, ești liberă ?

— Cum, liberă ? întrebă Haydée.

— Liberă să mă părăsești.

— Să te părăsesc ?... De ce te-aș părăsi oare ?

— Ce știu eu ! Văm vedea lume...

— Nu vreau să văd pe nimeni.

— Iar dacă printre frumoșii tineri pe care-i vei întâlni vei găsi vreunul să-ți placă, n-o să fiu atât de nedrept...

— N-am văzut niciodată un bărbat mai frumos ca tine, și niciodată n-am iubit pe altcineva în afară de tata și de tine.

— Biată copilă, spuse Monte-Cristo, asta e din pricină că niciodată n-ai vorbit cu altcineva decît cu tatăl tău și cu mine.

— Ce nevoie aş avea să vorbesc cu alții ? Tata îmi spunea „bucuria mea“, tu îmi spui „dragostea mea“, și amîndoi mă numiți „copila mea“.

— Îți amintești de tatăl tău, Haydée ?

Fata zîmbi.

— Îl port aici, spuse ea, punîndu-și mîna pe ochi și pe inimă.

— Dar pe mine unde mă porți ? întrebă Monte-Cristo zîmbind.

— Pe tine te port pretutindeni.

Monte-Cristo prinse mîna Haydéei cu gînd să i-o sărute : dar naiva copilă își retrase mîna și-i întinse fruntea.

— Acum, Haydée, îi spuse el, știi că ești liberă, că ești stăpînă, că ești regină. Poți să-ți păstrezi sau să-ți lepezi costumul, după cum dorești. Vei rămîne aici cît vei vrea, și poți ieși cînd poțestești ; te va aștepta totdeauna o trăsură gata înhămată ; Ali și Myrto te vor însoți pretutindeni și-ți vor asculta poruncile. Am însă o singură rugămintă...

— Spune-o.

— Păstrează secretul nașterii tale și nu spune nici un cuvînt despre trecutul tău. Nu roști nicăieri numele ilustrului tău părinte și nici pe acela al sărmaneii tale mame.

— Ți-am spus, stăpîne, că nu voi vedea pe nimeni.

— Ascultă, Haydée ; poate că opreliștea aceasta orientală va fi imposibilă la Paris : continuă să înveți cum se trăiește în țările noastre nordice, așa cum ai făcut la Roma, la Florența, la Milano și la Madrid ; asta îți va fi de folos oricum, și dacă vei trăi mai departe aici, și dacă te vei reîntoarce în Orient.

Fata își îndreaptă spre conte ochii ei mari și umeziți de lacrimi și-i răspunse :

— Dacă ne vom reîntoarce în Orient, vrei să spui, nu-i așa, stăpîne ?

— Da, copila mea, continuă Monte-Cristo. Știi bine că eu nu te voi părăsi niciodată. Nu arborele părăsește floarea, ci floarea părăsește arborele.

— Nu te voi părăsi niciodată, stăpîne, spuse Haydée, căci sînt sigură că n-aș putea trăi fără tine !

— Sărmană copilă ! Peste zece ani eu voi fi bătrîn iar tu vei rămîne încă tînără.

— Tatăl meu avea o barbă lungă și albă, și asta nu mă împiedica să-l iubesc. Tata avea șazeci de ani și mi se părea mai frumos decît toți tinerii pe care-i vedeam.

— Dar, ia spune-mi, crezi că ai putea să te obișnuiești aici ?

— Pe tine te voi vedea ?

— În fiecare zi.

— Atunci, de ce mă mai întreb, stăpîne ?

— Mă tem să nu te plictisești...

— Nu, stăpîne. Dimineața mă voi gîndi că vîi, iar seara îmi voi aminti că ai fost. De altfel, atunci cînd rămîn singură, îmi amintirile mele, revăd priveliști nesfîrșite, zări largi cu Pindul și Olimpul pierzîndu-se în depărtare ; apoi păstrez în inimă trei simțăminte cu care nu te poți plictisi niciodată : tristețea, dragostea și recunoștința.

— Ești o vrednică fiică a Epirului, Haydée. Ești grațioasă și poetică și se vede că descinzi din neamul de zeite născute în țara ta. Fii deci liniștită, copila mea. Voi face

astfel încât să nu-ți irosești tinerețea, fiindcă dacă tu mă iubești ca pe tatăl tău, eu te iubesc ca pe fiica mea.

— Te înșeli, stăpîne. Pe tata nu-l iubeam cum te iubesc pe tine. Dragostea mea pentru tine e altfel : tata a murit și eu mai trăiesc încă, dar dacă ai muri tu, aş muri și eu.

Monte-Cristo îi întinse mîna, cu un zîmbet de adîncă duioșie : ea i-o sărută ca de obicei.

Astfel pregătit pentru întîlnirea pe care avea s-o aibă cu Morrel și familia lui, Monte-Cristo plecă murmurînd versurile din Pindar :

„Tinerețea e o floare al cărei fruct e dragostea... fericit culegătorul care-l culege după ce l-a văzut pîrguindu-se cu încetul“.

Așa cum poruncise, trăsura era gata. Monte-Cristo se urcă în ea și, ca întotdeauna, caii porniră în galop.

Capitolul XV
FAMILIA MORREL

Peste cîteva minute contele ajunse în strada Meslay, numărul 7.

Acolo se afla o casă albă și veselă. În curtea din fața casei se înălțau două tufe pline de flori destul de frumoase.

În portarul care-i deschise, contele îl recunoscă pe bătrînul Coclès. Dar fiindcă bătrînul, după cum ne amintim, n-avea decît un ochi și fiindcă în nouă ani ochiul acesta i se slăbise grozav, Coclès nu-l recunoscă pe Monte-Cristo.

Ca să oprească în fața intrării, trăsurile trebuiau să facă un mic ocol, ferind astfel o fîntînă arteziană ce țîșnea dintr-un bazin făcut din scoici și pietricele, lux care ațîșase multe invidii în cartier și din a cărei pricină casa fusese botezată „Micul Versailles“.

E de prisos să mai spunem că în bazin forfoteau o mulțime de pești roșii și galbeni.

Casa, ridicată deasupra unui etaj de bucătărie și camere, mai avea, în afară de parter, două etaje întregi. Tinerii o cumpăraseră împreună cu dependințele formate din niște ateliere imense, din două pavilioane în fundul unei grădini și din grădină. De la prima ochire, Emmanuel văzuse în așezarea aceasta un prilej de afacere; el își oprise casa și jumătate din grădină și trăsese

o linie, adică ridicase un zid, între ele și atelierele pe care le închiriasse împreună cu pavilioanele și cu partea de grădină legată de ele. Astfel, pentru o sumă destul de mică, tinerii aveau o locuință la fel de bine zăvorâtă pe cât era a celui mai grijuliu proprietar al unei clădiri din foburgul Saint-Germain.

Sufrageria era din stejar, salonul din mahon și camera albastră : dormitorul din lemn de lămii și damasc verde. Printre altele, se mai aflau acolo și un cabinet de lucru pentru Emmanuel, care nu lucra de loc, și o sală de muzică pentru Julie, care nu era de loc muzicantă.

Etajul al doilea era în întregime rezervat pentru Maximilien ; locuința fusese întocmită exact ca a surorii sale, doar atât că sufrageria fusese transformată în sală de biliard și tânărul își aducea aici prietenii.

Cînd sosi trăsură contelei, Maximilien supraveghea personal țesălatul calului, fumîndu-și țigara la poarta grădinii.

După cum am spus, Coclès deschise poarta. Baptistin sări de pe scaunul său și îl întrebă dacă domnul și doamna Herbault și domnul Maximilien Morrel erau acasă pentru contele de Monte-Cristo.

— Pentru contele de Monte-Cristo ! strigă Morrel aruncîndu-și țigara și alergînd în întîmpinarea oaspetelui său ; cum să nu fim acasă pentru el ? Vă mulțumesc, vă mulțumesc de o sută de ori, domnule conte, că nu v-ați uitat făgăduiala.

Tînărul ofițer strînse atît de prietenos mîna contelei, încît acesta își dădu seama cu cîtă sinceritate și bucurie era primit și cu cîtă nerăbdare fusese așteptat.

— Poftiți, poftiți, continuă Maximilien, vreau să vă conduc eu ; un oaspe ca dumneavoastră nu trebuie să fie anunțat de servitor. Sora mea e în grădină, taie trandafirii ofiliți ; cumnatul meu își citește ziarele, *La Presse* și *Les Débats*, la cîțiva pași de ea, fiindcă oriunde o vezi pe doamna Herbault, n-ai decît să te uiți la cîțiva pași în

preajmă, și ai să-l găsești pe domnul Emmanuel. Și reciproc, după cum se spune la Școala Politehnică...

Zgomotul pașilor atrase atenția unei femei de vreo douăzeci, douăzeci și cinci de ani, care, îmbrăcată într-un capot de mătase, curăța cu deosebită grijă o tufă de trandafiri galbeni.

Femeia aceasta era micuța Julie, devenită, așa cum îi prezisese trimisul casei Thompson & French, doamna Emmanuel Herbault.

Văzînd un străin, ea scoase un strigăt. Maximilien începu să rîdă :

— Nu te speria, surioară, îi spuse el, domnul conte nu-i decît de trei zile la Paris, dar știe de pe acum cum arată o rentiră din Marais. Iar dacă nu știe încă, ai să-i arăți tu.

— Vai, domnule, se scuză Julie, să vă aducă așa, e o trădare din partea fratelui meu. După cum vedeți, nu se poartă de loc drăguț cu biata lui surioasă... Pénelon !... Pénelon !...

Un bătrîn care săpa un strat de trandafiri bengalezi își înfipse sapa în pămînt și se apropie, cu șapca în mînă, ascunzînd cît putea mai bine o bucată de tutun înfundat pentru un moment în adîncurile fâlcilor sale.

Cîteva șuvițe albe îi argintau părul încă des, în timp ce tenul bronzat și privirea lui cutezătoare și vie arătau că e un vechi marinăr, ars de soarele ecuatorului și bătut de furtuni.

— Mi se pare c-ați făcut apelul, domnișoară Julie, răspunse el. Sînt prezent.

Pénelon își păstrase obiceiul de a-i spune fetei patronului său domnișoara Julie, și nu se putuse obișnui nici în ruptul capului să-i spună doamna Herbault.

— Pénelon, spuse Julie, du-te și anunță-i domnului Emmanuel plăcuta vizită care ni se face, în timp ce Maximilien îl va conduce pe domnul în salon.

Apoi se întoarse spre Monte-Cristo :

— Domnul imi va îngădui să dispar pentru o clipă, nu-i așa ?

Și fără să aștepte răspunsul contelui, ea fugi pe după o tufă și porni în goană spre casă, pe o alee laterală.

— Dragă domnule Morrel, spuse Monte-Cristo, imi dau seama cu durere că v-am făcut revoluție în familie.

— Ia uitați-vă, rîse Maximilien, îl vedeți acolo jos pe soț punîndu-și redingota în locul hainei ? Asta arată că sînteți cunoscut în strada Meslay. Erați anunțat, vă rog să mă credeți.

— Am impresia că aici trăiește o familie fericită, spuse Monte-Cristo, răspunzîndu-și propriilor sale gînduri.

— Da, puteți fi sigur de asta. Ce vreți ? Au tot ce le trebuie ca să fie fericiți : sînt tineri, veseli, se iubesc, și cu venitul celor douăzeci și cinci de mii de livre ale lor, își închipuie, deși au trecut pe lângă bogății imense, că au averea lui Rotschild.

— E totuși puțin douăzeci și cinci de mii de livre, răspunse Monte-Cristo cu o blîndețe atît de suavă, încît glasul lui pătrunse în inima lui Maximilien așa cum ar fi pătruns glasul unui tată duios ; dar tinerii n-au să se oprească aici, au să ajungă și ei, la rîndul lor, milionari. Cumnatul dumitale este avocat... medic ?..

— E negustor, domnule conte, și preluase firma bietului meu tată. Tata a murit lăsînd o avere de cinci sute de mii de franci ; jumătate din ea mi-a rămas mie, iar cealaltă jumătate surioarei mele, căci am fost doar doi copii. Cînd s-a înșurat cu sora mea, Emmanuel nu avea decît nobila lui cinste, inteligența lui deosebită și o faimă nepătată. Dar a vrut să aibă și el o avere egală cu a soției sale. Și a muncit pînă ce a strîns două sute cincizeci de mii de franci ; pentru asta i-au trebuit șase ani. Vă jur, domnule conte, că era mișcător să-i vezi pe cei doi copii atît de harnici și de uniți, hărăziți — prin însușirile lor — pentru cele mai mari bogății, dar fiind siliți să facă în șase ani ceea ce alții cu idei noi ar fi putut face

în doi sau trei ani, din pricină că n-au vrut să schimbe cu nimic vechile metode ale casei părintești. Și astăzi se mai aud încă la Marsilia laudele aduse abnegației lor atât de curajoase. În sfârșit, într-o bună zi, Emmanuel îi spuse nevastei sale, după ce isprăvisese de făcut plățile :

„Julie, iată ultimul fișic de o sută de franci pe care mi l-a înmînat Coclès, și care completează cei două sute cincizeci de mii de franci fixați de noi ca o limită a agoniseliî noastre. Te vei mulțumi oare cu puținul acesta care va trebui să ne ajungă de acum înainte ? Ascultă, firma face afaceri cam de un milion pe an și poate aduce un câștig de patruzeci de mii de franci. Dacă vrem, putem vinde într-un ceas clientela, cu trei sute de mii de franci. Iată o scrisoare din partea domnului Delaunay. El ne oferă acești bani în schimbul fondului nostru de comerț pe care vrea să-l contopească cu al lui. Gîndește-te la ce ar trebui făcut.“

„Dragă, îi răspunse sora mea, firma Morrel nu poate fi ținută decît de un Morrel. A scăpa pentru totdeauna numele tatii de la cine știe ce izbeliște a soartei, nu prețuiește oare mai mult de trei sute de mii de franci ?“

„Și eu gîndeam la fel, spuse Emmanuel ; totuși voiam să-ți cer părerea.“

„Atunci, iată-mi părerea, dragul meu : Toate încasărilor noastre sînt făcute, toate polițele sînt plătite ; n-avem decît să tragem o linie dedesubtul socotelilor ultimei luni și să închidem ghișeele. Să tragem linia și să închidem.“

Și chiar așa au făcut, fără să mai zăbovească. Cînd luaseră hotărîrea era ora trei ; pe la trei și un sfert a venit un client ca să-și asigure trecerea a două nave ; asta ar fi însemnat un câștig de cincisprezece mii de franci, bani gheață.

„Domnule, i-a spus Emmanuel, vă rog să vă adresați pentru asigurare confratelui nostru, domnul Delaunay. Noi ne-am retras din afaceri.“

„De cînd ?“ întrebă clientul mirat.

„De un sfert de oră.”

Și iată, continuă. Maximilien zîmbind, iată de ce sora și cumnatul meu au rămas numai cu un venit de douăzeci și cinci de mii de livre.

De-abia își terminase Maximilien istorisirea pe care contele o ascultase înduioșîndu-se din ce în ce mai mult, cînd Emmanuel apăru, gătit cu pălărie și cu redingotă. El salută ca unul care își dă seama de calitatea oaspetelui ; apoi, după ce făcură împreună ocolul grădiniții înflorite, îl conduse în casă.

Salonul era îmbălsămat de florile care abia încăpeau într-o uriașă vază japoneză cu toarte. Julie, îmbrăcată cuviincios și coafată drăguț (reuşise să le facă pe toate în zece minute), îl întîmpină pe conte la ușa.

Dintr-o colivie aflată prin preajmă, răsună ciripitul unei păsărele. Crengile salcîmilor trandafirii își întindeau ciorchinii pînă la perdelele de catifea albastră : totul în încăperea încîntătoare unde intraseră respira liniște, de la cîntecul păsărelei și pînă la zîmbetul gazdelor.

Încă de cînd pășise peste prag, contele simțise din plin fericirea aceasta ; de aceea rămăsese, tăcut, visător, uitînd că era așteptat să continue discuția întreruptă după primul schimb de cuvinte.

Cînd își dădu seama că tăcerea devenise aproape stînjitoare, Monte-Cristo se smulse cu greu din reveriile sale și, în sfîrșit, spuse :

— Iertați-mă, doamnă, o emoție care pesemne vă miră pe dumneavoastră, obișnuită cu liniștea și fericirea de aici. Pentru mine, un chip omenesc mulțumit e un lucru atît de nou, încît nu mă mai satur uitîndu-mă la dumneavoastră și la soțul dumneavoastră.

— Sîntem într-adevăr fericiți, domnule, răspunse Julie ; dăr am suferit multă vreme și puțini oameni și-au cîștigat fericirea plătînd-o atît de scump ca noi.

Pe chipul lui Monte-Cristo se zugrăvi curiozitatea.

— E o întreagă poveste de familie, cum vă spunea deunăzi Château-Renaud, vorbe Maximilien. Dumneavoastră, domnule conte, obișnuit să vedeți nenorociri ilustre și bucurii splendide, vi s-ar părea puțin interesant tabloul acesta casnic. Totuși, așa cum v-a spus Julie, am îndurat suferințe mari, deși ele au rămas închise în micul nostru cerc...

— Dumnezeu v-a dăruit, așa cum le dăruiește și altora alinarea în suferință ? întrebă Monte-Cristo.

— Da, domnule conte, spuse Julie; putem spune asta, căci a făcut pentru noi ceea ce nu face decît pentru aleșii lui : ne-a trimis un înger.

Obrajii lui Monte-Cristo se îmbujorară... Pentru a-și putea ascunde emoția, el tuși, ca să aibă motiv să-și ducă batista la gură.

— Cei născuți într-un leagăn de purpură, cei care nu și-au dorit niciodată nimic, spuse Emmanuel, aceia nu știu ce înseamnă fericirea de a trăi, după cum nu cunosc prețul unui cer senin cei care niciodată nu și-au lăsat viața în voia a patru scînduri zvîrlite pe o mare furtunoasă.

Monte-Cristo se ridică și, fără să răspundă un cuvînt, căci tremurul vocii i-ar fi putut trăda emoția care îl cuprinsese, începu să străbată cu pași rari salonul.

— Bogăția noastră vă face să zîmbiți, domnule conte ? întrebă Maximilien, care-l urmărea din ochi.

— Nu, nu, răspunse Monte-Cristo pîlind și apăsîndu-și cu o mîină bătăile inimii, în timp ce cu cealaltă mîină, arată un glob de cristal sub care se odihnea o pungă de mătase așezată cu grijă pe o pernuță de catifea neagră. Mă întrebam doar la ce servește punga aceasta, care, după cîte îmi pare, are într-o parte o hîrtie, iar în cealaltă parte un diamant destul de frumos.

Maximilien luă un aer grav și răspunse : —

— E cea mai prețioasă comoară a familiei noastre.

— Într-adevăr, diamantul acesta e destul de frumos, spuse Monte-Cristo.

— Fratele meu nu vorbește despre valoarea pietrei, deși, a fost prețuită la o sută de mii de franci. El vrea să vă spună doar că obiectele din punga aceasta ne-au rămas de la îngerul despre care am pomenit mai adineauri.

— Nu vă pot înțelege, dar nici nu vă pot întreba, doamnă, răspunse Monte-Cristo, înclinându-se. Iertați-mă, n-am vrut să fiu indiscret.

— Indiscret, spuneți ? Dimpotrivă, ne faceți fericiți, domnule conte, dându-ne prilejul să vorbim mai mult despre el ! Dacă am ascunde ca pe o taină fapta frumoasă pe care ne-o amintește punga, n-am pune-o la vedere. Am vrea s-o arătăm întregului univers, pentru ca vreun semn de viață din partea binefăcătorului nostru să ne vădească prezența lui.

— Adevărat ! făcu Monte-Cristo cu glasul înăbușit de emoție.

— Domnule, spuse Maximilien ridicînd globul de cristal și sărutînd cu religiozitate punga de mătase, obiectul acesta a atins mîna unui om care ne-a scăpat tatăl de la moarte și pe noi de la ruină, ferindu-ne numele de rușine ; mîna unui om datorită căruia noi, bieți copii sortiți sărăciei și lacrimilor, mai putem auzi astăzi oamenii admirîndu-ne fericirea. Iar scrisoarea — și Maximilien scoase o hîrtie din pungă și i-o dădu contelui — scrisoarea aceasta a scris-o el, în ziua cînd tatăl meu luase o hotărîre desperată. Diamantul i-a fost dat ca zestre surioarei mele de către mărinimosul necunoscut.

Monte-Cristo desfăcu hîrtia și citi cu o infinită expresie de fericire ; era scrisoarea adresată Juliei și semnată Simbad Marinarul.

— Spuneți că vă e necunoscut ? Așadar binefăcătorul v-a rămas necunoscut ?

— Da, domnule. N-am avut niciodată fericirea să-i strîngem mîna. Și să nu credeți că nu i-am cerut lui

Dumnezeu hatîrul acesta, urmă Maximilien ; dar în toate întîmplările există un fir misterios pe care încă nu-l putem înţelege ; totul a fost condus de o mină puternică, nevăzută, ca mîna unui vrăjitor.

— Eu încă nu mi-am pierdut orice nădejde de a-i putea săruta într-o zi mîna, așa cum sărut punga pe care a atins-o, spuse Julie. Acum patru ani, Pénelon se afla la Triest ; Pénelon, domnule conte, e vrednicul marinar pe care l-ați văzut cu sapa în mîna și care din contramaistru s-a făcut grădinar. Pénelon, aflîndu-se la Triest, a văzut pe chei un englez îmbarcîndu-se pe un iaht, și l-a recunoscut pe străinul venit la tata în ziua de 5 iunie 1829, același care la 5 septembrie ne-a trimis scrisoarea. Era el, după cîte m-a asigurat Pénelon, dar bătrînul marinar n-a îndrăznit să-i vorbească.

— Un englez ? întrebă Monte-Cristo gînditor, neliniștindu-se la fiecare privire a Juliei. Spuneți că era englez ?

— Da, răspunse Maximilien, un englez care ni s-a prezentat drept trimisul firmei Thompson & French din Roma. Iată de ce m-ați văzut tresărind deunăzi, la domnul de Morcef, cînd ați spus că domnii Thompson & French sînt bancherii dumneavoastră. Pentru numele cerului, domnule ! Ce vă povestesc s-a petrecut după cum v-am spus în 1829 ; l-ați cunoscut cumva pe englezul acesta ?

— Dar nu mi-ați spus tot dumneavoastră că firma Thompson & French a negat întruna faptul că v-ar fi făcut vreun serviciu ?

— Ba da !

— Atunci nu cumva englezul o fi un om care, amintindu-și de vreo faptă bună de-a tatălui dumneavoastră, uitată chiar și de bătrîn, a folosit prilejul ca să-i facă un bine ?

— Orice e cu putință într-o astfel de împrejurare, domnule, chiar și o minune.

— Cum spuneați că-l cheamă ? întrebă Monte-Cristo.

— Nu ne-ă spus nici un nume, răspuse Julie privindu-l din ce în ce mai atent pe conte. N-a lăsat decît semnătura de pe o scrisoare : Simbad Marinarul.

— Firește că nu e un nume, ci un pseudonim.

Apoi, pentru că Julie îl privea și mai stăruitor, încercînd să-i prindă din zbor sunetele glasului și să facă vreo asemănare, Monte-Cristo continuă.

— Ia să vedem, nu cumva era un bărbat cam de statura mea, poate ceva mai înalt și mai slab, cu gîtul prins într-un guler înalt și încheiat, stînd mereu țeapăn, încorsetat și nelăsînd nici o clipă creionul din mînă ?

— Va să zică îl cunoașteți ? strigă Julie cu ochii strălucind de bucurie.

— Nu-l cunosc, îi răspuse Monte-Cristo. Mi-l închipui doar. Am cunoscut un oarecare lord Wilmore, care semăna astfel de faptе mărinimoase.

— Fără să spună că le făcea el ?

— Era un om ciudat care nu credea în recunoștință.

— Vai, strigă Julie, cu un accent sublim, împreunîndu-și mîinile, dar în ce credea, nefericitul ?

— Cel puțin nu credea atunci cînd l-am cunoscut eu, răspuse Monte-Cristo, pe care glasul acesta izvorît din fundul sufletului îl mișcase adînc. De atunci poate o fi găsit vreo dovadă că recunoștința există.

— Dumneavoastră îl cunoașteți pe lord ? întrebă Emmanuel.

— Dacă îl cunoașteți, domnule, adăugă Julie, spuneți-ne, spuneți-ne ! Ne-ați putea duce la el ? Ni l-ați putea oare arăta ? Ne-ați putea spune unde este ? Ascultă Maximilien, și tu Emmanuel, dacă-l vom întîlni vreodată va trebui să-l facem să creadă că inima nu uită.

Simțind că-l podidesc lacrimile, Monte-Cristo mai făcu cîțiva pași prin salon.

— În numele cerului, domnule ! stărui Maximilien, dacă știți ceva despre el, spuneți-ne și nouă !

— Vai, răspunse Monte-Cristo stăpînindu-și cu greu tulburarea glasului, dacă binefăcătorul dumneavoastră este lordul Wilmore, tare mă tem că nu-l veți mai re-vedea niciodată. L-am părăsit acum doi sau trei ani la Palermo. Pleca spre meleagurile cele mai necunoscute. De aceea tare mă tem că nu se va mai reîntoarce.

— Ce crud sînteți ! strigă Julie înspăimîntată.

Și lacrimile îi umplură ochii.

— Doamnă, spuse cu seriozitate Monte-Cristo sorbind cu privirea cele două perle lichide care alunecau pe obrajii Juliei, dacă lordul Wilmore ar fi văzut ceea ce am văzut eu aici, ar fi iubit încă viața, căci lacrimile pe care le vărsați l-ar fi împăcat cu neamul omenesc !

Și îi întinse mîna Juliei, care, fascinată de privirea și de glasul contelui, i-o dădu pe ea ei.

— Dar lordul Wilmore avea o patrie, o familie, rude, în sfîrșit, era cunoscut. N-am putea oare ?... întrebă ea, agățîndu-se de această ultimă nădejde.

— Nu căutați degeaba, doamnă, îi răspunse Monte-Cristo. Nu vă clădiți iluzii pe un cuvînt scăpat de mine. Cred că nu lordul Wilmore e omul pe care îl căutați : îmi era prieten și-i cunosc aproape toate tainele : mi-ar fi povestit-o și pe aceasta.

— Și nu v-a spus nimic ? întrebă Julie.

— Nimic !

— N-a rostit niciodată un cuvînt care să vă poată face să bănuți ?...

— Niciodată !

— Și totuși, i-ați ghicit de îndată numele.

— Știți... în asemenea cazuri, bănuiești.

— Surioară, surioară ! se amestecă Maximilien, venindu-i în ajutor contelui. Domnul are dreptate. Amintește-ți ce ne-a spus de atîtea ori tata : nu un englez ne-a adus fericirea.

Monte-Cristo tresări.

— Ce vă spunea tatăl dumneavoastră... domnule Morrel ? întrebă el repede.

— Tata vedea în fapta asta o minune. El credea într-un binefăcător ieșit pentru noi din mormînt. Credința lui superstițioasă era atît de mișcătoare, domnule ! Deși nu credeam în ea, nici prin gînd nu ne-a trecut să i-o spulberăm din inimă ! De cîte ori nu s-a gîndit bietul tata la ea, rostind încetîșor numele unui prieten drag, al unui prieten pierdut ! Iar cînd se afla în preajma morții, cînd apropierea veșniciei i-a dat minții ceva din iluminarea mormîntului, gîndul acesta, care pînă atunci nu fusese decît o bănuială, a devenit convingere. Ultimele cuvinte rostite de tata înainte de a muri, au fost : „Maximilien, era Edmond Dantès !“

La auzul acestor cuvinte, Monte-Cristo, care de cîteva clipe devenise tot mai palid, deveni livid. Tot sîngele îi năvălise în inimă ; nu mai putea să vorbească : își scoase ceasul, ca și cum ar fi uitat ce oră e, își luă pălăria, îi spuse pe neașteptate și stînjenit rămas bun doamnei Herbault și strînse mîinile lui Emmanuel și Maximilien.

— Doamnă, spuse el, îngăduiți-mi să mai trec uneori să vă văd. Îmi place casa dumneavoastră și vă sînt recunoscător pentru primirea făcută. E pentru prima dată cînd mi-am uitat de mine, după ani îndelungați !

Și Monte-Cristo ieși, cu pași mari.

— Ciudat om mai e contele ! făcu Emmanuel.

— Da, răspunse Maximilien, dar cred că are o inimă cum nu se poate mai bună și sînt sigur că ne iubeste.

— Iar mie, glasul lui mi-a pătruns în suflet și de cîteva ori mi s-a părut că nu-l auzeam pentru prima dată, adăugă Julie.

Capitolul XVI
PYRAM ȘI THISBEEA

Pe două treimi ale foburgului Saint Honoré, dinaintea unei frumoase clădiri, mai aleasă decît alesele locuințe ale acestui cartier bogat, se întinde o grădină vastă ai cărei castani stufoși trec peste zidurile uriașe, înalte, ca niște metereze. Primăvara, castanii își lasă să cadă florile roze și albe în două vase de piatră, ornamentate și așezate paralel pe cei doi stâlpi dreptunghiulari de care e prinsă o poartă de fier de pe timpul lui Ludovic al XIII-lea.

Intrarea aceasta măreață nu mai e folosită, cu toate mușcatele ei minunate crescute în cele două vase și care își clatină în vînt frunzele marmoreene și florile de purpură. De multă vreme stăpînii locuinței se restrînseseră doar la posesiunea clădirii, a curții plantate cu arbori, dînd spre foburg, și a grădinii închisă de poarta aceasta, care răspundea altădată într-o splendidă grădină de legume, mare de un stîngen și anexată proprietății. Dar demonul speculației trăgînd o linie — adică o stradă — la capătul grădinii de legume, iar strada primind un nume înainte de a exista, datorită unei plăci de fier lustruit, proprietarii se gîndiseră că ar putea vinde grădina de legume pentru a clădi la stradă, și a face astfel concurență marii artere a Parisului, care se numește Faubourg Saint Honoré.

Dar în afaceri omul propune și banul dispune ; strada botezată muri în fașă ; cumpărătorul grădinii, după ce o plătitise în întregime, neputînd să găsească cumpărător la prețul cerut de el și așteptînd o urcare a prețurilor care nu putea să nu-l despăgubească, aducîndu-i mai mult decît pierderile suferite și capitalul neproductiv, se mulțumi să închirieze locul unor cultivatori pentru suma de cinci sute de franci pe an.

Asta însemna bani plasați cu unu și jumătate la sută, ceea ce-i destul de ieftin pentru vremurile noastre în care trăiesc atîția oameni care plasează cu cincizeci la sută și tot se vaită că banii, ca atare, aduc un cîștig prea mic.

Cu toate acestea, după cum am spus, poarta grădinii care dădea altădată spre grădina de legume e condamnată, iar rugina îi roade balamalele. Ceva mai mult chiar : pentru ca netrebnicii de zarzavagii să nu murdărească interiorul domeniului aristocratic cu privirile lor vulgare, un rînd de scînduri e prins pe barele gardului pînă la o înălțime de aproape doi metri. E adevărat că scîndurile nu sînt prea bine unite și că se poate privi pe furiș printre goluri ; dar casa e locuită de o familie serioasă care nu se teme de indiscreții.

În grădina de legume, în locul verzii, a morcovilor, a ridichilor, a mazării și a pepenilor, crește lucernă înaltă, singura cultură care mai arată că se mai gîndește cineva la locul părăsit. O porțiță joasă, răspunzînd în strada plănuită, se deschide pe terenul împrejmuit de ziduri și părăsit de locatari, fiindcă-i sterp, iar terenul, în loc să aducă un venit de jumătate la sută, cum aducea pe vremuri, de opt zile nu mai aduce nimic.

Am spus că, în partea dinspre locuință, castanii împodobesc zidurile. Dar asta nu împiedică și alți arbori, bogați și înfloriți, să-și strecoare printre goluri crengile dornice de aer. Într-un colț unde frunzișul e atît de des, încît abia dacă mai poate pătrunde lumina, se află o bancă

largă de piatră și câteva scaune de grădină. Acolo e pesemne locul de întâlnire sau de refugiu al vreunui locatar al casei. Clădirea, situată la o sută de pași mai departe, abia se zărește printre meterezele de verdeață care o înconjură. În sfârșit, alegerea adăpostului acestuia tainic e justificată și de lipsa soarelui, de răcoarea permanentă, chiar în timpul celor mai dogoritoare zile ale verii, de ciripitul păsărelelor și de îndepărtarea față de casă și de stradă, adică de afaceri și de zgomot.

Spre sfârșitul uneia dintre cele mai calde zile pe care primăvara le dăruise locuitorilor Parisului, pe banca de piatră se afla o carte, o umbrelă, un coș de lucru și o batistă subțire cu broderia începută. Și nu departe de bancă, lângă poartă, stînd în picioare în fața scîndurilor, cu ochiul lipit de crăpăturile dintre ele, se afla o fată care privea în grădina pustie despre care am vorbit.

Aproape în aceeași clipă, porțița terenului acestuia se deschise fără zgomot și se ivi un tînăr înalt, voinic, îmbrăcat într-o bluză de pînă grosolană și purtînd o șapcă de catifea. Dar mustățile, barba și părul negru, extrem de îngrijite ale tînărului, nu se prea potriveau cu costumul lui de rînd. După o ochire rapidă aruncată în preajmă, ca să se asigure că nu-l pîndește nimeni, tînărul trecu poarta, o închise în urma lui și se îndreptă cu pas grăbit spre gard.

La vederea aceluia pe care îl aștepta pesemne, însă nu astfel înveșmîntat, fata se sperie și se trase înapoi.

Și totuși tînărul, cu privirea pe care o au numai amanții, văzuse printre crăpăturile porții fluturînd rochia albă și lungă centură albastră. El se repezi spre peretele de scînduri și lipindu-și gură de o crăpătură, spuse :

— Nu te speria, Valentine, eu sînt.

Fata se apropie.

— Dragul meu, de ce ai întîrziat atît astăzi ? întrebă ea. Știi că luăm masa devreme și mi-a trebuit multă di-

plomație și dibăcie ca să scap de mama vitregă care mă pindește, de camerista care mă spionează și de fratele care mă necăjește și să pot veni să brodez aici batista pe care mă tem grozav că n-o s-o sfîrșesc niciodată. Și apoi, după ce te vei scuza pentru întîrziere, te rog să-mi spui ce rost are costumul nou pe care ți-a plăcut să-l îmbraci și din pricina căruia aproape că nu te-am recunoscut ?

— Scumpă Valentine, răspunse tînărul, ești cu mult mai presus decît dragostea mea ca să îndrăznesc să-ți vorbesc, și totuși de cîte ori te văd simt nevoia să-ți spun că te ador, fiindcă atunci cînd nu te mai văd, ecoul propriilor mele cuvinte îmi alină inima. Îți mulțumesc pentru dojenile tale : sînt încîntătoare. Ele îmi dovedesc, nu cutez să spun că m-ai așteptat, dar că te-ai gîndit la mine. Voi ai să știi de ce am întîrziat și de ce m-am deghizat ; am să-ți spun și nădăjduiesc că mă vei ierta : mi-am ales o meserie...

— O meserie ?... Ce vrei să spui, Maximilien ? Sîntem oare într-atît de fericiți încît să glumești cu lucrurile care ne privesc ?

— Să mă ferească Dumnezeu să glumesc cu lucrurile care-mi sînt mai scumpe decît viața, răspunse tînărul ; dar m-am plictisit să tot gonesc peste cîmpuri și să sar peste ziduri, și m-a speriat ideea pe care mi-ai sugerat-o mai deunăzi, că tatăl tău ar putea să mă judece într-o bună zi ca pe un hoț, și aș putea astfel păta onoarea întregii armate franceze. Și m-a înspăimîntat la fel posibilitatea că lumea s-ar putea mira văzînd un căpitan de spahii dînd tîrcoale întruna terenului acestuia unde nu există nici fortărețe de asediat, și nici măcar redute, cît de mici, ca să fie apărate. De asta m-am făcut cultivator și am îmbrăcat haina meseriei acesteia.

— Ce nebunie !

— Dimpotrivă cred că e lucrul cel mai înțelept pe care l-am făcut în viața mea, fiindcă el ne pune pe deplin la adăpost.

— Cum asta ? Te rog, explică-mi.

— Iată : l-am căutat pe proprietarul grădinii. Contractul cu vechii chiriași expirase și am închiriat-o eu. Toată lucerna pe care o vezi e a mea, Valentine ; nimic nu mă împiedică să-mi clădesc o colibă în fineața asta și să trăiesc de-acum înainte la douăzeci de pași de tine. Abia pot să-mi înfrinez bucuria și fericirea ! Ți închipui că un asemenea lucru s-ar putea plăti ? Nu-i așa că-i cu neputință ? Ei bine, toată fericirea, tot norocul, toată bucuria pentru care aș fi dat zece ani din viață, cât crezi că mă costă ?... Cinci sute de franci pe an, plătibili trimestrial. Așa că vezi, de-acum înainte nu mai avem de ce ne teme. Aici sînt la mine acasă, pot să pun scări pe zidul meu și să privesc pe deasupra, fără să mă tem că va da o patrule peste mine. Am dreptul să-ți spun că te iubesc, atîta timp cît mîndria ta nu se va simți jignită să audă cuvintele acestea ieșind din gura unui biet zîler cu bluză și cu șapcă.

Valentine scoase un ușor strigăt de plăcută surprindere, apoi, pe neașteptate, ca și cum un nor ar fi venit să-i acopere raza de soare care-i iluminase inima, spuse cu tristețe :

— Vai ! Maximilien, acum vom fi prea liberi, fericirea noastră ne va face să-l ispitim pe Dumnezeu : ne vom încredere prea mult în siguranța noastră și asta ne va duce la pierzare !

— Poți să-mi vorbești așa, tocmai mie, draga mea, mie care de cînd te cunosc, ți-am dovedit, zilnic, că mi-am supus gîndurile și viața gîndurilor și vieții tale ? Ce ți-a dat încrederea în mine ? Fericirea mea, nu-i așa ? Cînd mi-ai spus că un simțămînt nedesișuit te vestea că te amenință o mare primejdie, m-am pus cu tot devotamentul în slujba ta, fără să-ți cer altă răsplată decît fericirea de a te sluji. Ți-am dat oare vreodată, de atunci, prilejul, prin vreun cuvînt, prin vreun semn, să-ți pară rău că m-ai ales dintre toți cei care ar fi fost fericiți să

moară pentru tine ? Biată copilă, mi-ai spus că ești logodită cu domnul d'Épinay, că tatăl tău a hotărât căsătoria aceasta, cu alte cuvinte că e de neînlăturat, pentru că tot ce dorește domnul de Villéfort trebuie să se îndeplinească neapărat. Și atunci am rămas în umbră, așteptând totul, nu de la voința mea, nici de la voința ta, ci de la întimplările ursitei, de la Dumnezeu. Dar tu mă iubești, ți-a fost milă de mine, Valentine, și mi-ai spus-o. Ți mulțumesc pentru cuvintele dulci și nu-ți cer decît să mi le repeți din cînd în cînd, ca să mă facă să uit totul.

— Iată ce ți-a dat curaj, Maximilien. Dar mie mi-a făcut viața totodată și plăcută și nefericită într-atîta, încît uneori mă întreb ce prețuiește mai mult pentru mine : mîhnirea pricinuită altădată de asprimea mamei mele vitrege, și de preferința oarbă pentru copilul ei, sau fericirea plină de primejdii pe care o simt cînd te văd ?

— Primejdii ! exclamă Maximilien. Cum poți rosti o vorbă atît de aspră și nedreaptă ? Ai văzut vreodată un rob mai supus decît mine ? Mi-ai îngăduit să-ți vorbesc uneori, Valentine, dar nu mi-ai îngăduit să te ȳrmez. Și m-am supus. De cînd am găsit mijlocul de a mă furișa aici, de a-ți vorbi prin poarta asta, de a fi, în sfîrșit, atît de aproape de tine fără să te văd, ia spune-mi, ți-am cerut vreodată să-ți ating măcar poalele rochiei, printre uluci ? Am făcut măcar un pas să trec peste zidul acesta, stavilă neînsemnată pentru tinerețea și puterea mea ? Niciodată nu te-am dojenit pentru neînduplecarea ta, niciodată nu mi-am rostit cu glas tare vreo dorință ! Am rămas ȳntuit de cuvîntul meu, ca un cavaler din trecut. Recunoaște măcar asta, ca să nu te cred nedreaptă.

— E adevărat, mărturisi Valentine, trecîndu-și printre două scînduri vîrfurile unuia dintre degetele ei prelungi pe care Maximilien își lipi buzele. E adevărat, ești un prieten cinstit. Dar, la urma urmei, te-ai purtat așa numai în interesul tău, dragul meu Maximilien. Știi bine că în ziua în care sclavul ar fi început să ceară prea

mult, ar fi pierdut tot. Mi-ai făgăduit prietenia unui frate, mie care n-am prieteni, mie, uitată de tata, persecutată de mama mea vitregă, mie, care n-am altă mângiere decît pe bătrînul nemișcat, mut, înghețat, a cărui mîna nu poate să-mi strîngă mîna, pe bătrînul care nu-mi poate vorbi decît cu privirea și a cărui inimă bate, fără îndoială, pentru mine, cu rămășițele ei de căldură. Amară   batjocura sorții care m-a făcut dușmanca și victima tuturor celor mai puternici decît mine și mi-a dat drept sprijin și prieten un cadavru !  ți repet, Maximilien, sînt cu adevărat nefericită, și bine faci că mă iubești pentru mine și nu pentru tine.

— Valentine, răspunse t n rul adînc emoționat, n-am să-ți spun că te iubesc numai pe tine pe lume, fiindcă îmi mai iubesc și sora, și cumnatul, dar pe ei  i iubesc cu o dragoste bl nd  și potolită, care nu seamănă de loc cu simț mintul ce-l nutresc pentru tine : c nd mă g ndesc la tine, îmi clocotește s ngele, pieptul mi se umflă, inima mi se zbate. Dar voi folosi forța, infl c rarea, puterea  ceasta supraomenească, iubindu-te numai p n  în ziua c nd îmi vei spune să le pun în slujba ta. Franz d'Épinay, după c te se spune, va mai lipsi încă un an. Și într-un an c te prilejuri favorabile nu ne pot ajuta, c te  nt mpl ri nu ne pot sprijini ! Să nădăjduim deci, mereu, căci e at t de bine și de plăcut să nădăjduiești ! Dar p n  at nc , tu, Valentine, tu care-mi reproșezi egoismul, ce-ai fost pentru mine ? O statuie frumoasă și rece a pudicei Venus.  n schimbul devotamentului, în schimbul supunerii, a cumpătării mele, ce mi-ai făgăduit ? Nimic ! Ce mi-ai dăruit ? Prea puțin !  mi vorbești despre domnul d'Épinay, logodnicul tău, și suspini la g ndul că într-o zi vei fi a lui. Spune, Valentine, oare numai at ta ai în suflet ? Cum !  ți dăruiesc viața mea, sufletul meu, îți închin p n  și cea mai ușo r  bătaie a inimii mele, și c nd sînt în întregime al tău, c nd îmi spun în șoaptă că voi muri dacă te voi pierde, tu nu te  nsp im nți, Va-

lentine, nu te înspăimînți la gîndul că vei fi a altuia ? Valentine ! Valentine ! Dacă aș fi în locul tău, dacă m-aș simți iubit, așa cum tu ești sigură că te iubesc, mi-aș fi trecut de o sută de ori pînă acum mîna printre gratiile acestei porți, și aș fi strîns mîna bietului Maximilien, spunîndu-i : „Sînt a ta ! Numai a ta, Maximilien, și în lumea asta și în lumea cealaltă !“

Valentine nu răspunse, dar tînărul o auzi suspinînd și plîngînd.

Și, neputîndu-i îndura lacrimile, strigă :

— Valentine ! Valentine ! Uită-mi cuvintele dacă în ele a fost ceva care te-a putut mîhni !

— Nu, spuse ea, ai dreptate. Dar nu vezi că sînt o biată ființă părăsită, într-o casă aproape străină ? Nu vezi că tata mi-e străin ? Nu știi că voința mi-a fost zdrobită timp de zece ani zi cu zi, ceas cu ceas, clipă cu clipă, de voința de fier a stăpînilor care mă asupresc ? Nimeni nu vede cît sufăr și nu am spus nimănui altuia acest lucru, decît ție. După cum s-ar părea, și în ochii întregii lumi, toți sînt buni și drăgăstoși ; în realitate, toți mă dușmănesc. Lumea spune : domnul de Villefort e prea serios și prea sever ca să fie duios cu fiică-sa ; dar ea are cel puțin fericirea de a găsi în doamna de Villefort o a doua mamă. Ei bine ! Lumea se înșeală : tata mă părăsește cu nepăsare, iar mama vitregă mă urăște cu o înverșunare cu atît mai cumplită, cu cît e acoperită de un zîmbet veșnic.

— Te urăște, Valentine ! Oare cum poate cineva să te urască ?

— Vai, dragul meu, răspunse Valentine, sînt silită să-ți mărturisesc că dușmănia i se trage dintr-un simțămînt aproape firesc. Ea își adoră fiul, îl adoră pe fratele meu Edouard.

— Ei și ?

— Mi se pare ciudat să amestec în toate astea o afacere bănească, dar cred că ura de aici i se trage. Ea n-are avere, iar eu sînt bogată în urma moștenirii rămase de la

mama. Avereă mea va spori și mai mult într-o bună zi prin ceea ce-mi vor lăsa moștenire domnul și doamna de Saint Méran. Și sînt sigură că mama mea vitregă îmi rivnește avereă. Doamne ! Dacă aș putea să-i dau jumătate din ea și să mai trăiesc în casa domnului de Villefort ca o fiică în casa tatălui ei, fii sigur că aș face-o de îndată.

— Biată Valentine !

— Da, mă simt înlănțuită și în același timp mă simt atît de slabă, încît mi se pare că lanțurile mă susțin și mă tem să le rup. De altfel, tata e un om căruia nu poți să-i calci poruncile fără să fii pedepsit : e l e puternic în împotrivirea lui față de mine și ar fi puternic și împotriva ta ; ar fi puternic chiar și împotriva regelui, fiindcă e ocrotit de un trecut fără pată și de o situație aproape de neclintit. Maximilien ! Eu nu lupt, îți jur, fiindcă mă tem să nu fii tu mai mult decît mine zdrobit în lupta asta.

— Dar de ce să deznădăjduiești atîta și să-ți vezi viitorul numai în negru ?

— Fiindcă îl judec după trecut, dragul meu.

— Totuși, dacă eu nu sînt o partidă ilustră din punct de vedere aristocratic, în mai multe privințe fac parte din lumea în care trăiești și tu. S-a dus vremea cînd în Franța existau două Franțe : cele mai nobile familii ale monarhiei s-au contopit cu familiile imperiale : aristocrația lănciei s-a căsătorit cu aristocrația tunului. Iar eu aparțin acesteia din urmă, am un viitor strălucit în armată, mă bucur de o avere mărginită, dar independentă și, în sfîrșit, memoria tatălui meu este respectată la noi ca a unuia dintre cei mai cinstiți negustori din cîți au existat vreodată. Spun la noi, Valentine, pentru că și tu ești oarecum din Marsilia.

— Nu-mi vorbi de Marsilia, Maximilien ! Numai numele ei îmi e de ajuns să-mi amintească de buna mea mamă, îngerul regretat de toată lumea. După ce, în timpul scurtei treceri pe pămînt, ea a vegheat asupra ficei sale, mai veghează încă — cel puțin așa nădăjduiesc — și în

timpul veșnicei ei șederi în ceruri. Dacă biata mea mamă ar trăi, Maximilien, n-aș mai avea de ce să mă tem ; i-aș spune că te iubesc și ea ne-ar ocroti.

— Poate că nici nu te-aș fi cunoscut, dacă ar fi trăit, fiindcă ai fi fost nespus de fericită, iar Valentine fericită m-ar privi cu dispreț de la înălțimea măreției ei.

— Acum ești tu nedrept, se mîhni Valentine. Dar ia spune-mi...

— Ce să-ți spun ? întrebă Maximilien văzînd-o că șovăie.

— Spune-mi, pe vremuri, la Marsilia, a existat vreun motiv de neînțelegere între tatăl tău și al meu ?

— După cîte știu, nu, răspunse Maximilien. Atîta doar că tatăl tău era un partizan mai mult decît zelos al Bourbonilor, iar tata era credincios împăratului. Îmi închipui că asta e singura neînțelegere care ar fi putut exista între ei. Dar de ce mă întrebi ?

— Am să-ți spun, fiindcă tu trebuie să știi tot. În ziua în care a fost publicată numirea ta ca ofițer al Legiunii de Onoare, ne găseam toți la bunicul, la domnul Noirtier, și mai era cu noi și domnul Danglars. Îl știi pe bancherul ai cărui cai erau s-o ucidă alaltăieri pe mama și pe fratele meu ? Îi citeam cu glas tare bunicului ziarul în timp ce domnii vorbeau despre căsătoria domnișoarei Danglars. Cînd am ajuns la rîndurile despre tine (eu le mai citisem după ce-mi anunțaseși tu vestea cea bună), cum îți spun, cînd ajunsesem la rîndurile despre tine, mă simțeam tare fericită... Dar totodată tremuram la gîndul că voi fi silită să-ți rostesc cu glas tare numele și fără îndoială că aș fi sărit peste el, dacă nu m-aș fi temut ca tăcerea să nu-mi fie greșit înțeleasă. Mi-am luat deci inima în dinți și am citit.

— Scumpă Valentină !

— De îndată ce ți-a auzit numele, tata a întors capul. Eram atît de convinsă (vezi ce nebună sînt !) că toată lumea avea să fie izbită ca de un trăsnet auzindu-ți nu-

mele, încît mi s-a părut că-l văd pe tata tresărind, ba chiar (și asta a fost o nălucire, sînt sigură) ba chiar mi s-a părut că-l văd tresărind și pe domnul Danglars.

„Morrel ? întrebă tata. Ia stai puțin ! (și se încruntă). Nu cumva e unul dintre Morrellii din Marsilia, unul dintre bonapartiștii aceia înverșunați, care ne-au dat de lucru în 1815 ?“

„Ba da, răspunse Danglars ; cred că e chiar fiul fostului armator.“

— Așa ! făcu Maximilien. Și tatăl tău ce-a răspuns ?

— Un lucru groaznic, pe care nici nu îndrăznesc să ți-l repet.

— Hai, spune-l, zîmbi Maximilien.

— „Împăratul știa să-i pună la locul lor pe fanaticii aceștia, continuă tata, încruntîndu-se : îi numea carne de tun și nici nu meritau alt nume. Mă bucur cînd văd că noul guvern readuce principiul acesta folositor. Dacă ar fi să păstreze Algeria numai pentru asta și tot aș felicita stăpînirea, deși ne costă cam scump.“

— Într-adevăr, are păreri politice cam brutale, fu de părere Maximilien. Dar nu roși, draga mea, pentru spusele domnului de Villefort. Bietul tata nu se lăsa cu nimica mai prejos decît tatăl tău în privința asta și repeta întruna : „De ce oare împăratul, care a făcut atîtea lucruri bune, nu face un regiment din judecători și din avocați, ca să-i trimită mereu în prima linie ?“ Vezi, draga mea, partidele se aseamănă prin pitorescul expresiilor și prin blîndețea ideilor. Dar domnul Danglars ce a spus după ieșirea aceasta a procurorului regal ?

— Danglars a început să rîdă cu rîsul lui viclean, pe care eu îl găsesc fioros. Apoi s-au ridicat numaidecît și au plecat. Abia atunci am văzut că bunicul era foarte agitat. Trebuie să-ți spun, Maximilien, că numai eu ghicesc frămîntările bietului paraltic și că de altfel erăm sigură că discuția dusă în fața lui (fiindcă nimeni nu-i dă nici o atenție bietului bunic !) îl mișcase adînc, dat fiindcă fusese

vorbit de rău împăratul, iar el, după câte se pare, a fost un adept fanatic al împăratului.

— Sigur, spuse Maximilien. Bunicul tău a fost unul dintre oamenii cunoscuți ai imperiului : a fost senator, și după cum știi sau după cum nu știi, Valentine, a făcut parte aproape din toate conspirațiile bonapartistе din timpul Restaurației.

— Da, aud uneori șoptindu-se asemenea lucruri și mi se par ciudate : bunicul bonapartist, tata regalist ! În sfârșit, ce să-i faci ?... M-am întors deci spre el. Bătrînul mi-a arătat ziarul cu ochii.

„Ce e papa ? l-am întrebat eu. Ești mulțumit ?“

El îmi făcu semn din cap că da.

„De cuvintele spuse de tata ?“

El îmi făcu semn că nu.

„De cuvintele spuse de domnul Danglars ?“

El îmi făcu semn că nu.

„Atunci te bucuri că domnul Morrel (nu îndrăzneam să spun Maximilien) a fost numit ofițer al Legiunii de Onoare ?“

El îmi făcu semn că da.

Mă crezi, Maximilien ? Se bucura că ai fost numit ofițer al Legiunii de Onoare, el care nici nu te cunoștea măcar ! Poate că e o nebunie de-a lui, căci se spune că a dat în mintea copiilor ; dar eu, pentru da-ul ăsta, îl iubesc și mai mult.

— Ciudat, gîndi Maximilien. Deci tatăl tău mă urăște, în timp ce dimpotrivă, bunicul tău... Curioase lucruri iubirile și dușmăniile politice.

— Sst ! făcu deodată Valentine. Ascunde-te, fugi ! Vine cineva !...

Maximilien luă în grabă o cazma și începu să sape fără milă lucerna.

— Domnișoară ! Domnișoară ! strigă un glas din dosul unor copaci, doamna de Villefort vă caută peste tot și vă cheamă. E un oaspete în salon.

— Un oaspete ? întrebă Valentine neliniștită. Cine e ?

— Un mare senior, un principe, după câte se spune :
— domnul conte de Monte-Cristo.

— Vin îndată, rosti Valentine cu glas tare.

Numele auzit de cealaltă parte a gardului îl făcu să tresară pe acela pentru care „vin îndată“ rostit de Valentine însemna rămas bun la sfârșitul fiecărei întâlniri.

— Ia te uită, își spuse Maximilien, rezemîndu-se gînditor de cazma. Cum de-l cunoaște contele de Monte-Cristo pe domnul de Villefort ?

Capitolul XVII

TOXICOLOGIE

Era într-adevăr domnul conte de Monte-Cristo acela care intrase la doamna de Villefort, cu gând de-ai întoarce domnului procuror regal vizita făcută. Și la numele lui, cum lesne se poate înțelege, întreaga casă fusese cuprinsă de emoții.

Doamna de Villefort, care se găsea în salon atunci când îi fu anunțat contele, își chemă de îndată fiul să-și reînnoiască mulțumirile față de conte. Iar Edouard, care de două zile auzise vorbindu-se întruna despre personajul acesta important, se grăbi să vină, nu din supunere față de maică-sa, nici pentru a-i mulțumi contelui, ci numai din curiozitate și pentru a face vreo observație cu ajutorul căreia să-și poată plasa vreuna din obrăznicile care o făceau pe maică-sa să spună : „Răutăcios copil ! dar trebuie să-l iert, fiindcă e atât de deștept !“

După primele cuvinte de politețe, contele întrebă ce mai face domnul de Villefort.

— Soțul meu ia masa la domnul Cancelar, îi răspunse tinăra doamnă ; a plecat mai adineauri și o să-i pară rău, sînt sigură, că n-a avut plăcerea să vă vadă.

Doi oaspeți sosiți înaintea contelui și care nu-și mai luau ochii de la el plecară cînd politețea și curiozitatea le îngăduiră să-și ia rămas bun.

— Ce face surioara ta ? il intrebă doamna de Villefort pe Edouard. Să fie anunțată că voi avea cinstea s-o prezint domnului conte.

— Aveți o fiică, doamnă ? intrebă contele. Pesemne că e micuță de tot.

— E fiica domnului de Villefort, răspunse tinăra ; o fiică din prima căsătorie, înaltă și frumoasă.

— Dar melancolică, se amestecă în vorbă Edouard, smulgînd, ca să-și facă moț la pălărie, penele din coada unui papagal splendid, care țipă de durere în colivia lui aurită.

Doamna de Vilefort se mulțumi doar să spună :

— Liniște, Edouard ! Nechibzuitul de copil aproape că are dreptate. Repetă și el ce m-a auzit pe mine de multe ori spunînd cu durere în suflet ; căci în ciuda încercărilor noastre de a o distra, domnișoara de Villefort are o fire tristă și tăcută care adeseori îi întunecă frumusețea. Dar uite că întîrzie ; Edouard, ia vezi, din ce cauză ?

— Fiindcă o caută acolo unde nu e.

— Unde o caută ?

— La bunicul Noirtier.

— Și crezi că nu e acolo ?

— Nu, nu, nu, nu, nu ! Nu-i acolo, răspunse Edouard cîntînd.

— Dar unde e ? Spune dacă știi !

— E sub castanul cel mare, răspunse băiețașul răutăcios, întinzîndu-i, cu toate strigătele mamei sale, cîteva muște vii papagalului care părea foarte dornic de asemenea vinat.

Doamna de Villefort vru să sune și să-i spună cameristei locul unde se găsea Valentine, cînd fata intră. Valentine părea într-adevăr tristă și dacă cineva ar fi privit-o cu atenție, ar fi putut chiar să-i zărească urme de lacrimi în ochi.

Valentine, pe care, duși de vârtejul povestirii, am prezentat-o cititorilor fără s-o descriem, era o fată înaltă și zveltă, de vreo nouăsprezece ani, cu părul castaniu deschis, cu ochii albaștri, cu mersul molatic și plin de aleasă distincție moștenită de la maică-sa. Mîinile ei albe și prelungi, gîtul sidefiu, obrații ca marmura în culori schimbătoare, îi dădeau la prima vedere înfățișarea uneia dintre frumoasele englezoaice a căror ținută a fost asemănată în mod poetic cu a lebedelor oglindindu-se în unde.

Ea intră și, zărindu-l lîngă maică-sa pe străinul despre care auzise vorbindu-se atîtea, salută fără mofturile obișnuite fetelor și fără să plece ochii, dar cu o grație care spori și mai mult atenția contelui.

Acesta se ridică.

— Domnișoara de Villefort, fiica mea vitregă, spuse doamna de Villefort, înclinîndu-se de pe sofaua pe care stătea și arătînd-o cu mîna pe Valentine.

— Și domnul conte de Monte-Cristo, regele Chinei și împăratul Cochinchinei, adăugă micul ștrengar, aruncînd o privire șireată spre soră-sa.

De data aceasta doamna de Villefort păli, cît pe aci să se minieze împotriva pacostei care răspundea la numele de Edouard ; dar contele, dimpotrivă, zîmbi și păru că se uită cu plăcere la copil, ceea ce spori la culme bucuria și entuziasmul mamei.

— Doamnă, vorbi Monte-Cristo căutînd să lege discuția și privind rînd pe rînd cînd la doamna de Villefort, cînd la Valentine, n-am mai avut oare cîntea să vă în-tilnesc undeva, pe dumneavoastră și pe domnișoara ? Mă gîndeam încă de adineauri, dar cînd a intrat domnișoara mi s-a luminat și mai mult o amintire confuză, vă rog să-mi iertați cuvîntul.

— Nu prea crîd, domnule. Domnișoarei de Villefort nu-i place lumea și ieșim rareori, răspunse doamna de Villefort.

— Atunci pesemne că nu în lume am întâlnit-o pe domnișoara, nici pe dumneavoastră, doamnă, și nici pe ștengarul acesta încântător. De altfel, lumea pariziană îmi e cu totul necunoscută, căci, după cum cred că am avut cinstea să vă mai spun, mă găsesc la Paris abia de câteva zile. Nu, dacă îmi dați voie să-mi amintesc... ia stați...

Contele își duse mîna la frunte ca și cum ar fi vrut să-și aducă amintirile.

— Nu... În altă parte... undeva... nu știu... dar mi se pare că amintirea e legată de un soare frumos și de un fel de serbare religioasă... Domnișoara avea un buchet de flori în mînă ; copilul fugărea un păun prin grădină, iar dumneavoastră, doamnă, stăteați sub o boltă de viță... Ajutați-mă, doamnă ; oare cuvintele mele nu vă reamintesc nimic ?

— Nu, și totuși, mi se pare că dacă v-aș fi întâlnit undeva, v-aș fi ținut minte, răspunse doamna de Villefort.

— Poate că domnul conte ne-a întâlnit în Italia, spuse Valentine sfioasă.

— În Italia... s-ar putea, răspunse Monte-Cristo. Ați călătorit prin Italia, domnișoară ?

— Am fost acolo împreună cu mama, acum doi ani. Doctorii se temeau să nu mă fi îmbolnăvit de plămîni și îmi recomandaseră aerul de Neapole. Am trecut prin Bologna, Perugia și Roma.

— Adevărat, domnișoară ! își aminti Monte-Cristo ca și cum această simplă indicație ar fi fost de ajuns să-i fixeze gîndurile. Ne-am întâlnit la Perugia, din întîmplare, în Joia Verde, în grădina hanului poștei. Dumneavoastră, domnișoara, copilul și eu ; acolo îmi amintesc că am avut cinstea să vă văd.

— Îmi aduc foarte bine aminte și de Perugia, și de hanul poștei, și de sărbătoarea despre care vorbiți, răspunse doamna de Villefort ; dar oricît m-aș sili, nu pot

să-mi aduc aminte că am avut cîntea să vă întîlnesc și mi-e rușine că am o memorie atît de scurtă.

— Ciudat, nici eu nu-mi amintesc, spuse Valentine, ridicîndu-și frumoșii ei ochi spre Monte-Cristo.

— Eu mi-aduc aminte ! se amestecă Edouard.

— Am să vă ajut, doamnă, continuă Monte-Cristo. Era o zi dogoritoare ; dumneavoastră așteptați caii care nu mai soseau din pricina serbării. Domnișoara se depărtase în fundul grădinii, iar fiul dumneavoastră alerga de zor după o pasăre.

— Și am prins-o, mamă ; știi, i-am smuls trei pene din coadă, adăugă Edouard.

— Dumneavoastră, doamnă, stăteți sub bolta de viță ; nu vă amintiți că în timp ce stăteți pe o bancă de piatră, iar domnișoara de Villefort și fiul dumneavoastră se depărtaseră, după cum vă spuneam, ați vorbit multă vreme cu cineva ?

— Da, răspunse doamna de Villefort roșindu-se, îmi amintesc. Am vorbit cu un om înfășurat într-o mantie lungă de lînă. Mi se pare că era medic.

— Întocmai, doamnă. Omul acela eram eu. Locuiam la han de două săptămîni, îmi lecuisem valetul de friguri, îl lecuisem pe hangiu de gălbenare și de asta mă priveau toți ca pe un fel de mare doctor. Am stat de vorbă amîndoi multă vreme despre lucruri felurite, despre Perugino, despre Rafael, despre obiceiuri și costume, despre faimoasa aqua-tofana a cărei taină, după cum vi se spusese parcă, o mai păstrau doar cîțiva oameni din Perugia.

— Adevărat, spuse repede doamna de Villefort, oarecum neliniștită. Îmi aduc aminte.

— Nu mai știu cu de-amănutul tot ce mi-ați spus,, doamnă, urmă contele cît se poate mai liniștit, dar îmi amintesc perfect că înșelîndu-vă — ca și ceilalți — asupra mea, m-ați consultat cu privire la sănătatea domnișoarei de Villefort.

— Și totuși, erați cu adevărat medic, pentru că ați lecutit bolnavi, spuse doamna de Villefort.

— Molière sau Beaumarchais v-ar răspunde că tocmai fiindcă nu eram medic, s-au putut înzdrăveni singuri. Eu, însă, mă voi mulțumi să vă spun că am studiat destul de serios chimia și științele naturale, dar numai ca amator... înțelegeți ?

În clipa aceea, pendula bătu cra șase.

— Iată că e șase, spuse doamna de Villefort vădit neliniștită. Valentine, nu te duci să vezi dacă bunicul e gata pentru masă ?

Valentine se ridică și, salutându-l pe conte, ieși din cameră fără să rostească o vorbă.

— Nu cumva din pricina mea ați rugat-o pe domnișoara de Villefort să plece ? întrebă contele după plecarea Valentinei.

— Da' de unde, răspunse repede doamna de Villefort. E ora când îi dăm domnului Noirtier trista hrană care-i mai ține tristețea lui zile. Știți în ce stare jalnică se află tatăl soțului meu ?

— Da, mi-a vorbit domnul de Villefort despre asta. Mi se pare că este vorba de o paralizie.

— Vai, da ; bietul bătrîn nu se mai poate mișca de loc. Doar sufletul singur mai veghează în mașina asta omească, dar chiar și el e șters și pilpitor ca o lampă gata să se stingă. Dar iertați-mă că vă vorbesc despre nenecrocirile noastre casnice. V-am întrerupt tocmai când îmi spuneți că sînteți un chimist priceput.

— Nu spuneam asta, doamnă, răspunse Monte-Cristo, zîmbind. Dimpotrivă, am studiat chimia fiindcă, hotărîndu-mă să trăiesc mai ales în Orient, am vrut să urmez exemplul regelui Mitridate.

— *Mitridates, rex Ponticus*, spuse strengarul, tăind cu foarfeca pozele dintr-un album splendid ; *Mitridates*, care în fiecare dimineață bea o cană de otravă cu frișcă.

— Edouard, copil răutăcios! strigă doamna de Villefort, smulgându-i din mîini cartea ruptă. Ești de nesuferit. M-ai năucit. Ia lasă-ne și du-te după soră-ta, la tăicuțul Noirtier.

— Albumul... ceru Eduard.

— Ce-i cu albumul ?

— Vreau albumul...

— De ce ai tăiat pozele ?

— Fiindcă așa-mi place.

— Pleacă de-aici ! Pleacă !

— Nu mă duc dacă nu-mi dai albumul, se încăpățîină băiatul, trîntindu-se într-un fotoliu, potrivit obiceiului de a nu ceda niciodată.

— Ia-l și lasă-mă în pace ! se învoi doamna de Villefort.

Și-i dădu albumul lui Edouard care plecă, însoțit de maică-sa.

Monte-Cristo privi în urma ei, spunîndu-și : „Să vedem dacă o să închidă ușa după el“.

Doamna de Villefort închise ușa după copil cu cea mai mare grijă ; dar contele se făcu că nu observă.

Apoi, uitîndu-se încă o dată în preajmă, tînăra se reîntoarse și se așeză pe canapeluță.

— Dați-mi voie să vă atrag atenția, doamnă, că sînteți prea aspră cu ștregarul acesta încîntător, începu Monte-Cristo, cu naivitatea pe care i-o cunoaștem.

— Trebuie să fiu așa, răspunse doamna de Villefort, cu o adăvărată pricepere de mamă.

— Domnul Edouard recita din Cornelius Nepos cînd vorbea despre regele Mitridates și l-ați întrerupt la un citat care dovedește că profesorul nu și-a pierdut timpul degeaba cu el și că fiul dumneavoastră e foarte înaintat pentru vîrsta lui.

— Adevărul este, domnule conte, că are o mare ușurință și că învață tot ce vrea, răspunse mama ușor măgulită. N-are decît un cusur : e prea voluntar. Dar, fiindcă

veni vorba, dumneavoastră, de pildă, credeți că Mitridate folosea măsurile acestea de prevedere și că ele îi ajutau la ceva ?

— Sînt atît de convins, doamnă, încît eu însumi le-am folosit ca să nu fiu otrăvit la Neapole, la Palermo și la Smirna, adică în trei ocazii cînd fără măsurile acestea mi-aș fi putut pierde viața.

— Și v-au ajutat la ceva ?

— Pe deplin.

— Da, e adevărat ; îmi aduc aminte că mi-ați mai povestit ceva asemănător la Perugia.

— Zău ? ! făcu Monte-Cristo, prefăcîndu-se surprins. Nu-mi aduc aminte.

— Vă întrebam dacă otrăvurile au același efect și aceeași putere asupra oamenilor din nord ca și asupra oamenilor din sud, și mi-ați răspuns că temperamentele reci și limfatice ale nordicilor nu prezintă aceleași aptitudini ca natura bogată și energică a oamenilor din sud.

— E adevărat, spuse Monte-Cristo. Am văzut ruși înghițind fără să se simtă cît de cît stîmjenii, substanțe vegetale care pe un napolitan sau un arab l-ar fi ucis negreșit.

— Credeți, așadar, că rezultatul ar fi și mai sigur la noi decît în Orient, și că în negurile și ploile noastre, un om s-ar putea obișnui mai ușor cu luarea treptată a otrăvii decît într-un ținut sudic ?

— Nici vorbă că da. Bineînțeles însă că nu va fi înarmat decît împotriva otrăvii cu care s-a obișnuit.

— Înțeleg. Și cum v-ați obișnui dumneavoastră, de pildă, sau mai bine zis, cum v-ați obișnuit ?

— Nu-i greu de loc. Închipuți-vă că știți dinainte ce otravă au de gînd să folosească împotriva dumneavoastră... închipuți-vă că otrava ar fi de pildă... brucina...

— Brucina, după cum știu, se scoate din *bruceea ferrugineea*, spuse doamna de Villefort.

— Exact, doamnă, răspunse Monte-Cristo. După cum văd, n-am să vă pot învăța mare lucru. Dați-mi voie să vă felicit : asemenea cunoștințe sînt rare la femei.

— Vă mărturisesc că îmi plac grozav de mult științele oculte care vorbește imaginației ca o poezie, și se rezolvă în cifre ca o ecuație algebrică. Dar vă rog să continuați ; ceea ce-mi spuneți mă interesează cît se poate de mult.

— Așadar, continuă Monte-Cristo, închipuiți-vă că otrava ar fi brucina, de pildă, și că ați luat un miligram în prima zi, două miligrame în a doua zi ; peste zece zile ar însemna că ați luat un centigram ; peste douăzeci de zile, sporind cu încă un miligram, veți avea trei centigrame, adică o doză pe care o veți suporta fără să vă facă nici un fel de rău, dar care ar fi deosebit de primejdioasă pentru o persoană care n-ar fi luat aceleași măsuri de prevedere... În sfîrșit, peste o lună, bînd apă din aceeași cană, ați ucide persoana care ar bea o dată cu dumneavoastră, și numai o ușoară indispoziție v-ar arăta că în apă a fost amestecată o otravă.

— Altă contra-otravă nu cunoșteți ?

— Nu cunosc.

— Am citit și am recitit adeseori povestea lui Mitridate, spuse doamna de Villefort, gînditoare, dar credeam că e o poveste.

— Nu, doamnă. Contrar obiceiului istoriei, este un adevăr. Dar ceea ce îmi spuneți și ceea ce mă întrebați mi se pare că nu se datorește întîmplării. Și acum doi ani mi-ați mai pus asemenea întrebări, iar adineauri spuneți că vă preocupă încă de multă vreme povestea lui Mitridate.

— Într-adevăr, domnule, în tinerețea mea am avut două studii favorite : botanica și mineralogia. Cînd am aflat mai apoi că folosirea buruienilor explică adeseori toată istoria popoarelor și toată viața indivizilor din Orient, așa cum florile explică toate gîndurile amoroase, mi-a părut

râu că nu m-am născut bărbat ca să devin un Flamel, un Fontana, sau un Cabanis.

— Cu atît mai mult, doamnă, cu cît orientalii nu se mărginesc — așa cum s-a mărginit Mitridate — să facă din otrăvuri numai scut ; ei își fac din ele și pumnal. În mîinile lor, știința devine nu numai o armă de apărare, dar de foarte multe ori și o armă de atac. Una îi servește împotriva suferințelor fizice, alta împotriva dușmanilor. Cu opium, cu belladonă, cu bruceea ferrugineea, cu lemn de năpircă, cu boabe de laur, ei îi adorm pe cei care ar voi să-i trezească. Nu există femeie egipteană, turcoaică sau grecoaică, dintre acelea căroră pe aici le spuneți simple, să nu știe atîta chimie cît să uimească un medic și atîta psihologie cît să înspăimînte un duhovnic.

— Adevărat ? făcu doamna de Villefort în ai cărei ochi lucea, încă de la începutul discuției, un foc ciudat.

— Da, doamnă, continuă Monte-Cristo. Așa se leagă și se dezleagă dramele tainice ale Orientului, de la planta care face să iubești pînă la aceea care ucide ; de la băutura care-ți deschide cerurile, pînă la aceea care îl zvîrle pe om în fundul iadului. Sînt atîtea nuanțe de toate feburile, cîte toane și ciudățenii există în firea omenească, fizică și morală. Ba aş spune mai mult încă : arta chiștiilor acestora știe să împace cum nu se poate mai bine leacul și răul, cu dorințele lor de dragoste sau de răzbunare.

— Oare popoarele orientale, în mijlocul căroră v-ați petrecut mare parte din viață, sînt tot atît de fantastice pe cît sînt basmele venite de pe frumoasele lor meleaguri ? întrebă doamna de Villefort. Oare acolo poți ucide un om fără să fii pedepsit ? Există în realitate, Bagdadul sau Bassora domnului Galland ? Sultanii și vizirii care le cîrmuiesc și formează ceea ce în Franța se numește stăpînirea, sînt într-adevăr Harun-al-Rașid și Giafarri, care nu numai că-l iartă pe un otrăvitor dar îl

mai și fac prim ministru, dacă și-a săvârșit crima cu măiestrie, și pun să fie săpată cu litere de aur povestea ei ca să petreacă în orele de plictiseală ?

— Nu, doamnă ; fantasticul nu mai există nici în Orient. Și acolo, ca și aici, există comisari de poliție, judecatori de instrucție, procurori regali și experți, ascunși sub alte nume și sub alte costume. Și acolo se spânzură, se decapitează și se trag în țeapă cu multă plăcere ucigașii. Dar aceștia, ca niște înșelători dibaci, au știut să se ferească de justiția omenească și să-și asigure reușita îndeletnicirilor prin combinații iscusite. La noi, un nerod cuprins de diavolul urii sau al lăcomiei, vrînd să-și nimicească un dușman sau să scape de o rudă apropiată, se duce la spițer, își dă un nume fals, după care e descoperit mai ușor decît după numele adevărat, și cumpără, sub motiv că nu-l lasă șoarecii să doarmă, cinci sau șase grame de arsenic. Dacă e iscusit, se duce la cinci sau la șase spițeri, și nu face decît să fie de cinci sau de șase ori mai bine cunoscut. Apoi, după ce și-a făcut rost de otravă, îi dă dușmanului sau rudei apropiate o doză de arsenic în stare să ucidă un mamut sau un mastodont și care, fără nici o noimă, silește victima să scoată niște urlete de trezește tot cartierul. Atunci sosesc o puzderie de polițiști și de jandarmi ; e chemat un medic care spintecă mortul și-i scoate din stomac și din măruntaie linguri întregi de arsenic. A doua zi, o sută de ziare povestesc întîmplarea dînd numele victimei și al ucigașului. Și chiar în aceeași seară spițerul sau spițerii vin să spună : „Eu i-am vîndut arsenic, dumnealui“. Și decît să nu-l recunoască pe mușteriu, recunosc mai degrabă douăzeci. Atunci ucigașul nêrod este prins, întemnițat, interogat, confruntat, dovedit, osîndit și ghilotinat. Sau dacă se întîmplă să fie o femeie de familie bună, o întemnițează pe viață. Iată cum înțeleg chimia nordicii dumneavoastră. Trebuie să mărturisesc totuși, că Desrues era ceva mai iscusit.

— Ce vreți, domnule ? rîse doamna de Villefort. Face fiecare ce poate. Nu toată lumea are secretul familiei Medicis sau Borgia.

— Acum, continuă contele înălțînd din umeri, vreți să vă spun care e cauza tuturor acestor neghiobii ? Pe scena teatrelor dumneavoastră — cel puțin după cîte mi-am putut da seama citind piesele jucate — se văd mereu oameni înghițind conținutul unei sticlute sau ducînd la gură vreun inel și căzînd mort pe loc ! După cinci minute cortina se lasă. Spectatorii se împrăstie. Urmările crimei rămîn necunoscute. Nu e arătat nici comisarul de poliție cu eșarfa lui, nici caporalul cu cei patru oameni ai săi, și asta îndreptățește multe minți slabe să creadă că lucrurile se petrec chiar așa. Dar ieșiți puțin din Franța, duceți-vă fie la Alep, fie la Cairo, fie numai la Neapole sau Roma, și veți vedea trecînd pe stradă oameni drepți, proaspeți și îmbujorați, despre care Diavolul Șchiop, dacă i-ar atinge în treacăt cu mantia lui, v-ar putea spune : „Domnul ăsta e otrăvit de trei săptămîni și peste o lună va muri pe deplin“.

— Bine, dar asta înseamnă că au regăsit taina faimoasei aqua-tofana, despre care atunci cînd am fost la Perugia mi se spunea că s-a pierdut, se miră doamna de Villefort.

— Vai, doamnă, parcă pierd oamenii vreodată ceva ? Artele se mută din loc în loc și fac înconjurul lumii, lucrurile își schimbă numele, atîta tot, iar oamenii de rînd se înșeală. Dar rezultatul e întotdeauna același ; otrava atacă în special cutare sau cutare organ ; una stomacul, alta creierul, alta intestinele. Otrava pricinuieste o tuse, tusea aduce un junghi sau altă boală catalogată în cărțile de știință, ceea ce n-o împiedică să fie pe deplin mortală. Și chiar dacă n-ar fi, ar deveni mortală din pricina leacurilor date de medicii naivi, foarte proști chimiști îndeobște, iar leacurile se vor întoarce pentru sau împotriva bolii,

cum veți dori. Și iată un om ucis după toate regulile artei, de la care justiția n-are nimic de aflat, după cum spunea un chimist groaznic, prieten de-al meu, prea bunul abate Adelmonte de Taormina, din Sicilia. Abatele a studiat foarte mult fenomenele acestea naționale.

— E înspăimântător dar admirabil, șopti doamna de Villefort, împietrită de atenție. Eu una, vă mărturisesc, luam toate poveștile acestea drept născociri ale evului mediu.

— Da, fără îndoială, dar ele s-au perfecționat pînă în zilele noastre. La ce alta ar putea folosi trecerea vremii, încurajările, medaliile, ordinele, premiile Montyon, dacă nu să ducă societatea spre cea mai înaltă perfecție ? Dar omul, nu va fi desăvîrșit decît atunci cînd va ști să creeze și să distrugă ca Dumnezeu. De distrus se pricepe de pe acum, așa că jumătate din drum e făcut.

— Așadar, urmă doamna de Villefort, revenind mereu la aceeași întrebare, otrăvurile familiilor Borgia, Medicis, René Ruggieri, și mai tîrziu, pesemne, și ale baronului de Trenk, despre care s-au spus atîtea în teatrul modern și în romane...

— ... Erau lucruri de artă, doamnă, și nu altceva, răspunse contele. Credeți că adevăratul savant se adresează în mod obișnuit individului însuși ? De loc ! Științei îi plac rîcoșările, tururile de forță, fantezia, dacă pot spune așa. De pildă, prea bunul abate Adelmonte, despre care v-am pomenit, făcuse în privința asta experiențe uluitoare.

— Adevărat ?

— Da. Și vă voi povesti numai una dintre ele. Abatele avea o grădină foarte frumoasă, plină de legume, de flori și de fructe. El alegea leguma cea mai nevinovată, să zicem o varză. Timp de trei zile, abatele stropea varza aleasă cu o soluție de arsenic. A treia zi, varza se îmbolnăvea și se îngălbenea. Atunci era momentul să o

taie. Pentru toată lumea varza părea coaptă și își păstra aparența ei nevinovată : numai pentru abatele Adelmonte era o otravă. Abatele ducea varza acasă, lua un iepure (trebuie să vă spun că avea o colecție de iepuri de casă, de pisici și de cobai cu nimic mai prejos decât colecția de legume, flori și fructe), abatele Adelmonte lua deci un iepure de casă și-i dădea să mănânce o foaie de varză, iar iepurele, după ce minca, murea. Care judecător de instrucție ar îndrăzni să spună ceva pentru atîta lucru ? Și care procuror regal s-a gîndit vreodată să întocmească împotriva domnilor cutare sau cutare, zarzavagii din piață, un vechizitoriu în legătură cu iepurii, cobaii sau pisicile ucise de ei ? Nici unul. Iată, deci, că iepurele de casă e mort, fără să neliniștească justiția. Abatele Adelmonte ia iepurele, pune bucătăreasa să-l spintece, și aruncă intestinele pe o grămadă de bălegar. Acolo, pe bălegar, se află o găină ; ea ciugulește intestinele, se îmbolnăvește la rîndul ei și a doua zi moare. În clipa cînd găina se zbate în spasmele morții, trece în zbor un vultur (fiindcă trebuie să vă spun că în țara lui Adelmonte sînt numeroși vulturi). Vulturul se năpustește la cadavru, îl ia în ghiare, îl duce pe o stîncă și se ospătează. Peste trei zile, bietul vultur, care după ospățul acela s-a simțit mereu bolnav, e cuprins de amețală pe cînd se află în slava cerului, se rostogolește în gol și cade greoi tocmai în heleșteul dumneavoastră ; știuca, țiparul și mreana sînt lacome — știți asta — și mușcă din vultur. Ei bine, închipuiți-vă că a doua zi vi se aduce la masă știuca sau țiparul, sau mreana otrăvită la a patra mînă, că oaspetele dumneavoastră va fi otrăvit la a cincea mînă, și că va muri peste opt sau zece zile, bolnav de pîntece, de inimă și cu un abces la stomac. I se va face autopsia iar medicii vor spune : „Individul a murit din pricina unor tumori la ficat sau de febră tifoidă“.

— Dar tot lanțul acesta de împrejurări poate fi rupt de cel mai mic accident, spuse doamna de Villefort. E

de ajuns doar să nu treacă vulturul la timp sau să cadă ceva mai încolo de heleșteu.

— Tocmai aici e arta : în Orient, ca să te numești mare chimist, trebuie să știi să conduci întimplarea. Și se ajunge la asta.

Doamna de Villefort asculta gînditoare.

— Dar arsenicul lasă urme de neșters, spuse ea. Ori-cum l-ai absorbi, va fi regăsit în trupul omului de îndată ce a pătruns în cantitate destul de mare ca să producă moartea.

— Tocmai asta îi spuneam și eu bunului Adelmonte, exclamă Monte-Cristo. El s-a gîndit puțin, a zîmbit și mi-a răspuns printr-un proverb sicilian care de altfel cred că e și franțuzesc : „Copilul meu, lumea n-a fost făcută într-o singură zi ci în șapte ; mai vino duminică să stăm de vorbă“.

Duminică următoare m-am dus din nou la el. În loc să-și stropească varza cu arsenic, o stropise cu o soluție de săruri pe bază de stricnină, *strychnus colubrina*, cum spun savanții. De data asta varza nu ma părea de loc bolnavă ; de aceea iepurele nu s-a ferit de loc de ea și tot de aceea, peste cinci minute, iepurele murise. Găina mîncă iepurele și a doua zi, fu răpusă și ea. Atunci am făcut noi pe vulturii : am luat găina și am despicat-o. De data asta dispăruseră toate simptomele particulare, și nu rămăseseră decît simptomele generale. Nici un semn deosebit în nici un organ. O gravă iritare a sistemului nervos. atîta tot, și urmele unei congestii cerebrale, nimic mai mult. Găina nu fusese otrăvită, murise de apoplexie. Știu că e un caz care se întîmplă rar la găini, dar e foarte obișnuit la oameni.

Doamna de Villefort părea din ce în ce mai gînditoare.

— Ce fericire că asemenea substanțe nu pot fi preparate decît de către chimiști ! Altfel, jumătate din omenire ar otrăvi cealaltă jumătate, spuse ea.

— Pot fi preparate de către chimiști sau de către persoane care se ocupă cu chimia, răspunse nepăsător Monte-Cristo.

— Și apoi, continuă doamna de Villefort smulgându-se cu greu din gândurile ei, oricît de savant ar fi pregătită, crima tot crimă rămîne : și dacă scapă de cercetările omenеști, nu scapă de privirea lui Dumnezeu. Orientalii sînt mai tari decît noi în privința remușcărilor. Din prevedere, au suprimat iadul.

— Doamnă, remușcarea se naște în mod firesc într-un suflet cinstit ca al dumneavoastră, dar e curînd înlăturată de rațiune. Latura rea a gîndirii omenеști va fi totdeauna rezumată în cunoscutul paradox al lui Jean Jacques Rousseau : „Mandarinul pe care-l ucizi la cinci mii de leghe de aici ridicînd doar vîrful degetului“. Viața omului se lipsește de asemenea lucruri, dar mintea i se istovește gîndindu-se la ele. Foarte puțini oameni se duc să înfigă cu brutalitate un cuțit în inima semenului lor, sau să-i dea cantitatea de arsenic despre care am vorbit mai adineauri, ca să-l șteargă de pe fața pămîntului. Aceasta e într-adevăr o sminteală sau o prostie. Ca să ajungi la ea, trebuie să ți se încălzească sîngele pînă la treizeci și șase de grade, să-ți bată pulsul cu nouăzeci de bătăi pe minut, iar sufletul să-ți iasă din limitele lui obișnuite. Dar dacă faceți o simplă eliminare — așa cum se face în filologie — trecînd de la cuvînt la sinonimul temperat ; dacă în loc să săvîrșești o crimă josnică, îl îndepărtezi pur și simplu din cale pe cel ce te stînjenește și o faci fără ciocnire, fără violență, fără alaiul suferințelor, care, devenind chinuri, transformă victima în martir și pe schingiuitor în fiară ? Dacă nu există nici sînge, nici urlete, nici zvîrcoliri și mai ales nici groaznica și compromițătoarea instantaneitate a săvîrșirii, atunci scapi de lovitura legilor care spun : „Nu tulburați societatea !“ Iată cum procedează și reușesc orientalii, oa-

meni serioși și calmi. căroră puțin le pasă de timp în chestiunile mai importante.

— Mai rămîne conștiința, spuse doamna de Villefort cu glas mișcat și înăbușindu-și un suspin.

— Da, răspunse Monte-Cristo, din fericire rămîne conștiința fără de care ne-am simți foarte nenorociți. După fiecare acțiune mai viguroasă, conștiința ne salvează, căci ea ne dă o sumedenie de motive căroră numai noi le sîntem judecători. Și motivele astea, oricît de grozave ar fi ele ca să ne păstreze somnul, n-ar fi poate destul de temeinice în fața unui tribunal ca să ne păstreze viața. Așa de pildă, pe Richard al III-lea trebuie că l-a servit cum nu se poate mai bine conștiința după ce i-a ucis pe cei doi copii ai lui Edward al IV-lea. Într-adevăr, își putea spune : „Acești doi copii ai unui rege crud și persecutor, moștenind viciile tatălui lor, deslușite numai de mine în înclinările lor copilărești, mă stingheresc în făurirea fericirii poporului englez, căruia ei în mod neîndoios i-ar fi adus nenorocire“. La fel a servit-o conștiința și pe Lady Macbeth, care voia, orice-ar spune Shakespeare, să-i dea un tron nu soțului, ci fiului ei. Dragostea de mamă e o virtute atît de mare, un imbold atît de puternic, încît face să fie iertate multe lucruri. De aceea, după moartea lui Duncan, lady Macbeth ar fi fost foarte nefericită dacă n-ar fi avut conștiință.

Doamna de Villefort sorbea cu lăcomie groaznicele maxime și înfiorătoarele paradoxuri rostite de conte cu ironia naivă care-l caracteriza.

Apoi, după o clipă de tăcere, spuse :

— Știți, domnule conte, că sînteți un argumentator foarte tare și că vedeți lumea într-o lumină cam plum-burie ? Oare privind omenirea prin alambicuri și retorte ați judecat-o astfel ? Aveți dreptate, sînteți un mare chimist, iar elixirul pe care l-ați dat fiului meu și care l-a făcut să-și vină în fire atît de repede...

— Nu vă încredeți prea mult în el, doamnă, răspunse Monte-Cristo. O picătură din elixirul acesta a fost de ajuns să trezească la viață copilul care se stingea, dar trei picături i-ar fi împins singele în plămîni în așa fel încît să-i dea bătăi de inimă ; șase picături i-ar fi tăiat respirația și i-ar fi cauzat o sincopă cu mult mai gravă decît aceea în care se afla ; iar zece picături l-ar fi trăsmit. Știți, doamnă, cît de repede l-am îndepărtat de fiolele de care avusese neprevăderea să se atingă...

— Va să zică e o otravă teribilă ?

— O ! nu-i de loc așa ! Mai întii să admitem că nu există cuvîntul otravă, fiindcă în medicină se folosesc otrăvurile cele mai puternice și ele devin leacuri prin modul cum sînt folosite.

— Atunci ce e ?

— Un preparat savant de-al prietenului meu, prea bunul abate Adelmonte, care m-a învățat să-l folosesc.

— Trebuie să fie un antispasmodic excelent, spuse doamna de Villefort.

— E neîntrecut, doamnă. L-ați văzut doar, răspunse Monte-Cristo. Și l-am folosit de multe ori, cu toată prudența posibilă, bineînțeles, adăugă el rîzînd.

— Cred și eu, răspunse doamna de Villefort pe același ton. Eu, una, sînt atît de nervoasă și de gata să leșin, încît aș avea nevoie de un doctor Adelmonte ca să-mi născocească mijloace pentru a respira în voie și pentru a-mi înlătura teama că voi muri sufocată într-o bună zi. Dar pînă una alta, fiindcă asemenea remedii sînt greu de găsit în Franța, iar abatele dumneavoastră pesemne că nu e dispus să facă o călătorie la Paris pentru mine, mă mulțumesc cu antispasmodicele domnului Planche. Folosesc foarte mult menta și picăturile lui Hoffmann. Ia priviți bulinele acestea pe care mi le comand special ; au cîte o doză dublă fiecare.

Monte-Cristo deschise cutia de бага pe care i-o dăduse tinăra și miroși pastilele ca un cunoscător.

— Sînt minunate, spuse el. Păcat însă că trebuiesc înghițite și asta de multe ori nu poate s-o facă cineva cuprins de leșin. Leacul meu mi se pare mai bun.

— Nici vorbă ! Se înțelege că și eu l-aș prefera, mai ales după ce i-am văzut efectul ; dar fără îndoială că e un secret și nu pot fi atît de indiscretă încît să vi-l cer.

— Dar eu, doamnă, sînt destul de galant ca să vi-l ofer, spuse Monte-Cristo, ridicîndu-se.

— Domnule !...

— Țineți minte însă un lucru : că în doză mică e un leac și în doză puternică e o otravă. O picătură dă viață, după cum ați văzut. Cinci sau șase picături ucid fără greș și sînt îngrozitoare mai ales fiindcă nu schimbă de loc gustul vinului în care au fost turnate. Dar mă opresc, doamnă, fiindcă aproape am aerul că v-aș sfătui.

Sunau orele șase și jumătate. Doamnei de Villefort îi fu anunțată o prietenă care venea să ia masa împreună cu ea.

— Dacă aș fi avut cîstea să vă văd pentru a treia sau a patra oară, domnule conte, și nu pentru a doua oară, dacă aș fi avut cîstea să vă fiu prietenă, în loc de a avea pur și simplu fericirea de a vă fi îndatorată, aș stărui să vă rețin la masă și nu m-aș lăsa învinsă de primul refuz.

— Mii de mulțumiri, doamnă, răspunse Monte-Cristo, dar am eu însumi o întîlnire de la care nu pot lipsi. Am făgăduit să conduc la spectacol o prințesă greacă, prietenă de-a mea, care n-a văzut încă Opera Mare și se bizuie pe mine s-o conduc.

— Duceți-vă, domnule, dar nu uitați rețeta.

— S-ar putea, doamnă ? Ar însemna să uit mai întîi ora de discuție pe care am petrecut-o cu dumneavoastră : și mi-ar fi cu neputință.

Monte-Cristo salută și ieși.

Doamna de Villefort rămase pe gînduri.

„Ciudat om, își spuse ea. Pesemne că numele lui de botez e Adelmonte...”

Pentru Monte-Cristo, rezultatele depășiseră așteptările.

„Iată un teren bun, își spuse el, pe cînd pleca; sînt sigur că sămînța pe care o lași să cadă în el rodește”.

Și a doua zi, credincios făgăduielii date, îi trimise doamnei de Villefort rețeta.

Capitolul XVIII
ROBERT DIAVOLUL

Motivul operei era cu atît mai nimerit de dat, cu cît în seara aceea avea loc o solemnitate la Academia regală de Muzică. După o îndelungată boală, Levasseur reapărea în rolul lui Bertram și, ca întotdeauna, opera maestrului la modă atrăsese cea mai aleasă lume din Paris.

Ca majoritatea tinerilor bogați, Morcerf își avea fotoliul său de orchestră și, în plus, zece loji de-ale prietenilor, cărora putea să le ceară oricînd un loc, fără să mai punem la socoteală locul la care avea dreptul în loja leilor.

Château-Renaud își avea fotoliul lîngă al lui Morcerf.

Beauchamp, în calitate de ziarist, era stăpînul sălii și avea loc pretutindeni.

În seara aceea, Lucien Debray avea la dispoziție loja ministrului și o oferise contelui de Morcerf, care, deoarece Mercédès refuzase, o trimisese lui Danglars, anunțîndu-l că va veni pesemne în seara aceea s-o viziteze pe baroană și pe fiica ei, dacă domniile lor binevoiau să primească loja pe care le-o propunea. Domniile lor nu refuzară. Nimeni nu dorește mai mult o lojă gratuită decît o dorește un milionar.

Danglars declarase că principiile politice și calitatea lui de deputat al opoziției nu-i îngăduie să ia loc în loja

ministrului. În consecință, baroana îi scrisese lui Lucien să vie s-o ia, dat fiind că nu putea merge la operă numai cu Eugénie.

Într-adevăr, dacă cele două femei ar fi apărut singure, lumea le-ar fi luat-o în nume de rău, pe cînd așa, părea foarte firesc ca domnișoara Danglars să meargă la operă împreună cu maică-sa și cu amantul acesteia ; lumea trebuie luată așa cum este.

Cortina, ca de obicei, se ridică în fața unei săli aproape goale. Și tot un obicei al lumii elegante din Paris este să sosească la spectacol după ridicarea cortinii ; din pricina aceasta, spectatorii sosiți nici nu ascultă și nici nu privesc primul act al piesei, ci se uită la cei care vin și nu aud altceva decît zgomotele ușilor și ale discuțiilor.

— Ia te uită ! făcu pe neașteptate Albert, văzînd că se deschide o lojă de la rangul întîi. Ia te uită ! Contesa G...

— Cine e contesa G... ? întrebă Château-Renaud.

— Dragă baroane, iată o întrebare pe care nu ți-o iert ; mă întrebi cine e contesa G... ?

— Adevărat, spuse Château-Renaud ; nu cumva e venețiana aceea fermecătoare ?

— Întocmai.

În aceeași clipă contesa G... îl zări pe Albert și schimbă cu el un salut însoțit de un zîmbet.

— O cunoști ? întrebă Château-Renaud.

— Da, răspunse Albert, i-am fost prezentat la Roma de către Franz.

— Vrei să-mi faci la Paris același serviciu care ți-a fost făcut la Roma ?

— Cu plăcere.

— Liniște ! strigă publicul.

Cei doi tineri își continuară discuția fără să pară că se sinchisesc cît de cît de dorința publicului de-a asculta muzica.

— Am văzut-o și la cursele din Champ de Mars, spuse Château-Renaud.

- Astăzi ?
- Da.
- Nu mai spune ! Într-adevăr, au fost curse astăzi.
- Ai jucat ?
- O nimica toată : cincizeci de ludovici.
- Și cine a câștigat ?
- Nautilus ; pariasem pe el.
- Dar n-au fost trei curse ?
- Ba da. A mai fost premiul Jockey-clubului, o cupă de aur ; ba chiar s-a petrecut atunci un lucru destul de ciudat.
- Care ?
- Liniște ! strigă publicul.
- Cursa a fost câștigată de un cal și de un jocheu cu totul necunoscuți.
- Cum ?
- Da, da ; nimeni nu dăduse vreo atenție calului înscris sub numele de Vampa și jocheului înscris sub numele de Job, când a fost văzut înaintînd pe neașteptate un roib minunat și un jocheu cît pumnul. Au fost nevoiți să-i vîre douăzeci de livre de plumb în buzunar, și tot nu l-au putut împiedica să câștige cursa cu trei lungimi de cal înaintea lui Ariel și Barbaro, care alergau o dată cu el.
- Și nu s-a aflat al cui erau calul și jocheul ?
- Nu.
- Spui că numele calului era...
- Vampa.
- Atunci știi mai mult decît voi : știi al cui este.
- Tăceți odată ! strigă pentru a treia oară publicul.
- De data aceasta frămîntarea era atît de mare, încît cei doi tineri își dădură în sfîrșit seama că publicul li se adresa lor. Ei se întoarseră o clipă căutînd în mulțime vreun om pe care să-l tragă la răspundere pentru ceea

ce ei socoteau o neobrăzare ; dar nimeni nu repetă invitația și tinerii se reîntoarseră cu fața spre scenă.

În clipa aceea se deschidea loja ministrului și doamna Danglars, împreună cu fiica ei și cu Lucien Debray, își ocupau locurile.

— Iată niște cunoștințe de-ale tale, viconte, făcu Château-Renaud. De ce naiba te tot uiți spre dreapta ? Ești căutat.

Albert se întoarse și ochii lui îi întâlniră într-adevăr pe ai baroanei Danglars, care îi făcu un ușor salut cu evantaiul. Cît despre domnișoara Eugénie, ea abia dacă își plecă ochii mari și negri pînă la staluri.

— Dragul meu, dacă lăsăm la o parte căsătoria asta nepotrivită — și nu cred că ea te preocupă prea mult — nu înțeleg de loc ce poți să ai împotriva domnișoarei Danglars ; e într-adevăr o fată foarte frumoasă.

— Sigur că e foarte frumoasă, răspunse Albert ; dar fți spun drept că în privința frumuseții aș prefera ceva mai blînd, mai suav, în sfîrșit, mai feminin.

— Așa sînt tinerii, filozofă Château-Renaud, care, fiindcă avea treizeci de ani, își lua aere de tată față de Morcerf. Nu-i vezi niciodată mulțumiți. Cum, dragul meu, ți se găsește o logodnică făcută după modelul Dianei la vînătoare, și tot nu ești mulțumit ?

— Păi tocmai, mi-ar fi plăcut ceva mai mult genul lui Venus din Millo sau din Capua. Diana aceasta la vînătoare, mereu printre nimfele ei, mă cam sperie. Mi-e teamă să nu se poarte cu mine cum s-a purtat cu Acteon.

Într-adevăr, o privire aruncată asupra Eugéniei ar fi putut aproape să lămurească simțămîntul mărturisit de Morcerf. Domnișoara Danglars era frumoasă, dar, așa cum spusese Albert, avea o frumusețe cam prea hotărîtă : avea părul strălucitor de negru, dar în unduirile lui naturale se putea observa o oarecare răzvrătire făcută de mîna care voia să le impună voința ei ; ochii, negri ca și

părul, împrejmuiți de sprâncene minunate și neavînd decît un singur cusur — acela că se încruntau uneori, — erau remarcabili mai cu seamă prin expresia lor de hotărîre, nelalocul ei în privirea unei femei ; nasul avea exact proporțiile pe care un sculptor i le-ar fi dat nasului Junonei ; gura, puțin cam mare, era împodobită cu dinți frumoși pe care îi scoteau și mai mult în evidență buzele de un carmin prea viu, nepotrivit cu paloarea tenului fetei ; în sfîrșit, o aluniță neagră în colțul gurii, ceva mai mare decît sînt de obicei aceste capricii ale naturii, dădeau chipului domnișoarei Danglars caracterul hotărît care îl speria puțin pe Morcerf.

De altfel, întreaga înfățișare a Eugéniei se potrivea cu fața ei pe care am încercat s-o descriem. Așa cum spusese Château-Renaud, ea semăna cu Diana la vînătoare, dar avea, în frumusețe ceva mai hotărît încă și mai mușchiulos.

Creșterii pe care o primise i se putea găsi cusurul că, asemenea unor trăsături din înfățișarea Eugéniei, părea că aparține întrucîtva celuilalt sex. Într-adevăr, Eugénie vorbea cîteva limbi, desena cu ușurință, făcea versuri și compunea muzică ; și era mai ales pasionată pentru această din urmă artă, pe care o studia cu o prietenă din școală, o fată fără avere dar avînd toate însușirile cu putință ca să ajungă, după cîte se spuneă, o cîntăreață excelentă. Se mai spunea de asemenea că un compozitor îi purta prietenei Eugéniei o grijă aproape părintească și o puneă să lucreze cu nădejdea că într-o bună zi ea își va găsi bogăția în glas.

Posibilitatea ca domnișoara Louise d'Armilly — așa se numea tînăra virtuoasă — va intra într-o zi în teatru, făcea ca domnișoara Danglars, deși o primea acasă, să nu se arate niciodată cu ea în public. De altfel, fără să se bucure în casa băncherului de situația independentă a unei prietene, Louise se bucura totuși de o situație mai bună decît a profesoarelor obișnuite.

La cîteva clipe după intrarea doamnei Danglars în lojă, cortina fu coborîtă. Fiindcă pauzele lungi făceau posibile plimbarea prin foaier sau vizitarea timp de o jumătate de oră a celor din loji, aproape toți spectatorii de la staluri se împrăștiară.

Morcerf și Château-Renaud ieșiseră printre cei dintîi. Doamna Danglars crezu o clipă că Albert se grăbea astfel numai din dorința de a veni să o salute și se aplecase la urechea Eugéniei anunțîndu-i vizita tînărului. Dar Eugénie se mulțumi doar să clatine din cap, zîmbind. Și chiar atunci, ca pentru a dovedi că tăgăduiala Eugéniei era întemeiată, Morcerf se ivi într-o lojă alăturată, de la rangul întîii. Loja aceasta era loja contesei G...

— Iată-te, domnule călător, îl primi contesa, întinzîndu-i mîna cu însuflețirea unei vechi cunoștințe ; drăguț din partea dumitale că m-ai recunoscut și mai ales că m-ai vizitat pe mine înaintea tuturor.

— Fiți sigură, doamnă, că dacă aș fi aflat că sînteți la Paris și dacă v-aș fi cunoscut adresa, n-aș fi așteptat atîta, răspunse Albert. Dar îngăduiți-mi să vi-l prezint pe domnul baron de Château-Renaud, prietenul meu, unul dintre rarii gentilomi care mai există în Franța și de la care am aflat că ați fost la cursele din Champ de Mars.

Château-Renaud se înclină.

— Erați și dumneavoastră la curse, domnule ? întrebă cu vioiciune contesa.

— Da, doamnă.

— Atunci ați putea să-mi spuneți al cui este calul care a cîștigat premiul Jockey-clubului ?

— Nu, doamnă, răspunse Château-Renaud. Aceași întrebare i-am pus-o și eu adineauri lui Albert.

— Țineți mult, doamnă contesă ? întrebă Albert.

— La ce ?

— Să-l cunoașteți pe stăpînul calului ?

— Nespus de mult. Închipuiți-vă că... dar nu cumva știi din întâmplare cine e, viconte ?

— Doamnă erați pe cale de a ne povesti ceva. Ați spus : închipuiți-vă...

— Ei bine, închipuiți-vă că minunatul roib și drăguțul de jocheu cu bluză roșie mi-au insuflat de la prima vedere o simpatie atât de puternică, încît le-am dorit și unuia și altuia să cîștige ca și cum aș fi pariat pe ei jumătate din averea mea ; de aceea, cînd i-am văzut sosind cu trei lungimi înaintea celorlalți, am fost atât de bucurasă, încît am început să aplaud ca o nebună. Închipuiți-vă uimirea mea cînd, înapoindu-mă acasă, l-am întîlnit pe micul jocheu roz. Am crezut că învingătorul cursei locuia din întâmplare în aceeași clădire cu mine, cînd, deschizînd ușa salonului, primul lucru pe care l-am văzut a fost cupa de aur, premiul cîștigat de calul și jocheul necunoscut. În cupă se afla un bilet pe care erau scrise cuvintele : „Contesei G... din partea lordului Ruthwen“.

— Exact ! spuse Morcerf.

— Cum exact ? Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că e lordul Ruthwen în persoană.

— Care lord Ruthwen ?

— Al nostru, vampirul, cel de la Teatrul Argentina.

— Adevărat ? se miră contesa. E aici ?

— Sigur că da.

— Și vă întîlniți ? Îți face vizite ? Te duci la el ?

— Îmi e prieten apropiat, iar domnul de Château-Renaud a avut cîntea să-l cunoască.

— Ce te face să crezi că el a cîștigat ?

— Roibul înscris sub numele de Vampa.

— Nu te înțeleg.

— Nu vă mai amintiți numele faimosului bandit care mă luase prizonier ?

— Adevărat !...

— Și din mîinile căruia contele m-a scăpat în chip miraculos ?

— Da, da...

— Banditul se numea Vampa. Așadar, vedeți bine că el e.

— Dar de ce mi-a trimis cupa tocmai mie ?

— Mai întîi, doamnă contesă, fiindcă, după cum vă puteți închipui, îi vorbisem mult despre dumneavoastră. Apoi pentru că s-o fi simțit încîntat să găsească o compatriotă și fericit de interesul pe care compatriota i l-a arătat.

— Nădăjduiesc că nu i-ați povestit niciodată năzbîtiile pe care le-am spus despre el !

— Zău că n-aș putea să jur. Și faptul că v-a oferit cupa sub numele de lord Ruthwen...

— Dar e îngrozitor ! O să mă urască de moarte.

— S-a purtat oare ca un dușman ?

— Nu, trebuie s-o mărturisesc.

— Atunci ?

— Așadar e la Paris ?

— Da.

— A stîrnit vîlvă ?

— S-a vorbit despre el timp de opt zile, răspunse Albert. Apoi a avut loc încoronarea reginei Angliei și furtul diamantelor domnișoarei Mars și nu s-a mai vorbit decît despre asta.

— Dragul meu, spuse Château-Renaud, se vede cît de colo că Monte-Cristo îți este prieten și că îl tratezi ca atare. Să nu credeți ce vă spune Albert, doamnă contesă. Dimpotrivă, nu se vorbește la Paris decît despre contele de Monte-Cristo. A început mai întîi prin a-i trimite doamnei Danglars niște cai de treizeci de mii de franci ; apoi i-a salvat viața doamnei de Villefort ; apoi, după cîte se pare, a cîștigat cursa Jockey-clubului. Eu susțin, orice ar spune Morcerf, că în clipa de față lumea se mai ocupă

încă de conte și că peste o lună tot de el se va ocupa, dacă va continua să facă excentricități, lucru fără de care, de altfel, mi se pare că nu poate trăi.

— S-ar putea glăsui Morcerf. Dar pînă una alta, ia spune-mi, cine a reluat loja ambasadorului Rusiei ?

— Care ? întrebă contesa.

— Acea dintre coloanele de la rangul întîi ; mi se pare complet renovată.

— Așa e, observă și Château-Renaud. O fi fost cineva acolo în timpul primului act ?

— Unde ?

— În loja aceea.

— Nu, n-am văzut pe nimeni, răspunse contesa G...
Așadar, continuă ea, revenind la ceea ce discutaseră mai înainte, crezi că premiul a fost cîștigat de contele de Monte-Cristo al dumitale ?

— Sînt sigur.

— Și că el mi-a trimis cupa ?

— Fără nici o îndoială.

— Dar eu nu-l cunosc și tare am poftă să i-o trimit înapoi.

— Să n-o faceți ; v-ar trimite alta, cioplită în vreun safir sau scobită în vreun rubin. Așa se poartă el : ce vreți, trebuie să-l luăm așa cum e.

Albert se ridică cu gînd să se întoarcă la locul său.

— Cînd am să te mai văd ? îl întrebă contesa.

— Dacă-mi îngăduiți, voi veni în pauză să vă întreb dacă vă pot fi de vreun folos la Paris.

— Domnilor, spuse contesa, îmi primesc prietenii în fiecare sîmbătă seara, în strada Rivoli nr. 22. Iată-vă înștiințați.

Tinerii se înclinară și ieșiră.

Cînd reintrară în sală, văzură publicul de la parter ridicat în picioare, cu ochii ațintiți asupra unui singur punct ; uitîndu-se și ei într-acolo, văzură că în fosta lojă

a ambasadorului Rusiei intrase un bărbat de vreo treizeci și cinci-patruzeci de ani, îmbrăcat în negru, și însoțit de o femeie înveșmîntată într-un costum oriental. Femeia era nespus de frumoasă și purta un veșmînt atît de bogat, încît, după cum am spus, toate privirile se întorseseră într-o clipă spre ea.

— Ei ! făcu Albert, e Monte-Cristo cu grecoaica lui. Într-adevăr, era contele cu Haydée.

Peste o clipă Haydée atrăsese atenția nu numai a parterului, ci a întregii săli. Femeile se aplecau peste lojă ca să vadă cascada de diamante strălucind sub luminileandelabrelor.

Actul al doilea trecu în mijlocul zumzetului înăbușit care arată, cînd sînt de față mulți oameni, că se petrece un lucru deosebit. Nu se mai gîndi nimeni să strige tăcere. Femeia aceasta atît de tînără, atît de frumoasă, atît de strălucitoare, era cel mai deosebit spectacol care s-ar fi putut vedea.

De data aceasta, un semn al doamnei Danglars îi arătă limpede lui Albert că baroana dorea s-o viziteze în pauza următoare.

Morcerf era prea bine crescut ca să zăbovească atunci cînd i se arăta limpede că e așteptat. De aceea, la sfîrșitul actului se grăbi să urce în avanscenă.

El le salută pe cele două femei și-i întinse mîna lui Debray.

Baroana îl primi cu un zîmbet încîntător, iar Eugénie cu răceala ei obișnuită.

— Dragul meu, îl întîmpină Debray, ai în față un om la ananghie, care te roagă să-l ajuți, luîndu-i locul. Doamna baroană mă întreabă într-una despre conte. Vrea ca eu să știu cine este, de unde vine, unde se duce... Și pe cîntea mea că nu sînt de loc Cagliostro ca să-i pot răspunde. De asta i-am spus : „Întreabă-l pe Morcerf ; el și-l cunoaște pe Monte-Cristo ca pe buzunarele lui“ ; atunci ți s-a făcut semn să vii.

— Cum se poate, cînd ai o jumătate milion fonduri secrete la dispoziție, să nu știi decît atîta ? se miră baroana.

— Doamnă, răspunse Lucien, vă rog să credeți că dacă aș avea eu jumătate de milion la dispoziție, l-aș folosi pentru altceva decît pentru informații despre contele de Monte-Cristo. În ochii mei, contele n-are alt merit decît că este de două ori mai bogat decît un nabab. Dar i-am dat cuvîntul prietenului meu, Morcerf ; întrebați-l ; pe mine nu mă privește.

— Un nabab sînt sigură că nu mi-ar fi trimis o pereche de cai de treizeci de mii de franci, cu patru diamante la urechi de cîte cinci mii fiecare.

— Diamantele sînt mania lui, rîse Morcerf. Cred că le poartă totdeauna în buznaie, așa cum le purta Potemkin și că le seamănă pe drum așa cum semăna Degețel pietricele.

— O fi găsit vreo mină, spuse doamna Danglars ; știți că are un credit nelimitat la soțul meu ?

— Nu, nu știam, răspunse Albert ; dar așa trebuie să fie.

— După cîte l-a anunțat pe baron, are de gînd să rămînă un an la Paris și să cheltuiască vreo șase milioane...

— O fi șahul Persiei, călătorind incognito.

— Ați remarcat cît e de frumoasă femeia aceea, domnule Lucien ? întrebă Eugénie.

— Într-adevăr, domnișoară, numai dumneavoastră puteți fi atît de obiectivă față de celelalte femei...

Și Lucien își duse binoclul la ochi.

— E încîntătoare ! glăsui el.

— Domnul de Morcerf știe cine este femeia aceasta ?

— Domnișoară, răspunse Albert, răspunzînd întrebării puse aproape direct, știu și nu prea, ca despre tot ce privește personajul misterios de care ne ocupăm. Femeia e o grecoaică.

— Asta se poate vedea lesne după costumul ei, așa că nu-mi spune nimic în afară de ce vede toată sala și vedem și noi.

— Îmi pare rău că sînt un ghid nepriceput, continuă Morcerf, dar trebuie să vă mărturisesc că la atîta se mărginește toată știința mea. Mai știu, printre altele, că e muzicantă fiindcă într-o zi, cînd am luat masa la conte, am auzit sunetele unei gusle care nu putea veni decît de la ea.

— Așadar, contele primește ? întrebă doamna Danglars.

— Și încă într-un fel splendid, v-o jur !

— Trebuie să-l îndemn pe Danglars să dea o masă în cinstea lui, sau vreun bal, ca să ne invite și el.

— Cum, ați merge la el ? întrebă Debray rîzînd.

— De ce nu ? Bineînțeles, împreună cu soțul meu !

— Dar contele acesta misterios e neînsurat.

— Vezi bine că te înșeli, rîse baroana la rîndul ei, arătînd spre frumoasa grecoaică.

— Femeia e o sclavă, după cum ne-a spus el însuși la dejunul dat de Albert. Îți amintești, Morcerf ?

— Trebuie să recunoști, dragă Lucien, că are mai degrabă aerul unei prințese, spuse baroana.

— Din *O mie și una de nopți*.

— Nu zic din *O mie și una de nopți* ; dar după ce poți cunoaște o prințesă, dragul meu ? După diamante, nu-i așa ? Și ea e acoperită cu diamante.

— Ba chiar are cam prea multe, observă Eugénie ; ar fi mai frumoasă fără ele căci i s-ar veda gîtul și mîinile, care au o formă încîntătoare.

— Artista ! O vedeți cum se pasionează ? făcu doamna Danglars.

— Îmi place tot ce e frumos, răspunse Eugénie.

— Dar despre conte, ce părere ai ? întrebă Debray. Mi se pare că nici el nu arată prea rău.

— Contele ? răspunse Eugénie ca și cum nu se gîndise încă să-l privească. Contele e foarte palid.

— Tocmai în paloarea asta se ascunde taina pe care o căutam, spuse Morcerf. Contesa G... pretinde că e un vampir...

— S-a reîntors contesa G... ? întrebă baroana.

— Iat-o în loja de colo, aproape față în față cu noi, mamă, spuse Eugénie ; femeia aceea cu păr blond, minunat, e ea.

— Da, da, încuviință doamna Danglars ; știi ce ar trebui să faci, Morcerf ?

— Porunciți, doamnă.

— Va trebui să-i faci o vizită contelui de Monte-Cristo și să ni-l aduci aici.

— De ce ? întrebă Eugénie.

— Ca să vorbim cu el ; tu nu ești curioasă să-l vezi ?

— Absolut de loc !

— Ciudat copil ! murmură baroana.

— Cred că s-ar putea să vină el singur, spuse Morcerf. Iată, doamnă : v-a văzut și vă salută.

Baroana răspunse la salutul contelui și-i zîmbi cît putu mai fermecător.

— Haide, să mă sacrific, spuse Morcerf ; vă las și mă duc să văd dacă am să-i pot vorbi.

— E simplu de tot : du-te de-a dreptul în loja lui.

— Dar nu i-am fost încă prezentat.

— Cui ?

— Frumoasei grecoaise.

— Nu spuneai că e o sclavă ?

— Da, dar dumneavoastră pretindeți că e o prințesă... Nădăjduiesc că, de îndată ce mă va vedea ieșind, contele va ieși și el.

— Tot ce se poate. Hai, du-te !

— Mă duc.

Morcerf salută și plecă. Într-adevăr, în clipa cînd trecea pe dinaintea lojei contelui, ușa se deschise. Contele îi spuse cîteva cuvinte în limba arabă lui Ali, care aștepta pe coridor, apoi îl luă pe Morcerf de braț.

Ali închise ușa și rămase în picioare dinaintea ei ; în coridor, în jurul nubianului, se adunaseră o mulțime de oameni.

— Parisul vostru e un oraș ciudat, spuse Monte-Cristo. Iar parizienii sînt un neam de oameni curioși. S-ar zice că văd pentru prima dată un nubian. Ia te uită cum se îngrămădesc în jurul bietului Ali, care nu înțelege ce au cu el. Eu îți garantez un lucru : dacă de pildă un parizian s-ar duce la Tunis, la Constantinopole, la Bagdad sau la Cairo, nu s-ar strînge lume în jurul lui.

— Pentru că orientalii dumneavoastră sînt înțelepți și nu se uită decît la ceea ce merită să fie văzut ; dar, credeți-mă, Ali nu se bucură de popularitate decît fiindcă e al dumneavoastră și fiindcă în momentul de față sînteți omul zilei.

— Adevărat ? Și cărui fapt îi datorez favoarea asta ?

— Dumneavoastră înșivă, nici vorbă. Dăruți cai de mii de ludovici, salvați viața soțiilor de procurori regali ; puneți să alerge sub numele de major Brack cai pur sînge și jochei mici cît o maimuțică ; în sfîrșit, cîștigați cupe de aur și le trimiteți femeilor frumoase...

— Cine naiba ți-a povestit toate nebuniile astea ?

— Pe cea dintîi mi-a povestit-o doamna Danglars, care abia așteaptă să vă vadă în loja ei, sau mai bine-zis, să fiți văzut acolo. Pe cea de a doua am citit-o în jurnalul lui Beauchamp, iar pe cea de a treia mi-am închipuit-o eu. De ce i-ați pus calului numele Vampa dacă doreați să rămîneți necunoscut ?

— Adevărat, a fost o imprudență. Dar, ia spune-mi, contele de Morcerf nu vine din cînd în cînd la Operă ? L-am căutat din ochi și nu l-am zărit nicăieri.

— În seara asta va veni.

— Unde ?

— Cred că în loja baroanei.

— Ființa aceea încîntătoare care este cu ea îi e fiică ?

— Da.

— Te felicit.

Morcerf zîmbi.

— O să vorbim mai tîrziu și mai amănunțit despre toate acestea, răspunse el. Ce spuneți despre muzică ?

— Despre care muzică ?

— Despre aceea pe care ați ascultat-o pînă acum.

— Mi s-a părut foarte frumoasă pentru o muzică compusă de un om și cîntată de păsări cu două picioare și fără pene, cum zicea răposatul Diogene.

— Dragul meu conte, s-ar părea că dumneavoastră puteți asculta cînd vreți cele șapte coruri ale paradisului.

— Într-o oarecare măsură, pot. Cînd vreau să aud muzică din cea mai frumoasă, viconte, muzică pe care niciodată n-a putut s-o asculte vreo ureche de muritor, atunci dorm.

— Atunci trebuie să vă simțiți de minune aici. Dormiți, dragă conte, dormiți, opera n-a fost inventată pentru altceva.

— Nu dorm, fiindcă orchestra face prea mult zgomot. Ca să pot dormi somnul despre care vorbesc, am nevoie de calm și tăcere, și mai îmi trebuie un oarecare preparat...

— Faimosul hașîș ?

— Întocmai, viconte. Cînd vei dori să asculți muzică, vino să iei masa cu mine.

— Dar am și auzit, atunci cînd m-ați invitat la masă, răspunse Morcerf.

— La Roma ?

— Da.

— Ai auzit gusla Haydéei. Da, biata exilată se distrează uneori cîntîndu-mi cîntece din țara ei.

Morcerf nu stăruia mai mult ; la rîndul său, contele tăcu.

În clipa aceea răsună soneria.

— Mă ierți, spuse Monte-Cristo, pornind spre loja lui.

— Cum să nu.

— Spune-i contesei G... complimente din partea vam-pirului ei.

— Dar baroanei ?

— Spune-i că, dacă-mi îngăduie, voi avea cinstea să-i prezint omagiile mele chiar în seara aceasta.

Cel de al treilea act începu. Între timp sosi și contele de Morcerf, așa cum îi făgăduise doamnei Danglars.

Contele de Morcerf nu era dintre cei ce stîrnesc vîlvă într-o sală ; de aceea nimeni nu-i observă sosirea, în afara celor din loja în care luă loc.

Totuși Monte-Cristo îl văzu și un zîmbet ușor îi flutură pe buze.

Cît despre Haydée, ea nu vedea nimic atîta timp cît cortina era ridicată ; ca toate firile primitive, Haydée iubea nespus de mult tot ce se adresează urechii și ochiului.

Al treilea act se scurse ca de obicei, domnișoarele Noblet, Julie și Leroux își cîntară ariile obișnuite ; prințul de Grenada fu înfruntat de Robert-Mario ; în sfîrșit, mă-rețul rege pe care îl cunoașteți făcu înconjurul sălii, ținîndu-și fiica de mîină, ca să-și arate mantia de catifea. Apoi cortina se lăsă iar publicul se revărsă imediat în foaier și prin coridoare.

Monte-Cristo ieși din lojă și se ivi peste o clipă în loja baroanei Danglars.

Baroana nu-și putu împiedica un strigăt de surpriză amestecat cu o ușoară bucurie.

— Poftiți, domnule conte ! îl invită ea. Abia așteptam să-mi unesc mulțumirile verbale cu mulțumirile scrise pe care vi le-am trimis.

— Vai, doamnă, tot n-ați uitat nimicul acela ? răspunse contele. Eu îl uitasem.

— Da, dar ceea ce nu se poate uita, domnule conte, e că a doua zi ați salvat-o pe buna mea prietenă, doamna de Villefort, din primejdia în care o tîrau chiar caii dăruți.

— Nici pentru asta, doamnă, nu merit eu mulțumi-
rile ; Ali, nubianul meu, a avut fericirea să-i facă doamnei
de Villefort acest deosebit serviciu.

— Oare tot Ali mi-a salvat fiul din mâinile bandiților
romani ? întrebă contele de Morcerf.

— Nu, domnule conte, răspunse Monte-Cristo strângînd
mîna pe care i-o întindea generalul. Nu ; de data aceasta
primesc mulțumirile pentru mine ; dar mi-ați mai mulțu-
mit o dată și le-am primit atunci, așa că mă simt stînjedit
să vă regăsesc la fel de recunoscător. Doamnă baroană,
faceți-mi, vă rog, cinstea de a mă prezenta domnișoarei,
fiica dumneavoastră.

— Ea vă cunoaște, cel puțin după nume, căci de vreo
două-trei zile nu vorbim decît despre dumneavoastră.
Eugénie, continuă baroana, întorcîndu-se spre fiica ei, ți-l
prezint pe domnul conte de Monte-Cristo.

Contele se înclină : domnișoara Danglars își înclină
ușor capul.

— Ați venit împreună cu o ființă minunată, domnule
conte, spuse Eugénie ; e fiica dumneavoastră ?

— Nu, domnișoară, răspunse Monte-Cristo mirat de
naivitatea nemărginită a fetei sau de uimitoarea ei îndrăz-
neală ; e o sărmană grecoaică și îi sînt tutore.

— Cum o cheamă ?...

— Haydée, răspunse Monte-Cristo.

— O grecoaică ! șopti contele de Morcerf.

— Da, conte, spuse doamna Danglars ; ia spune-mi, la
curtea lui Ali-Tebelin, unde ai slujit cu atîta glorie, ai
văzut vreodată un veșmînt atît de minunat ca acela pe
care-l avem dinaintea ochilor ?

— Ați servit la Ianina, domnule conte ? întrebă Monte-
Cristo.

— Am fost general inspector al trupelor pașei, răs-
punse Morcerf, și nu ascund că bruma mea de avere se
trage din dărnicia ilustrului șef albanez.

— Priviți, stăruie doamna Danglars.

— Unde ? îngăimă Morcerf.

— Acolo, spuse Monte-Cristo.

Și cuprinzându-l pe conte cu brațul, se aplecă împreună cu el peste marginea lojei.

În clipa aceea, Haydée, care îl căuta pe conte din ochi, îi zări chipul palid, alături de Morcerf.

Priveștiștea o împietri pe Haydée ; ea se aplecă mai întâi ca și cum ar fi vrut să-i mistuie pe amândoi cu privirea, apoi aproape numaidecît se trase înapoi scoțind un strigăt îndeajuns de tare ca să poată fi auzit de cei din imediata ei apropiere, precum și de Ali, care deschise ușa de îndată.

— Ia uitați-vă ! Ce i s-a întâmplat protejatei dumneavoastră, domnule conte ? Parcă s-ar simți rău, observă Eugénie.

— Așa e, spuse contele, dar nu vă speriați, domnișoară ; Haydée e foarte nervoasă și deci foarte sensibilă la mirosuri : un parfum care nu-i place e de ajuns s-o facă să leșine ; dar am aici leacul, adăugă el, scoțind o sticlură din buzunar.

Și după ce o salută pe baroană și pe fiica ei cu un singur salut, Monte-Cristo schimbă o ultimă strângere de mână cu de Morcerf și cu Debray și părăsi loja doamnei Danglars.

Cînd se reîntoarse în loja lui, Haydée mai era încă foarte palidă ; de-abia se ivi, că ea îi și prinse mîna.

Monte-Cristo observă că mîinile fetei erau totodată și umede, și înghețate.

— Cu cine vorbeai acolo, stăpîne ? întrebă ea.

— Cu domnul conte de Morcerf, care a fost în slujba ilustrului tău tată și mărturisește că lui îi datorează averea sa, răspunse Monte-Cristo.

— Ticălosul ! glăsuie Haydée ; el l-a vîndut turcilor ; iar averea e prețul trădării. Nu știai asta, stăpîne ?

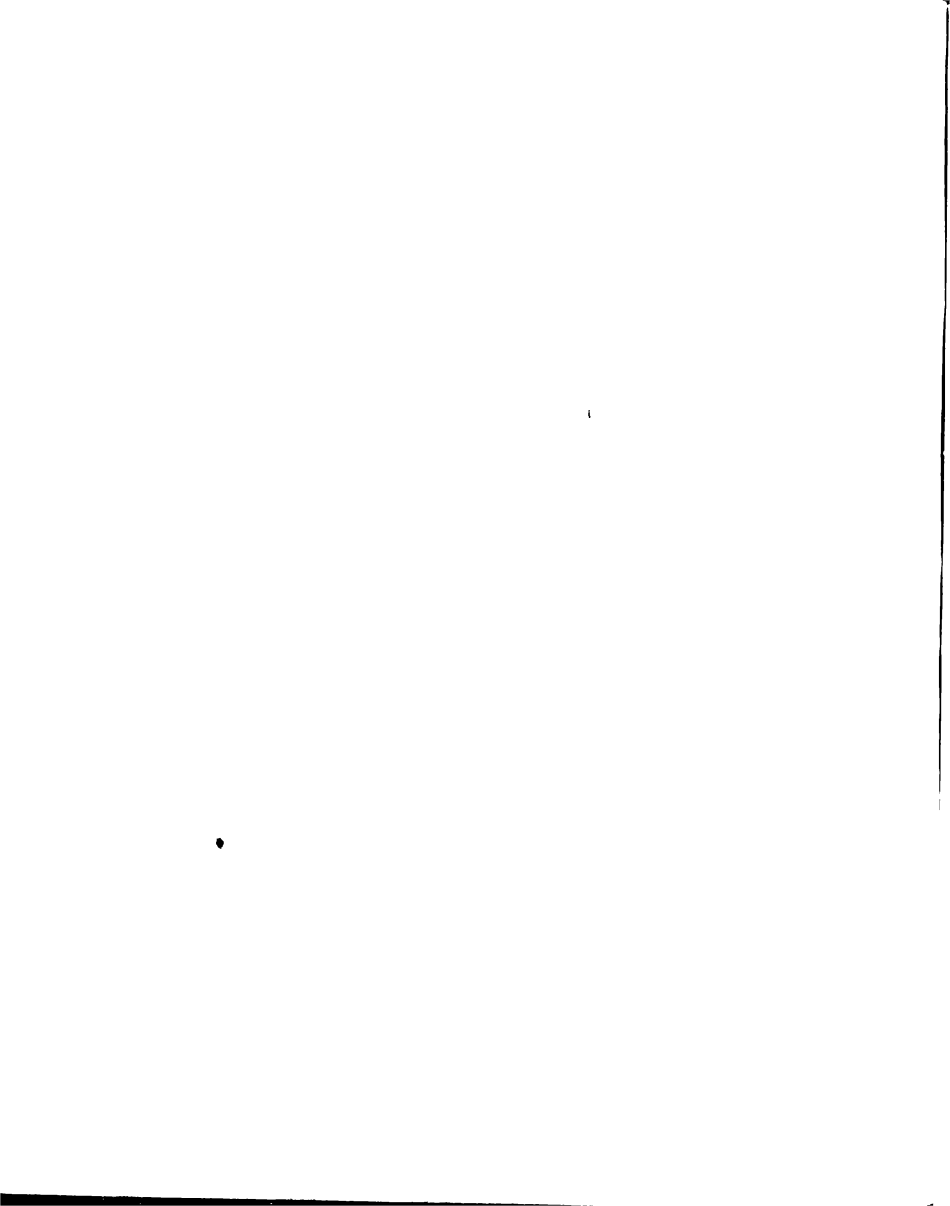
— Am auzit vorbindu-se cîte ceva, încă din Epir, răs-

punse Monte-Cristo, dar amănuntele nu le cunosc. Vino, fiica mea ; ai să mi le povestești tu ; trebuie să fie foarte interesant.

— Da, da, vin îndată ; cred că aş muri dacă aş mai rămîne multă vreme în fața omului acestuia.

Și Haydée, ridicîndu-se repede, se înfășură în burnusul ei de cașmir alb, brodat cu perle și mărgean și ieși grăbită tocmai cînd cortina se ridica.

— Zău dacă domnul de Monte-Cristo nu se poartă altfel decît toți oamenii ! îi spuse contesa G... lui Albert care se reîntorsese la ea : ascultă cu sfințenie actul al treilea din *Robert* și pleacă tocmai la începutul actului al patrulea.

CUPRINS

Cap. I	Carnavalul din Roma	5
Cap. II	Catacombele Sfintului Sebastian	31
Cap. III	Întîlnirea	54
Cap. IV	Comesenii	63
Cap. V	Dejunul	90
Cap. VI	Prezentare	107
Cap. VII	Domnul Bertuccio	125
Cap. VIII	Casa din Auteuil	132
Cap. IX	Vendetta	142
Cap. X	Ploaia de sînge	173
Cap. XI	Creditul nelimitat	189
Cap. XII	Trăpașii suri-rotați	204
Cap. XIII	Ideologie	218
Cap. XIV	Haydée	232
Cap. XV	Familia Morrel	236
Cap. XVI	Pyram și Thisbea	250
Cap. XVII	Toxicologie	263
Cap. XVIII	Robert Diavolul	283

Lector : NICOLAE TEICA
Tehnoredactor : VASILE CIUCA

*Bun de tipar : 27.06.1985. Coli ed. 14,27.
Coli tipar 9,5.*

Comanda nr. 50 112
Combinatul poligrafic „Casa Scintei”,
Piața Scintei nr. 1, București,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2025

